

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA AKREDİTASYON UYGULAMALARINA
YÖNELİK ÖNERİ: BİR KAMU ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yunus ÖZÇİÇEK

Anabilim Dalı: İşletme Anabilim Dalı

DANIŞMAN

Doç. Dr. Arzu KARACA

TUNCELİ – 2018

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA AKREDİTASYON UYGULAMALARINA
YÖNELİK ÖNERİ: BİR KAMU ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yunus ÖZÇİÇEK

(10120100113)

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 27.04.2018

Tezin Savunulduğu Tarih:15.05.2018

DANIŞMAN

Doç. Dr. Arzu KARACA

Haziran – 2018

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA AKREDİTASYON UYGULAMALARINA
YÖNELİK ÖNERİ: BİR KAMU ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Yunus ÖZÇİÇEK
YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI

Bu tez 15/05/2018 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından **oybirliği/oyçokluğu** ile kabul edilmiştir.

İmza:

Doç. Dr. Arzu

KARACA

(Munzur Üniversitesi)

DANIŞMAN

İmza:

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Sezai

ŞENEL

(Munzur Üniversitesi)

ÜYE

İmza:

Dr. Öğr. Üyesi Muhammet

DÜŞÜKCAN

(Fırat Üniversitesi)

ÜYE

Bu tez, Enstitümüz İşletme Anabilim Dalı'nda hazırlanmıştır.

Dr. Öğr. Üyesi Zeynel ÇILGIN
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu"ndaki hükümlere tabidir.

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında yükseköğretim kurumlarında kalite akreditasyonu konusu ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Yüksek Lisans eğitimime başladığım günden beri bilgi ve tecrübesiyle benden yardımlarını esirgemeyen özellikle uzun ve zahmetli bir süreç gerektiren bu tez çalışması gerçekleştirilirken, bilimsel ve özgün bir çalışma ortaya koyabilmek için gösterdiği hassasiyet, sabır ve destekleri için değerli tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Arzu KARACA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Munzur Üniversitesi'nde çalışmamı yürütmem için gerekli kolaylığı sağlayan Munzur Üniversitesi Rektörlüğü'ne, Mühendislik Fakültesi Dekanlığı'na ve İnşaat Mühendisliği Bölümüne özellikle Bölüm Başkanı Sayın Dr. Öğr. Üyesi Selim CEMALGİL hocama gerekli bilgileri paylaştığı için teşekkür ederim.

Ayrıca, tezde kullanılan bilgilerin temininde bana yardımcı olan Munzur Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Ofisi, Farabi Koordinatörlüğü, Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı ve Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'na teşekkürü bir borç biliyorum.

Bu tez çalışmasında, MÜDEK Akreditasyonunu tamamlamış bu konuda oldukça büyük mesafeler kat etmiş olan Fırat Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü'ndeki uygulamaları yakından incelememe izin veren, benimle bilgi, materyal ve tecrübelerini paylaşan Sayın Doç. Dr. Muhammet KARATON'a da teşekkür ederim, minnettarım.

Bilgi ve belgelere ulaşmamda bana yardımcı olan arkadaşım Kadir YILMAZ'a teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca benden desteğini esirgemeyen annem, babam ve kardeşlerime teşekkür ederim.

En büyük teşekkürü çalışmalarım süresince benden sevgisini ve desteğini eksik etmeyen, sabrı ve hoşgörüsüyle bu çalışmanın asıl mimarı olan sevgili eşim Dr. Arş. Gör. Esin ÖZÇİÇEK'e ederim.

Yunus ÖZÇİÇEK
TUNCELİ - 2018

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	ii
İÇİNDEKİLER	iii
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
TABLOLAR LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	7
KALİTE	7
1. Kalitenin Tanımı.....	7
1.1. Kalite Tanımlarının Güçlü ve Zayıf Yönleri.....	11
2. Geçmişten Günümüze Kalite Tarihi.....	12
2.1. Birinci aşama: Muayene.....	14
2.2. İkinci Aşama: İstatistikî Kalite Kontrol	15
2.3. Üçüncü Aşama: Kalite Güvencesi.....	16
2.4. Dördüncü Aşama: Toplam Kalite Yönetimi	17
3. Kalitenin Unsurları	18
3.1. Tasarım Kalitesi	18
3.2. Uygunluk Kalitesi	19
3.3. Performans Kalitesi	19
4. Kalitenin Önemi	19
5. Kalite Yaklaşımları	20
5.1. Düzenleyici Sistem Yaklaşımı	20
5.2. Önleyici Sistem Yaklaşımı	21
6. Kalite Kültürü.....	21
7. Kalite Verimlilik İlişkisi.....	25
8. Kalite Maliyet İlişkisi.....	27
9. Toplam Kalite Yönetimi.....	30
10. Standard ve Standardizasyon	33
10.1. Standardizasyonun Faydaları	33
10.1.1. Üreticiye Faydaları	34
10.1.2. Tüketiciye Faydaları.....	34
10.1.3. Ülke Ekonomisine Faydaları	34
10.2. Standart Çeşitleri	35
10.2.1. Yapı Karakterine Göre Standartlar.....	35
10.2.2. Uygulama Şekillerine Göre Standartlar	36
10.2.3. Uygulama Alanlarına Göre Standartlar	36

11.	Türk Standartları Enstitüsü (TSE).....	37
11.1.	TSE'nin Görevleri	37
11.2.	TSE Standart Hazırlanma Süreci.....	39
12.	TS EN ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi.....	40
12.1.	Standartın Güncellenme Nedenleri	42
12.2.	TS EN ISO 9001:2015 Versiyonundaki Başlıca Farklılıklar	42
12.3.	TS EN ISO 9001:2015 Kalite Yönetim Prensipleri	43
12.3.1.	Müşteri Odaklılık	44
12.3.2.	Liderlik	45
12.3.3.	Personelin Bağlılığı	45
12.3.4.	Proses Yaklaşımı	46
12.3.5.	İyileştirme	47
12.3.6.	Kanıt Esaslı Karar Alma	47
12.3.7.	İlişki Yönetimi.....	47
İKİNCİ BÖLÜM		49
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA AKREDİTASYON.....		49
1.	Akreditasyonun Tanımı	49
2.	Akreditasyonun Tarihsel Gelişimi	51
3.	Akreditasyonun Amacı.....	52
4.	Akreditasyon İhtiyacını Ortaya Çıkaran Nedenler	53
5.	Akreditasyonun Yararları	54
6.	Akreditasyon Türleri	55
6.1.	Kurumsal Akreditasyon.....	55
6.2.	Uzmanlık / Özel (Specialized) veya Program Akreditasyonu	55
7.	Eğitim Kurumlarında Akreditasyon Süreci	57
8.	Öz Değerlendirme	59
9.	Akreditasyon İşleminde Kullanılan Standartlar	60
10.	Dünyada ve Türkiye'de Akreditasyon Uygulamaları	62
10.1.	Dünyadaki Akreditasyon Örgütleri	62
10.1.1.	Uluslararası Akreditasyon Forumu (IAF)	62
10.1.1.1.	IAF'a Üyelik	64
10.1.1.2.	IAF ve Kalite Sistemi Değerlendirmesinin Tanınması (QSAR).....	64
10.1.2.	Uluslararası Laboratuvar Akreditasyon Birliği (ILAC).....	65
10.1.2.1.	ILAC Üyelik.....	65
10.2.	Avrupa'da Uygunluk Değerlendirme Sistemi.....	66
10.2.1.	Avrupa Akreditasyon Birliği (EA).....	66
10.3.	Asya ve Avustralya'da Uygunluk Değerlendirme Sistemleri	69
10.3.1.	Asya-Pasifik Akreditasyon Birliği (APLAC)	69
10.3.2.	Pasifik Akreditasyon Birliği (PAC)	69
10.4.	Kuzey ve Güney Amerika'da Uygunluk Değerlendirme Sistemleri.....	70
10.4.1.	Amerika Akreditasyon Birliği (IAAC)	70
10.5.	Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK).....	70
11.	Yükseköğretim Kurumlarında Akreditasyon	73
11.1.	Yükseköğretim Kurumlarında Akreditasyonun Amacı.....	75
11.2.	Yükseköğretim Kurumlarında Akreditasyonun Faydaları	76
11.3.	Dünyada ve Türkiye'de Yükseköğretim Kurumlarında Akreditasyon Uygulamaları	78
11.3.1.	ABD'de Akreditasyon Uygulamaları	79

11.3.1.1.	New England (Bölgesi) Okullar ve Üniversiteler Birliği (New England Association of Schools and Colleges - NEASC)	82
11.3.1.1.1.	New England (Bölgesi) Okullar ve Kolejler Birliği Standartları.....	82
11.3.1.2.	Ulusal Öğretmen Eğitimi Akreditasyon Konseyi (National Council for Accreditation of Teacher Education - NCATE).....	83
11.3.1.3.	Öğretmen Eğitimi Akreditasyon Konseyi (Teacher Education Accreditation Council - TEAC)	86
11.3.1.4.	Eğitimcileri Hazırlama Akreditasyon Kurulu (The Council for the Accreditation of Educator Preparation - CAEP)	88
11.3.2.	İngiltere’de Öğretmen Eğitiminde Akreditasyon	90
11.3.3.	Avrupa’da Yükseköğretim Kurumlarında Akreditasyon Çalışmaları ve Bologna Süreci	92
11.3.4.	Türkiye’de Akreditasyon Çalışmaları ve Yükseköğretim Kurumlarında Kalite Arayışı	96
11.3.4.1.	Türkiye’de ABET Tarafından Akredite Edilmiş Üniversiteler ve Programlar	102
11.3.4.2.	Mühendislik Dekanları Konseyi (MDK).....	105
11.3.4.3.	Yükseköğretim Kalite Kurulu (YKK).....	105
11.3.4.4.	Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK).....	110
11.3.4.4.1.	Mühendislik Eğitim Programları Akreditasyon Kurulu (MAK).....	113
11.3.4.4.2.	MÜDEK Değerlendirme Ölçütleri	113
11.3.4.4.3.	MÜDEK Ulusal Dış Değerlendirme ve Yetkilendirme	115
11.3.4.4.4.	MÜDEK Uluslararası Dış Değerlendirme ve Yetkilendirme	115
11.3.4.4.4.1.	Avrupa Mühendislik Programları Akreditasyonu (European Accreditation of Engineering Programmes - EUR-ACE) Etiketi	116
11.3.4.4.4.2.	Avrupa Standartları ve İlkeleri (European Standards and Guidelines – ESG) Uyumu	116
11.3.4.4.4.3.	Washington Accord İmzacılığı.....	116
11.3.4.4.5.	MÜDEK Kalite Politikası	117
11.3.4.4.5.1.	Hizmet Odaklılık	117
11.3.4.4.5.2.	Sürekli Öğrenme	117
11.3.4.4.5.3.	Değer Yaratma	117
11.3.4.4.5.4.	İşbirlikleri Geliştirme	118
11.3.4.4.5.5.	Etik Davranış.....	118
11.3.4.4.5.6.	Şeffaflık ve Hesap Verebilme	118
11.3.4.4.6.	MÜDEK Akreditasyon Listesi	118
11.3.4.5.	Tıp Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (TEPDAD)	125
11.3.4.6.	Mimarlık Akreditasyon Kurulu (MİAK).....	127
11.3.4.7.	Fen, Edebiyat, Fen-Edebiyat, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakülteleri Öğretim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (FEDEK)	129
11.3.4.8.	Veteriner Hekimliği Eğitim Kurumları ve Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (VEDEK)	135
11.3.4.9.	Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (HEPDAK)	137
11.3.4.10.	Eğitim Fakülteleri Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (EPDAD).....	140

11.3.4.11.	Eczacılık Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (ECZAKDER).....	144
11.3.4.12.	Türk Psikologlar Derneği (TPD).....	145
11.3.4.13.	İletişim Eğitimi Değerlendirme Akreditasyon Kurulu (İLEDAK)	147
11.3.4.14.	Sağlık Bilimleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (SABAK).....	149
11.3.4.15.	Turizm Eğitimi Değerlendirme ve Akreditasyon Kurulu (TURAK)	150
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....		152
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ (ÖRGÜN) BÖLÜMÜ LİSANS PROGRAMI ÖRNEĞİ		152
1.	Munzur Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği (Örgün) Bölümü Öz Değerlendirme Raporu.....	152
2.	Munzur Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği (Örgün) Bölümü'nün MÜDEK Değerlendirme Ölçütleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi	169
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....		193
SONUÇ VE ÖNERİLER		193
KAYNAKLAR.....		202
ÖZGEÇMİŞ		212

ÖZET

Bu çalışmada bir kamu üniversitesinin inşaat mühendisliği bölümünün uluslararası bir akreditasyon kurumu olan Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK)'nin ölçütleri açısından özdeğerlendirmesi yapılarak bir özdeğerlendirme raporu akreditasyon önerisi olarak hazırlanmıştır. Bu öneri sayesinde tepe yöneticilerin, öğretim elemanlarının ve idari personelin kalite ve akreditasyonun önemi, faydası ve gerekliliği noktasında bilinç düzeyinin yükseltilmesi ve akreditasyon süreci için ilk adımın atılmasına öncülük edilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmada elde edilen sonuçlar sayesinde bölümün akreditasyona tabi tutulması halinde mühendislik lisans eğitimi MÜDEK akreditasyon kriterleri açısından mevcut bölümün durumunun bir resmi çekilerek eğitim faaliyetlerinin kalite düzeyinin tespit edilmesi sağlanmıştır. Bu doğrultuda bir özdeğerlendirme raporu önerisi hazırlanmıştır. Bu rapor üniversitenin ilgili makamlarıyla paylaşılarak tepe yönetim başta olmak üzere bölüm öğretim elemanları ve idari personelin kalite ve akreditasyon konusundaki bilgi birikimlerini zenginleşmesine katkıda bulunmuş, farkındalıkları artırılmış ve akreditasyon sürecini başlatmak için bir motivasyon aracı ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kalite, Akreditasyon, Yükseköğretim.

ABSTRACT

Proposal for Accreditation Practices in Higher Education Institutions: Example of a Public University

In this study, a self-evaluation report proposal of a public university's civil engineering department has been prepared based on the self-evaluation criterias of an international accreditation institution which is called Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK). Under favour of this report; it is aimed to increase conciousness about the importance, benefits and the necessity of quality and accreditation by top managers, academicians and administrative staff, and thus to pioneer the first step for accreditation process.

Upon the findings of the study, a possible accreditation of this department based on the criterias of MÜDEK's engineering undergraduate education has shown the quality level of current educational activities. Accordingly, a self-evaluation report proposal has been prepared. This report proposal shared with the relevant authorities in the university has contributed to the current knowledge about quality and accreditation of administrative staff, academicians and in particular the top managers, their awareness has been increased and it has been as a motivational instrument to initiate the accreditation process.

Key words: Quality, Accreditation, Higher Education.

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. Kalite Maliyet Sınıflandırılması.....	28
Şekil 2. IAF Yapılanması	63
Şekil 3. MÜDEK Değerlendirme Ölçütlerinin Mühendislik Programıyla Olan İlişkisi ...	114

TABLolar LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1. Değişim Faaliyeti ve Önem Derecesi	23
Tablo 2. Kurumsal ve Uzmanlık Akreditasyonunun Karşılaştırılması.....	56
Tablo 3. TÜRKAK Akreditasyon Listesi	73
Tablo 4. ABET Tarafından Akredite Edilmiş Programlar.....	102
Tablo 5. YKK Tescil Süresi Devam Eden Akreditasyon Kuruluşları	109
Tablo 6. YKK Tescil Süresi Sona Eren Akreditasyon Kuruluşları	110
Tablo 7. MÜDEK Akreditasyon Listesi	118
Tablo 8. TEPDAD Akreditasyon Listesi	126
Tablo 9. MİAK Akreditasyon Listesi	129
Tablo 10. FEDEK Akreditasyon Listesi	132
Tablo 11. VEDEK Akreditasyon Listesi	136
Tablo 12. HEPDAK Akreditasyon Listesi.....	139
Tablo 13. EPDAD 2018-2019 Değerlendirme Dönemi Kabul Edilen Akreditasyon Başvuruları.....	143
Tablo 14. ECZAKDER Akreditasyon Listesi.....	144
Tablo 15. TPD Akreditasyon Listesi	147
Tablo 16. Munzur Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü Başarı Notları.....	154
Tablo 17. Lisans Öğrencilerinin ÖSYS Derecelerine İlişkin Bilgi	157
Tablo 18. Yatay Geçiş, Dikey Geçiş ve Çift Anadal Bilgileri.....	158
Tablo 19. Erasmus+ Programı İnşaat Mühendisliği Bölümü Öğrenci Hareketlikleri	160
Tablo 20. Farabi Değişim Programı İnşaat Mühendisliği Bölümü Öğrenci Hareketlikleri	160
Tablo 21. Munzur Üniversitesi Başarı Notları.....	166
Tablo 22. Öğrenci ve Mezun Sayıları	167
Tablo 23. Munzur Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü Bologna Sürecine Uyumlu Lisans Müfredatı	174
Tablo 24. Munzur Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü Matematik ve Temel Bilimler Müfredatı.....	182
Tablo 25. Munzur Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü Temel Mühendislik ve Disipline Uygun Mühendislik Müfredatı	183
Tablo 26. Görevli Personel Sayıları.....	184
Tablo 27. Derslik, Laboratuvar ve Atölye Sayıları.....	186
Tablo 28. Munzur Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü Analiz Listesi	187

KISALTMALAR LİSTESİ

AACSB	: Uluslararası İşletme Eğitimi Birliği
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ABET	: Accreditation Board of Engineering and Technology
AKTS	: Avrupa Kredi Transfer Sistemi (European Credit Transfer System – ECTS)
AMBA	: İşletme Fakülteleri Birliği
APA	: Amerikan Psikologlar Birliği
APEC	: Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği (Asia-Pacific Economic Cooperation)
APLAC	: Asya Pasifik Laboratuvar Akreditasyon Birliği
ASQC	: Amerikan Kalite Kontrol Derneği (American Society for Quality Control)
AYA	: Avrupa Yükseköğretim Alanı
AYÇ	: Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi
BDKS	: Bağıl Değerlendirmeye Katma Sınırı
CAEP	: Eğitimcileri Hazırlama Akreditasyon Kurulu (The Council for the Accreditation of Educator Preparation)
CATE	: Öğretmen Eğitimi Akreditasyon Konseyi (Council for Accreditation of Teacher Education)
CEMS	: Avrupa İşletme Eğitimi Konsorsiyumu
CEN	: Avrupa Standardizasyon Komitesi (European Committee for Standardization)
CEO	: Chief Executive Officer
CHEA	: Yükseköğretim Akreditasyon Konseyi (Council for Higher Education Accreditation)
COPA	: Yükseköğretim Akreditasyon Konseyi
CORPA	: Yükseköğretim Onay Komisyonu
CTI	: Commission des titres d'ingénieurs
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü (WTO – World Trade Organization)
EA	: Avrupa Akreditasyon Birliği (European Accreditation)
EAC	: Avrupa Belgelendirme Akreditasyon Kuruluşu
EAL	: Avrupa Laboratuvar Akreditasyon Birliği
ECZAK	: Ulusal Eczacılık Eğitimi Akreditasyon Kurulu
ECZAKDER	: Eczacılık Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği
EFPA	: Avrupa Psikologlar Birliği Federasyonu (European Federation of Psychologists' Associations)
EHEA	: Avrupa Yükseköğretim Alanı (European Higher Education Area)
EN	: Avrupa Standartları (European Norm)
ENAAE	: Avrupa Mühendislik Eğitimi Akreditasyon Ağı (European Network for Accreditation of Engineering Education)
ENQA	: Avrupa Kalite Güvence Kurumları Ağı

EPDAD	: Eğitim Fakülteleri Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği
EPP	: Eğitimci Hazırlama Sağlayıcısı (Educator Preparation Provider)
ERA	: Avrupa Araştırma Alanı (European Research Area)
ESG	: Avrupa Standartları ve İlkeleri (European Standards and Guidelines)
EOQC	: Avrupa Kalite Kontrol Organizasyonu
EQUIS	: Avrupa Kalite Geliştirme Sistemi
EUA	: Avrupa Üniversiteler Birliği
EUR-ACE	: Avrupa Mühendislik Programları Akreditasyonu (European Accreditation of Engineering Programmes)
FEDEK	: Fen, Edebiyat, Fen-Edebiyat, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakülteleri Öğretim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği
FEF	: Fen Edebiyat Fakültesi
HEPDAK	: Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği
HEQC	: Yükseköğretim Kalite Konseyi (The Higher Education Quality Council)
HLS	: Yüksek Seviyeli Yapısı (High Level Structure)
HNAS	: Ham Başarı Notu Alt Sınırı
IAAC	: Amerika Akreditasyon Birliği
IAF	: Uluslararası Akreditasyon Forumu (International Accreditation Forum)
IEA	: International Engineering Alliance
IEC	: Uluslararası Elektroteknik Komisyonu (International Electrotechnical Commission)
ILAC	: Uluslararası Laboratuvar Akreditasyon Birliği (International Laboratory Accreditation Cooperation)
ISO	: Uluslararası Standartlar Teşkilatı (International Organization of Standardization)
İLAD	: İletişim Araştırmaları Derneği
İLEDAK	: İletişim Eğitimi Değerlendirme Akreditasyon Kurulu
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
IUPsyS	: Uluslararası Psikoloji Bilimi Birliği (International Union of Psychological Science)
KalDer	: Türkiye Kalite Derneği
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KYS	: Kalite Yönetim Sistemi
LPG	: Likit Petrol Gazı
MAK	: Mühendislik Eğitim Programları Akreditasyon Kurulu
MB	: Maliye Bakanlığı
MDK	: Mühendislik Dekanları Konseyi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MİAK	: Mimarlık Akreditasyon Kurulu
MKK	: Milli Kalite Konseyi
MLA	: Karşılıklı Tanıma Anlaşması Çok Taraflı Anlaşmalar
MOU	: Mutabakat Protokolü
M.Ö.	: Milattan Önce
MÜDEK	: Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

MYK	: Mesleki Yeterlilik Kurumu
NCATE	: Öğretmen Eğitimi Ulusal Konseyi
NEASC	: New England (Bölgesi) Okullar ve Üniversiteler Birliği (New England Association of Schools and Colleges)
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
OFSTED	: Eğitim Standartları Ofisi (The Office of Standards in Education)
ÖYB	: Öğretmen Yetiştirme Bürosu
PAC	: Pasifik Akreditasyon Birliği
PD	: Psikologlar Derneği
QSAR	: Kalite Sistemi Değerlendirme Tanınması
QTS	: Yetkin Öğretmen Statüsü (Qualified Teacher Statüsü)
SABAK	: Sağlık Bilimleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDA	: Okul Eğitim ve Gelişim Ajansı (Training and Development Agency for Schools)
TEAC	: Öğretmen Eğitimi Akreditasyon Konseyi (Teacher Education Accreditation Council)
TEPDAD	: Tıp Eğitimi Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği
TKK	: Toplam Kalite Kontrolü
TKY	: Toplam Kalite Yönetimi
TMMOB	: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TPD	: Türk Psikologlar Derneği
TS	: Türk Standardı
TSE	: Türk Standardları Enstitüsü
TTA	: Öğretmen Eğitimi Ajansı
TUADER	: Turizm Akademisyenleri Derneği
TURAK	: Turizm Eğitimi Değerlendirme ve Akreditasyon Kurulu
TÜBA	: Türkiye Bilimler Akademisi
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRKAK	: Türk Akreditasyon Kurumu
TÜSEB	: Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı
TYK	: Türkiye Yükseköğretim Kurulu
TYY	: Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
UTEAK	: Ulusal Tıp Eğitimi Akreditasyon Kurulu
UYÇ	: Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi
ÜAK	: Üniversitelerarası Kurul
VAK	: Veteriner Hekimliği Eğitim Kurumları ve Programları Akreditasyon Komitesi
VEDEK	: Veteriner Hekimliği Eğitim Kurumları ve Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği
WB	: Dünya Bankası (World Bank)
WECC	: Batı Avrupa Kalibrasyon Birliği
WELAC	: Batı Avrupa Akreditasyon Laboratuvarlar Birliği

WFME	: Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu (World Federation for Medical Education)
YKK	: Yükseköğretim Kalite Kurulu
YÖDEK	: Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu
YSAS	: Yarıyıl Sonu Sınavı Alt Sınırı

GİRİŞ

Kalite, insanlık var olduğu günden bu yana kendinden söz ettirmiştir. Bu durum değişik toplumlarda farklı şekillerde ortaya çıksa da temelde yatan toplumu oluşturan bireylerin sürekli bir kalite arayışı içerisinde olmasıdır. Bu arayışın sürekli oluşu kalitenin dinamik bir yapıda olmasından ve insanların isteklerinin sınırsız oluşundan kaynaklanmaktadır. Bu durum üretilen mal veya sunulan hizmetin kalitesinin insanların beklentilerinin üzerine çıkmasını gerektirmektedir.

Günümüz iş dünyasında yaşanan bilgi, teknoloji ve iletişim alanındaki önemli gelişmeler toplumları kıyasıya bir rekabete ve gün geçtikçe yeni gelişmelerin yaşandığı ekonomik bir yarışa itmiştir. Bugünkü ekonomik sistem içinde özel sektörün ve hatta kamu kuruluşlarının ayakta kalabilmesi, müşteri ihtiyaç ve beklentilerini karşılayabilecek mal ve hizmet üretiminin sağlanmasıyla gerçekleşebilecektir. Bunu sağlamanın yolu ise kuruluşlarda tasarım aşamasından başlayarak nihai tüketiciye ulaşana kadar geçen üretim, pazarlama ve satış sonrası hizmetleri de kapsayan ve sürekli olarak gelişmeyi hedefleyen Kalite Yönetim Sisteminin uygulanmasıyla olacaktır.

Kalite, gelişen ekonomik düzen içerisinde mal ve hizmet üreten işletmelerin yanı sıra kamu kurum ve kuruluşları içinde sağlanması zorunlu bir hal almıştır. Çünkü günümüz rekabet şartları altında işletmelerin piyasada yer edinmeleri eskiye nazaran çok daha zor, piyasadaki rakiplerde eskisinden çok daha güçlü konumdadır. Bu sadece özel sektör için geçerli bir durum değil kamu sektörü içinde aynı şartlar söz konusudur. Özellikle yarı kamusal mal niteliğinde olan sağlık ve eğitim gibi sektörlerde kalite tüketicilerin tercih sebeplerinin başında gelmektedir. Bu çalışmada incelenen yükseköğretim kurumlarındaki eğitimin gün geçtikçe kamusal olmaktan çıkıp özel bir hizmet olmaya başlaması ve bunu sunan vakıf üniversitelerinin devlet üniversitelerine kıyasla rekabet güçlerinin daha da gelişmiş olması bu durumu en açık şekilde özetlemektedir.

Günümüzde kalitenin tek başına sunulması yeterli olmamaya başlamış teknolojinin gelişmesiyle birlikte artan ürün çeşitliliği, bu ürünlerin işlevselliği ve akabinde; kullanım amacına uygunluk, kalite, dayanıklılık, teknik emniyet gibi taleplerin uygulanmasına yönelik güvence arayışlarını ortaya çıkarmış, bu arayışlara yanıt olarak ta akreditasyon kavramı ortaya çıkmıştır (URL-1, 2016).

Akreditasyon, kurum ve kuruluşların sağlamaya çalıştıkları kalitenin yetkili bir kuruluş tarafından onaylanması ve belirli aralıklarla incelenmesi işlemidir. Akreditasyon kuruluşları tarafsız kurumlardır. Yapmış oldukları belgelendirme işlemleriyle örgütlerin veya ürünlerin kalitelerinin belirlenen standartlara uygunluğunu onaylayarak bir bakıma bunların kamuoyunda sahip oldukları itibarı arttırmaktadırlar. Güvenilen, saygı duyulan ve belgeleri uluslararası düzeyde kabul gören ya da ürettiği ürün veya sunduğu hizmetin uluslararası standartlara uygun olduğu onaylanmış örgütler büyük itibar kazanırlar.

Tamamen gönüllülük esasına dayanan akreditasyon işlemi kriterleri sağlama ve eksiklikleri giderme açısından bir zorunluluk teşkil etmektedir. İşte bu noktada akredite edilecek kurumun kendini geliştirmesi ve bunun sürekliliğini sağlanması açısından ayrıca üretilen ürün ya da sunulan hizmetin kalitesinin artması ve tüketicilerin bilinçlendirilmesi gibi birçok yönden akreditasyon faydalıdır diyebiliriz.

Her geçen gün akreditasyon hayatın her alanında kendini göstermektedir. Gerek ülkemizde gerekse yurt dışında çok sayıda sertifikasyon, laboratuvar ve muayene kuruluşu bulunmaktadır. Akreditasyon işlemi ya devletin yetkili kuruluşları tarafından yerine getirilmekte ya da yine devletin yasalarla yetki verdiği özel akreditasyon kuruluşları tarafından yürütülmektedir.

Bugün ülkemizde Mart 2018 itibariyle 112 devlet, 69 vakıf olmak üzere toplam 181 üniversite bulunmaktadır. Bu rakam her geçen gün yeni üniversitelerin açılmasıyla hızla artmaktadır. Bu üniversitelerde 7 milyonun üstünde öğrenci eğitim görmektedir. Küreselleşen dünya ile birlikte her alanda olduğu gibi eğitim alanında da özellikle yükseköğretimde ulusal düzeyde hatta uluslararası düzeyde kalitenin oluşturulması kaçınılmaz bir hal almıştır. Verimlilik ve kalitenin önem arz ettiği tüm alanlarda olduğu gibi akreditasyon, yükseköğretim kurumlarında da kalite güvencesi ve rantabiliteyi elde etmek için kullanılan araçlardan biri olmuştur. Bu sebeple pek çok ülkede eğitim kurumları kaliteyi yakalamak adına çeşitli akreditasyon çalışmaları yürütmektedir.

Çalışmamızın ikinci bölümünü oluşturan yükseköğretim kurumlarında akreditasyon konusunda her ne kadar özellikle de Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Avrupa'da hatırı sayılır bir süredir çalışmalar olsa da ülkemizde akreditasyon işleminden doksanlı yılların başlarından bu yana söz edilmektedir. Yükseköğretim kurumları açısından bakacak olursak; akreditasyon, yükseköğretim kurumları ile programların performanslarının standartları bakımından içlerinde bir değerlendirme yapmalarına ve akabinde yetkili bir

akreditasyon kurumu tarafından dış değerlendirme yapılarak sunulan hizmetin kalitesinin onaylanmasına olanak tanıyan bir mekanizma olarak ifade edilir (Aktan ve Gencel, 2007).

Yükseköğretimde akreditasyonun amacı, üniversitelerde sunulan eğitim hizmetinin kalitesini belli bir standardın üzerine taşıyarak alanında yetkin ve nitelikli mezunlar yetiştirebilmektir. Bu konu sadece yükseköğretim kurumları açısından değil aynı zamanda ülke açısından da çok hassas ve önemlidir. Üniversitelerden mezun olan bireyler iş hayatına atılarak bir yandan üretime katkıda bulunurken bir yandan da ülkenin gelişmesinde ve kalkınmasında etkili olacaktır. Bu sebeptir ki nitelikli ve liyakat sahibi kişilerin yetişmesinde önemli bir yere sahip olan yükseköğretim kurumlarının akreditasyonu, farklı alanlarda mal ve hizmet sunan kurum ve kuruluşların akreditasyonuna nazaran daha ehemmiyetlidir.

Yükseköğretim kurumlarında akreditasyonun amacı, bir eğitim kurumunda, eğitim öğretimin kalitesinin sistemli bir yaklaşımla sürekli olarak geliştirilmesi, eğitim-öğretimin kalitesinin korumasının devamlılığının sağlanması ve bu kalitenin doğrulanmış standartlara dayalı olarak yürütülmesinin sağlanmasıdır. Akreditasyonun yükseköğretimdeki bir diğer amacı ise üniversiteler arasındaki rekabet ortamını oluşturarak öğrenci ve ailelerine daha kaliteli öğrenim imkânı sunmaktır.

Yükseköğretim kurumlarını akredite eden kuruluşların denetim sonucu vermiş oldukları onay kararı, fakülte veya bölümün alanında sağlaması gereken asgari şartları sağladığını gösterir. Bu şartlar; yükseköğretim kurumlarının sahip olması gereken bina, laboratuvar vs. kullanması gereken makine-teçhizat, derslerin içeriği, mezun sayısı ve bunların iş bulabilme imkânları gibi şartları kapsamaktadır.

Yükseköğretim kurumlarında akreditasyonun başta öğrenciler olmak üzere tüm paydaşlara çok önemli yararları bulunmaktadır. Akredite olmuş bir bölümden mezun olan öğrenciye özel kurumlar işe alma aşamasında tercih önceliği sağlamaktadır. Toplum akredite olmuş kurumlarının kalite standartları hakkında bilgi sahibi olur. Yükseköğretim kurumuna dışarıdan ayrıntılı ve yansız bir kalite değerlendirme imkânı vererek kaliteyi güvence altına alır. Akreditasyon değerlendirmeleri eğitim kurumlarının hem kendi hem de rakiplerinin durumlarını görebilme, zayıf yönlerini görerek eksikliklerini tamamlayabilme fırsatı yaratır. Akreditasyon kurumlara saydamlık ve hesap verme sorumluluğunu sağlar. Ayrıca uluslararası düzeyde diplomalar arasında intibak sağlar; derece ve diplomaların nitelik ile geçerliliğini mukayese etme imkânı sağlar. Bununla birlikte ulusal ve

uluslararası farklı eğitim sistemleri arasında oluşabilecek uyum problemlerini ortadan kaldırır.

Yükseköğretim kurumlarında akreditasyonun faydaları bakımından bir örnek verecek olursak; akredite edilmiş üniversitelerden mezun olan öğrencilerin özel sektörde tercih sebebi olmaları bu üniversite mezunlarını dolayısıyla üniversiteleri bir adım öne çıkarmaktadır hatta bu durum ABD’de kamu sektöründe bile işe alımlarda geçerli bir sebeptir. Bu da gösteriyor ki hangi alanda olursa olsun akreditasyon işlemi bir lüks olmaktan ziyade bir zorunluluktur. Özellikle globalleşen yeni dünya düzeni içerisinde bilhassa eğitim gibi önemli bir konuda çağın gereklerini yerine getirmek yani çağa ayak uydurmak eğitim kurumları açısından büyük önem arz etmektedir.

Yükseköğretim kurumlarının akreditasyonu ülkemiz açısından yeni sayılabilecek bir kavramdır. Ancak; üniversitelerin akreditasyonu, Türkiye’nin Avrupa öğrenci değişimi programlarına katılımıyla daha fazla önemsenmeye başlanmıştır. Yükseköğretim kurumları ile bu kurumlarda eğitimlerine devam eden öğrenci sayılarındaki artış ve özerklikleri genişletilmiş devlet üniversiteleri gibi gelişmeler, tüm ülkelerde yükseköğretimde “Kalite Güvencesi” sorununu ortaya çıkarmıştır. Öğrenci hareketliliğinin uluslararası düzeyde olması, sınır ötesi üniversiteler ve küreselleşmeyle birlikte hizmetlerin serbest dolaşımı gibi nedenlerle yükseköğretimde “kalite güvencesi” sorunu uluslararası bir boyut kazanmıştır. Diplomaların tanınması ve akreditasyon konuları ikili veya çok taraflı ilişkilerde önemli gündem maddelerinden biri haline gelmiştir. Türkiye’de yükseköğretim kurumlarının kalite güvencesi konusunda sorumlu oldukları üst merci Yükseköğretim Kalite Kurulu (YKK)’dur. Bu kurul üniversiteleri kalite güvencesi konusunda sorumlu tutarak belli bir süre içerisinde tüm yükseköğretim kurumlarının belli bir standarda kavuşmasını zorunlu kılmıştır. Ayrıca YKK, bazı akreditasyon kuruluşlarına da tescil belgesi vererek o kuruluşlar tarafından akredite edilen fakülte ve bölümlerin yeterliliğini kabul etmiştir. Ancak burada karıştırılmaması gereken bir nokta şudur ki YKK, yükseköğretim kurumlarını fakülte ya da bölüm bazında değil bir bütün olarak yani üniversiteyi tamamen denetim altında tutmaktadır. YKK’nın tescil verdiği akreditasyon kuruluşları; Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK), Tıp Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (TEPDAD), Mimarlık Akreditasyon Kurulu (MİAK), Fen, Edebiyat, Fen-Edebiyat, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakülteleri Akreditasyon Derneği (FEDEK), Veteriner Hekimliği Eğitim Kurumları ve Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (VEDEK), Hemşirelik

Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (HEPDAK), Eğitim Fakülteleri Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (EPDAD), İletişim Eğitimi Değerlendirme Akreditasyon Kurulu (İLEDAK), Sağlık Bilimleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (SABAK), Turizm Eğitimi Değerlendirme ve Akreditasyon Kurulu (TURAK), Eczacılık Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (ECZAKDER), Türk Psikologlar Derneği (TPD)'dir. Bu kuruluşlar ilgili fakültelerin eğitim kalitesinin yükseltilmesi açısından önemli olduğu kadar ülkemizde yükseköğretimin akreditasyonundaki eksikliğin giderilmesi açısından da önemlidir.

Bu kuramsal çerçeve doğrultusunda akreditasyon faaliyeti yürütülmeyen bir devlet niversitesinin mühendislik fakültesinde bir bölümünün akreditasyonu için bir öneri raporu hazırlanması planlanmıştır. Bu tez çalışmasının temel amacı, yükseköğretimde kalite ve akreditasyon sürecine dikkat çekerek, bu konuda başta yöneticiler ve ğretim elemanları olmak üzere tüm paydaşlarda bir farkındalık oluşturmaktır. Kalite bilincinin eğitim kurumlarında yerleştirilmesi, hem akademik hem idari süreçlerin belirli standartlara ulaşmasının sağlanması ve bunun bir akreditasyon kuruluşu tarafından tescillenmesi öğrenciler ve toplum açısından oldukça büyük öneme sahiptir. Bu süreç ancak tepe yönetimin desteği ile ğretim elemanlarının ve idari personelin özverili, gönüllü çabaları sonucunda gerçekleşebilir.

Yükseköğretim kurumlarının akreditasyonunda önemli yol kat etmiş olan MÜDEK, niversitelerin mühendislik fakültesi bölümlerinin akreditasyon işlemine gerçekleştirmektedir. 16 Kasım 2007 tarihli YK Genel Kurul toplantısında alınan karar gereği üniversitelerin mühendislik fakültelerinin ilgili programlarının gerek ulusal, gerek sektör gerekse program bazında yeterliliklerinin değerlendirilmesinde ulusal bir kalite güvence kuruluşu olarak MÜDEK'in tanınmasına karar verilmiştir. MÜDEK yapmış olduğu uluslararası anlaşmalar sayesinde, Avrupa Mühendislik Programları Akreditasyonu (European Accreditation of Engineering Programmes - EUR-ACE) Etiketini verme yetkisine sahiptir. Bu sayede MÜDEK'in, ister yurtiçinden isterse yurt dışından bir eğitim kurumuna vermiş olduğu akreditasyon kararı tüm Avrupa Birliği (AB) ye ülkelerinde geçerlidir.

Bu bağlamda tezin üçüncü bölümünde Munzur Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnaaat Mühendisliği Bölümü'nn uluslararası akreditasyon kurumu olan MÜDEK'in mühendislik lisans programları değerlendirme ltleri açısından zdeğerlendirmesinin yapılarak bir zdeğerlendirme raporunun öneri olarak sunulmuştur. Bu öneri sayesinde

tepe yöneticilerin, öğretim elemanlarının ve idari personelin kalite ve akreditasyonun önemi, faydası ve gerekliliği noktasında bilinç düzeyinin yükseltilmesi ve akreditasyon süreci için ilk adımın atılmasına öncülük edilmesi amaçlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde öncelikle kalite kavramını tanımlayarak unsurları, önemi, kalitenin verimlilik ve maliyet ile olan ilişkisi üzerinde durulacaktır. Akabinde toplam kalite yönetimi ve standardizasyon kavramı incelenecektir. Son olarak ta kalite yönetim sistemi ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

KALİTE

1. Kalitenin Tanımı

Bilim ve teknolojiadaki gelişmeler, dünyada pek çok alanda köklü değişimlere yol açmıştır. Bu değişimler, hem özel hem de kamu sektörünü geliştirmeye, daha rekabetçi olmaya zorlamaktadır. Değişimin yaşanması özel sektör açısından daha kolay olurken kamu sektöründe çeşitli zorluklar yaşanmaktadır. Bu zorlukların başında kamu kurumlarının özel sektör kuruluşları gibi rahat karar alabilmesinin önünü kesen bürokrasi gelmektedir. Yaşanacak değişimle birlikte özellikle üst düzey yöneticiler başta olmak üzere liyakat sahibi olmayan kişiler artık kendilerini saklayamayacak olmaları sebebiyle değişime karşı olmaktadır. Buna bağlı olarak kamu çalışanlarında aidiyet duygusunun olmaması ve iş yapmakta isteksizlik gibi etkenler gelmektedir. Tüketici isteklerine en uygun şekilde cevap verebilmek ve müşteri memnuniyetini üst seviyede tutabilmek için kaliteyi arttırmak gerekir. Rekabetin arttığı ortamlarda, kalite çalışmaları planlı bir şekilde yapılmalıdır, aksi halde istenilen olumlu sonuçları elde etmek mümkün değildir (Sarp, 2014).

Kalite kavramının tanımı hakkında literatürde bir tanım birliği yoktur. Bu sebepten dolayı kaliteyle ilgili olarak pek çok tanımla karşılaşmak mümkündür. Bunun sebebi ise başta toplumsal yargıların değişmesi olmak üzere dünya ekonomisinin küreselleşmesi ile teknolojik gelişmeler gibi hususların kaliteye olan bakış açısını değiştirmesidir (Çağlar ve Kılıç, 2011).

Kalite, Latince kökenli “*qualitas*” sözcüğünden türetilmiştir ve “şey” anlamına gelmektedir. Kelimenin anlamı ise bir ürün veya hizmetin, bilinen veya ortaya çıkma ihtimali muhtemel ihtiyaçları karşılamasıyla ilgili özelliklerinin tamamıdır (Eraslan, 2010).

Kalitenin tanımlanması ile alakalı beş temel yaklaşım mevcuttur (Efil, 2010):

- Birincisi yaklaşım, kalitenin tanımlanabilir olmadığı ancak hissedilebileceği şeklinde ifade edilmektedir.
- İkinci yaklaşım, kalitenin ürüne dayanan tanımıdır. Bu yaklaşıma göre kalite kesin ve ölçülebilir bir değişken olarak ele alınmaktadır.
- Üçüncü yaklaşım, kalitenin kullanıcı açısından da tanımlanmasının mümkün olduğu şeklinde ifade edilmektedir. Literatürde “kullanıma uygunluk” olarak ifade edilen ve kalitenin kullanıcının gözünde oluşan subjektif bir değerlendirmeye dayandığı yaklaşımı esas alınmaktadır.
- Dördüncü yaklaşım, imalat bakış açısına dayanmaktadır. En yaygın kalite tanımlamalarından biri olarak kullanılan spesifikasyonlara veya “ürün gereklerine” uygunluk anlayışı bu tanımın özünü oluşturmaktadır.
- Beşinci yaklaşım, değerlere dayanan kalite tanımıdır. Sadece ürün ve hizmet özelliklerine değil, bunların dışında istenen performans ve uygunluk derecesinin kabul edilebilir bir fiyat ile sunulmasını içermektedir.

Kaliteye ait temel nitelikler ile kalitenin başlıca ilkelerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Gencel, 2001):

Kalitenin temel nitelikleri;

- Bir hayat felsefesidir,
- Bir yönetim tarzıdır,
- Mutlu vatandaşır,
- Vatandaşların makul beklentileriyle ihtiyaçlarının karşılanma seviyesidir,
- Rekabet gücüne sahip olmaktır,
- İsrafın minimuma indirilmesi ya da tamamen önlenmesidir,
- Verimliliğe odaklanmış, maliyetleri en aza indiren ve en fazla etkileyen fakat en az yatırım gerektiren bir yoldur,
- Ürün ya da hizmet satıcısıyla vatandaş ortak noktada birleştiren toplu bir sistemdir,
- Sürekli bir iyileşme sürecidir.

Kalitenin başlıca ilkeleri;

- Kalite denetleme mekanizması değildir ve üretilir,
- Kalite, belli bir alanla ilgili değildir her yeredir,
- Kalite, belirli kişilerden beklenmez herkesin işidir ve bu görev devredilemez,
- Kalite, bir bütündür,
- Kalite, birim bazında değil kurum çapında bir faaliyettir,
- Kalite, takım çalışmasının yanında bireysel çabada gerektirir,
- Kalite ile yenilik birbirini tamamlayan iki unsurdur,
- Kalite, maliyeti olumlu yönde etkiler ve bu iki unsur birbirinin tamamlayıcısıdır,
- Kaliteye her şeyden önce bir saygı ve nezakettir.

İnsanların mükemmeli yakalama hevesi ve sistemlerin hata yapma ihtimallerinin olduğu gerçeği kalite kavramını ortaya çıkarmıştır. Kalite, “bir mal veya hizmetin müşteri beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğidir.” Kalite olgusunu etkileyen faktörlerden bazıları şunlardır (Sarp, 2014):

- Tüketicilerin istek ve beklentileri,
- Toplumun kültürel yapısı,
- Yaş,
- Cinsiyet,
- Deneyimler.

Yukarıdaki tanıma bakacak olursak kalitenin kişiden kişiye göre değişen öznel bir yapıda olduğu ifade edilmektedir. Zaten bu yapıda olduğu için de değişik faktörlerden etkilenmektedir.

Kalite kavramının daha iyi anlaşılması için kalite konusunda dünya genelinde otorite olarak kabul edilmiş kuruluş ve uzmanların kalite tanımlarına göz atmakta yarar vardır. Bunlar (Çağlar ve Kılıç, 2011):

- Kalite, kullanıma uygunluktur (J. Juran).
- Kalite, ürünün sevkiyattan sonra toplumda sebep olduğu en az zarardır (G. Taguchi).
- Kalite, bir ürünün gerekliliklere uygunluk derecesidir (P. Crosby).
- Kalite, bir ürün ya da hizmetin belirlenen veya olabilecek ihtiyaçları karşılama kabiliyetine dayanan özelliklerinin toplamıdır (ISO - International Organization of Standardization).

- Kalite, bir mal ya da hizmetin belirli bir gerekliliği karşılayabilme yeteneğini ortaya koyan karakteristiklerin tümüdür (Amerikan Kalite Kontrol Derneği - ASQC).
- Kalite, bir malın ya da hizmetin tüketicinin isteklerine uygunluk derecesidir (Avrupa Kalite Kontrol Organizasyonu – EOQC).

Kaliteye ilişkin genel olarak birkaç tanım yapmak mümkündür (Efil, 2010):

- Kalite kullanıma uygundur.
- Kalite spesifikasyonlara uygundur.
- Kalite müşteri istek ve beklentilerine uygundur.

Bütün bu tanımlamalardan sonra kalitedeki anlayış farklılığının sebebine bakacak olursak bunun nedeni bu kavramın çok boyutluluğunun bir sonucudur. Birçok kişiye göre kalite; “pahalı”, “lüks”, “az bulunur”, “üstün nitelikli” vb. kavramlarla eş değerdir (Çağlar ve Kılıç, 2011).

Garvin; kalite kavramına farklı açıdan yaklaşmakta ve kalitenin sekiz boyutundan söz etmektedir. Garvin’e göre kalite bu sekiz boyutun birleşimidir. Bu sekiz boyutu aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Akt: Çağlar ve Kılıç, 2011):

Performans: Bir üründe bulunması gereken temel özellikler ile bir ürünün üretim amacını imalat projesi sonunda ya da ilk kullanılmaya başlandığı zaman gerçekleştirip gerçekleştirmediği konusu, kalitenin performans boyutunu oluşturmaktadır.

Uygunluk: Belgeler ve standartlarla spesifikasyonlara (şartnamelere) uygundur.

Güvenilirlik: Ürünün önceden belirlenmiş olan kullanım ömrü süresince performans özelliklerinin devamlılığı, yani ürünün belirlenen bu süre içerisinde arıza yapmadan çalışmasıdır.

Dayanıklılık: Ürünün kullanılabilirliğinin uzun süreli olmasıdır veya ürünün alışık olmadığı şartlarda kendinden yerine getirmesi beklenen işlevi ne ölçüde gerçekleştirdiğidir.

Hizmet Görürlük: Ürün hakkında gelebilecek muhtemel şikâyetlerin ve bu şikâyetlere sebep sorunların kolay çözülebilir olmasıdır.

Eстетik: Bu boyut, ürünün alfabesi ile duyulara seslenebilme yeteneği olarak adlandırılmaktadır.

İtibar: Ürünün veya diğer üretim kalemlerinin geçmiş dönemdeki göstermiş oldukları performanslardır.

Diğer Unsurlar: Ürünün cazibesini oluşturan ikincil karakteristik özelliklerdir.

Literatürdeki birçok kalite tanımından öne çıkan birkaçını verdiğimiz yukarıdaki tanımlara bakacak olursak kalite konusunda tatmin edici bir yanıt almak için ilk önce “niçin kalite?” sorusunun cevabını bulmamız gerekmektedir. Çünkü bahsedildiği üzere kalite kişiden kişiye değişmektedir. Bu nedenle kalitenin kimin için ne ifade ettiği konusu önem arz etmektedir.

1.1. Kalite Tanımlarının Güçlü ve Zayıf Yönleri

Literatürde yer alan kalite tanımlarının güçlü ve zayıf yönleri vardır. Öztürk’e (2013) göre kalite tanımlarının güçlü ve zayıf yönlerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

Kalite mükemmelliktir: Bu tanımın güçlü yönü, mükemmel ürün ve hizmet üretme işletmelerin güçlü pazarlama kabiliyetine sahip olmalarına ve güçlü bir insan kaynağı alt yapısına sahip olmalarına yardımcı olur. İnsanların mükemmele sahip olma arzusu da işletmelerin ürettiği ürünler sayesinde müşteri kitlesi oluşturmalarında önemli bir etkidir.

Bu tanımın zayıf yönü ise mükemmelliği ölçmenin zor olması, mükemmelliğin zaman içerisinde değişmesi ve müşterilerin çoğunun mükemmel ürünlere gerekli ödemede isteksiz davranmasıdır.

Kalite değerdir: Bu tanım sayesinde birbirine benzeyen ürünler arasında bir mukayese olanağı sağlar. Ayrıca ürün ve hizmetin piyasada doğru algılanması ile satın alma kararının nasıl verildiğinin daha doğru göstergesi elde edilmiş olur.

Bu tanımın zayıf yönü ise benzer ürünler arasında değer önemli bir ölçüt olurken, sağlık söz konusu olunca değer pek anlam ifade etmemektedir. Ayrıca kalite değer bir bileşeni olmasına karşın değer kalite ile aynı anlamda değildir. Bu nedenle kalitenin değer olarak tanımlanmasının fazla anlamı yoktur.

Kalite spesifikasyonlar (şartnameler) için uygunluktur: Bu kalite tanımı, doğru ölçüm, etkinlik artışı, küresel strateji için gerekli ve çok titiz müşteriler için de uygun bir tanımdır. Bunlar bu tanımın güçlü yönleridir.

Zayıf yönleri ise bir şirkette uygun spesifikasyonların yerleştirilmesi, yönetimin yeteneğine bağlı olduğu gibi zaman içerisinde müşteri tercihlerindeki değişimler ile bu spesifikasyonların müşterilerin taleplerini karşılamaktan uzak olduğu görülür.

Kalite müşteri beklentilerini karşılamak ve aşmaktır: Bu tanımın güçlü yönleri çok geniş yelpazedeki şirketlere uygulanabilir olması, piyasada oluşabilecek değişikliklere

karşı şirketlerin yanıt vermesini sağlaması, piyasadaki ürünlerin kaliteleri hakkında nihai karar vericilerin müşteriler olduğunu belirlemesi ve bu tanımın diğer kalite tanımlarını da içine almasıdır.

Zayıf yanları ise oldukça karmaşık olması, müşteri beklentilerinin bilinmesinin zor olması, müşterilerin uzun ve kısa dönemli değerlendirmelerinin farklı olmasıdır.

2. Geçmişten Günümüze Kalite Tarihi

Kalite anlayışı yeni değildir. Kalite hakkında bulunan ilk kayıtlar M.Ö. 3000 yılına uzanacak kadar eskidir. Yunan ve Romalılara ait antik eserler ile Mısır piramitleri bize kalite anlayışının tarihi süreci ile ilgili bilgiler vermektedir (Eraslan, 2010).

Kalite güvencesi hakkında bulunan ilk kayıtlar M.Ö. 2150 yılına kadar uzanmaktadır. Hammurabi Kanunlarında kalite güvencesi konusunda tüketiciyi korumaya yönelik madde bulunmaktadır. Söz konusu kanunun 229.maddesi garanti güvencesi konusuna şu şekilde yer vermiştir; “eğer bir inşaat ustasının inşa ettiği bir ev, ustanın yetersizliği ve işini gereği gibi yapmaması nedeniyle yıkılarak ev sahibinin ölümüne yol açarsa o inşaat ustasının başı uçurulur.” Bu ifadenin kanunda yer alması kalitenin varlığının o dönemde de savunulduğunu göstermektedir (Karataş, 2012).

İlerleyen yıllarda Finikeliler döneminde üretimde hata yapanların cezalandırıldığına dair maddelerin bulunduğu söylenmektedir. Günümüzün kalite kontrol görevlileriyle bağlantı kurabileceğimiz dönemin görevlileri, üretilen ürünlerin kalitesinde yapılabilecek uygunsuzlukların önüne geçmek amacıyla kusurlu üretim yapanın ellerini kesme yetkisine sahip kılınmıştır (Gedik, 2007).

Osmanlı Devleti’nde de kaliteli üretim yapılması veya mal ve hizmet sunumunda kaliteye önem verilmesi konusunda hassas davranılmıştır. Osmanlı Dönemi’nde sanayi ürünlerinin belirlenen standartlara uygun olmaları izlenmiş ve kadı sicillerine belirlenen bu standartlar kaydedilmiştir. Ayrıca, ne kadar uzak olursa olsun ülkenin tüm bölgelerinde belirlenen standartlara uyulması istenmiştir. Çıraklık ve Esnaf Loncaları, Osmanlı Dönemi’nde gelişmiştir. Söz konusu dönemde eğitici konumunda olan ustalar aynı zamanda muayene görevini de yürütmekteydiler. Ticarete hâkim olan ustalar, ürettikleri ürünleri ve müşterilerini çok iyi tanıyan kişilerden oluşmaktadır. Sultan II. Beyazıt (Bayezid) “Kanunname-i İhtisab-ı Bursa” nizamnamesi çıkararak satılan malların, kalite

özelliklerine dikkat edilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Mallar belli özelliklere sahip olmak zorundadır ve standartlar belirtilmektedir. Bu standartların içeriğinde; yiyecek ürünlerinde kalite kriterleri, giyimde kalite kriterleri, ölçüm birimleri, ticarete uyulması gereken kalite kriterleri ile kriterlerde kabul edilebilir sınırlar ve fiyatlandırma kriterleri gibi dönemin şartlarına uygun düzenlemeler yapılmıştır (Sarp, 2014).

Bunun dışında Ahilik felsefesi ile Toplam Kalite Yönetimi (TKY)'nin dokuz temel prensibi arasındaki ilişki hakkında yapılan bir çalışma ile bunların birçok boyutta örtüştüğü görülmüştür. 1960'lı yıllarda ortaya çıkan TKY felsefesi öz itibarıyla 13.yy.'da ortaya atılan Ahilik felsefesi ile ilişkilendirilebilmektedir. Ahilik felsefesinde kullanılan "müşteri velinimetimizdir" kavramı TKY'nin "müşteri odaklılık" kavramıyla tamamen örtüşmektedir (Erbaş ve Ersöz, 2004). Aynı dönemde, ABD ve İngiltere'de müşteri maaş çeklerimizi ödeyen kişidir anlayışı geçerliydi. Ahi Evran, esnafın kaliteden ödün vermemesi için denetlenmesine büyük önem verirdi. Denetleme sonucu olumsuz bir durumla karşılaşıldığında dükkân kitlenirdi. Denetimde kalitesiz üretim yaptığı belirlenen esnafın sağ ayağındaki pabucu üretim yaptığı işyerinin damına atılırdı ve "Bugün falan ustanın pabucu dama atıldı" denirdi. Bu söz, pabucu dama atılan ustanın kalitesiz mal ürettiği anlamına gelir ve zarara uğrayan müşterinin mağduriyeti giderilirdi. Ayrıca o usta toplum tarafından dışlanırdı. Günümüzde kullanılan "pabucu dama atıldı" deyimini de buradan gelmektedir (Sarp, 2014).

Kalitenin bilimsel bir kavram olarak bugünkü anlamıyla ortaya çıkması 19. yüzyıla rastlamaktadır. Modern endüstriyel sistemlerin ortaya çıktığı 19. yüzyılda ABD'de Frederic Taylor Bilimsel Yönetim'in öncülüğünü yapmıştır. Taylor'a göre işgücü performansının zaman-hareket etütleri aracılığıyla oluşturulacak randıman standartları ve kuralları sayesinde belirlenebilecektir. Bu sayede işleri küçük ve basit adımlara bölerek üretimin ve verimliliğin artırılabilceğini savunmuştur. Bahsedilen bu sistem içerisinde kalitenin gerçekleştirilmesinin yolu uzmanların söylediklerine çalışanların tamamen uygulanmasından geçmektedir (Çağlar ve Kılıç, 2011).

Yine aynı yüzyılda Henry Ford'un geliştirdiği Hareketli Montaj Sistemi de seri üretim yoluyla kalitenin güçlenmesine yardımcı olmuştur. 1930'lu yıllarda Waldo Wezlau ve Joseph V. Talacko kusurların sınıflandırılmasını büyükten küçüğe doğru yaparak sorunların çözümünde önceliklerin belirlenmesi ilkesini getirmişlerdir. Pareto İlkesi olarak adlandırılan bu yöntem, toplam kalite yönetiminin istatistikî araçlarından biri olup yaygın şekilde kullanılmıştır. II. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte kalite teknolojisi de hızla

gelişim göstermiştir. Savaş ile birlikte kalite ön plana çıkararak üretilen silah ve cephanenin kalitesinin artırılmasına yönelik kalite kontrol yöntemleri en üst seviyede uygulanmaya çalışılmıştır (Eraslan, 2010). Teknolojide yaşanan gelişmeler, ürün kalitesinin giderek artması ve buna yönelik çalışmalar, bilginin paylaşılmasına yol açmış ve 1946 yılında Amerikan Kalite Kontrol Derneği (ASQC) oluşturulmuştur (Hatipoğlu, 2008).

1950’li yıllarda ABD’li kalite uzmanı Williams Edwards Deming, çıktılardan ziyade önem verilmesi gereken konunun bizzat sürecin kendisinin olduğunu öne sürerek kaliteye yeni bir boyut kazandırmıştır. Kalite konusunda bir diğer uzman Dr. Joseph Juran 1951 yılında yazdığı Quality Control Handbook isimli kitabında kalite konusundaki görüşlerini açıklamıştır. Juran’a göre kalitenin önemi kaçınılabilen ve kaçınılamayan maliyetlerden oluşmaktadır. Bunlardan birincisi, hatalar, fire, rötuş ve tamir için sarf edilen işçilik gibi kaynakların maliyetidir. İkincisi ise; muayene, örnekleme ve diğer kalite kontrol çabalarının tümünü içine alan önleme maliyetidir (Çağlar ve Kılıç, 2011).

Türkiye’nin kalite kavramı ile tanışması 1980’li yılların ikinci yarısında denk gelmektedir. ISO’nun yayınladığı ISO 9000 Kalite Standartları’nın dünya geneline yayılması ile birlikte bu konuyla ilgili olarak Türkiye’de de çalışmalar başlamıştır (Eraslan, 2010).

Yukarıda kalitenin tarihçesi hakkında vermiş olduğumuz bilgiler dışında kalitenin tarihsel gelişimi açısından nasıl bir süreç geçirdiği hakkında aşağıda dört aşamadan bahsedilecektir.

2.1. Birinci aşama: Muayene

Sanayide muayene işlemi bir meslek olarak ortaya çıkmıştır ve bu işle uğraşanlar hataları tespit etmek amacıyla yalnız yapılan işleri kontrol etme görevini yerine getirmişlerdir (Efil, 2010). Muayene görevlileri, ürünler hakkında ret veya kabul kararı vermekteydiler bu işi yaparken de yönetimin belirlemiş olduğu spesifikasyonlara uygunluklarını değerlendirmekteydiler. Bu işlemdeki amaç, ürünler hakkındaki şikâyetlerin karşılanması ve ticari ahlakın oluşturulmasını sağlamaktır (Gedik, 2007). Muayene işlemi sayesinde tüketiciye hatalı ürünlerin gitmesi önlenmiş ve tüketici koruma altına alınmıştır. Ancak, muayene işlemi üreticilere sıkıntı yaşatmıştır. Çünkü muayene edilerek hatalı bulunan ürünler, üreticiler için bir maliyet unsuru olup üreticileri zarara

uğratmıştır. Bunun önüne geçilmesi için üreticiyi de koruma altına alan bir sistem üzerinde durulmuş ve kalite kontrol aşamasına geçilmiştir (Efil, 2010).

2.2. İkinci Aşama: İstatistiki Kalite Kontrol

Zaman içerisinde teknolojik gelişmelerin yaşanması ve ölçek büyümesi nedeniyle muayeneciler yetersiz kalmaya başlamış bu sebeple işletmeler yeni arayışlar içerisine girmiştir. 1920'li yıllara denk gelen bu dönem içerisinde, muayene işlemi son kontrolden ara kontrollere ve giriş kontrolüne doğru genişletilmiştir (Gedik, 2007).

Kontrol kelimesi Latince “contra” kelimesinden gelmektedir. Kelime ise “idare, idare etme, hâkimiyet, hâkim olma ve istenilmeyen bir şeyin etkisini azaltacak program veya tedbir” anlamına gelmektedir. Kalite kontrol kelimesi ise kalitenin süreç içinde etkinliğini azaltacak her türlü etmeni ortadan kaldırmaya yönelik tedbirler olarak kaliteye hâkim olma olarak adlandırılabilir. Kavramsal açıdan, ürünün kalitesini belirlenen şartlara uygun olarak sağlamak amacıyla yürütülen faaliyetlerin tamamı olarak tanımlanır. İstatistiki kalite kontrol ise istatistiksel teknikler yardımıyla ürün kalitesinin geliştirilmesi ve garantilenmesidir. Bu sayede üretim esnasında ortaya çıkması muhtemel bozukluklar ve aksaklıklar daha ortaya çıkmadan tahmin edilerek duruma uygun düzeltici önlemler alınacaktır (Eraslan, 2010).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin tanımına göre; istatistiksel kalite kontrol, bir ürünün ekonomik ve yararlı bir şekilde üretilmesini sağlamak amacıyla önceden belirlenen kalite standartlarına uygunluğunu sağlamak ve kusurlu üretimi en aza indirmek için istatistiksel yöntemlerin kullanılmasıdır (TÜİK, 2011).

Western Electric firmasında Walter Shewhart değişik çeşitte veriler toplamış ve bu verileri analiz etmiştir. Bell Laboratuvarlarında çalışan Walter Shewhart'dan uzak mesafelerle yapılan telefon görüşmelerinin sinyal güçlerini yükseltmek amacıyla kullanılan yükselticilerin güvenilirliğini arttırmaya yönelik neler yapılabileceği hakkında araştırma yapması istenmiştir. Shewhart'ın bu araştırmaları onu istatistiksel süreç kontrolüne götürmüştür (Yönetimin Virüs Teorisi). Bu aşama istatistiki kalite kontrol olarak da adlandırılmaktadır. Standartlar bu dönem içerisinde geliştirilmeye başlanmış ayrıca tüketiciyi korumaya yönelik ilk adımlar da bu dönemde atılmıştır (Efil, 2010).

İstatistiki kalite kontrol türleri aşağıdaki gibidir (Eraslan, 2010).

Süreç Kontrolü: Buradaki amaç üretim sürecin içerisinde kalitede meydana gelen gözlemlenebilecek değişmelerini tespit etmektir. Bu sayede hatalı üretilebilecek parçalar daha üretilmeden önlemler alınır. Süreç kontrol kartları tekniği uygulanarak sağlanır.

Ürün Kontrolü: Buradaki amaç üretilmiş çok sayıdaki üründe büyük oranda hatalı parçaların olmadığını garantilemektir. Süreç planlama tekniği uygulanarak sağlanır.

2.3. Üçüncü Aşama: Kalite Güvencesi

Gün geçtikçe artan yoğun rekabet ortamında, üretimde istikrarı sağlamak için kalite güvencesinin korunmasının sürekliliğinin önemi ve bunu sağlamaya yönelik sistemli bir yönetimin gerekliliği ortaya çıkmıştır. 1960'lı yıllarda bu gerekliliklere çözüm bulmak adına kalite güvencesi kavramı geliştirilmiştir. Bu noktadan yola çıkan çok sayıda ülkenin araştırmacıları yürüttükleri bilimsel ve teknik nitelikli çalışmalar sonucunda “Kalite Güvence Sistemini” oluşturmuşlardır (Eraslan, 2010).

Kalite güvencesi, ürün ya da hizmetin belirtilmiş kalite şartlarını yerine getirirken ihtiyaç duyulan güveni sağlamak için uygulanması gerekli planlı ve sistematik faaliyetleri kapsamaktadır (Yılmaz, 2003).

Kalite güvencesinin işletmelere sağladığı faydaları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (URL-2, 2017);

- İşletmelerin sahip oldukları rekabet güçlerini arttırmaktadır.
- Üretimde etkinliği ve verimliliği yükseltmektedir.
- İşletmelerin güvenilirliğini yükseltmektedir.
- İşletmelerin müşterilerinin memnuniyetinin arttırmaktadır.
- Yürütülen faaliyetlerde oluşabilecek gereksiz harcamaları azaltmaktadır.
- İşletmelerin karlılıklarını arttırmaktadır.
- Üretim hatalarının azalmasına ya da sıfırlanmasına yardımcı olmaktadır.
- İşletmelerin pazar paylarını arttırmaktadır.
- İşletme personelinin tatminini arttırmaktadır.
- Üretimde hurda miktarını azaltmaktadır.
- Sıfır israf ve sıfır hatalı üretim gerçekleştirmektedir.
- Daha etkin bir işletme içi iletişimin sağlamaktadır.

- Müşteri şikâyetlerini ve ürün iadelerini azaltmaktadır.
- İyi bir yönetim sistemi sağlamaktadır.
- Yüksek işletme performansı sağlamaktadır.

Kalite güvence sistemini meydana getiren hususları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (URL-2, 2017);

- Kalite sisteminin yönetimi,
- Mal kalitesi ve güvenilirliğinin geliştirilmesi,
- Mal ve süreç kalite planlaması,
- Tedarikçi kalite güvencesi,
- Mal ve süreç kalite değerlemesi denetimi,
- Özel kalite incelemeleri,
- Kalite bilgi geri besleme,
- Kalite ölçüm teçhizatı,
- Kalite eğitimi ve işgücü geliştirme,
- Alan kalite değerlemesi ve denetimidir.

Kalite güvence sistemi; temelinde ürün veya hizmetin bulunduğu tüm aşamadaki talimat, görev ve sorumluluklar ile tanımların vb. belgelendirilmesi, personelin eğitimi ve kaliteyle ilgili olarak bilgilendirilmesi ayrıca kalitenin planlanan düzeyde minimum kaynak kullanımıyla korunmasını kapsamaktadır. Kalite güvence sistemi ancak kullanıcıların beklentilerinin tam olarak karşılanmasıyla tanımlanmış sayılır. Dolayısıyla kalite güvencesi, üretilen herhangi bir ürün veya hizmetin nihai kullanıcıya ulaşmaya dek geçtiği tüm süreçlerdeki ilgili bölümleri de kapsamaktadır.

2.4. Dördüncü Aşama: Toplam Kalite Yönetimi

ABD’de istatistiksel teknikler ile kalite kontrolünün geliştirilmesinde katkısı olan uzmanlar, bu tekniklerin işletmelerin yürüttükleri tüm faaliyetlerde uygulanması gerektiğini ayrıca kalite konusundaki sorumlulukların işletmelerdeki tüm bölümlerin üstlenmesi görüşündeydiler. Japonya ise II. Dünya Savaşı sonrası çok güç durumdaydı. Telekomünikasyon sisteminin kötü durumda olduğunu gören Amerikan İşgal Kuvvetleri Komutanlığı, Japonlara Amerika’dan kalite uzmanlarından yardım almalarını önermiştir.

Bu yolla Amerika’da fikirleri pek itibar görmeyen uzmanlar savundukları görüşleri Japonlara aktarma fırsatını yakalamışlardır. 1950’li yıllarda uzmanların Toplam Kalite Kontrolü (TKK) veya Toplam Kalite Yönetimi (TKY) diye adlandırdıkları bu görüşler Japonlar tarafından benimsenerek geliştirilmiştir. Japonlara göre kalite müşteriye verilmiş bir söz olarak tanımlamıştır. Zaman içerisinde dünya ticaretinin içinde hızlı bir şekilde yer almaya başlayan Japonlar, 1960’lı yıllara gelindiğinde optik, 1970’li yıllara gelindiğinde elektronik ve 1980’li yıllara gelindiğinde otomotiv sektöründe dünya liderliğini ele geçirmişlerdir (Efil, 2010).

Modern kalite anlayışının TKK’dan TKY’ye doğru aldığı yolda en önemli etkileri yönetimin tanımında meydana getirmiştir. TKY’nin temel özelliği kaliteyi; geleneksel yaklaşımdan farklı olarak sadece bir bölümün değil, işletmedeki tüm bölümlerin bir bütün olarak yerine getirmesi gereken görevi olduğudur. Bu süreç tepe yönetimden başlayarak aşağıya doğru işletmenin tüm personelini, müşteri ve tedarikçilerini kapsamaktadır. TKY’de kalite, kontrol mekanizması yoluyla değil, üretim ile elde edilmektedir. Üretim sürecinde ortaya çıkan hatalıların kontrol edilerek ayıklanması yerine “ ilk seferinde doğru yap” ilkesi ve “hataların çıkmadan önlenmesi” felsefesi benimsenmektedir (Gedik, 2007).

TKY’ye daha sonra daha detaylı olarak değinilecektir.

3. Kalitenin Unsurları

Bir ürün veya hizmetin kalitesi; tasarım kalitesi, uygunluk kalitesi ve performans kalitesi olarak üçe ayrılmaktadır. Aşağıda kalitenin unsurları detaylı şekilde açıklanacaktır.

3.1. Tasarım Kalitesi

Tasarım kalitesi, müşterilerin ürün ya da hizmetlerden beklentilerine cevap verebilmek için ürün ya da hizmetin nelerden oluşacağını ve bunların özelliklerinin ne olduğunun belirlenmesidir. Bir ürünün tasarım kalitesini; boyutu, ağırlığı, hacmi, dayanıklılığı gibi fiziksel nitelikleri ile kokusu, rengi ve görünüşü gibi estetik özellikleri belirlemektedir (Hatipoğlu, 2008).

Bir ürünün veya hizmetin müşteri beklentilerini karşılayıp karşılamaması tasarım kalitesiyle ilgilidir. Müşteriler tarafından tercih edilen özelliklerin ürünün tasarımında yer

alması gerekmektedir. Bu nedenle tasarım kalitesi müşterilerin ihtiyaçlarına, zevklerine ve tercihlerine bağlıdır. Örneğin, bir arabanın koltuk döşemesinin deri veya kumaş olması bir tasarım konusudur ve bununda ne olması gerektiği müşterinin zevk ve tercihinine göre değişmektedir.

3.2. Uygunluk Kalitesi

Uygunluk kalitesi, ürün ile ürünün tasarım özellikleri arasındaki uygunluktur. Yani, müşteriye sunulan ürünün vadeliden özelliklere uyması demek olup ölçülebilir bir karakteristiktir ve sayısal olarak ifade edilebilir (Gedik, 2007).

Örneğin, su ısıtıcısı açma kapama düğmesinin su belli bir ısıya gelip kaynamaya başlayınca otomatik olarak kapanması tasarlanmış bir özellik olup üretilen su ısıtıcılarının kaynamaya başlayınca kendilerini otomatik olarak kapatmaları bir uygunluk kalitesidir.

3.3. Performans Kalitesi

İşletmenin ürün veya hizmetlerinin pazardaki performans düzeylerinin müşteri araştırmaları, satış ve hizmet analizleri ile belirlenmesidir. Bu çalışmalar bakım, güvenilirlik, satış sonrası hizmet ve lojistik destek analizi ile işletmelerin ürün veya hizmetlerinin müşteriler tarafından neden tercih edilmediğinin araştırılmasını kapsar (Hatipoğlu, 2008).

Kalite kaybı iki şekilde ortaya çıkabilir. Birincisi; kalite kaybı, ürün ya da hizmetlerin özelliklerinin pazar gereksinimlerine uygun olmayan bir şekilde üretildiği; süreçlerde ortaya çıkmaktadır. Bu kayıp, pazar bölümü sayısının artırılması ve ürünün müşteri beklentilerini karşılayacak şekilde düzeltilmesi ile önlenir. İkincisi; kalite kaybı, kalite karakteristikleri değişiminin çok fazla olduğu ürün veya hizmet üreten süreçlerde ortaya çıkmaktadır (Gedik, 2007).

4. Kalitenin Önemi

Kaliteli üretimle ulaşılmak istenen hedef üretimde kalitesizliği önlemektir. Çünkü işletmelerin kuruluş amacı geri alamayacakları bir gidere sebep olacak kalitesiz ürünler

üretmek değildir. Bu hususta işletmeler gerekli önlemleri almaz ve hatalı ürünleri piyasaya sürerse itibar kaybı ile birlikte satışlarının azalmasına dolayısıyla maddi kayıpla karşılaşabilecektir. Kalitenin önemi ile ilgili aşağıdaki iki nokta üzerinde durulabilir (Gedik, 2007);

Birincisi; hurda-fire-atık oranının azaltılması, hatalı ürünlerdeki yeniden düzeltme işlemleri yapılması ihtiyacının ortadan kaldırılması, üretimdeki duraksamaların azaltılması ve daha yüksek bir üretim hızına erişilmesi gibi dolaysız üretim giderlerinin azalmasıdır.

İkincisi; alıcılara istediklerinin tam olarak verilmesi, daha az ürünün geri getirilmesi, alıcı sayısının ve satışlarının artması gibi direkt ve dolaylı yararlarıdır.

5. Kalite Yaklaşımları

Kalite yaklaşımları, düzenleyici sistem yaklaşımı ve önleyici sistem yaklaşımı olarak iki başlık altında sınıflandırılmaktadır.

5.1. Düzenleyici Sistem Yaklaşımı

Bu yaklaşıma göre etkili bir kalite denetim sistemi kurularak hatalar ortaya çıktıktan sonra kalite ile ilgili hataların düzeltilmesi sağlanır. Buna göre, üretim esnasında ya da sonrasında bir malın kalitesiyle ilgili özelliklerinde; dayanıklılığı, estetiği, güvenilirliği, performansı, rengi ve tasarımı gibi konularda standartlara uymayan hatalar belirlendiği zaman hatalarla ilgili gerekli düzeltmeler yapılır (Çağlar ve Kılıç, 2011).

Bu yaklaşımla ilgili bir örnek verecek olursak; bir otomobilin üretimi esnasında veya sonrasında yapılan kalite kontrol çalışmasında ürünün kalitesiyle alakalı standartlara uymayan bir durum saptandığında yani hatalı bir parça belirlendiğinde düzenleyici sistem yaklaşımına göre hatalı parça değiştirilerek veya yeniden işlem yapılarak düzeltilir.

Bu yaklaşımın amacı; üretim devam ederken kaliteyle alakalı ortaya çıkabilecek sorunların etkin bir kalite kontrol sistemi oluşturularak belirlenmesi ve bunların düzeltici işlemler aracılığıyla ortadan kaldırılmasıdır.

5.2. Önleyici Sistem Yaklaşımı

Bu yaklaşıma göre, hatalar ortaya çıkmadan önce gerekli önleyici tedbirler alınarak hataların önlenmesi sağlanır. Bu yaklaşımın temel ilkesi sıfır hatayla üretimi gerçekleştirmektir. Bir işletmede üretim yapılırken üretimin değişik safhalarında çeşitli hatalar ortaya çıkabilir. Ortaya çıkan bu hatalar kaliteyi olumsuz etkilemektedir. Önleyici sistem yaklaşımı üretim esnasında ortaya çıkabilecek hataların ortaya çıkmadan önlenmesi temeline dayanır (Çağlar ve Kılıç, 2011).

Önleyici sistem yaklaşımına göre, sonradan yapılacak düzeltici sistem yaklaşımının enerji, işçilik, kaynak, zaman vb. gibi önemli maliyetleri de vardır. Önleyici sistem yaklaşımı sayesinde hatalar daha ortaya çıkmadan gerekli tedbirler alınarak önlenirken işletmelerde yukarıda sayılan maliyetlerden kurtulmaktadırlar.

6. Kalite Kültürü

Her toplumda bireyler değişik olay veya durumlarda karşılaştığı sorunları çözebilmek ve ihtiyaçlarını karşılayabilmek için birbirinde farklı ve değişik araçlara ihtiyaç duymaktadırlar. Bu araçlar içinde bulunulan çevre şartlarına, ihtiyaçlara, sahip olunan yetenek ve becerilere göre değişiklik göstermektedir. Ancak, her insan toplumunda kültür diye adlandırılan ortak bir olgu vardır.

Kültür kavramı, bir toplumun üyeleri arasında paylaşılan, devredilen ve bir değişim süreci içinde bulunan öğrenilmiş davranış kalıpları ile bu kalıpların ürünlerinin oluşturduğu bir yaşam biçimidir. Daha basit bir anlatımla kültür, sosyal anlamda öğrenilen ve toplumu oluşturan bireyler tarafından bölüşülen her şeydir. Kültür, insan davranışına ve davranış yoluyla meydana getirilen değer, fikir ve diğer sembolleşmiş mana sistemlerinin, devredilen ve yaratılan muhtevası olarak algılanır. Özellikleri açısından ele alındığında kültürün, toplum içinde kazanılan ve iletilen inanç, davranış ve yargı davranış ölçülerinden ortaya çıkan alışılmış davranış kalıplarının maddi ürünlerinden oluşan bir düzen olduğu görülür. Buna göre kültür insan davranışının öğrenilmiş kısmıdır (Turan ve Odabaş, 1998).

Her örgütün tıpkı her bireyin kendine özgün bir kişiliği olduğu gibi, kendine has onu diğer örgütlerden ayıran bir kişiliği bulunmaktadır. Örgütün farklı karakteristik ve yapıları bu kültürü belirgin kılıp onu diğerlerinden ayırmaktadır. Bu karakteristikler

doğrudan veya dolaylı olarak kültürün bir parçası olan örgütün üretkenliğini ve örgüt içinde çalışanların moralini etkilemektedir. Örgüt kültürü, örgütü oluşturan bireylerin paylaştıkları bilgi, aralarındaki bilgi alış verişi, örgüt içerisindeki rutin ve rutin olmayan aktiviteler olarak açıklamaktadır (Köse vd., 2001).

Kalite kültürü ise bir şirketin veya örgütün dış ortamda varlığını sürdürmesi ve kendi iç işlerini yönetme kapasitesini geliştirdiği süreçte kalite ile ilgili değerlerin toplu olarak öğrenilmesi çabalarının tümünü ifade eden ve tüm bireyler tarafından paylaşılan değerler bütünüdür (URL-3, 2017).

Her ne kadar kültür her organizasyon için özel olsa da belli unsurların kalite kültürünü tanımladığı geniş ölçüde kabul edilmektedir. Kalite düşünür ve uygulayıcılarının ortak görüşü; üst yönetim liderliği, müşteri odağı, tedarikçi ortaklığı, takım çalışması, Chief Executive Officer (CEO)'nun etkisi, açık şirket kültürü, iş gören katılımı ve iş görenin güçlendirilmesi faktörlerinin TKY ile doğrudan ilgili olduğu yönündedir. TKY'nin İngiltere'de uygulanma problemlerinin, kültürel değişimin yönetilmesiyle bağlantılı olduğu tespit edilmiştir. Bu unsurlar Liverpool Üniversitesindeki çalışmanın odağını göstermektedir. Araştırma ile elde edilen bulgular aşağıdaki gibidir (Efil, 2010):

Kalite Kültürünün Geliştirilmesi: Kalite kültürünü başarılı bir şekilde gerçekleştiren şirketler, organizasyonlarında TKY'nin gelişiminden önemli birçok fayda sağlamışlardır. Genellikle odak noktaları problemlerin çözümünden başarılarının geliştirilmesine doğru kaymıştır. Buna karşın kalite kültürünü yaratmada başarısız olan şirketler, kendi engellerinin ve TKY ile elde edilebilecek faydaların farkındadırlar.

Değişim Faaliyetlerinin Kullanılması: Değişim faaliyetleriyle TKY'nin başarılması arasında önemli ilişkiler bulunmaktadır. Önem derecesi ne kadar az olursa o değişim faaliyeti ve TKY'nin başarılı olması arasındaki ilişki o kadar kuvvetlidir. Tablo 1'deki ilk altı faaliyet TKY'nin başarılmasında en kuvvetli ilişkiyi göstermektedir.

Kalite Kültür Unsurlarının Geliştirilmesi: Değişim faaliyetleri, kalite kültürünün gelişiminde önemli rol oynamaktadır.

Üst Yönetim Liderliği: TKY şirketleri, TKY şirketi olmayanlara göre daha iyi bir üst yönetim liderliğine sahiptirler. Bu daha iyi yönetim kalite eğitimi (Tablo 1, faaliyet 1 ve 15), yürütme komitesi kullanımı (Tablo 1, faaliyet 23) ve şirket vizyonunun uzun dönemli kalite amacıyla (Tablo 1, faaliyet 23 ve 47) ilgilidir.

Çalışanların Güçlendirilmesi: TKY şirketleri çalışanlarını güçlendirmede daha başarılıdır. Buda kalite bilinci, eğitim ve geri bildirimden (Tablo 1, faaliyet 1, 4, 12, 39, 43 ve 46) kaynaklanmaktadır.

Müşteri Odağı: Müşteri odağı kalite kültürünün önemli bir unsurudur ve TKY felsefesini benimsememiş şirketlerin bazılarının da müşteri odağı konusunda TKY felsefesini benimsemiş rakipleri kadar iyi olabildikleri gözlemlenmektedir.

Tedarikçi Ortaklığı: TKY felsefesini benimsemiş şirketler tedarikçileriyle ortaklık geliştirmede daha üstündürler ve tedarikçilerinin performanslarının kendi performanslarına etkilerini daha iyi anlamaktadırlar.

Takım Çalışması: Takım çalışmasının uygulanma düzeyi TKY felsefesini benimsemiş şirketlerde daha fazla olsa da genel olarak tüm işletmelerde düşük düzeyde uygulanmaktadır. TKY şirketleri problem çözme ve üst yönetimce atanan diğer takımları kurmakta başarılıdır (Tablo 1, faaliyet 5 ve 8).

CEO'nun Etkisi: TKY felsefesini benimsemiş şirket CEO'ları daha iyi performans sergilemektedirler. TKY şirketlerinde CEO'lar faaliyetlerine daha yüksek personel devamlılığı sağlamaktadırlar ve daha esnek yönetim tarzını benimsemektedirler (Tablo 1, faaliyet 2, 11, 32 ve 41). Ayrıca, kaynakları kalite gelişimine ayırmaya (Tablo 1, faaliyet 1, 18 ve 49) ve iş gören ödüllendirmeye (Tablo 1, faaliyet 27, 44 ve 50) daha gönüllüdürler.

Açık Şirket Kültürü: TKY felsefesini benimsemiş şirketler organizasyonlarındaki engelleri yıkmada daha başarılıdır. Bunun nedenleri ise bölümler arası işbirliği (Tablo 1, faaliyet 5, 9 ve 37), işgücü esnekliği (Tablo 1, faaliyet 2, 32 ve 41) ve daha yassı organizasyon yapısı (Tablo 1, faaliyet 18 ve 34) göstermeleridir.

Tablo 1. Değişim Faaliyeti ve Önem Derecesi

Sıra No	Değişim Faaliyeti	Ki-kare Önem Derecesi
1	Eğitim Programı	0.00000
2	İş Ölçümü Gelişim	0.00000
3	Problem Çözmede Bireysel Temel	0.00000
4	Takım Çalışması Eğitimi	0.00000
5	Çapraz Fonksiyon Takımlar	0.00000
6	Rehber Eğitimi	0.00000

7	Dikkate Alınan Takım Önerileri	0.00001
8	Bölüm Takımları	0.00004
9	Şirket Rekreasyon Programı	0.00021
10	Ölçülen Memnuniyet Düzeyi	0.00027
11	Süreçlerin Basitliği	0.00028
12	Tutum Araştırmaları	0.00035
13	Yönetim Performans Araştırmaları	0.00038
14	Gönüllü Takımların Oluşturulması	0.00043
15	Birleşik Üst/Orta Düzey Yönetim Kursları	0.00045
16	Performans Değerleme Odağı	0.00089
17	Ölçülen İlişki Kalitesi	0.00093
18	Şirket Reorganizasyonu	0.00099
19	Takım Seçiminde Gönüllülük Kriteri	0.00106
20	Motivasyon Planları	0.00122
21	Problemi Değerlendirme Metodolojileri	0.00142
22	Tam Zamanlı Rehberler	0.00178
23	Yönetim Takımları	0.00245
24	Politika Eğitimi	0.00280
25	Ürünlerin Teknik Güvencesi	0.00430
26	Enformasyon Teknolojisi	0.00653
27	İş Ortamı	0.00665
28	Karşılaşılan Problemlerin Doğası	0.00991
29	Kararlarda Kalitenin Önemi	0.01050
30	Ölçülen Dağıtım Performansı	0.01091
31	Takım Seçim Kriterlerinde Deneyim	0.01371
32	İş Planında Özgürlük	0.01433
33	Müşteri Memnuniyeti	0.01463
34	Açık Şirket Yapısı	0.01546
35	Değişen Müşteri İhtiyaçlarının Farkına Varılması	0.01761
36	Politikalar	0.01797
37	İç Müşteri Memnuniyeti	0.01809
38	Kalite Şampiyonları	0.01917
39	Yönetimin Performansı Bildirmesi	0.02623

40	Farklı Bölüm Hedefleri	0.02966
41	Operatör Kararları	0.02976
42	Yeni Ürün Gelişiminde Tedarikçiler	0.03078
43	Yönetimin Kararlarının Nedenlerini Açıklama Düzeyi	0.03468
44	Endüstri Bazlı Ücret	0.03512
45	Organizasyon Türü	0.03662
46	İşgören Değer Kalitesi	0.03974
47	Politika Motivasyonu	0.04041
48	Yönetimin Rehberliği	0.04555
49	Donanımın Önemi	0.04600
50	İş Kondisyonunun Gözden Geçirilmesi	0.04657

Kaynak: Efil, 2010

7. Kalite Verimlilik İlişkisi

Kalite ve verimlilik şirketlerin yönetim kademelerinin sağlaması gereken en önemli işlevidir. Çünkü işletmelerin amacı karlarını arttırmaktır ve bunu sağlamanın önemli bir yolu da verimliliğin ve kalitenin artırılmasıdır. Bu da kullanılan kaynaklardan maksimum gelir elde etmekle gerçekleşebilir.

Bir firmanın mevcut pazar pozisyonunu koruması ve genişletebilmesi ürettiği mal ve hizmetlerin müşteri beklentilerini karşılmasına bağlıdır. Bir yandan pazarın beklentilerine uygun faaliyette bulunmak diğer yandan da rasyonel bir çalışma düzeni oluşturarak maliyetleri kontrol altına almak ve kıt kaynakları optimum düzeyde kullanmak işletmelerin verimlilik ve kalite kavramlarını birlikte düşünmelerini gerektirmektedir (Efil, 2010).

Verimlilik, belli bir çıktının üretilmesi için üretim sürecinde yer alan girdilerin ne kadar rasyonel kullanıldığını ve ne kadar üretken olduğunu ortaya koyan bir göstergedir. Yani verimlilik aynı ya da daha az maliyet ile daha çok üretim elde etmektir. Verimlilik, kaynakları optimum düzeyde kullanarak hedeflere ulaşmak ve sonuç üretmektir (Öztürk, 2013).

Verimlilik girdi başına çıktı anlayışını aşmış “pazara dayanan verimlilik” kavramı ön plana çıkmıştır. Günümüzde pek çok işletme yönetimi stratejik planlama, pazar payı,

ürün geliştirme ve teknoloji gibi konulara önem verirken stratejik bir hedef olarak verimlilik kavramına daha az ilgi göstermektedirler. Oysa verimlilik çoğu organizasyonun gelecekteki stratejik pozisyonunu bugünden belirleyecek olan bir anahtardır. Örneğin, Amerikan otomobil ve çelik endüstrisinin pazardaki egemenliğini büyük ölçüde kaybetmesinin nedeni uluslararası rakiplerinin artan verimlilik düzeylerine ayak uyduramamalarıdır. Verimlilik stratejik bir hedef olarak belirlendiğinde organizasyonun öteki stratejik amaçlarıyla ilişkili olmalıdır. Örneğin, pazar payını büyütmeyi hedefleyen bir organizasyon için verimliliği artırma bu ana amaca ulaşmada gereken temel bir araç olacaktır (Efil, 2010).

Kalite, sürekli iyileştirme çalışmalarıyla müşteriye tatmin edecek, kullanışlı ve ekonomik bir mal ve hizmetin tasarlanması ve üretilmesiyle ilgilenir. İşletmelerde sürekli iyileştirme sonucu yükselen kaliteyle birlikte verimlilik artar. Verimlilik üretimde kullanılan girdilerle elde edilen çıktının oranıdır (Çağlar ve Kılıç, 2011).

Verimlilikle ilgili formüller aşağıdaki gibidir (Öztürk, 2013):

Verimlilik = Çıktı / Girdi

Verimlilik = Toplam Çıktı / İşgücü + Malzemeler + Donanım + Sermaye

Verimlilik de beklenen veya gerçek verimlilik olarak ikiye ayrılabilir (Öztürk, 2013):

Beklenen Verimlilik = Beklenen Çıktı / Tüketilecek Beklenen Kaynaklar

Gerçek Verimlilik = Gerçek Çıktı / Tüketilen Gerçek Kaynak

Üretim işletmelerinde üretilen mal ve hizmetlerin kaliteli olması yardımcı malzeme, işletme malzemesi ve kullanılan hammadde gibi girdilerin kaliteli olmasına bağlıdır. Bu sayede verimlilik artışı da sağlanmış olur (Çağlar ve Kılıç, 2011). Örneğin; kaliteli buğdaydan kaliteli un ve ekmek elde edilir. Aynı şekilde sağlık hizmeti sunan bir hastanede kullanılan araç gereçlerin ve personelin eğitilmiş ve deneyimli olması bu hastanede verilen sağlık hizmetinin kaliteli olmasını sağlayacaktır. Bu sebepten dolayı kaliteli üretimin sağlanması için mutlaka kaliteli girdilerin kullanılması gerekmektedir.

Verimliliği arttıran bir diğer unsur da işlem kalitesidir. Üretimde kullanılan girdilerin kaliteli olması kadar yapılan işlemlerin kaliteli olması da verimliliği arttırmaktadır. Örneğin; bir gömlek üretiminde kullanılan kumaş, düğme ve iplik gibi girdilerin kaliteli olmasıyla birlikte işçilik yani işlem kalitesi de gömleğin kalitesini etkilemektedir. Dolayısıyla üretimin her aşamasında kalitenin göz önüne alınması işletmede verimliliği arttıracaktır. Kaliteli üretim ile birlikte kalitesizliğin neden olduğu

zaman, hammadde, işgücü, enerji ve yardımcı malzeme kayıpları ve maliyetleri ortadan kalkacaktır. İşletmede kalite odaklı sıfır hatalı bir üretimle müşteri memnuniyeti elde etmektedir (Çağlar ve Kılıç, 2011).

8. Kalite Maliyet İlişkisi

Maliyet, kelime anlamı olarak masraf veya harcama demektir. Kavramsal anlamda maliyet ise üretim işlemini gerçekleştirmek amacıyla yapılan girdilerin (harcamaların) parasal ifadesidir. Bir diğer ifadeyle maliyet, iktisadi bir değeri elde etmek ya da üretmek amacıyla yapılan masrafların toplamıdır. Maliyet kavramı, hakkındaki çeşitli bakış açılarından yola çıkarak değişik biçimlerde sınıflandırılabilir. Esas olarak iktisadi bir değer oluşturmak amacıyla yapılması gereken maliyetleri iki sınıfa ayırmak mümkündür (Çağlar ve Kılıç, 2011):

Yatırım (Sermaye) Maliyetleri: İşletmelerin kapasitesini belirleyen sabit varlık yatırımlarının oluşturduğu maliyetlerdir. Bunlar; tesis, bina, makine ve teçhizat gibi işletmenin üretim yapması için gerekli olan sabit ve üretim miktarı arttıkça ortalama değeri düşen maliyetlerdir.

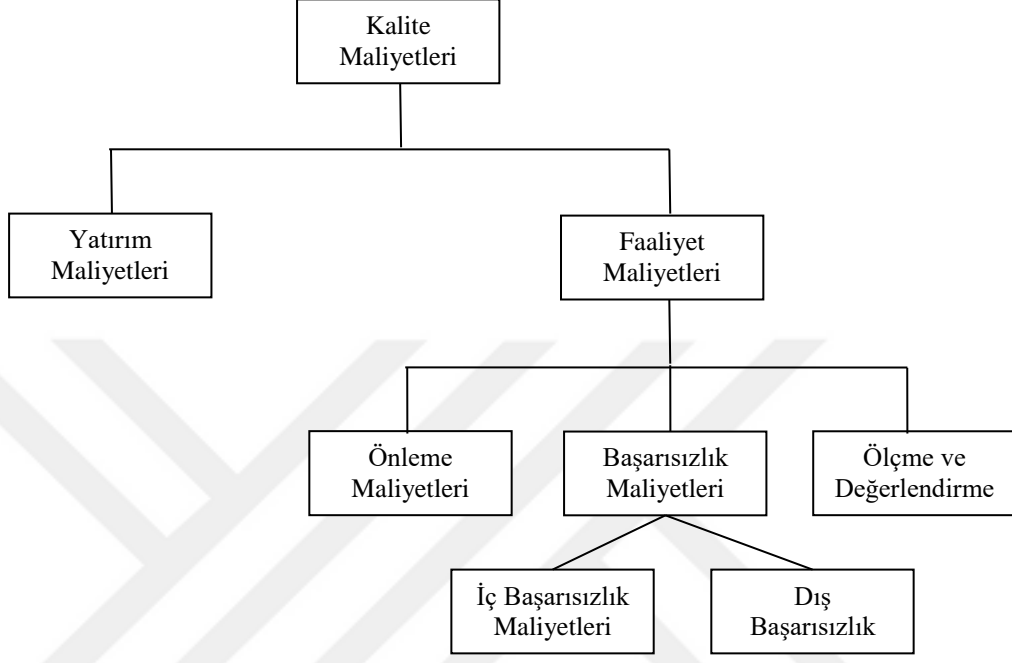
Faaliyet (Üretim) Maliyetleri: İşletmelerin üretimi gerçekleştirmesi için gerekli olan direkt işçilik ve direkt girdilerin (malzeme) oluşturduğu direkt üretim giderleri maliyetlerdir. Bunlar; işçilik, hammadde, enerji vb. diğer kalemlerin oluşturduğu maliyetlerdir.

Bunların dışında işletmelerin katlanmış olduğu maliyetlerden bir diğeri de kalite maliyetleridir.

Kalite maliyetleri, malın üretimi sırasında veya alıcıya teslim edildikten sonra fark edilen üründeki eksiklik veya hataların meydana getirmiş olduğu maliyetlerdir. Bunlar; sistem başarısızlıkları nedeniyle kullanılma imkânı bulunmayan stoklar, kayıp ürünler, üretimde veya operasyonda gecikmeler, yeniden işleme, hurda, ek iş, düzeltme işleri, ek taşıma maliyetleri, geç teslimatlar, ürün ya da hizmetin garantisi ile ilgili şikâyetler, yetersiz hizmet ve uygun olmayan ürünler, ürünün geri çağırılması gibi olumsuzluklardan oluşmaktadır (Hatipoğlu, 2008).

Kalite maliyetlerinin sınıflandırılması aşağıdaki şekildeki gibi şematik olarak gösterilebilir.

Şekil 1. Kalite Maliyet Sınıflandırılması

Kaynak: Çağlar ve Kılıç, 2011

Yukarıdaki şekilde de görüldüğü gibi kalite maliyetleri kendi içinde yatırım maliyetleri ve faaliyet maliyetleri olarak ikiye ayrılmaktadır.

Yatırım maliyetleri: Laboratuvar, ölçme ve kontrol ekipmanları, bina ile ilgili tesisata yapılan harcamaların amortisman, faiz ve fırsat maliyetlerinden oluşmaktadır.

Faaliyet maliyetleri: Önleme maliyetleri, ölçme ve değerlendirme maliyetleri ile başarısızlık maliyetlerinden oluşmaktadır. Başarısızlık maliyetleri de iç başarısızlık maliyetleri ve dış başarısızlık maliyetleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu maliyetlerin neler olduğu aşağıda açık şekilde ifade edilmiştir.

Önleme Maliyetleri: Üretilen ürün veya hizmetlerin müşteri beklentilerini karşılaması için oluşabilecek tüm uygunsuzlukları önlemek amacıyla özel olarak tasarlanmış tüm faaliyetlerin maliyetleridir. Bunlar, oluşan ve oluşacak başarısızlık ve değerlendirme maliyetlerini minimum seviyeye indirmek amacıyla yapılan faaliyetlerin maliyetleridir. Önleme maliyetlerini oluşturan kalite maliyet bileşenlerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Öztürk, 2013):

- Pazarlama maliyetleri; müşteri kalite ihtiyaçlarını belirlemek için yapılan pazar araştırmasının maliyeti, kalite imajını saptamak amacıyla tasarlanan faaliyetlerin maliyeti ve şirketin; müşteri spesifikasyonlarını, hükümet düzenlemelerini ve endüstri standartlarını karşılama yeteneğini belirleme maliyetidir.
- Kalite planlaması; müşteri ihtiyaç ve istekleri, tasarım koşulları ve imalat olanakları göz önünde bulundurularak şirketin geneline yönelik kalite planının ve özel amaçlı planların hazırlanması, planlara uygun prosedürlerin ve belgelerin hazırlanması ve sistemi denetleme maliyetlerinden oluşur.
- Süreç planlaması; süreç yeterlilik çalışmalarını, denetim planlamasını, imalat ve hizmet süreçlerine ilişkin diğer faaliyetleri içermektedir.
- Süreç kontrolü; ürün kabulünden ziyade sürecin durumunu belirlemek amacıyla yapılan süreç denetim ve test maliyetleridir.
- Kalite denetleme; tüm kalite planında uygulanan faaliyetleri değerlendirme maliyetleridir.
- Yeni ürünleri gözden geçirme; yeni ürün tasarımına ilişkin yapılan harcamalardır.
- Tedarikçi kalitesini değerlendirme; tedarikçiyi seçmeden önce kalite faaliyetlerini değerlendirme ve sonrasında ise faaliyetlerini denetleme maliyetleridir.
- Eğitim; kalite hakkında programların hazırlanması, geliştirilmesi ve yürütülmesine ilişkin maliyetlerdir.
- Alet tasarımı ve geliştirme; yeni bir aletin tasarımından ya da kullanılan aletlerin geliştirilmesinden kaynaklanan maliyetlerdir.
- Önleyici bakım; makine ve sabit tesislerin belirli dönemlerde yapılan rutin bakımlarına ilişkin maliyetlerdir.
- Veri toplama ve toplanan verilerin analizi; üretim yerleri ya da makinelerin üretimleri hakkında verilerin toplanması, analiz edilmesi ile üretim değerlendirme ve kalite geliştirme raporlarının hazırlanarak hataların önceden tanımlanmasına ilişkin maliyetlerdir.

Ölçme ve Değerlendirme Maliyetleri: Bir kalite yönetim sisteminin sahip olduğu sorumluluğunun ilki, müşterilere sunulan hizmetin veya ürünün kabul edilebilirliğini sağlamaktır. Bu, tasarımdan başlayarak müşteriye ulaşana kadarki üretim sürecinin her safhada ürün kalite uygunluğunun sorumluluğudur. Değerlendirme maliyetleri, ürün ya da

hizmetlerin beklentilere uygunluğunun belirlenmesine yönelik yapılan ölçme, yürütme ve denetleme masraflarıdır (Hatipoğlu, 2008).

Başarısızlık Maliyetleri: Başarısızlık maliyetleri iç başarısızlık maliyetleri ve dış başarısızlık maliyetleri olarak ikiye ayrılmaktadır;

- **İçsel başarısızlık maliyetleri:** Kusurlu ürün, mal veya hizmetin, müşteriye ulaşmadan önce düzeltilmesi veya iyileştirilmesi için yapılan harcamaların oluşturduğu maliyetlerdir. Bu maliyetleri, yeniden işleme ve tamir, tekrar testi, başarısızlık analizi, taşeronun hatası, muayene ve test tekrarı, hurda maliyetleri, değişim izinleri ve imtiyazlar, kalite uygunsuzluğundan doğan kazanç kaybı ve zaman kayıpları şeklinde sınıflandırmak mümkündür (Arpat vd., 2014).
- **Dışsal başarısızlık maliyetleri:** Mal veya hizmetlerin müşteriye dağıtılmasından sonra kusur veya kusur şüphesi nedeniyle katlanılan tüm maliyetlerdir. Bu maliyetler, mal ya da hizmetlerin müşteri ihtiyaçlarına cevap verememesi sebebiyle oluşmaktadır. Dışsal başarısızlık maliyetleri şikâyetler, garanti, reddedilen veya iade edilen ürünler, uzlaşmalar, kaybedilen satışlar, müşteri ile bağlantılar ve ürün sorumluluğu olarak gruplandırılabilir (Arpat vd., 2014).

9. Toplam Kalite Yönetimi

Toplam Kalite Yönetimi (TKY)'nin eksenini süreç, müşteri ve insan oluşturmaktadır. TKY'nin temel unsurları; takım çalışması, önce insan anlayışı, müşteri odaklılık, üst yönetimin liderliği, sürekli iyileştirme (geliştirme), tam katılım şeklinde ifade edilebilir. Bununla birlikte; iç ve dış müşteri odaklılığı, sürekli iyileştirme olarak ifade edilen "Kaizen" kavramı ve bunların tümünün sürdürülebilirliği olguları da karşımıza güncel konular olarak çıkmaktadır. Literatürdeki güncel kalite tanımlarına bakacak olursak bu tanımlardan biri kaliteyi bir "mükemmellik yolculuğu" olarak ifade etse de, kalite esasında müşteri veya tüketiciler tarafından görülmeden tanımlanamayacak bir olgudur. İfade edilen bu kısa tanımlama, TKY'nin devam eden bir süreç olduğunu ve müşteri odaklılığa önem verdiğini göstermektedir. Ancak TKY'de temel nokta, karşılaştırılmasının geleneksel yönetim anlayışı ile olduğudur. Bu sayede TKY, işletmelerde rekabeti öngören, yaratıcı ve yenilikçi bir yapılanma ile diğer modellerden ayrı bir kültür oluşturmakta ve farklılaşmaktadır (Karahan, 2013).

TKY, bütün dünyada 1980’li yıllardan itibaren kurum ve kuruluşlarca artan bir oranda uygulanan yönetim felsefesidir (Sarp, 2014).

TKY, uzun vadede devamlılığı olan bir süreçtir. Bu yönüyle TKY; başarıyı, müşterinin tatmin olmasını, kendi personeli ve toplum için fırsatlar oluşturmayı hedefleyen, tüm personelin katılımına dayanan ve kalite üzerine yoğunlaşmış bir yönetim felsefesidir. Bu modelin başarıya ulaşması için tüm personele genel ve sürekli eğitimin verilmesi ile birlikte üst kademe yöneticilerinde etkili bir şekilde ve sürekli olarak işin içinde bulunması gerekmektedir (Efil, 2010).

TKY üzerinde etkili olan faktörlerin analizini daha kolay hale getirebilmek ve hangi konuların üzerinde durulması gerektiğini belirleyebilmek için TKY’nin unsurlarını hem müşteriler hem de işletmeciler açısından farklı boyutlarıyla ortaya koymak gerekmektedir. TKY’nin hedeflenen başarıya ulaşabilmesi için gerekli unsurlar şunlardır (Sevimler vd., 2011);

- Müşteri odaklılık,
- Üst yönetim ve yöneticilerin liderliği,
- Sürekli gelişme (kaizen),
- Eğitim,
- Takım çalışması,
- Sıfır hata.

Müşteri Odaklılık: TKY’nin en önemli unsurlarından biri müşteri odaklılıktır. Müşterilerin ihtiyaçlarının ve beklentilerinin anlaşılması bu gereksinimlere cevap verebilecek ürün ve/veya hizmetin sunulması için gerekli tüm çalışmaların yapılması anlamına gelmektedir (Gedik, 2007).

Üst Yönetim ve Yöneticilerin Liderliği: TKY; “sonsuz bir yolculuk” ya da “mükemmelliği arayış” şeklinde ifade edilecek olursa, amaca ulaşmak için çıkılan bu yolculukta işletmedeki tüm personelin izleyeceği ve kendilerine yol gösterecek bir liderlerin bulunması gerekmektedir. Mükemmellik arayışı çok uzun soluklu ve de zahmetli bir iştir. Bunu sağlamaya çalışırken çalışanların yıkılmadan kendilerinden beklenen katkıyı yapabilmeleri, cesaretlerini ve şevklerini yitirmemeleri, morallerini bozmamaları, yollarını kaybetmemeleri ancak yönetimin sürekli ve etkin liderliği ile mümkündür. İşletmeyi müşteri beklentilerinin yönlendirmesine imkân tanıyan liderler, tüm personelin yürüttükleri işe stratejik açıdan bakmalarını ve işletmenin varoluş nedenini hatırlamalarını sağlamış

olurlar. TKY'ye geçiş aşamasında yöneticiler aktif bir şekilde TKY felsefesinin liderliğini yürütmeli ve TKY kültürünün oluşmasını sağlamalıdırlar. Bunu yerine getirirken de liderler, bireylerin ve takımların gösterdikleri çabayı gözlemleyerek bu çabaları takdir etmelidirler. Liderliğin amacı; kişilerin hatalarını araştırmak, bulmak ve kaydetmek değil, hataların oluşma nedenlerini ortadan kaldırmaktır, çalışanların ve kullandıkları makinelerin performanslarını arttırmaktır, çalışanların minimum çaba ile maksimum iş yapmasını sağlamaktır, üretimi arttırmak ve çalışanların emeklerinden gurur duymalarını sağlamaktır (Sevimler vd., 2011).

Sürekli Gelişme (Kaizen): Japonca Kai: “değişim”, Zen: “iyi, daha iyi” anlamına gelen sözcüklerin birleşiminden oluşan Kaizen kelimesi “sürekli iyileştirme” anlamına gelen bir sözcüktür. Kaizen'in temelinde yatan fikir bireysel olarak ya da ekip çalışmasıyla insanların çevrelerinde, sorumlulukları altındaki alanlarda sürekli bir şekilde küçük iyileştirmelerde bulması ve uygulamasıdır. İyileştirme, inovasyon (yenilik) ve Kaizen olarak ikiye ayrılmaktadır. Kaizen, sürekli çabaların sonucunda mevcut durumdaki oluşturulan küçük çaptaki çok sayıda iyileştirmeleri anlatır (İSO-KATEK, 2011).

Eğitim: TKY çalışmalarının başarıya ulaşmasında uygulanan eğitim etkinlikleri en alt düzeyde çalışandan tepe yöneticisine kadar sürekli uygulanması gereken bir faaliyetdir. Örgüt içinde yapılan eğitim başta kalite ve temel kavramları olmak üzere problem çözme ve karar verme yeteneklerinin geliştirilmesini sağlamalı, yeteneklerin ortaya çıkarılmasına fırsat tanınmalıdır. Eğitimin sonucunda amaca ne derecede ulaşıldığına dair değerlendirme yapılmalıdır (Sarp, 2014).

Takım alışması: TKY'de ortak hedeflere ulaşmanın yolunun ekip olarak çalışmaktan geçtiği bilinen bir gerçektir. Ekip çalışmasıyla yürütülecek faaliyetler farklı bilgi birikimiyle birlikte becerilerinde bir araya gelmesini ve dolayısıyla değişik bakış açılarıyla konuların ele alınmasını ve en uygun çözüme ulaşılmasını sağlar (Sarp, 2014).

Sıfır Hata: TKY'nin temel felsefesi “hataları ayıklamak” yerine “hata yapmamak”tır. İşletmeler tarafından üretilen ürün veya sunulan hizmetin ilk seferde doğru yapılması TKY'nin en önemli hedefleri arasındadır. Geleneksel yönetim felsefesindeki kabul edilebilir hata oranını TKY kabul etmez. Çünkü TKY felsefesinin temelinde sıfır hata anlayışı bulunmaktadır ve böyle bir yüzdenin olması o kadar hatanın kabul edilebilmesi anlamına gelerek sıfır hata görüşüne ters düşmektedir. Bu nedenle hataların temeline inerek sebeplerini bulmak ve bir daha ortaya çıkmamasını sağlamak gerekir. Bu anlamda sıfır hata, üretilen son üründe hiçbir hatanın olmaması anlamına gelmemektedir.

Ürünün tüm üretim süreçlerini kapsayacak şekilde hataların nedenlerine inilir. Oysa geleneksel üretimde üretimin en son aşamasında ürün test edilmektedir. Sıfır hata anlayışına göre bir ürünün üretiminde ara düzeltmeler yer almamaktadır (Sevimler vd., 2011).

10. Standard ve Standardizasyon

Ticari ilişkilerin yürütüldüğü piyasalardaki tüketiciler ile üretici ya da pazarlamacılar arasındaki ortak dil olarak tanımlanabilecek olan standartlar esasında kriterler ile göstergeleri içine alan genel bir kavramdır. Standartlar işletmede yürütülen faaliyetleri kontrol ederek üretimi sağlarken çevreye olan etkileri olabildiğince en az seviyeye indirmek amacıyla uluslararası kriterleri esas alarak açık ve anlaşılır aynı zamanda ölçümlenebilir ve denetlenebilir olmalıdır (Şener, 2009).

Standartlar ikiye ayrılmaktadır (Şener, 2009):

Performans (başarı) Standartları: Nicelik ve nitelik olarak amaçları yahut göstergeleri belirlemekte ve bunlar kullanılarak işletme etkinlikleri değerlendirilmektedir.

Süreç Standartları: İşletmede yürütülen faaliyetlerin yönetiminde geçerli olan sistemin değişik yönlerini tanımlamakta ve değerlendirmektedir.

Ulusal ekonomi ve teşebbüs açısından standardizasyon; sistemli bir faaliyet, maliyeti basitleştirip düşürmeyi amaçlayan, seçme kolaylığı sağlayan, bir takım kurallar koyan ve piyasaya düzen getiren olarak tanımlanmaktadır. Standardizasyon ekonomiye olumlu katkıları bulunmaktadır. Aynı zamanda global rekabet ortamında gelişmiş ülkelerle yarışma imkanı vermektedir. Ulusal ve uluslararası seviyede standartlara sahip ürünlerin sayısının artması hem büyük fabrikalar ile birlikte belli parçaların üretiminde uzmanlaşmış küçük teşebbüslerin sayısının artmasına yardımcı olmuş hem de sermaye mallarının etkin ve verimli kullanımını sağlamıştır (Ceylan, 2009).

10.1. Standardizasyonun Faydaları

Standardizasyonun ekonomik ve toplumsal pek çok faydası bulunmaktadır. Bu faydalar genel olarak üç başlık altında toplanabilir.

10.1.1. Üreticiye Faydaları

Standardizasyonun üreticiye sağlamış olduğu faydalar (Çağlar ve Kılıç, 2011):

- Üretimin önceden belirlenmiş bir plan ve programa uygun olarak yapılmasına imkân tanır. Ayrıca standartlar belirsizlikleri ortadan kaldırdığı için ileride karşılaşılabilecek muhtemel tüm sorunları ortaya çıkmadan önler ve her safhadaki üretimin ve kontrolün bilinmesini sağlar. Bu sayede üretimden başlayarak tüketime kadar tüm süreçlerdeki bilinmeyenler giderilmiş olur.
- Depolamayı kolaylaştırır.
- Stokların azalmasını sağlar.
- Taşımayı ucuz ve kolay hale getirir.
- Maliyetleri düşürür.
- Kayıp ve atıklar en az seviyeye iner.
- Verimliliği ve hasılayı arttırır.
- Uygun kalitede seri üretime imkân sağlar.

Standartlar üretimin her aşamasında çalışanların uymaları gereken kriterleri ortaya koymaktadır. Bu sayede çalışanların ne yapmaları gerektiği önceden belirlenmiş olup üretim sürecinde oluşabilecek aksaklıkların büyük oranda önüne geçilmiş olur.

10.1.2. Tüketicilere Faydaları

İnsan hayatının güvence altına alınması ve sağlığının korunması standartlar dâhilinde kaliteli malların üretilmesiyle mümkündür. Özellikle gıda ürünlerinin kalitesiz veya düşük kaliteyle üretilmesi insan sağlığı açısından tehlikelidir. Aynı şekilde besin maddelerinin üretiminin standartlara uymayan, kalitesiz araç ve gereçlerle standart dışı mekânlarda üretimi de insan hayatı için her an büyük tehlike oluşturmaktadır. Bu yönüyle standardizasyon tüketicinin güvenlik ihtiyacını karşılamaktadır (Eroğlu, 2006).

10.1.3. Ülke Ekonomisine Faydaları

Standardizasyonun ülke ekonomisine sağlamış olduğu faydalar (Sarp, 2014):

- Kaliteyi teşvik eder.

- Sanayiye belirli hedeflere yönelir.
- Ekonomide arz ve talebin dengelenmesini sağlar.
- İhracat ve ithalatta üstünlük sağlar.
- Rekabeti geliştirir.
- Yan sanayi dallarının kurulması ve geliştirilmesine yardımcı olur.
- Kötü malı piyasadan siler.

Ekonomilerin küreselleştiği bu dönemde uluslararası pazarlarda rakiplere üstünlük sağlamanın ya da en azından onlarla mücadele etmenin yolu yine uluslararası boyutlarda hazırlanmış ve kabul görmüş standartlara uygun mal ve hizmet üretmekten geçmektedir. Belirlenen bu standartlar artık lüks olmaktan çıkıp bir gereklilik teşkil etmektedirler.

10.2. Standart Çeşitleri

Standart çeşitleri yapı karakterine, uygulama şekline ve uygulama alanına göre üçe ayrılmaktadır.

10.2.1. Yapı Karakterine Göre Standartlar

Yapı karakterine göre standartlar beş grup altında incelenmektedir. Bunlar (Çağlar ve Kılıç, 2011):

Madde Standartları: Bu standart ürünün üretilmesinde kullanılan ancak henüz üretim sürecine girmemiş hammaddelere ilişkin standartlardır. Meyve, sebze ve maden cevheri gibi maddeler buna örnektir.

Mamul Standartları: Üretilmiş ürünlere ait standartlardır.

Mahsul Standartları: Genellikle tarım ürünleri için kullanılan standartları içermektedir.

Metot (Usul) Standartları: Bir ürün veya hizmetin üretim şeklini, herhangi bir işlemin ya da denetimin uygulanış biçimini belirleyen standartlardır.

Hizmet Standartları: Hizmetin sunulma tarzı, yeri, zamanı ve karşılıklı iletişim ile etkileşimi dikkate alınarak hizmet kalitesinin müşteri memnuniyeti sağlayacak şekilde belirlenmesini içeren standartlardır.

10.2.2. Uygulama Şekillerine Göre Standartlar

Uygulama şekillerine göre standartlar mecburi standartlar ve ihtiyari standartlar olarak ele alınmaktadır. Mecburi standartlar; uyulması zorunlu, bakanlık tarafından yürürlüğe konmuş ve özellikle can ve mal güvenliğiyle ilgili olan standartlardır. Buna örnek olarak betonarme yapıların tasarım ve yapım kuralları verilebilir. Ülkemizde, uygulamaya konması mecburi görülen bir standart TSE'nin tavsiyesi üzerine standardın ilgili olduğu bakanlığın onayı ile Resmi Gazete'de yayınlanmak suretiyle uygulamaya konulur. Bu sürecin işletilmesinde TSE'nin teklifi şart değildir. İlgili bakanlık gerekli gördüğü takdirde herhangi bir tavsiye olmadan istediği standardı uygulamaya koyabilir. Hâlihazırda uygulamada bulunan Türk Standardının birçoğu mecburi niteliktedir (Kocabaş, 2013).

İkincisi İhtiyari (seçmeli) standartlar ise uyulması zorunlu standartların dışında kalan standartlardır. Başka bir ifade ile standartları düzenlemekle sorumlu kamu otoritelerinin ülke ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak düzenlemiş olduğu ancak uygulamasını ilgililerin isteğine bıraktığı standartlardır. Buna örnek olarak Likit Petrol Gazı (LPG)'ye ilişkin kalite standartları verilebilir. İsteğe bırakılıştta, akılcı bir davranış söz konusudur. Uygulayıcı, herhangi bir zorlayıcı durumla karşılaşmamakta güvenlik ve ekonomik şartların baskısını hissederek tercihini ona göre yapmaktadır (Kocabaş, 2013).

10.2.3. Uygulama Alanlarına Göre Standartlar

Uygulama alanlarına göre standartlar beş grup altında incelenmektedir. Bunlar (Çağlar ve Kılıç, 2011):

Endüstriyel Standartlar: Bir endüstrideki aynı malı üreten işletmelerin kullandıkları standartlardır. Bu sayede işletmeler arasındaki farklılıklar önemli derecede ortadan kalkmış olacak ve endüstride üretim yapan işletmelerin ürettiği ürünler aynı kaliteye sahip olacaktır.

İşletme Standartları: İşletmelerin kendi içlerinde kabul edip uyguladıkları ve gizli tuttıkları standartlardır. Uygulanış amacı, işletmelerin kendi içlerinde kaliteyi yakalamaları ve faaliyetlerini bir standarda kavuşturmalarıdır.

Milli Standartlar: Ülke ihtiyaçları göz önünde bulundurularak görevli kurumlar tarafından ulusal düzeyde uygulanmak üzere hazırlanan standartlardır. Bu standartların uygulama alanı ilgili ülkenin sınırları içini kapsamaktadır.

Bölgesel Standartlar: Ticari ilişkilerde bulunan, coğrafi açıdan birbirine yakın ve bir topluluğun üyesi olan ülkelerin ortak konularda fayda sağlamak amacıyla aralarında anlaşarak düzenledikleri ve birlikte uyguladıkları standartlardır.

Uluslararası Standartlar: Uluslararası ticarete ürün veya hizmetlerin serbestçe dolaşabilmesi ve kolay pazarlanabilmesi için gerekli olan standartlardır. Bu standartlar uluslararası geçerliliği olan ve ticari ilişkilerde bulunan tüm ülkelerin kabul ettiği standartlardır. ISO standartları uluslararası standartlardır.

11. Türk Standartları Enstitüsü (TSE)

Türk Standartları Enstitüsü; her türlü madde ve mamuller ile usul ve hizmet standartlarını yapmak amacıyla 18.11.1960 tarih ve 132 sayılı kanunla kurulmuştur. Enstitü; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesinde çalışmalarını yürütmektedir. Enstitü, özel hukuk hükümlerine göre yönetilen, tüzel kişiliği haiz bir kamu kurumu olup, kısa adı ve markası TSE'dir. Bu marka çeşitli şekillerde gösterilir. Bu marka yalnızca TSE'nin izni dâhilinde kullanılabilir. Aksi durum kesinlikle yasaktır. Herhangi bir standardın Türk Standardı (TS) olarak adlandırılması yalnızca TSE'nin kabulüne bağlıdır. Kabul etmediği hiçbir standart Türk Standardı olarak adlandırılmaz. TSE kabulü ile Türk Standardı olan bir standart ihtiyari olup ilgili bakanlığın onayı ile mecburi standart olabilir. Bir standardın mecburi olabilmesi için Türk Standardı olması şarttır. Mecburi kılınan standartlar Resmi Gazete'de yayımlanır (URL-4, 2017).

11.1. TSE'nin Görevleri

TSE'nin görevleri (URL-5, 2017):

- Her türlü standardı hazırlamak veya hazırlatmak.
- Enstitü bünyesinde ya da haricinde hazırlanan standartları tetkik ederek uygun bulduklarını Türk Standardı olarak kabul etmek.

- Kabul ettiği standartları yayımlayarak ihtiyari olarak uygulanmalarını teşvik etmek, mecburi olarak yürürlüğe konmalarında fayda görülenleri ilgili bakanlığın onayına sunmak.
- Kamu sektörü ile özel sektörün talepleri üzerine standartları ya da projelerini hazırlamak ve görüş bildirmek.
- Standartlar konusunda her türlü teknik ve bilimsel incelemelerle araştırmalarda bulunmak, yabancı ülkelerdeki benzer çalışmalarını takip etmek, uluslararası ve yabancı standart kurumları ile ilişkiler kurmak ve bunlarla işbirliği yapmak.
- Üniversiteler ve diğer bilimsel ve teknik kurum ve kuruluşlarla işbirliği sağlamak, standardizasyon konularında yayım yapmak, ulusal ve uluslararası standartlardan arşivler oluşturmak ve ilgililerin faydalanmasına sunmak.
- Kamu sektörü ve özel sektörün isteyeceği teknik çalışmalarını yapmak ve rapor vermek, Standartlarla ilgili araştırma yapmak ve ihtiyari standartların uygulanmasını kontrol etmek için laboratuvar kurmak.
- Kurs ve seminerler düzenleyerek ülkede standart işlerini yerleştirmek ve geliştirmek için elemanlar yetiştirmek.
- Standartlara uygun ve kaliteli üretimi teşvik edecek çalışmalar yapmak ve bunlarla ilgili belgeleri düzenlemek.
- Metroloji ve kalibrasyon ile ilgili araştırma ve geliştirme çalışmalarını yapmak ve gerekli laboratuvarları kurmak.
- TSE'nin bu görevlerinin öncelik esasına göre tanzimi Genel Kurul'ca kararlaştırılır ve ilgililere duyurulur.

TSE standartlarını belirlerken bir yandan ülke şartlarını ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundururken diğer yandan bölgesel standart kuruluşunun kabul ettiği Avrupa Standartları (European Norm - EN) ve uluslararası standart kuruluşu ISO standartlarını kabul ederek belgelerinin uluslararası geçerliliğini sağlamaktadır. Ayrıca, TSE sadece yurtiçinde talep edildiği takdirde değil yurt dışında da incelemelerde bulunup belgelendirme işlemlerini yürütmektedir.

11.2. TSE Standart Hazırlanma Süreci

Standartları hazırlamak TSE'nin ana görevidir. Standartlar ihtisas kurulları tarafından hazırlanmaktadır. İhtisas kurulu üyeleri; kamu ve özel sektör kuruluşları ile üniversitelerin uzmanlaşmış temsilcilerinden oluşmaktadır. Bir konu hakkındaki standart TSE genel kurulu tarafından kabul edilip yıllık faaliyet raporlarında belirtilerek hazırlanır (Çağlar ve Kılıç, 2011).

Türk Standartları, aşağıdaki aşamalardan geçerek hazırlanırlar (Bıyıkoglu, 2008):

- İlgili bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör kuruluşları, üretici, tüketici veya mesleki dernek ve kuruluşlar ile bilimsel kuruluşlar tarafından gelen talepler ya da öneriler incelenerek veya uygulamadaki standartlar gözden geçirilerek revize edilmesi gereken konular belirlenip iş programına alınır.
- Standartın mahiyeti ve konusuna göre (telif, sentez) alanında uzman kişilerden Teknik Komite oluşturulur ya da ISO, IEC (Uluslararası Elektroteknik Komisyonu - International Electrotechnical Commission), EN Standartlarını tercüme edecek Konu Raportörü atanır.
- Seçilen Raportör ya da oluşturulan Teknik Komite tarafından ilk Standart Taslağı hazırlanır. Uzmanların seçim işlemi TSE'nin raportör havuzundan yararlanılarak yapılır.
- Oluşturulan taslak ilgili İhtisas Grubunda Raportörü ile birlikte görüşülerek; ifade, terminoloji, muhteva ve standart formatı açısından olgunlaştırılarak "Standard Tasarısı" haline getirilir.
- Tasarı; üretici firmalara ve komitelere, ilgili kurum ve kuruluşlara, kullanıcıların temsilcilerine ve üniversitelerin ilgili bölümlerine gönderilerek görüş ve önerileri istenir. Mütalaa için iki aylık bir süre verilir.
- Standard Tasarısı bu ilk mütalaa sürecinde ilgili taraflardan gelen görüş ve öneriler ile birlikte olgunlaştırılır ve ilgili İhtisas Grubunca Teknik Kurul'a sevk edilir. Ancak, İhtisas Grubu tasarımın yeterince olgunlaşmadığını düşünürse Teknik Kurul'a sevk etmez ikinci bir mütalaa süreci gerçekleştirilir.
- Tasarı ilk olarak TSE'nin teknik inceleme, redaksiyon vb. hizmetlerinin yürütüldüğü birimince incelenerek önerileri alınıp değerlendirilir daha sonra Teknik Kurul gündemine alınır.

- Tasarı TSE Teknik Kurulu'nda görüşülerek oylanır ve Teknik Kurul tarafından "Türk Standardı" olarak kabul edildikten sonra TSE'nin web sitesinde yayınlanarak satışa sunulur.
- Yayınlanan standartların güncelliğini sağlamak amacıyla 5 yıllık periyotlarla sistematik olarak gözden geçirilir. Teknolojik gelişmeler, yasal düzenlemeler ve piyasa şartları dâhilinde gerekli görülüyorsa standardın tadili, revizyonu veya iptali yoluna gidilebilir.
- Standartların kullanımını esnasında tespit edilen hatalar veya noksanlar ilgililer tarafından TSE'ye bildirilerek konunun incelenip standardın tadili ya da revizyonu gerçekleştirilerek tashihi yapılır.

TSE standartlarını ilgili tarafların görüşleri ve uzmanların katılımıyla belirlemektedir. Standartları oluştururken ISO ve EN standartlarından da faydalanmaktadır. Ayrıca, çıkarmış olduğu standartları belirli aralıklarla (5 yıl) gözden geçirerek zamana uygunluğunu sağlamak amacıyla güncellemektedir. TSE kalite belgeleri sıkı bir denetim ve inceleme sonucu ilgili kuruluşlara verilmektedir. Bu sebepten dolayı gün geçtikçe bilhassa kamu idarelerinde TSE standartları bir zorunluluk haline gelmektedir. Özellikle TS EN ISO 9001:2015 Kalite Yönetim Sistemi (KYS) tüm kamu kurumlarının sağlaması istenen bir TSE standardıdır.

12. TS EN ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi

TS EN ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi (KYS) tüm organizasyonlarda uygulanmaya çalışılan ve gün geçtikçe özellikle kamu idarelerinde de sağlanması istenen hatta zorunlu hale gelmeye başlayan TSE'nin de kabul ettiği uluslararası geçerliliği olan bir ISO standardıdır. Bu standart yükseköğretim kurumlarının sağlamaya çalıştığı ve Yükseköğretim Kurulu'nun da (YÖK) üniversitelerde uygulanmasını istediği standarttır. Çünkü günümüzde eğitim hizmetleri özellikle de yükseköğretim kurumlarının sunmuş olduğu eğitim hizmetleri kamusal hizmet olmaktan çıkmış özel hizmet niteliği almaya başlamıştır. Bu da devlet üniversitelerini vakıf üniversiteleriyle bir yarış içerisine sürüklemiştir. Bu bağlamda ikinci bölümde bilgi vermeye çalışacağımız yükseköğretimde akreditasyon konusuyla bağlantılı olduğu ve bu standardın üniversitelerin hem akademik

hem de idari faaliyetlerini kapsadığı için bu konuya da çalışmamızda yer verilmesi uygun olacaktır.

Günümüz dünyası çok küçülmüş, bilgi, teknoloji ve iletişim alanındaki önemli gelişmeler toplumları kıyasıya bir rekabete ve gün geçtikçe yeni gelişmelerin yaşandığı ekonomik bir yarışa itmiştir. İçinde bulunduğumuz ve bir parçası olarak yaşamımızı sürdürdüğümüz dünya düzeninde özel sektörün ve hatta kamu kuruluşlarının ayakta kalabilmesi, tüm sektörlerde müşteri ihtiyaç ve beklentilerini karşılayabilecek mal ve hizmet üretiminin sağlanmasıyla gerçekleşebilecektir. Bunu sağlamanın yolu ise kuruluşlarda tasarım aşamasından başlayarak nihai tüketiciye ulaşana kadar geçen üretim, pazarlama ve satış sonrası hizmetleri de kapsayan ve sürekli olarak gelişmeyi hedefleyen KYS uygulanmasıyla olacaktır. Günümüzde KYS ile ilgili olarak TS EN ISO 9001 Kalite Yönetimi Sistem Standardları, 1987 yılında yayımlandığı tarihten bu yana en fazla ilgiyi gören ve kendisine uygulama alanını bulan uluslararası standart olmuştur (URL-6, 2017).

TS EN ISO 9001'in gerek ülkemizde gerekse dünya üzerinde kabul görmesinin birçok nedeni bulunmaktadır. Ülkemizde bu standartların uygulandığına dair uluslararası örgütlere temin veren ve belgelendirdiği kurum ve kuruluşları kontrol eden tek kamusal irade olan TSE'ye göre bu standartların uygulanma nedenlerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (URL-6, 2017):

- Uygulandığı kuruluşlarda kalite anlayışının gelişmesini,
- Kârın, verimliliğin ve pazar payının artmasını,
- Etkin bir yönetimi,
- Maliyetin azalmasını,
- Çalışanların tatminini,
- Kuruluş içi iletişimde iyileşmeyi,
- Tüm faaliyetlerde geniş izleme ve kontrolü,
- İadelerin azalmasını,
- Müşteri şikâyetinin azalması, memnuniyetin artmasını,
- Ulusal ve uluslararası düzeyde uygulanabilen bir yönetim sistemi modeli olması nedeniyle bu sistem uygulanmalıdır.

Yukarıda sıralanan maddeler bu standardın neden uygulandığının ve uluslararası düzeyde neden kabul gördüğünün en açık ifadesidir ve sayılan nedenler bir bakıma bu standardın kuruluşlara sağlamış olduğu yararlardır.

12.1. Standardın Güncellenme Nedenleri

Uluslararası Standardizasyon Kuruluşu (ISO), yayınlamış olduğu standartları her beş yılda bir gözden geçirerek günün şartlarına ve ihtiyaçlara göre revize etmekte ve ilgili taraflar için kullanışlı hale getirmektedir. Yıllar içerisinde kuruluşların karşı karşıya kaldıkları zorlukların farklılık göstermesi, ilgili tüm tarafların ve de müşterilerin beklenti ve ihtiyaçlarının değişerek artması, küreselleşmeyle birlikte tedarik zincirindeki sürdürülen faaliyetlerin gitgide daha da karmaşık bir hal alması, bilgiye erişimin günümüz teknolojisiyle daha kolay hale gelmesi ve günümüz toplumlarının sesinin daha güçlü çıkması, kuruluşların iş yaparken kullanmış oldukları metotların değişmesi revizyon¹ ihtiyacını gündeme getirmiştir. Bu çerçevede ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi standardı, ISO tarafından Eylül 2015'te yayımlanmış Türk Standardları Enstitüsü tarafından ise Ocak 2016'da Türk Standardı (TS EN 9001:2015) olarak yayımlanmıştır (URL-7, 2017).

Bu standart revize edilerek TS EN ISO 9001:2015 olarak uygulanmaktadır. Revizyon öncesi uygulanmakta olan sistemin adı TS EN ISO 9001:2008'di. Aralarında pek fark olmasa da standardın revize edilen hali günümüz şartlarına daha iyi cevap vermektedir.

12.2. TS EN ISO 9001:2015 Versiyonundaki Başlıca Farklılıklar

Yeni versiyonda; karşılaşılan risk ve fırsatlar, taahhüt, üst düzey liderlik, amaç ve uyum üzerine özellikle vurgu yapılmakta, sosyal-kültürel-ekonomik çevreler, teknoloji, rekabetçi pazar, kuruluşun kültürü, bilgisi, performansı ve yasal şartlar gibi hususlar kuruluşun bağlamının anlaşılmasında rol oynamaktadır. En fark edilebilir değişiklik standardın yeni Yüksek Seviyeli Yapısı (HLS)²'dir. Bu yapı sayesinde çoklu yönetim sistemi kullanan kuruluşların yönetim sistemlerinin entegrasyonunu kolaylaşmaktadır. Standardın risk tabanlı yaklaşım üzerine odaklanması da önemli bir diğer değişikliktir. Aslında bu yaklaşım standardın her zaman bir parçası olmuştur ancak, yeni versiyonda bu daha da belirgin hale getirilmiştir (URL-7, 2017).

---

¹ Revizyon: Yenileme, yenilenme, düzeltme.

² High Level Structure

Yeni versiyondaki farklılıkları ve versiyonun faydalarını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (URL-7, 2017).

Farklılıklar;

- Yüksek seviyeli yapının (HLS) benimsenmesi,
- Proses yaklaşımının daha iyi anlaşılması ve uygulanmasını desteklemek amacıyla risk tabanlı yaklaşıma yönelik belirgin bir şart içermesi,
- Daha az kuralla belirlenmiş şartların olması,
- Dokümanlar üzerinde daha az vurgu yapılması,
- Hizmetler için arttırılmış uygulanabilirliğin olması,
- Kalite yönetim sisteminin sınırlarını tanımlama için bir şart içermesi,
- Kurumsal yapıya vurgu yapılması,
- Liderlik üzerine arttırılmış vurgu yapılması,
- Müşteri memnuniyetini arttırmaya yönelik istenen çıktılara ulaşma ile ilgili daha fazla vurgu olması,

Faydaları;

- Liderlik katılımı,
- Yapılandırılmış bir biçimde organizasyonel riskler ve fırsatlara değinme,
- Çevre, iş sağlığı ve güvenliği veya iş sürekliliği gibi özellikle çoklu yönetim sistemleri kullanan kuruluşlar için yararlı olacak sadeleştirilmiş bir dil, alışılmış bir yapı ve terimleri kullanması,
- Tedarik zincirinin daha etkin kullanımına yönelik uygulamaların olması,
- Hizmet ve bilgi tabanlı faaliyet gösteren kuruluşlar için daha kullanıcı dostu olması.

ISO'nun belirlemiş olduğu bu standartlar EA tarafından da kabul edilip Avrupa Birliği (AB)'nde geçerliliği onaylanmıştır. Kurumsallaşma ve müşteri memnuniyetini temel hedef alan bu kalite yönetim sistemi hem üreticiyi hem de tüketiciyi korumaktadır.

12.3. TS EN ISO 9001:2015 Kalite Yönetim Prensipleri

Bu prensipler TS EN ISO 9001:2015 Kalite Yönetim Sistemi'nin daha iyi anlaşılabilmesi açısından önem arz etmektedir. Bir önceki versiyonla kavramsal olarak farklılıklar içerse de içerik olarak aynıdır.

Standartla ilgili prensipleri aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (TSE, 2016a):

- Müşteri odaklılık,
- Liderlik,
- Personelin bağlılığı (eski standartta çalışanların katılımı olarak adlandırılmıştır.),
- Proses yaklaşımı (eski standartta proses yaklaşımıyla yönetimde sistem yaklaşımı birleştirilerek tek çatı altında toplanmıştır.),
- İyileştirme (eski standartta sürekli iyileştirme olarak adlandırılmıştır.),
- Kanıt esaslı karar alma (eski standartta karar vermede gerçekçi yaklaşım olarak adlandırılmıştır.),
- İlişki yönetimi (eski standartta karşılıklı yarar sağlayan tedarikçi ilişkileri olarak adlandırılmıştır.).

Yukarıda sayılan prensiplerin Kalite Yönetim Sistemi açısından ne ifade ettiklerini aşağıda daha detaylı olarak inceleyeceğiz.

12.3.1. Müşteri Odaklılık

Müşteri beklentilerinin (şimdiki ve gelecekteki) tamamının anlaşılması ve aşılmasına odaklanmayı ifade etmektedir. Çünkü müşteri ve ilgili tarafların güveninin kazanılması ve sürekliliğinin sağlanması başarıyı da sürekli hale getirecektir. Müşteri odaklılığın sağlamış olduğu faydalar da şunlardır (TSE, 2016a):

- Müşteri değerinin artması,
- Müşteri memnuniyetinin ve sadakatının artması,
- Devamlılığı olan iş sayısının artması,
- Müşteri ağının geliştirilmesi,
- Gelir ve pazar payının artması.

Müşteriler, bir işletmenin varoluş nedenidir ve işletmelerin günümüz rekabet ortamında ayakta kalabilmesi ve sürekliliğini sağlayabilmesi müşterilerinin beklentilerini karşılayabilmesine bağlıdır. Her ne kadar özellikle ekonomik şartlar işletmelerin can damarını oluştursa da müşterileri tarafından ürünleri tercih edilmeyen işletmeler pazarda sıkıntı yaşamaktadır. Günümüz tüketicilerinin daha bilinçli bir şekilde beklentilerinin de eskiye nazaran değişerek arttığı bir ortamda müşteri memnuniyetinin her alanda ne kadar önemli olduğu herkes tarafından kabul edilmektedir.

12.3.2. Liderlik

Lider, başkalarını etkileyerek onları belli bir amaca yönlenmeye sevk eden kişidir. Diğer bir ifade ile bir grup insanın kendi kişisel amaçlarını ve grup amaçlarını gerçekleştirmek üzere takip ettikleri, onun isteği, talimatları ve emri doğrultusunda davrandıkları kişi liderdir (Koçel, 2011).

Liderlik ise kişisel amacın ya da grup amacının gerçekleştirilmesi için başkalarının faaliyetlerini birinin etkileyerek yönlendirmesi sürecidir (Koçel, 2011).

Liderler, kişilerin kalite hedeflerine ulaşması ve katılımcı olması için amaç ve yön birliği sağlamalıdır. Kalite Yönetim Sistemi açısından liderlik amaç ve yön birliğinin sağlanması adına stratejilerin, politikaların, süreçlerin ve kaynakların dengelenmesi için önemlidir. Yine bu sistem açısından liderliğin sağlamış olduğu faydalar da aşağıdaki gibi sıralanabilir (TSE, 2016a):

- Etkinliği ve verimliliği artırma,
- Proseslerin koordinasyonunun daha iyi sağlanması,
- Kuruluşun fonksiyonları arasındaki iletişimin sağlanması liderliğin faydaları olarak sıralanabilir.

Liderlik, kuşkusuz her organizasyon için ekstra motivasyon kaynağıdır. İnsanların sahip oldukları potansiyelin açığa çıkarılması ve en verimli oldukları alanda kullanılmaları bir yöneticilik meziyetidir. Ancak insanların etkilenecek, inanarak amaca ulaşmak için faaliyette bulunması ise bir liderlik meziyetidir.

12.3.3. Personelin Bağlılığı

Değer oluşturma ve sunma yeteneğini arttırmak için her seviyede yetkin, güçlendirilmiş ve kurumuna bağlı çalışanların varlığı gerekmektedir. Yürütülen işlerde etkinliğin ve verimliliğin sağlanması için her seviyede çalışanın katılımı önemlidir. Personel bağlılığının kurumlara sağlayacağı faydaları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (TSE, 2016a):

- İyileştirme faaliyetlerine çalışanların katılımını artırma,
- Kişisel gelişimi ve yaratıcılığı artırma,
- Çalışan memnuniyetini artırma,

- Graplarda ve takımlarda bilgi ve deneyimi serbestçe paylaşma,
- Müşteri için değer yaratmaya odaklanma fırsatları yaratma,
- Hedefler için yaratıcı ve yenilikçi olma.

12.3.4. Proses Yaklaşımı

Proses, girdileri çıktılara dönüştüren, birbirleri ile ilgili olan veya etkileşimde bulunan faaliyetler dizisidir (TSE, 2016b).

Proses yaklaşımı ise proseslerin sistematik bir şekilde tanımlanması, yönetimi ve proseslerin birbirleri ile etkileşiminin belirlenmesidir (TSE, 2016b).

Kuruluş, standardın şartlarına uygun bir kalite yönetim sistemini prosesler arası etkileşimleri de içerecek şekilde oluşturmalı, uygulamalı, sürekliliğini sağlamalıdır (TSE, 2015).

Prosesler arası ilişkiler bir sistemin parçası olduğunda daha etkin ve verimli faaliyetlerle öngörülebilir ve tutarlı sonuçlara erişilebilir. KYS birbirleriyle ilişki içindeki proseslerden oluşmaktadır. Sistemin ve performansının iyileştirilmesi ve sonuçların anlaşılması açısından proses yaklaşımı önemlidir. Proses yaklaşımının sağladığı faydaları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (TSE, 2016a):

- Anahtar proseslere odaklanma ve iyileştirme fırsatlarını yakalama,
- Proses çıktılarının tutarlı ve öngörülebilir olmasını sağlama,
- Etkin proses yönetimi ile performansın iyileştirilmesi ve kaynakların etkin kullanımını sağlama,
- İlgili tarafların güvenini sürekli kılma, bu yaklaşımın sağlamış olduğu faydalardır.

Proses yaklaşımındaki girdiler; talep, beklenti ve şartları karşılamak amacıyla proseste kullanılan, prosesi başlatan veya harekete geçiren ve dönüşüme/değişime uğrayan bilgi, hizmet, veri, yarı mamul, hammadde, tanımlar vb. özelliklerdir. Çıktılar ise proses girdilerinin birtakım işlemlerden geçirilmesi sonucu ortaya çıkan ürün veya hizmettir. Yani çıktılar girdilerin dönüşüme uğramış halidir. Ayrıca bir prosesin çıktısı başka bir prosesin girdisi olabilir (TSE, 2016b).

12.3.5. İyileştirme

Kuruluşlarda yürütülen faaliyetlerde meydana gelen aksaklıkların veya eksikliklerin giderilmesi işlemidir. Bir kuruluşun mevcut performans seviyesinin sürdürülmesi, iç ve dış durumlara ilgili değişikliklere tepki verebilmesi ve yeni fırsatların oluşturulması için iyileştirme önem arz etmektedir. İyileştirmenin faydaları aşağıdaki gibidir (TSE, 2016a):

- Kurumsal yetenek, müşteri memnuniyeti ve proses performanslarında iyileşme sağlanması,
- Ana sebeplerin belirlenmesi ve bunların ortadan kaldırılması için düzeltici ve önleyici faaliyetlerin izlenmesi,
- İyileştirme için sürekli öğrenmenin sağlanması,
- İnovasyon faaliyetlerinde artış,
- İç ve dış risk ve fırsatlara karşı hazırlıklı olma kabiliyetinin gelişmesi, iyileştirmenin faydaları olarak sıralanabilir.

Kelime olarak değişse de içerik olarak eski versiyondaki sürekli iyileştirmeye aynıdır.

12.3.6. Kanıt Esaslı Karar Alma

Karar vermenin veri ve bilgi analizine bağlı olarak yapılması istenen sonuçlara ulaşmayı sağlar. Delile dayalı veri analizi de objektif ve güvenilir karar vermeye yardımcı olur. Bu sebepten dolayı KYS kanıt esaslı karar almaya önem vermektedir. Bunun faydaları ise aşağıdaki gibi sıralanabilir (TSE, 2016a):

- Karar verme sürecinde iyileşme sağlanması,
- Hedeflere ulaşma yeteneği ve proses performansında iyileşme sağlanması,
- Geçmiş kararların etkinliğini değerlendirme yeteneğinin gelişmesini sağlanması faydaları olarak sıralanabilir.

12.3.7. İlişki Yönetimi

Kuruluşlar başarılarını sürekli kılmak için ilgili taraflarla olan ilişkilerini yönetmelidirler. Buradaki ilgili taraflardan kasıt tedarik aşamasından pazarlama aşamasına

kadar olan süreçteki (tedarikçi, müşteri) kişi kurum ya da kuruluşlardır. İlgili taraflar kuruluşun performansı üzerinde etkilidirler ve ilişkilerin yönetilmesi kuruluşun performansı üzerinde olumlu etki sağlamaktadır bu sebeple KYS ilişki yönetimine önem vermektedir. İlişki yönetiminin sağlamış olduğu faydaları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (TSE, 2016a):

- İlgili taraflar ve ilişkilerin tanımlanması,
- Hedef ve değerlerin karşılıklı olarak anlaşılması,
- Tedarik zinciri yönetiminde iyileşme sağlanması,
- Hedef, değer ve kaynakların paylaşılması, ilişki risklerinin tespit edilmesi.

Yukarıda sayılan KYS prensipleri etkin bir yönetim sistemi açısından gereklilik arz etmektedir. Her ne kadar kelime olarak değişse de eski versiyondaki prensiplerle içerik olarak aynıdır.

İkinci bölümde detaylı olarak inceleyeceğimiz akreditasyon konusu ve yükseköğretim kurumlarının sağlamaya çalıştıkları kaliteli eğitim hizmeti açısından da TS EN ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi önemlidir.

İKİNCİ BÖLÜM

Tez çalışmasının ikinci bölümünde öncelikle akreditasyonun tanımı, tarihsel gelişimi, önemi, yararları ve türleri ayrıntılı olarak incelenecektir. Bu bağlamda eğitim kurumlarında akreditasyon süreci, dünyadaki akreditasyon uygulamalarına genişçe yer verilecektir.

Yükseköğretim kurumlarında kalite anlayışı çerçevesinde ülkemizdeki akreditasyon uygulamaları detaylı olarak ele alınarak, tezin araştırma kısmına temel oluşturan Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK)'nin akreditasyon süreci ayrıntılı olarak gözden geçirilecektir.

YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA AKREDİTASYON

1. Akreditasyonun Tanımı

Sanayi devriminden sonra ürün ve hizmet üreten şirketler artmış, artan bu ürün ve hizmetin kullanıcı ya da müşteri tarafından beğenilmesini sağlamak için sürekli iyileştirme gereksinimi ortaya çıkmış ve üretici firmalar içinde rekabet ortamı oluşmuştur. Satışlardan en büyük hisseyi alabilmek amacıyla ürüne yeni özellikler katma gayretini, 1980'lerde müşteri talebinin karşılanması izlemiştir. Üretim ve hizmette kalitenin geliştirilmesine yönelik kalite standart uygulamaları, ürün ve hizmetin kalitesini kurum dışı bir kuruluşa onaylatmak ihtiyacını doğurmuş ve böylece akreditasyon kurumları ortaya çıkmıştır (Çoruh, 2000).

Akreditasyon ifadesinin kullanım yerine göre farklı anlamları bulunmaktadır. Akreditasyon, "ad" (birisine) ve "credere" (güvenmek) kelimelerinden türetilmiş Latince bir kelimedir (Artugal, 2010). Güvenilir, inanılır olduğunu belirtme, güvenilir olmanın izlenmesi, yine Fransızca "accrediter = akredite" kelimesi ile ifade edilir (Erkuş, 2009).

Akreditasyonun sözcük anlamı; organizasyon, program ya da grubun belirlenen standartlar veya kriterler ile uyumunun yetkili bir uygunluk değerlendirme (akreditasyon) kuruluşu tarafından incelenmesi ve onaylanmasını kapsayan resmi işlemler sürecidir (Ceylan, 2009).

Ayrıca, akreditasyon hem tüketici (müşteri) güvencesi yaratarak kamuya hizmet etmekte hem de akredite edilen program ve kurumların iyileştirilmesini teşvik ederek, bu fonksiyonu yerine getiren bir süreçtir (Glidden, 1998; Akt: Ceylan, 2009).

Akreditasyon bir kalite alt yapısıdır. Uygunluğu değerlendiren kuruluş tarafından yapılan değerlendirmeler neticesinde kalibrasyon sertifikaları, deney ve muayene raporları, ürün belgeleri, yönetim sistemi belgeleri ve personel belgeleri gibi çeşitli onaylama belgeleri düzenlenmektedir. Bu belgeler sayesinde güvenilirliği ve geçerliliği onaylanmış, birçok ülke ve birçok sektörde topluma sunulan ürün ve hizmetlerin niteliği güvence altına alınmış olur (Sarp, 2014).

Başka bir açıdan ise akreditasyon belgelendirme kuruluşlarının, teknoloji sektöründeki ürün, kalite sistemleri ya da personel belgelendirilmesi için iddia ettikleri yeterli teknik kapasiteye sahip olup olmadıklarının değerlendirilmesi ve onaylanmasıdır (Erkuş, 2009).

Kells'e (1988) göre akreditasyon, kurum veya program amaçlarının karşılanma düzeyini belirlenmiş kriterlere göre resmi olmayan ve gönüllü akreditasyon kuruluşlarıyla belli periyotlarla izleme sürecidir (Akt: Erkuş, 2009).

Akredite olmak ise, yetkili akreditasyon kuruluşu tarafından, onaylanmış kalite kriterlerine uygun ve belli zamanlarda yapılan değerlendirmeler sonucunda bir ürün veya hizmetin kalitesi üzerine resmen yapılan yetkin kılma beyanını almaktır (Adelman, 1994; Akt: Erkuş ve Özdemir, 2010).

Akreditasyon uzun bir dönemi kapsar. Ayrıca, belirli aralıklarla iç ve dış değerlendirmelere dayanır. Akreditasyon kamusal otoritelerin belirlediği kurallara zıt olarak hükümet dışı kontrol mekanizmasının kabul gördüğü kendini düzenleme (self-regulation) sürecidir. Akreditasyon, bir kurumun belli kriterleri taşıması ve bunları tutarlı bir şekilde devam ettirmesidir. Akreditasyon, gönüllü olarak yapılan bir işlemdir, diğer kamusal otoritelerin bu sürece dâhil olması gibi bir zorlama söz konusu değildir (Garten, 1994; Akt: Erkuş, 2009).

Görüldüğü gibi literatürde pek çok akreditasyon tanımı yapılmış olup farklı akreditasyon tanımlarındaki ortak özellikler şu şekilde sıralanabilir (Kısakürek, 2007);

- Akreditasyon kurumların veya programların kalitesi ile bağlantılıdır.
- Kesin olarak belirlenmiş süreçlerin işletilmesi söz konusudur.
- Kalite temini ile akreditasyon yakından ilişkilidir.

Ayrıca, akreditasyon uygulamalarında etkinlik alanına göre belge verme işlemi yapılmaktadır. Belge, yetki sahibi kamu kurum ve kuruluşlarınca uygulamadaki mevzuat ile yetki verilen özel ya da kamu laboratuvarları, muayene ve belgelendirme kuruluşlarınca düzenlenen ve belirlenen teknik kriterlere uygunluğu gösteren evraktır (Sarp, 2014).

Uygunluk değerlendirme kuruluşları, akreditasyon işlemini gerçekleştirirken belirledikleri yeterlilik kriterlerinde uluslararası standartlar mevcuttur ve bu kuruluşlar için, işlemler akredite edilecek olan hizmet için dünya genelinde kabul edilen gereklilikler temel alınarak gerçekleştirilmektedir. Bu sayede akredite edilmiş ürün veya hizmetin uluslararası düzeyde kabul gören kalite standardını yakaladığı belgelenmiş olup, müşteriler açısından güven temin etmektedir. Ayrıca, bu özelliği sayesinde akreditasyon ticarete teknik engellerin kaldırılmasına da katkı sağlamaktadır (Sarp, 2014).

Akreditasyon kuruluşlarının kendi aralarındaki güven mekanizması, akreditasyon kuruluşları tarafından oluşturulmuş olan Uluslararası Akreditasyon Forumu (International Accreditation Forum - IAF), Uluslararası Laboratuvar Akreditasyon Birliği (International Laboratory Accreditation Cooperation - ILAC) ve Avrupa Akreditasyon Birliği (European Accreditation - EA) gibi bölgesel veya uluslararası örgütler ile yapılan çok taraflı tanınma anlaşmaları ile oluşturulmaktadır (Sarp, 2014).

2. Akreditasyonun Tarihsel Gelişimi

En eski akreditasyon sistemi 19. yüzyılın sonlarında Amerika'da kurulmuştur. 1900'lü yıllarda ABD'de akreditasyon ilk olarak mühendislik ve tıp alanlarında uygulanmış, zamanla birçok mesleki alanda kullanılmıştır. Eğitim konusunda ise; liselerden üniversitelere geçiş şartlarını belirlemek için eyaletler seviyesinde akreditasyon etkinliği başlamıştır (Erkuş ve Özdemir, 2010). Toplam Kalite Yönetimi uygulamalarının bir sonucu olarak doğmuş olan akreditasyonun eğitim alanındaki uygulamaları, mesleki eğitimle ilgili olarak rehberlik hizmetlerinde kullanılmak üzere ilk defa 1800'lü yıllarda ortaya çıkmıştır (Paisley ve Borders, 1995; Akt: Erkuş, 2009).

1900'lü yılların başında ilk defa ABD'de ortaya konan akreditasyon sistemi, daha sonra İngiltere'de uygulamaya başlanmıştır. Avrupa kıtasında yükseköğretim akreditasyonu, Avrupa Birliği öncülüğünde ülkelerin gündemini oluşturmuş ve devlet denetimine seçenек olarak değerlendirmeye alınmıştır (TÜBA-TÜBİTAK-TTGV, 1997).

Akreditasyonun ABD’de ortaya çıkış nedeni şöyle özetlenebilir. ABD’de, ülke çapında lise ve sonrası eğitim kurumlarının üzerinde yetkili olan merkezi bir otorite veya federal bakanlık yoktur. Eyaletler eğitim kurumları üzerinde farklı oranlarda kontroller uygulamaktadır. Genelde, yükseköğretim kurumlarına daha fazla bağımsızlık tanınmaktadır. Sonuç olarak, Amerikan Eğitim Kurumları ve Programları kalite ve yapı bakımından çok çeşitlilik göstermektedir. Belirli bir kalite düzeyi sağlamak için, ABD’de eğitim kurum ve programlarının hükümet dışı, meslektaşlarca değerlendirme (peer evaluation) aracı olarak akreditasyon uygulaması ortaya çıkmıştır (Erkuş, 2009).

3. Akreditasyonun Amacı

Bir kurum veya kuruluşun yapmış olduğu işlemlerin güvenilir olması ne kadar tarafsız olduğuyla yakından ilgilidir. Belgelendirme kuruluşları tarafından yürütülen işlemlerin tarafsızlığını denetleyecek bir kurumun olmayışı bu kuruluşlara olan güvenin azalmasına yol açmaktadır. Oluşan bu güvensizliği ortadan kaldırmak için akreditasyon kavramı gündeme gelmiştir. Akreditasyon; belgelendirme işlemi yapan kurumların yaptıkları test ve değerlendirme sonucu gerçekleştirdikleri belgelendirme işlemlerini onaylar ve bu örgütlerin kamuoyu güvenini de oluşturur. Belgelendirme işleminin uluslararası kriterlere uygun olarak yapılması, tüketicilerin bu kurumlara güven duymasını sağlar (Koyuncu, 2007).

Tarafsız kurumlar olan akreditasyon kuruluşları örgütlerin ve ürünlerinin kalitelerinin standartlara uygunluğunu belgelendirerek örgütlerin ve ürünlerin kamuoyunda oluşan imajlarını da bir bakıma belgelendirmiş olurlar. Güvenilen, saygı duyulan ve belgeleri uluslararası düzeyde kabul gören ya da ürettiği ürün veya sunduğu hizmetin uluslararası standartlara uygun olduğu onaylanmış örgütler büyük itibar kazanırlar. Akreditasyon kuruluşları hizmet verdikleri alanlarda bir anlamda otorite olarak karşımıza çıkarlar (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, 1999).

Genel anlamda akreditasyonun amaçlananları şu şekilde sıralanabilir (Bakioğlu ve Baltacı, 2000):

- Mesleki belgelendirme (certification) ve lisans (licensure) işlemleri ile bu belgelendirmelere yönelik uluslararası (bütünleyici) kriterler belirleme,

- Kurumları ve programları değerlendirme sürecinde kullanılacak araçların belirlenmesini ve geliştirilmesini sağlama,
- Programların kendilerini geliştirmeleri amacıyla hedefler belirleme ve kurumlar arasında standartların genel olarak yükseltilmesine yönelik (olumlu) bir hava oluşturma,
- Bir kurumun veya programın önceden belirlenmiş standartlara ulaştığını belgeleme,
- Belirlenmiş hedeflere ulaşmış ve üzerinde uzlaşmış standartları karşılayan kurum veya programları tespit etme,
- Müşterilerin tanınmış kurumlara ulaşmalarına yardımcı olma,
- Kurumlara transfer kredilerinin kabul edilebilirliğini belirlemede yardımcı olma,
- Farklı düzey ve türdeki kurumlar arasında transfer kredilerinin kabul edilebilirliğini belirlemede yardımcı olma,
- Personeli öz değerlendirme, araştırma ve planlama faaliyetlerine katarak kurumların ve standartların gelişimini sağlamak,
- Federal yardıma uygunluk için temel olan, gerekli pek çok kriterden birisi olma, Akreditasyon; ürün veya hizmetin standartlara uygunluğunun onaylanması işlemi olduğu için birçok alan veya kurumu ilgilendirmektedir. Bu sebeple akreditasyon işleminin gerçekleştirildiği işin niteliğine ait daha özel amaçlarda mevcuttur.

4. Akreditasyon İhtiyacını Ortaya Çıkaran Nedenler

Belgelendirme işlerinin giderek artması, belgelendirme kuruluşlarının kurallara uygun çalışıp çalışmadığının denetlenmesi gereğini ortaya çıkarmıştır. Bu gereksinim, akreditasyon kavramını gündeme getirmiştir. Dünyanın neresinde üretilmiş olursa olsun, ürün ve hizmetlerin tüketici beklentilerini karşılayabileceğinin güvence altına alınması gereksinimi, uluslararası kabul gören akreditasyon ağını ortaya çıkarmıştır (DDK, 2005).

Akreditasyon ihtiyacını ortaya çıkaran nedenleri aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Ceylan, 2009):

- Üretilen mal ve hizmetlerin uygunluğunu değerlendirme gereği,
- Mal ve hizmetlerin teknik güvenliği ve kalitesine ilişkin beklentiler,
- Mal ve hizmetlerin ve üretim işletmelerinin standartlara ve teknik düzenlemelere uygunluğunu belgelendiren çalışmaların yaygınlaşması,

- Ticarete teknik engellerin kaldırılmasına dair Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) düzenlemeleri,
- Ülkemizdeki belgelendirme ve laboratuvar çalışmalarının niteliğinin yükseltilmesi gereksinimidir.

5. Akreditasyonun Yararları

Akredite edilmek kurum açısından önem arz etmektedir. Çünkü akredite edilmiş bir kurum ürettiği ürünün ya da sunduğu hizmetin kalitesi açısından rakiplerine kıyasla avantajlı konuma gelmektedir. Kuruma duyulan güvenin ve kurumun saygınlığının artması da akreditasyonla yakından ilgilidir. Bu sebeple akredite edilecek kurumların belirlenen standartları sağlamaları ve sürdürmeleri gerekmektedir. Tamamen gönüllülük esasına dayanan akreditasyon işlemi kriterleri sağlama ve eksiklikleri giderme açısından bir zorunluluk teşkil etmektedir. İşte bu noktada akredite edilecek kurumun kendini geliştirmesi ve bunun sürekliliğini sağlanması açısından ayrıca üretilen ürün ya da sunulan hizmetin kalitesinin artması ve tüketicilerin bilinçlendirilmesi gibi birçok yönden akreditasyon işleminin faydalı olduğunu görmekteyiz.

Akreditasyonun hem kurumlara hem çalışanlara hem de müşterilere pek çok yararları bulunmaktadır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz (Sarp, 2014);

- Hizmet kalitesi yüksek kuruluşların resmi olarak tanınmaları,
- Kurumu değerlendirecek bir sistemin oluşturulması,
- Benzer kurumlar arasında rekabet ortamının oluşması,
- Müşterilerde ve personelde güven duygusunun sağlanması,
- Müşterilerin ürün veya hizmet hakkında bilgi sahibi olması,
- Personeller arası iletişimin gerçekleştirilmesi,
- Personelin aktif katılımının desteklenmesi,
- İşletmenin politikasının belgelendirilmesinin sağlanması,
- Çalışmalarda yeterliliğin artırılmasıdır.

Görüldüğü gibi akreditasyonun başta güven olmak üzere akredite edilen kuruma yönelik olumlu pek çok faydasının yanı sıra kamuoyunun bilinçlenmesi ve karar aşamasında benzer kurumlar arasında tercih yapabilmesi açısından da pozitif bir dışsallıkta söz konusudur.

6. Akreditasyon Türleri

İki temel akreditasyon türü vardır; biri kurumsal, diğeri ise uzmanlık (programsal) akreditasyondur. Aşağıda akreditasyonun bu iki türü detaylı olarak ele alınacaktır.

6.1. Kurumsal Akreditasyon

Akreditasyon kurumu; akredite edilecek kurumun tümünü, misyonu ve akreditasyon kurumunun standart ve kriterleri açısından değerlendirir. Kurumsal akreditasyon, ilgili kurumu hem akademik hem de idari yönleriyle, tüm birimleri belirlenen standartlara uygun olarak aynı kalitede olmasa da, örgütün hedeflerine ulaşmasında katkısı olduğunu gösterir. Bu değerlendirmede, kurumun asıl amacının yanında yönetim ve idari karakteristikleri, finansal durumu, kurumsal kaynakları, diğer kurumlarla olan ilişkileri gibi içinde barındırdığı tüm hizmetler değerlendirilir (ENQA, 2001; Akt: Erkuş, 2009).

Bir eğitim kurumunu örnek verecek olursak; kurumsal değerlendirmeye tabi tutulmuş eğitim kurumunun, öğretim, öğrenme ve araştırma açısından benzer kurumlar arasında yerinin ne olduğu sorusuna cevap aranmaktadır. Eğitim kurumlarının eğitim, öğretim konularının yanında bilimsel araştırmalara ne kadar önem verdiklerini bununla birlikte hukuk, idari, mali ve genel akademik yapılarının ne kadar güçlü oldukları ve işlerinde ne kadar ciddi ve güvenilir olduklarının saptanmasına yönelik onaylardır. Ayrıca; hedeflerin rasyonelliği, politikaların uygunluğu, farklı değerlendirme sistemleri, değişim için gereken kapasite ve kurumsal işlevlerin etkinliği ve ekonomik yönleri hakkında yönetime bilgi sağlamaktır. Akredite edilmiş kurum için; belirlenmiş kriterlere uygunluğu, beyan edilmiş bir amacının olduğu, amacını gerçekleştirmek için elinde yeterli kaynak bulunduğu, amacını gerçekleştirdiği, gerçekleştirmeye devam edebileceği, saptanmış olur. Farklı ülkeler, farklı yollarla, farklı alanlara ağırlık vermişlerdir. Esas nokta, bazen kaynak kullanımı, bazen misyon, vizyon veya strateji olabilir (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, 1999).

6.2. Uzmanlık / Özel (Specialized) veya Program Akreditasyonu

Bu akreditasyon türü, belli bir bölüm, bir kurumdaki okul veya programlar için yapılır. Akredite edilen birim, bir üniversitenin bünyesindeki bir fakülte veya enstitü kadar

büyük olabileceği gibi, belirli bir disiplinin içindeki bir eğitim programı kadar küçük de olabilir. Ancak; daha çok meslek programlarının incelenmesine dayalıdır. Bu nedenle de daha ziyade öğrencilerin profesyonel anlamda mesleki hazırlanmalarına odaklanır. Özel akreditasyon kurumlarının mesleğin gereklerini yansıtacak kriter ve standartları olması nedeniyle farklı uygulamalar içinde olmaları da doğaldır. Eğitim programının, lisans ve belgeleme dâhil olmak üzere, mesleğe giriş ve mesleğin icrasındaki profesyonel beklenti ve gereklilikleri karşılayıp karşılamadığı uzmanlık akreditasyonunda kalitenin en önemli boyutunu teşkil etmektedir (Erkuş, 1999). İki akreditasyon türü arasındaki benzerlik ve farklılıklar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Kurumsal ve Uzmanlık Akreditasyonunun Karşılaştırılması

FARKLILIKLAR		BENZERLİKLER
KURUMSAL	UZMANLIK	
Tüm kurumla ilgilenir.	Programlar üzerinde çalışır.	İnceleme ve denetimler meslektaşlarca yapılır.
Bölgesel veya ulusal çapta düzenlenir.	Ulusal çapta düzenlenir.	Her iki grupta da az miktarda personel çalışır ve danışma ve denetim işleri gönüllülerce yapılır.
Genel, niceliksel standartlara dayanır.	(Bazıları niteliksel olmak üzere) Büyük ölçüde standartlara; dayanır.	Gönüllüler özel bir eğitim almayabilir.
Kurumun amaçlarına ulaşmış olup olmadığını ve ileriye dönük olarak da bu doğrultuda çalışıp çalışmadığını inceler. Büyük oranda kurumsal öz değerlendirmeye dayanır.	Kısmen hedeflere ulaşıp ulaşılmadığına odaklansa da, daha ziyade hangi programların alandaki nitelikli uygulamaları gerçekleştirdiklerini inceler. Gittikçe artan oranda öz değerlendirmeye dayanmaktadır.	Bir kurumla akreditasyon konusunda uzlaşamaması halinde her akreditasyon kuruluşunun geçerli başvuru /şikâyet süreçleri vardır. Tüm akreditasyon kuruluşları aynı genel prensipler doğrultusunda çalışırlar.

Kaynak: Kells, 1998; Akt: Erkuş, 1999

Sonuç olarak örgütler ister kurumsal değerlendirme yoluyla bir bütün olarak kurumu akredite edebilirler, isterlerse de program değerlendirme yoluyla belli bir bölümü veya örgüt içi programı da akredite edebilirler. Bunun seçimi tamamen örgüte ait bir durumdur.

7. Eğitim Kurumlarında Akreditasyon Süreci

Akreditasyon süreci bir kuruluştaki çalışanlar arası diyalogları iyileştiren, kurumun daha iyiye gidebilmesi için vizyon belirleyen, verilen hizmetten yararlanan tüketicilere hizmetin niteliği hakkında bilgi veren bir yöntemdir. Topluma sunulan program ve hizmetlerin niteliğinin sistematik bir yaklaşımla güvence altına alındığı akreditasyon yönetiminde eğitim ve öğretimin niteliğinin artırılması, güvence altına alınması ve belirli standartlara dayalı olarak yürütüldüğünün güvencesinin verilmesi sağlanmaktadır (Gencel, 2001).

Kurumlar genel olarak ilk önce bölgesel akreditasyon kuruluşlarının denetimine tabi tutulmaktadır. Daha sonra uzmanlık akreditasyon kuruluşlarıca akredite edilmektedir. Akreditasyon işlemi gerçekleşen kurumlar, sürecin devamlılığının sağlanması ve kontrolün gerçekleşmesi açısından, her beş yılda bir ufak çapta, on yılda bir ise geniş çapta değerlendirmeye tabi tutulurlar. Akreditasyon sürecinin işleyişi genellikle şu şekilde gerçekleşmektedir (Erkuş, 2009; Gencel, 2001).

- Akreditasyon kuruluşu, akredite edilecek kurumların başvuruları halinde yerine getirmeleri gereken standartları ve politikaları tespit eder ve bir kitapçık olarak yayımlar. Bu sayede programlar hakkında yargıya varmada kullanılan bir "standartlar" kümesi oluşur.
- Akredite edilmek isteyen kurum veya program akreditasyon kuruluşuna başvuru yapar.
- Akreditasyon değerlendirmesi için uygun tarih belirlenerek, akreditasyonun amacı doğrulanır. Belirlenen bu tarih başvuru süresinden itibaren yaklaşık bir yıldır.
- Kurum dışarıdan (diğer benzer kurum veya programlardan) bir akademik ve idari uzmanlar ekibi kurarak, bu ekibi aylar öncesinden ilgili kuruma bildirir.
- Kurum tarafından, kendilerinin standartları karşılamak üzere nasıl çalıştıklarını açıklayan ve standartları karşılamada ne ölçüde başarılı oldukları ile ilgili kendi değerlendirmelerini içeren bir öz değerlendirme ön raporu hazırlanır. Hazırlanan öz değerlendirme ön raporu, daha sonra akreditasyon kuruluşunun görevlilerinin yorum ve önerileri ile geliştirilerek, son rapora dönüştürülür.

- Son rapor; kurumsal veriler, öğrenci ve öğretim üyeleri el kitapları, ders programları gibi diğer dokümanlarla birlikte, ekibin ziyaretinden 2-3 ay önce, kuruluşa teslim edilir.
- Ekip, verilen öz değerlendirme raporunun ve diğer belgelerin incelenmesi, derslerin gözlemlenmesi için kurumu ziyaret eder. Bu ziyarette, ekip, öğretim üyelerinin uzmanlığı ve nitelikleri, kütüphane ve diğer imkânlar ile ilgili bilgilerin doğruluğunu kontrol eder. Ekip üyeleri, öğretim üyeleri, personel ve öğrencilerle görüşür, kampüsü dolaşır, kaynakları kontrol eder ve üst düzey yöneticilerle konuşur.
- Ziyareti gerçekleştiren ekip, kurumun akreditasyonla ilgili standartları ne ölçüde karşıladığı hakkındaki ekip değerlendirmelerini ve programların akreditasyon durumu hakkındaki önerilerini içeren bir rapor hazırlayarak, akreditasyon kuruluşunun yönetim kuruluna sunar. Bu raporda, karardan önce yapılması gerekenler de belirtilir.
- Ekibin raporunda önemli bir bilgiyi dikkate almaması ya da ziyaretin ardından ortaya önemli bir bilgi çıkması halinde, ziyaret edilen kurum yetkilisi tarafından bir cevap yazılır.
- Kurumdan ve ziyareti gerçekleştiren ekipten elde edilen kanıtlara dayalı olarak birliğin yönetim kurulu üyeleri raporu görüşerek kabul, adaylık statüsü veya ret kararı verirler. Görüşme sırasında raporu hazırlayanlar toplantıda bulunamazlar. Eğer aynı zamanda yönetim kurulu üyesi iseler de toplantıdan çıkmak zorundadırlar. Ret kararı çok nadiren çıkar çünkü reddedilmeye yol açabilecek durumlar daha önceki aşamalarda düzeltilir.
- Son olarak, akreditasyon kuruluşu, başarılı adayların adını ve onlarla ilgili bilgiyi bir sonraki bültenlerinde yani resmi onay listelerinde yayınlar.

Akreditasyonun istenen düzeyde yürütmesi için bazı unsurların bulunması gerekmektedir. Bu unsurları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Gencel, 2001):

- Yaygın, anlaşılır ve desteklenen açık bir ulusal standartlar bütünüünün olması,
- Standartları iyi bilen, ziyaret için belirlenmiş bir protokolü izleyen ve standartlara dayalı olarak adil yargılara varabilecek bir eğitilmiş uzman meslektaşlar (değerlendiriciler) topluluğunun olması,

- Standartlara dayalı olarak kararlar verilmesini sağlayan bir karar oluşturma süreci ve bu süreci işleten bir karar verici merciin olmasıdır.

Tüm akreditasyon kuruluşları belirledikleri standartlarını, politikalarını, ilkelerini, aday ve üyelerinin listesini yayımlar. Akreditasyonu kaldırılan veya akredite edilmeyen kurumlarla ilgili bilgiler de bu arada yayınlanır.

8. Öz Değerlendirme

Akreditasyon süreçleri genellikle öz değerlendirme raporlarının hazırlanmasıyla başlamaktadır. Akreditasyon sürecinin en önemli öğesi, öz değerlendirmedir. Öz değerlendirme raporu akreditasyonun temelini oluşturur ve genel çerçeveyi çizerek (Erkuş, 2009).

Öz değerlendirmede şahıs, ekip veya kurumlar belli metod ve teknikler uygulayarak, kendilerini belirlenen standartlar doğrultusunda değerlendirmektedir. Bu değerlendirme sonucunda hazırlanan doküman, öz değerlendirme raporu olarak adlandırılmaktadır (Uçar ve Öztürk, 2005).

Öz değerlendirme, kendini inceleyip değerlendirmek, amaçları tanımlamak, çalışma metodlarını araştırmak, mevcut potansiyeli başarıyla belirlemek ve bu şekilde gelişimini genişletmektir (Bakioğlu ve Baltacı, 2000).

Öz değerlendirme planlanmış faaliyetler bütünüdür. Bir sürecin ve gelişimin ürünüdür. Öz değerlendirmenin öngörüde bulunarak ve düşünülerek yapılandırılması akredite edilecek kurumun enerji ve zamandan maksimum oranda tasarruf etmesine yardımcı olur. Bir öz değerlendirme raporu; kurumların kaynakları, programları ve çalışması üzerine önemli düzeyde bilgi sağlamasının yanı sıra kurumun çalışma derecesini ve amaçlarını hangi düzeyde yakaladığını da belirler (Erkuş, 2009).

Öz değerlendirme, çalışanları süreç iyileştirme faaliyetlerine katmak, yapıldığı kurumun etkinliğini, verimliliğini ve çalışanlarının motivasyonunu arttırmanın en etkili yoludur. Çalışanların kurumları ile ilgili süreç ve sonuçların düzenli ve sistematik bir şekilde incelenmesine katılımını sağlayan öz değerlendirme, organizasyonların güçlü ve iyileştirilmesi gereken yönlerinin görülmesini sağlar (Ensari, 1999).

Öz değerlendirmenin amacı akredite edilecek kuruma yardımcı olmaktır. Bu aşamada amaçlar net bir şekilde ortaya konular, problemler saptanır ve hedefler

belirlenerek bunlara ne oranda ulaşıldığı incelenir. Öz değerlendirmenin amacı kurumu anlamak, değerlendirmek ve sonra da geliştirmek olmalıdır, sadece kurumun ne yaptığını anlatmak yeterli değildir (Erkuş, 2009).

Bir öz değerlendirme çalışması yapılırken göz önünde bulundurulması gereken genel prensipleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Erkuş, 2009);

- İlk olarak sürecin yönetilmesi ve koordinasyonun sağlanması için bir öz değerlendirme komisyonu kurulmalıdır. Komisyona başkanlık edecek kişi konuyla ilgili, işi planlayıp denetleyecek, problemler karşısında çeşitli yaklaşımlar geliştirebilecek ve raporun sorumluluğunu alabilecek birisi olmalıdır. Fakülte yönetimi ve olabildiğince öğrenciler de komisyonda görev almalıdır.
- Öz değerlendirme komisyonu genellikle bir üst kurul gibi görev yapar. Bu nedenle, ilgili akreditasyon kuruluşunun belirlediği standartların karşılanıp karşılanmadığının belirleyecek ayrı çalışma grupları kurulmalıdır.
- Sürece geniş bir katılımın olması teşvik edilmelidir. Farklı alanlardan gelen girdiler raporun olabilecek en iyi şekilde ortaya çıkmasını, daha gerçekçi olmasını sağlar.
- Akreditasyon kuruluşunun ilgili komisyondan bir uzmandan, önceden kampüse gelerek yapılan çalışmalar ve yapılması gerekenler konusunda, görüş alınması uygun olacaktır.

Görüldüğü gibi öz değerlendirme daha çok akredite edilecek kurumu ilgilendiren ancak sonuçları itibariyle de akreditasyon kurumuna ön bilgi veren bir rapor niteliğindedir. Bu nedenle öz değerlendirmeye çıkacak sonuçlar hem akredite edilecek kurumu hem de uygunluk değerlendirme kuruluşunu yakından ilgilendirmektedir. Sonuçları itibariyle kurumun eksikliklerini daha net görmesi ve bunları düzeltmesi açısından akreditasyon işlemi gerçekleşene kadar geçecek sürede kuruma avantaj sağlar.

9. Akreditasyon İşleminde Kullanılan Standartlar

Ülkemizde akreditasyon işlemi gerçekleştirilirken kullanılan ve uluslararası akreditasyon kuruluşları tarafından da kabul edilen standartlar aşağıda belirtilmiştir (URL-8, 2016).

- Laboratuvar hizmeti veren kuruluşlar için: TS EN ISO/IEC 17025:2000,

Bu standart, Avrupa Standardizasyon Komitesi (European Committee for Standardization – CEN) tarafından kabul edilen EN ISO/IEC 17025:2000 standardına uygun olarak TSE Akreditasyon ve Belgelendirme Özel Daimi Komitesince hazırlanmış ve TSE Teknik Kurulu tarafından 11 Mayıs 2000 tarihinde düzenlenen toplantıda Türk Standardı olarak kabul edilip yayımı kararlaştırılmıştır. Yeni yayınlanan standart ile TS EN 45001: 1994 standardı iptal olmuştur.

- Tıbbi laboratuvarların akreditasyonu için: TS EN ISO 15189,
- Yeterlilik testleri sağlayıcılarının akreditasyonu için: TS EN ISO/IEC 17043,
- Kalite yönetim sistemi belgelendirmesi yapan kuruluşlar için: TS EN 17021:2006,

Bu standart, yönetim sistemlerinin tümünün (kalite yönetim sistemleri veya çevre yönetim sistemleri gibi) tetkikinin ve belgelendirmesinin yeterliliği, tutarlılığı ile tarafsızlığı için ve bu faaliyetleri sürdüren kuruluşlar için prensipleri ve şartları kapsar. Yeni standarttan önce geçerli olan standart ISO 45012'dir.

- Çevre yönetim sistemi belgelendirmesi yapan kuruluşlar için: ISO/GUIDE 66,
- Ürün belgelendirme kuruluşları için: TS EN 45011:2001,

Bu standart CEN/CENELEC tarafından kabul edilen EN 45011 standardına göre değerlendirilmiştir.

- Muayene kuruluşları için: TS EN ISO/IEC 17020: 2004,

Bu standart, çeşitli tipteki muayene kuruluşlarının çalıştırılmaları için genel kriterlerdir.

- Yönetim sistemi belgelendirmesi kuruluşlar için: TS EN ISO/IEC 17021,
- Ürün belgelendirme kuruluşları için: TS EN 45011 (TS EN ISO/IEC 17065),
- Personel belgelendirme kuruluşları için: TS EN ISO/IEC 17024:2003

Bu standart, belirli şartlara göre personel belgelendiren kuruluşlar için genel şartları kapsamaktadır.

Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK), akreditasyon işlemlerini gerçekleştirirken ISO/IEC 17011:2011 standardına uymak zorundadır.

Akreditasyon işleminde kullanılacak standartlardan sonra dünyada ve ülkemizde akreditasyon uygulamaları hakkında aşağıda detaylı bilgiler verilecektir.

10. Dünyada ve Türkiye’de Akreditasyon Uygulamaları

Dünya üzerinde ve Türkiye’de değişik alanlarda hizmet sunan akreditasyon kuruluşları bulunmaktadır. Bu kuruluşların bazıları karşılıklı olarak imzalamış oldukları protokoller aracılığıyla birbirlerini tanıyarak yapmış oldukları akreditasyonun gerek standartlarının uyumlaştırılması gerekse birinin vermiş olduğu akreditasyonun öteki tarafından da kabul edilmesini sağlamışlardır. Aşağıda önce dünya üzerinde hem uluslararası hem de bölgesel akreditasyon kuruluşları hakkında daha sonra Türkiye’de faaliyet gösteren değişik alanlardaki akreditasyon kuruluşları hakkında bilgi verilecektir.

10.1. Dünyadaki Akreditasyon Örgütleri

Akreditasyon kuruluşlarının bazıları uluslararası düzeyde olup uygulamış oldukları standartlar üye ülkeler ve üye bölgesel akreditasyon kuruluşları tarafından kabul edilerek alanında uluslararası boyutta en üst karar alıcı konumundadırlar.

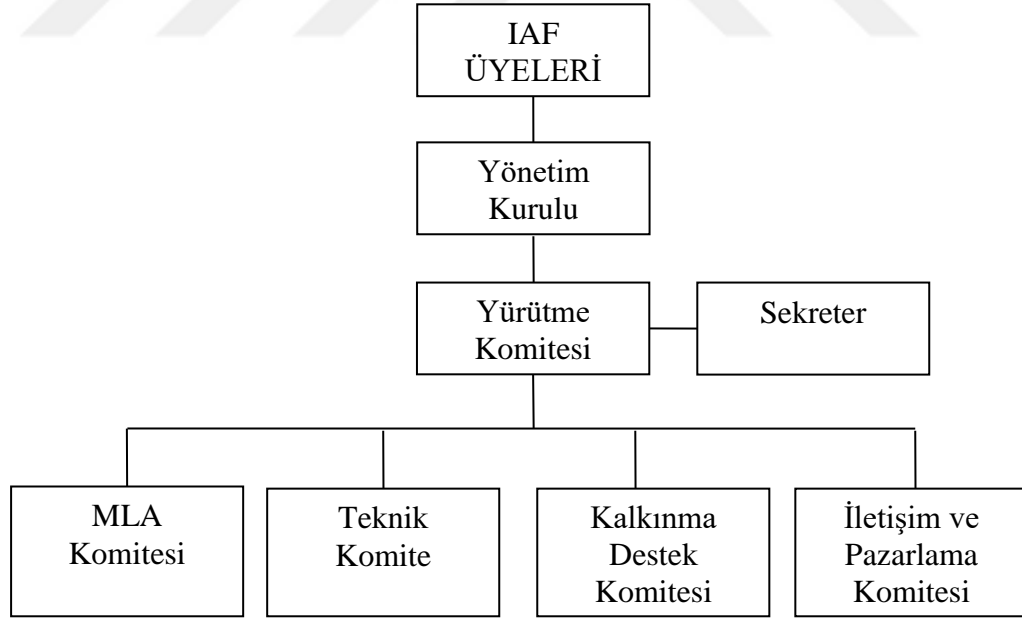
10.1.1. Uluslararası Akreditasyon Forumu (IAF)

Uluslararası Akreditasyon Forumu (International Accreditation Forum - IAF) Ocak 1993’te kurulmuştur. IAF, akredite eden kuruluşlar ile yönetim sistemleri, ürünler, hizmetler, personel ve diğer uygunluk değerlendirme kuruluşlarının oluşturmuş olduğu uluslararası düzeyde bir organizasyondur. Kuruluş amacı ve hedefleri; üyeleri ve üyeleri tarafından akredite edilen kuruluşlar arasında güven tahsis etmek, ISO/IEC belgelerinin kullanılmasını ve geliştirilmesini desteklemek, üye ülkelerin kendi aralarında çok yönlü anlaşmaları esas alarak üyelerin akreditasyon programlarının denkliğini sağlamak ve bölgesel çok yönlü anlaşmaları teşvik etmektir (Sarp, 2014).

Temel hedefi; uluslararası düzeyde kabul gören bir uygunluk değerlendirme programı oluşturmaktır. Ayrıca yapılan akreditasyon işlemi ile müşterilere güven tahsis ederek iş hayatındaki riski minimum düzeye indirmek veya ortadan kaldırmaktır. Akreditasyon işlemi, yetki sahibi kurum ile bu yetkiyi kullananların tarafsızlığını garantiler. IAF üyeleri de forumun belirlediği standartlara uyduklarını onaylamaktadır (Ceylan, 2009).

Ocak 1993'teki kuruluş toplantısından bu yana IAF çalışma programını, üç tanesi resmi olmayan, her biri IAF temsilcilerinden oluşan çalışma gruplarının çabalarıyla sürdürmektedir. Birinci grup, ISO/IEC kılavuzlarıyla benzeri dokümanların yorumlanmasıyla yeni dokümanlar hazırlamaktadır. İkinci grup, Çok Taraflı Anlaşmaları (MLA) oluşturmak amacıyla gerekli prosedürleri hazırlamaktadır. Üçüncü grup ise, birçok değişik konuyla ilgilenmektedir. Bunlar; çevre yönetim sistemleri standartlarına organizasyonların adaptasyonunu sağlamak için gerekli çalışmaların yapılması, satıcıların tetkik belgelemesine güven, sistem standartlarının ve spesifik uygulamalarının tasarlanması ve programın veriminin değerlendirilmesi için bir ölçüm şeklinin oluşturulmasıdır. Çalışma gruplarının çalışmaları ve çalışma sonuçları, hangi işlerin bittiği ve yenilerinin ne zaman başlanacağını kararının verildiği ara yıl genel toplantılarında gözden geçirilir. IAF kendisini MLA grup sorumluluğunun artan taleplerine karşı yeniden nasıl yapılandırabileceği üzerinde de çalışmaktadır (Baştürk, 2001).

Şekil 2. IAF Yapılanması

Kaynak: Ceylan, 2009

IAF'ın hedeflerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Ceylan, 2009);

- Üyeler arasında ve üyelerce akredite edilen kuruluşlar arasında güveni tahsis etmek,
- ISO/IEC dokümanlarının kullanılmasını ve geliştirilmesini desteklemek,
- Aralarındaki çok yönlü anlaşmaları esas alarak üyelerin programlarının denkliliğini sağlamak,
- Bölgesel çok yönlü anlaşmaları teşvik etmektir.

Sonuç olarak IAF karşılıklı güveni tahsis etmeye yönelik gerek üyeleri arasında gerekse üyelerinin akredite ettiği kuruluşlar arasında geçerli ve üye tüm uygunluk değerlendirme kuruluşları tarafından kabul edilen standartları oluşturmayı amaçlamaktadır.

10.1.1.1. IAF'a Üyelik

IAF'a, akreditasyon kuruluşları ve bu kuruluşların oluşturmuş olduğu bölgesel gruplar tam üye olabilirler. Bununla birlikte belgelendirme/kayıt sisteminin kullanımında ya da geliştirilmesinde rol alan diğer örgütler de IAF genel komitesinin vereceği karar doğrultusunda aday üye olabilirler (URL-9, 2017).

10.1.1.2. IAF ve Kalite Sistemi Değerlendirmesinin Tanınması (QSAR)

IAF üyeleri; ISO/IEC tarafından, Kalite Sistemi Değerlendirme Tanınması (QSAR) için davet edilmiştir. Bu davetin amacı QSAR için bir program geliştirmektir. QSAR'ın temel amacı; üye ülkelerdeki akreditasyon kuruluşlarının vermiş olduğu ISO 9000 kalite belgesini, aynı programda bulunan öteki üye ülke akreditasyon kuruluşlarının da kabul etmesidir. Programın detayları ISO ve IEC sorumluluğundayken, IAF akreditörlerinin sorumluluğu da üyelerine kanun önünde ISO/IEC akreditörleriyle eşit hakları sunacak kendi MLA değerlendirme sistemlerinin gelişimiyle ilgilenmektedir. IAF, kalite sistemlerinin belgelendirilmesiyle ilgili olarak çok taraflı anlaşmaların ilkinin Ocak 1998'de imzalamıştır. Anlaşma; Asya, Avrupa, Avustralya, Afrika ve Kuzey Amerika'dan gelen toplam 18 akreditasyon kuruluşu tarafından imzalanmıştır (Baştürk, 2001).

10.1.2. Uluslararası Laboratuvar Akreditasyon Birliği (ILAC)

Uluslararası Laboratuvar Akreditasyon Birliği (International Laboratory Accreditation Cooperation - ILAC), dünya genelindeki tüm muayene kuruluşlarının ve laboratuvarların akredite edilmesinden sorumlu akreditasyon kurumlarının oluşturduğu bir organizasyondur. ILAC uygunluk değerlendirmesi konusunda dünya genelindeki tüm organizasyonlar ile ilişki halindedir. Bu nedenle, ISO ve DTÖ ile uzun zamandır bağlantıları bulunmaktadır (Ceylan, 2009).

ILAC'ın amaçları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Baştürk, 2001);

- Üyeler arasındaki işletim prosedürlerinin uyumlaştırılması,
- Laboratuvarların akredite edilmesinin teşviki,
- Üyeler arasındaki bilgi alışverişinin sağlanması amacıyla değişik yöntemler tasarlamak ve geliştirmek; ayrıca, tasarlanan yeni yöntemlerin kalıcılığını sağlamak,
- Uluslararası kabul görmüş akreditasyon standartlarının ve kılavuzlarının kullanımını teşvik etmek ve bunları geliştirmeye yardımcı olmak,
- Bölgesel akreditasyon birliklerinin oluşumuna destek vermek ve aralarında yapılan işlerin gereksizce kopyalanmasını önlemeye çalışmak,
- Karşılıklı tanıma anlaşmalarının kabul edilmesini teşvik etmek ve gelişmesini sağlamak,
- İlgili tüm akreditasyon kuruluşlarının sahip oldukları sistemleri daha ileri seviyelere taşımalarına yardımcı olmak ve benzer hedefleri olan öteki uluslararası, bölgesel ve ulusal akreditasyon kuruluşlarıyla işbirliği yapmaktır.

10.1.2.1. ILAC Üyelik

ILAC'a tam üyeleri; ISO/IEC kılavuzlarında belirtilen şartları sağlayan yani laboratuvar akreditasyon hizmetini disiplinli bir şekilde yürüten kuruluşlardır. Herhangi bir akreditasyon tecrübesi olmadığı halde kendisine uygun akreditasyon sistemini kurmaya ve geliştirmeye çalışan organizasyonlar veya ekonomiler aday ülke olarak ILAC'a katılabilirler. Ayrıca ILAC ulusal, bölgesel ve uluslararası laboratuvar akreditasyonu kuruluşlarına da üyelik imkânı sağlamaktadır (URL-9, 2017).

10.2. Avrupa'da Uygunluk Değerlendirme Sistemi

Avrupa'daki akreditasyon kuruluşları hem ülkelerin kendi sınırları içerisinde değerlendirme yapan kuruluşlar hem de Avrupa Kıtasında uygulamada bulunan bölgesel kuruluşlardan oluşmaktadır.

Bu kısımda bölgesel akreditasyon kuruluşlarının ve uygulamalarının neler olduğu hakkında bilgi verilecektir.

10.2.1. Avrupa Akreditasyon Birliği (EA)

Avrupa Akreditasyon Birliği (EA), 26 Haziran 2000 yılında kurulmuştur. Uygunluk değerlendirme kuruluşlarının, deney ve kalibrasyon laboratuvarlarıyla muayene kuruluşlarının akreditasyon işlemini gerçekleştiren ve üye tüm akreditasyon kuruluşlarının vermiş oldukları akreditasyon hizmet kalitesinin birbirine denk olduğunu garanti eden Avrupa'daki ulusal akreditasyon kuruluşlarının oluşturduğu birliktir (URL-10, 2016).

Avrupa Birliği, uygunluk değerlendirmesi için yeni kriterler belirlediğinde; laboratuvar yeterliliğini belirleyen akreditasyon, belgelendirme ve muayene kuruluşları arasında, tüm birlik üyelerinde geçerli ve aynı kriterlere sahip yeni bir kalite güvence sistemine ihtiyaç duyulmuştur. Avrupa Komisyonu; zorunluluk veya gönüllülük esasını temel alarak uygunluk değerlendirme kuruluşları arasında kalite teminatının güvencesini verecek yeni bir sistem oluşturmak için, Avrupa Komisyonu, ulusal akreditasyon kuruluşlarını; birlikteliklerini sağlamak, birbirlerinin faaliyetlerini görmek ve üyelerin sistemlerinin denkliğini oluşturmak amacıyla anlaşmalar imzalamaları için bir araya getirmiştir (Baştürk, 2001).

EA kurulmadan önce, Batı Avrupa Akreditasyon Laboratuvarlar Birliği (WELAC) ile Avrupa Belgelendirme Akreditasyon Kuruluşu (EAC) kurulmuştur. 1970'lerden beri Avrupa'da kalibrasyon laboratuvarlarının akreditasyonunu gerçekleştirmek için hali hazırda, Batı Avrupa Kalibrasyon Birliği (WECC) ismiyle bir kuruluş vardı. WECC ve WELAC, 1995'te birleşerek Avrupa Laboratuvar Akreditasyon Birliği (EAL)'ni kurdular. Bir sonraki aşama olarak, EAL ile EAC Kasım 1997'de birleşerek EA'yı kumuşlardır. Bu yeni oluşumlar ışığında; Avrupa'da, belgelendirme kuruluşları ve laboratuvarlardaki

kalitenin oluşturulması ve sürekliliğinin sağlanması amacıyla EA bünyesinde farklı birlik ve teşkilatlar oluşturulmuştur (URL-9, 2017).

EA'nın temel amacı; birlik üyesi ülkeler ve akreditasyon sistemleri arasında karşılıklı güveni oluşturmak ve oluşturulan güvenin sürekliliğini sağlamaktır. Bunu da üye ülkelerin akreditasyon sistemlerinin, vermiş oldukları belgelerinin ve kendi akredite edilmiş kuruluşlarının raporlarının eşitliğini kabul eden anlaşmalar yaparak sağlamaktadır (Ceylan, 2009).

EA'nın hedefleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (URL-10, 2016);

- Ticaretteki teknik zorlukları azaltmak,
- Akreditasyonla alakalı Avrupa kriterlerinin, akreditasyon kuruluşlarınca uygulanmasını desteklemek,
- EA Üyeleri ve EA Gözlemci Üyelerince işletilen akreditasyon sistemlerinin denkliği ve akredite ettikleri uygunluk değerlendirme kuruluşları tarafından verilen belgeler ile raporların geçerliliği üzerine, karşılıklı güveni esas alan, Çok Taraflı Anlaşmalar ve EA Gözlemci Üyeler arasındaki İki Taraflı Anlaşmaları geliştirmek ve devamlılığını sağlamak,
- Çok Taraflı Anlaşma ve EA'ya üye olmayan akreditasyon kuruluşları veya bu kuruluşların oluşturduğu bölgesel birlikler arasında İki Taraflı Anlaşmalar geliştirmek ve devamlılığını sağlamak,
- Teknik bilginin üyeler arasında akışı için yöntemler geliştirmek ve devamlılığını sağlamak,
- Akreditasyon alanında Avrupa uygunluk değerlendirme topluluğunu temsil etmek; bulunmaktadır.

Avrupa Akreditasyon Birliği aşağıda isimleri yer alan altı komitelerden oluşmaktadır (URL-10, 2016);

- Laboratuvar Komitesi (EA-LC),
- Muayene Komitesi (EA-IC),
- MLA Komitesi (EA-MAC),
- Yatay Uyumlaştırma Komitesi (EA-HHC),
- Belgelendirme Komitesi (EA-CC),
- Yayın ve Tanıtım Komitesi (EA-CPC).

Avrupa Akreditasyon Birliği çok taraflı ve iki taraflı anlaşmaları için akreditasyon alanları aşağıdaki gibidir (URL-10, 2016);

- Kalibrasyon laboratuvarı,
- Deney laboratuvarı,
- Belgelendirme Kuruluşları;
  - ✓ Ürün,
  - ✓ Kalite Sistemleri,
  - ✓ Personel,
  - ✓ Çevre Yönetim Sistemleri,
- Muayene Kuruluşları.

TÜRKAK; 28 Kasım 2002 tarihinden beri EA'nın tam üyesidir ve 4 Nisan 2006'da Birinci Karşılıklı Tanıma Anlaşmaları (1.MLA), 2 Ekim 2008'de İkinci Karşılıklı Tanıma Anlaşmaları (2.MLA)'na konu olan bütün alanlarda EA ile Karşılıklı Tanıma Anlaşmalarını imzalamıştır (URL-10, 2016).

Birinci Karşılıklı Tanıma Anlaşmaları kapsamı aşağıda belirtilmiştir;

- Deney Laboratuvarları,
- Kalibrasyon Laboratuvarları,
- Muayene Kuruluşları,
- Belgelendirme Kuruluşları (Kalite Sistemi).

İkinci Karşılıklı Tanıma Anlaşmaları kapsamı aşağıda belirtilmiştir;

- Belgelendirme Kuruluşları (Ürün),
- Belgelendirme Kuruluşları (Personel),
- Belgelendirme Kuruluşları (Çevre Yönetim Sistemleri).

EA ile TÜRKAK imzalamış oldukları karşılıklı tanıma anlaşmalarıyla TÜRKAK; EA'nın belirlemiş olduğu standartları kabul etmiş ve vermiş olduğu onay belgelerine sahip kuruluşların bu standartları taşıdığını garanti etmektedir. Buna karşılık EA'da TÜRKAK'ın üyeliğini onaylayıp vermiş olduğu onay belgesinin üye öteki ülkelerle eş değer olduğunu kabul etmiştir.

10.3. Asya ve Avustralya’da Uygunluk Değerlendirme Sistemleri

10.3.1. Asya-Pasifik Akreditasyon Birliği (APLAC)

Asya Pasifik Laboratuvar Akreditasyon Birliği (APLAC), Asya Pasifik bölgesinde laboratuvar akreditasyon kuruluşları için bir forum olarak 1992 yılında kurulmuştur (URL-11, 2016).

APLAC'ın amaçları Mutabakat Protokolü (MOU)’nde tanımlanmıştır. Bunlar (Ceylan, 2009);

- Asya-Pasifik bölgesindeki laboratuvar akreditasyonunu uluslararası düzeyde en iyi konuma getirmek,
- Laboratuvarların teknik olarak yeterli olduğuna dair güveni oluşturmak, bu sayede laboratuvarlardaki test sonuçlarının doğruluğuna üyelerin inanmasını sağlamak,
- Öteki bölgesel kuruluşlarla işbirliğini kolaylaştırmak,
- Sesini dünyaya duyurmak ve üye ülkelerce akredite edilmiş laboratuvarların kullanımını ve kabulünü sağlamaktır.

10.3.2. Pasifik Akreditasyon Birliği (PAC)

Pasifik Akreditasyon Birliği (PAC); Asya-Pasifik bölgesindeki ülkeler arasındaki ticari ilişkileri daha kolay hale getirmek için; akreditasyon kuruluşları ile ilgili kuruluşların bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Temel amacı; belgelendirmenin dünya çapında tanıtımını sağlamaktır. Ayrıca; hizmet, ürün, personel, yönetim sistemleri ve diğer uygunluk değerlendirmesi programlarının kayıtlarını sağlamaktır (Baştürk, 2001).

PAC’ın faaliyetleri, ilgili ISO kılavuzlarına uygun bir şekilde yürütülmektedir.

PAC; bölgedeki akreditasyon kuruluşlarının gelişmesine destek vererek onları teşvik etmektedir. Böylece, akreditasyon kurumuyla henüz tanışmamış ülkelerde akreditasyon hizmetleri için bir ön çalışma yapılmakta ve Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği (Asia-Pacific Economic Cooperation - APEC)’nin bölgede karşılıklı tanıma hedefine ulaşmak için yürüttüğü çalışmalara da destek vermektedir.

10.4. Kuzey ve Güney Amerika’da Uygunluk Değerlendirme Sistemleri

10.4.1. Amerika Akreditasyon Birliği (IAAC)

Amerika Akreditasyon Birliği (IAAC); akreditasyon kuruluşları aracılığıyla Kuzey ve Güney Amerika ülkeleri veya ülke blokları arasında, ticari yatırımların daha kolay gerçekleştirilmesi amacıyla; akreditasyon, belgelendirme ve muayene kuruluşlarıyla deney ve kalibrasyon laboratuvarları ve diğer ilgili kuruluşlar tarafından kurulan bir birliktir (Baştürk, 2001).

IAAC 1996 yılında 17 ülkeyi temsilen 45 delegenin katıldığı bir toplantıyla kurulmuştur. Bu toplantıda; Mutabakat Protokolü (MOU)’nün tam üyeler ve aday üyelerce imzalanmasıyla, karşılıklı tanıma anlaşmalarının oluşturulması için çalışmalar yapılmasına karar verilmiştir. Bütün akreditasyon kuruluşları ve müşterileri; akreditasyon, belgelendirme ve deneylerle ilgili olan faaliyetlerini ISO Kılavuzlarına göre yaparlar. IAAC 12 Kasım 2006’da ILAC ile test ve kalibrasyon konularında, yine aynı tarihte IAF ile kalite yönetim sistemi kapsamında karşılıklı tanıma anlaşması yapmıştır (Ceylan, 2009).

IAAC'nin amacı akreditasyon sistemlerinin ve programlarının eşitliğini temel alarak, akreditasyon kuruluşlarınca onaylanan akreditasyonların uluslararası düzeyde kabul görmesini uluslararası akreditasyon ağıyla ve diğer bölgesel üye akreditasyon kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışarak hızlandırmaktır. Ayrıca uygunluk değerlendirmesinin, deney ve kalibrasyon verilerinin uluslararası düzeyde geçerliliğini sağlamaktır.

10.5. Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK)

Son zamanlarda hizmet ve üretim sektöründe bulunan pek çok kurumda akreditasyon çalışmaları hızla artmaktadır. Üretim sektöründe kalite bilincinin gelişmesi ve toplam kalite çalışmalarına ihtiyaç duyulması, akreditasyon mekanizmasının gelişmesini sağlamaktadır. Bu ihtiyaca yönelik olarak, 27.10.1999 tarihli 4457 sayılı yasa ile Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) kurulmuştur.

TÜRKAK Kuruluş Kanunu'nun 2. maddesine göre, TÜRKAK, laboratuvar, belgelendirme ve muayene hizmetlerini yürütecek yurt içi ve yurt dışındaki kuruluşları akredite etmek, bu kuruluşların belirlenen ulusal ve uluslararası standartlara göre faaliyetlerde bulunmalarını ve bu suretle ürün/hizmet, sistem, personel ve laboratuvar belgelerinin ulusal ve uluslararası alanda kabulünü temin etmek amacıyla merkezi Ankara'da olmak üzere Başbakanlıkla ilgili özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliği haiz, idari ve mali özerkliğe sahip bir kurumdur (URL-12, 2018).

TÜRKAK, kâr amacı gütmemektedir. TÜRKAK, Türkiye'de eğitim dışındaki alanlarda akreditasyon hizmeti vermektedir.

TÜRKAK'ın kuruluş amacını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Sarp, 2014);

- Ülkemizde belgelendirmeye birlikte laboratuvar ve muayene hizmetlerini yürütmek,
- Yurt içinde ve yurt dışındaki başvuru yapmış kuruluşları akredite etmek,
- Akredite edilmiş kuruluşların önceden belirlenmiş ulusal ve uluslararası standartlara uygun olarak faaliyetlerini yürütmelerini sağlamak ve bu sayede ürünlerin veya hizmetlerin, sistem, personel ve laboratuvar belgelerinin ulusal, bölgesel ve uluslararası alanda kabul edilmesi amacıyla kurulmuştur.

Türkiye'de akreditasyon süreci aşağıdaki gibidir;

- 1999 tarihli 4457 sayılı Kuruluş Kanunu çıkarıldı,
- TÜRKAK örgütlenme çalışmaları 1 Temmuz 2000'den itibaren başlamıştır,
- 2001 Akreditasyon hizmeti başlatıldı,
- Akreditasyon hizmeti gerçekleştirilirken kullanılacak teknik şartlar ve düzenleyici kuralların ne olacağı 30 Mayıs 2001 tarihi itibarıyla tespit edilmiştir,
- 15 Haziran 2001'de, internet ortamında iletişimin sağlanması ve başvuruların internet ortamından yapılması amacıyla TÜRKAK web sitesi (www.turkak.org.tr) oluşturulmuştur. Akreditasyon başvurularının internet üzerinden kabulüne yine aynı tarihte başlanmıştır,
- Akreditasyon sürecinde rol alacak denetçilerin ve sektör komitelerinin tespiti amacıyla Eylül 2001'de çalışmalara başlanmıştır,
- Avrupa Akreditasyon Birliği (EA)'ne 27-28 Eylül 2002 tarihinde tam üye olunmuştur,

- Uluslararası Laboratuvar Akreditasyon Birliği (ILAC)'ne 19 Aralık 2002 tarihinde gözlemci üye olunmuştur,
- 2006 Akreditasyon sayısı 100'e ulaşmıştır,
- 2006 EA ile Karşılıklı Tanınma Anlaşması (MLA) imzalanmıştır,
- 2006 ILAC ile Karşılıklı Tanınma Anlaşması (MRA) imzalanmıştır,
- 2007 Uluslararası Akreditasyon Forumu (IAF)'na üye olunmuştur,
- 2008 EA ile Karşılıklı Tanınma genişletilmiştir,
- 2008 IAF ile karşılıklı tanınma sağlanmıştır,
- 2012 EA Eş Değerlendirme Denetimi (Peer evaluation),
- 2012 Kanun değişikliği.

TÜRKAK akreditasyon işlemlerini gerçekleştirirken uluslararası alanda kabul görmüş standartları esas almıştır. Bunlar;

- Laboratuvar hizmeti veren kuruluşların akreditasyonu için: TS EN ISO/IEC 17025,
- Tıbbi laboratuvarların akreditasyonu için: TS EN ISO 15189,
- Yeterlilik testleri sağlayıcılarının akreditasyonu için: TS EN ISO/IEC 17043,
- Muayene kuruluşlarının akreditasyonu için: TS EN ISO/IEC 17020,
- Personel belgelendirme kuruluşlarının akreditasyonu için: TS EN ISO/IEC 17024,
- Yönetim sistemi belgelendirmesi kuruluşlarının akreditasyonu için: TS EN ISO/IEC 17021,
- Ürün belgelendirme kuruluşlarının akreditasyonu için: TS EN 45011 (TS EN ISO/IEC 17065).

TÜRKAK'ın 15 Nisan 2018 tarihi itibarıyla resmi sitesinden yayımlandığı üzere akredite ettiği kuruluşların sayısı Tablo 3'te gösterilmiştir (URL-13).

Tablo 3. TÜRKAK Akreditasyon Listesi

Deney Laboratuvarı	830
Kalibrasyon Laboratuvarı	128
Tıbbi Laboratuvar	25
Muayene Kuruluşları	218
Ürün Belgelendirme Kuruluşları	62
Yönetim Sistemi Belgelendirme Kuruluşları	90
Personel Belgelendirme Kuruluşları	185
Yeterlilik Deneyi Sağlayıcıları	8
Referans Malzeme Üreticileri	1
İyi Laboratuvar Uygulamaları	0
Sera Gazları Doğrulama Kuruluşları	0

Kaynak: URL-13, 2018

11. Yükseköğretim Kurumlarında Akreditasyon

Günümüzde üretilen malların ve sunulan hizmetlerin kalitelerinin garanti altına alınmasına yönelik uygunluk değerlendirmeleri “*standardizasyon*” (*standardization*), “*belgelendirme*” (*certification*) veya “*akreditasyon*” (*accreditation*) olarak tanımlanmaktadır. Bu kalite garanti uygulamaları hem ticari mal ve hizmetler için hem de birçok alanda hizmet amacıyla gittikçe yayılmaktadır. Yükseköğretim kurumları uzun yıllar kamusal hizmet sunmalarına rağmen küreselleşen dünyada bu özelliklerini kaybederek zamanla kamusal alandan ayrılıp bir özel mal kimliğine bürünmeye başlamıştır. Bu sebeple, yükseköğretim kurumlarında da öteki tüm özel mal ve hizmetler gibi akreditasyon çalışmaları önemli hâle gelmiştir (Aktan ve Gencel, 2007).

Kalite ile rantabilitenin önemli görüldüğü bütün alanlarda akreditasyon, önemli bir sistem olarak kabul edilip kullanıldığı gibi son zamanlarda üniversitelerin de kalite güvencesi ile rantabiliteyi elde etme metotlarından birisi akreditasyon olmuştur. Zamanla, "yükseköğretim programlarının kalitesinin belirlenmesi ile bu kurumlardaki öğrenci ve iş piyasasının bu durumdan bilgilendirilmesi sürecini de kapsayan mekanizma; yükseköğretim kurumlarının denetlenmesinde yeni bir alternatif olarak görülmektedir" (Yalçınkaya, 1997).

Akreditasyon, yükseköğretim kurumları ile bu kurumlarda uygulanan programların performanslarının standartları bakımından kendi içlerinde bir öz değerlendirme yapmalarına ve bununla birlikte yetki sahibi akreditasyon kurumlarınca dış değerlendirme yapılarak sunulan hizmetin kalitesinin onaylanmasına olanak tanıyan bir mekanizmadır

(Aktan ve Gencel, 2007). Ayrıca, yükseköğretimde akreditasyon hizmetleri, idari kalitenin ve özellikle de akademik kalitenin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi, kurumsal saydamlık ve hesap verebilme mesuliyetinin aracıdır.

Akreditasyon pek çok ülke ve sektörde tüketicilere verilen hizmetlerin kalitesinin yükseltilmesi ve sistemli bir şekilde koruma altına alınması amacıyla oluşturulmuş bir metottür. Akreditasyon hem kalite garantisini sağlamak hem de çağdaş eğitimi yakalamak ve devamlılığını sağlamak için gerekli olan değişimleri tespit etmekte faydalanılabilecek bir araç olarak ele alınmalıdır (Erkuş, 2009).

Öğrencilerin öğrenmesine ve eğitimine odaklanan eğitim kurumları, bu işlevlerini yerine getirirken kalite güvencesini sağlamak için genellikle eğitim kuruluşunun akreditasyonu ya da çıktılarının (ürünlerin) değerlendirilmesi yaklaşımını kullanırlar. Yani, akreditasyon sadece bir hesap verme veya kurumların sorumluluklarını yerine getirdiklerini gösterme aracı değil, aynı zamanda kalite güvence ve gelişim aracıdır (Peker, 1996).

Belirlenmiş olan standartlara ve ölçütlere uygunluğunun saptanması akreditasyonun ilk amacıdır. İkinci amacı, bu kurumlara eğitim programlarını geliştirmelerinde rehberlik sağlamaktır. O ülkede eğitim alanları ile ilgili kısımlardaki eğitimin devamlı olarak iyileştirilmesi, bu kültürün kazandırılması akreditasyonun üçüncü amacıdır (Peker, 1996).

Akreditasyonda, akredite eden kurum standartlarını oluşturur ve bir eğitim kurumunun bu standarttan en düşük seviyede sağladığını doğrular. Değerlendirme mekanizmaları ise öğrencilerin başarısı, mezun sayısı, çalışan mezun sayısı, mezunların çalışma yerleri, bir üst öğrenime gidebilen öğrenci sayısı gibi mekanizmanın çıktılarıyla ilişkilidir. Fakat burada da eğitim öğretim süreçlerine gereken önem verilmemektedir. Yükseköğretimde önemli ölçüde kalite artışı elde edilmek isteniyorsa, girdileri değerlendiren akreditasyon mekanizması, çıktıları değerlendiren değerlendirme sistemi, eğitim-öğretim süreçlerinin dizaynını, planlamasını, uygulanmasını ve kontrolünü elde eden mekanizmaları bütünleştirerek, kalite garantisini elde eden "Yüksek Öğretimde Toplam Kalite Sistemi" metot ve tekniklerinin uygulanmaya başlaması gerekir (Yetiş, 1995).

Akreditasyon, eğitim için ayrılan kaynakların, girdilerin nitelik ile ölçüsü beklenen düzeyde ise çıktıların niteliğinin de istenilen düzeyde olacağı varsayımına dayalıdır. Elbette yükseköğretimde sürekli kalite geliştirme sağlanması için sadece akreditasyon yeterli değildir. Akredite olmayan kurumların da kalitesiz olduğu kanısına varılmasını

gerektirmemektedir (Peker, 1996). Bir kurumun akredite edilmiş olması kurumun öğretim programı, öğretim üyelerinin özellikleri ve araçları konusunda, en azından minimum standartları sağladığını gösterir.

Özellikle ABD ve bazı Avrupa ülkelerinde yükseköğretim kurumlarının kalite düzeylerinin belirlenmesi ayrıca öğrencilerin ve iş piyasasının bilgilendirilmesi için artık akreditasyon sistemi yaygın olarak kullanılmaktadır.

11.1. Yükseköğretim Kurumlarında Akreditasyonun Amacı

Aktan ve Gencel'e (2007) göre akreditasyon, bir eğitim kurumunda; eğitim öğretimin kalitesinin geliştirilmesi ve sistemli bir yaklaşımla devamlı olarak geliştirilmesi, eğitim-öğretimin kalite korumasının devamlılığının sağlanması, eğitim-öğretim kalitesinin doğrulanmış standartlara dayalı olarak yürütüldüğünün garantisinin verilmesi maksadıyla yapılır.

Akreditasyonun yükseköğretimdeki temel amaçlarından biri üniversiteler arasındaki rekabet ortamını oluşturarak öğrenci ve ailelerine daha kaliteli öğrenim imkânı sunmayı hedeflemektedir. Yükseköğretimde akreditasyonun diğer amaçlarını da aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Aktan ve Gencel, 2007):

- Akademik değişimi kolaylaştırmak,
- Eğitim-öğretim ve araştırmaların niteliğini arttırmak, sistematik bir yaklaşımla sürekli geliştirerek kaliteyi güvence altına almak,
- Yükseköğretim kurumlarının karşılıklı birbirlerini tanıma (recognition) sürecini kolaylaştırmak,
- Devlet yardımları için yükseköğretim kurumlarının akreditasyon sürecinden geçmiş olmaları koşulunun aranması hainde bu sürecin iyi işlemesine araç olmak,
- Yükseköğretim kurumlarının hizmet sunduğu öğrenci ile tüm hissedarlara eğitim-öğretim niteliğinin belli ölçütlere dayalı olarak yürütüldüğünün teminatını vermek,
- Meslek yaşamına giren mezunlarda temel standartları tespit etmek,
- En yüksek standartların garanti edilmesi gerektiğinde bir “mükemmellik kimliği” oluşturmak,
- Diplomaların ve unvanların karşılaştırılabilirliğine imkân sağlamak,

- Sınır ötesi yükseköğretimin gittikçe yayıldığı bir zamanda farklı ülkelerde devam eden yükseköğretim kurumları ve programları üzerine hizmet için istekte bulunanları haberdar etmek.

Yükseköğretimde akreditasyon uygulamaları sayesinde üniversitelerdeki eğitim hizmetlerinin kalitesinin arttırılmasına yönelik çalışmalar ve öz değerlendirme yoluyla eksikliklerin tespit edilerek giderilmesi hiç kuşkusuz eğitimin istenilen seviyeye gelmesinde önemli bir adım olmuştur. Ayrıca bu uygulama sayesinde yükseköğretim kurumları hem sorumluluk hem de hesap verme bilinci içerisinde hareket etmektedirler.

11.2. Yükseköğretim Kurumlarında Akreditasyonun Faydaları

Akreditasyon süreci yükseköğretim kurumlarının hedeflerini, işlerini ve başarılarını gözden geçirmelerini gerektirir. Bu da onların sürekli kendini geliştirmeleri için bir dürtü oluşturur. Yükseköğretimde akreditasyonun kurumlara sağladığı bir fayda ise; devletten öğrenciler için program, hizmetler ve araştırmalar için parasal destek, maddi yardım almada öncelik sağlayan bir araçtır. Ayrıca, kurumlara kalite güvencesi, bütünlük ve akademik transfer edilebilirlik sağlar. Akreditasyonla kurumlar arasındaki transferlerde akademik kredinin yeterli ölçüde standardizasyonunu güvence altına alınır (Erkuş, 2009).

Yükseköğretim Akreditasyon Konseyi (Council for Higher Education Accreditation - CHEA) akreditasyonu öğrencilere, topluma ve halk yararına şu şekilde hizmet eder (Erkuş, 2009);

- Akreditasyon, yükseköğretiminin birincil kamu sembolüdür. Ayrıca, akademik kalitenin anahtar testidir.
- Akreditasyon, yükseköğretimin finans kaynakları olan federal ve eyalet hükümeti için birincil derecede güvenilir bir otoritedir. Bununla birlikte, akreditasyon öğrencilerin federal ve eyalet burs ve kredilerine erişimlerini kolaylaştırır.
- Akreditasyon, kurumun ve programın araştırma için diğer federal fonlara ve işleyiş için eyalet fonlarına erişimini sağlar. Ayrıca akreditasyon yükseköğretime finansal destek amacıyla, özel sektör için güvenilir bir otoritedir.
- Akreditasyon, kalitenin yıllarca korunmasına yardımcı olurken yeniliği teşvik etmektedir.

- Eyaletlere yürütülen meslekler hakkında standartlar oluşturarak mesleklerin lisanslandırılmasını sağlar.
- Uluslararası hareketliliği kolaylaştırır.
- Hesap verebilirliğe cevap niteliğinde olan şeffaflıkta ilerleme sağlar.

Akreditasyonun diğer faydalarını şu şekilde sıralayabiliriz (Aktan ve Gencel, 2007; Cunningham, 2003; Akt: Erkuş, 2009; YÖK, 1999):

- Hem devlet hem de özel kurumlarda eleman kabulünde (işe alma) tercih nedenidir. Yani, akreditasyon, bilhassa özel sektöre kaliteli insan gücü istihdamı yönünden kolaylıklar ve dahası güven sağlar. İşverenler, iş başvurusunda bulunan kişinin mezun olduğu okulun akademik kalite düzeyini kolaylıkla araştırabilirler ve bu onlar için bir güven oluşturur.
- Akreditasyonun sağladığı tanınma (recognition) imkânıyla, öğrenciler ve tüm paydaşlar eğitim kurumlarının mükemmeliyet standartlarını sağlayıp sağlamadığı konusunda bilgi sahibi olurlar.
- Eğitim kurumlarının kendilerinin ve rakiplerinin durumunu görebildikleri bir sistemdir.
- Akredite edilen bir kurumdan mezun olanların belirli standartlara ulaşmış olarak göreve başladıkları konusunda güvence verir.
- Üniversitelere öz değerlendirme yolu ile zayıf yönlerin tespit edilerek geliştirilmesi fırsatını verir.
- Yükseköğretimde akreditasyon, saydamlık (transparency) ve hesap verme sorumluluğunu (accountability) sağlar.
- Akreditasyonun sağladığı tanınma ile öğrenciler, sponsorlar, işverenler eğitim kalite standartlarını karşılayan okulları tercih edebilirler.
- Akreditasyon, yükseköğretim kurumlarında kurum içindeki iletişimi artırır.
- Akreditasyon, yükseköğretim kurumuna dışarıdan ayrıntılı ve yansız bir kalite değerlendirme imkânı verir.
- Akreditasyon, kaliteyi güvence altına alır.
- Akreditasyon, uluslararası derece ile diplomalar arasında intibak sağlar; derece ve diplomaların nitelik ile geçerliliğini mukayese etmesini sağlar; millî ve kültürel değerlerin aktarımını destekler.

- Akreditasyon, ulusal ve uluslararası eğitim sistemleri arasında oluşabilecek uyum problemlerini yok eder.
- Akreditasyon, velilere okulla ilgili sayısal bilgileri ve bunlarla ilgili başarıları vererek onları okul hakkında daha fazla bilgi edinmelerini sağlar.
- Akreditasyon, tüm evreleri ile yazılı raporlar halinde olduğu için okulun gelişimi ve değişiminin izlenmesine olanak sağlar.

Her alanda olduğu gibi yükseköğretimde de akredite edilmek başta güvenin tahsis edilmesi olmak üzere akredite edilen kuruma toplum içerisinde bir saygınlık ve itibar tahsis etmektedir. Ayrıca, akredite edilmiş yükseköğretim kurumu dolaylı olarak özel sektör üzerinde bir otorite konumundadır. Bunu daha açık şekilde ifade edecek olursak, akredite edilmiş üniversitelerden mezun olan öğrencilerin özel sektörde tercih sebebi olmaları bu üniversite mezunlarını dolayısıyla üniversiteleri bir adım öne çıkarmaktadır hatta bu durum ABD’de kamu sektöründe bile işe alımlarda geçerli bir sebeptir. Bir diğer yandan da öğrenciler üniversiteleri tercih ederken bu durumu da göz önünde bulundurarak kişisel gelişimlerine ve mesleki bilgilerinin daha etkin bir şekilde oluşmasına yardımcı olması açısından akredite edilmiş üniversiteleri ya da fakülteleri tercih etmektedirler.

11.3. Dünyada ve Türkiye’de Yükseköğretim Kurumlarında Akreditasyon Uygulamaları

Küreselleşen dünya ile birlikte her alanda olduğu gibi eğitim alanında da özellikle yükseköğretim alanında uluslararası düzeyde ya da en azından ulusal düzeyde bir kalitenin oluşturulması kaçınılmaz bir ihtiyaç olmuştur. Bu sebeple gerek ülkeler gerekse bölgesel kuruluşlar eğitimde kaliteyi yakalamak adına çeşitli akreditasyon çalışmaları yapmışlardır.

Uluslararası alanda eğitim sisteminde akreditasyon üzerine birçok çalışma vardır bunların bazıları aşağıdaki gibidir (Lamico ve Jensen, 2003; Akt: Süngü ve Bayrakçı, 2010):

- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – UNESCO) ile Avrupa Konseyi, ülkeler arası eğitim-öğretimi düzenleyen model prensipler yayımlamışlardır.
- Yabancı öğrencilere eğitim imkânı sunan İngiltere, Avustralya ile Amerika eğitimde çalışma prensipleri tayin etmişlerdir.

- İngiltere birkaç kurumun birlikte uyguladığı eğitim programlarını kontrol etmektedir.
- Fransa, dış ülkelerde eğitim hizmeti sunan kurumlarını kontrol etmektedir.
- Amerikan akreditasyon ajansları, yabancı ülkelerde hizmet sunan kendi eğitim kurumlarının akreditasyon işlemlerini gerçekleştirmektedir.
- Romanya, İsrail, Malezya, Hong Kong ve Güney Afrika gibi bazı ülkeler dışarıdan akreditasyon hizmeti alabilmek amacıyla yabancı akreditasyon ajanslarının hizmet verebilmelerini kolaylaştıracak yasal düzenlemeler yapmışlardır.
- Avrupa'da işletme programları akreditasyonunu, Avrupa Kalite Geliştirme Sistemi (EQUIS), İşletme Fakülteleri Birliği (AMBA), Uluslararası İşletme Eğitimi Birliği (AACSB) ve Avrupa İşletme Eğitimi Konsorsiyumu (CEMS) kurumları yapmaktadır.

Görüldüğü gibi akreditasyon konusunda belli birikime sahip ülkeler sınır ötesinde olsa kendi eğitim kurumlarının akreditasyon işlemlerini gerçekleştirirken Romanya, İsrail vb. ülkeler ise bu konuda henüz istenilen seviyeye ulaşmadığı için yabancı ülkelerdeki akreditasyon kuruluşlarının bilgi birikiminden faydalanmak amacıyla yasal düzenlemeler yaparak ülkeye girişlerini kolaylaştırmaktadırlar. Bu da gösteriyor ki hangi alanda olursa olsun akreditasyon işlemi bir lüks olmaktan ziyade bir zorunluluktur. Özellikle globalleşen yeni dünya düzeni içerisinde bilhassa eğitim gibi önemli bir konuda çağın gereklerini yerine getirmek yani çağa ayak uydurmak ülkeler ve eğitim kurumları açısından büyük önem arz etmektedir.

11.3.1. ABD'de Akreditasyon Uygulamaları

ABD'de ülke çapında bir akreditasyon kuruluşunca onaylanan listeye dâhil olma, genellikle kurumsal kalitenin en anlamlı işareti olarak kabul edilir. Akredite edilmeyen kurum veya programlardan mezun olanların çalışma hayatında iş bulma şansı daha az olmaktadır. Bu da öğrenciler kadar iş piyasası ve yükseköğretim yöneticilerinin de akreditasyona ilgisini arttırmaktadır (TÜBA-TÜBİTAK-TTGV, 1997).

Öğretmen yetiştiren kurumların akreditasyonu, performans dayalı lisans verme ve başarılı (iyi yetişmiş) öğretmenlerin sertifikasyonu ile birlikte öğretmenlik mesleği için geliştirilebilecek bir kalite güvence sistemi üzerine kurulmuştur. ABD'de Ulusal Öğretmen

Eğitimi Akreditasyon Konseyi ğretmen eğitiminden sorumlu eğitim fakülteleri, kolej ve okullar için akreditasyon standartları geliştirilmiştir (Erkuş, 2009).

Ülkemizde dâhil olmak üzere birçok ülkede eğitimden sorumlu bir devlet organı bulunurken ABD’de tüm ülkeyi kapsayan yetkili bir organ bulunmamaktadır. Buna karşılık ABD’de bu sistem eyaletler bazında yürütülmektedir. Her eyalet kendi içinde eğitimden sorumlu bir kamusal otorite bulundurmaktadırlar. ABD’de bu sorumluluğun yerel otoriteye bırakılması her eyaletin kendi eğitim kriterlerini oluşturmasına yol açmıştır. Bu da eğitim açısından eyaletler arasında önemli farklılıkların oluşturmuştur.

Adelman (1994)’a göre Amerikan eğitimindeki farklılıklar ve eğitim kalitesi konusu kolej yöneticileriyle ğretmenlerinin ilgisini çekmiştir. ABD’nin kendine özgü yapısı nedeniyle eğitimde farklılıkların ortaya çıktığını belirtmiştir. Dickey ve Miller (1972) ise; "college" adında eğitim kurumlarının ortaya çıktığını ifade etmiştir. Lenn (1992) ve Williams (1994)’de tıpkı Adelman gibi eyaletler ve üniversitelerin birbirinden farklı politikalar sergilediklerini belirtmişlerdir (Akt: Baltacı, 2002).

ABD’de yükseköğretimde akreditasyon konusunda yaşanan süreçler aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- 1885 ve 1895 yılları arasında dört bölgesel birlik kurumsal akreditasyon için kurulmuştur.
- 1906 yılında Eyalet niversiteleri Ulusal Birliği'nin (National Association of State Universities) gerçekleştirmiş olduğu toplantısında, ülkedeki tüm niversiteleri kapsayacak ortak standartların oluşturulması fikrinin srlmştir (Korkut, 1997).
- 1949 yılında Ulusal Akreditasyon Komitesi (National Commission on Accrediting) kurulmuştur.
- 1996 yılında Yükseköğretim Akreditasyon Konseyi (Council for Higher Education Accreditation-CHEA) kurulmuştur. CHEA kurulumundan önce ise, Yükseköğretim Onay Komisyonu (CORPA) ve Yükseköğretim Akreditasyon Konseyi (COPA) bu hizmeti sağlamıştır. Günümüzde bu hizmeti halen Yükseköğretim Akreditasyon Konseyi (Council for Higher Education Accreditation- CHEA) vermektedir (Erkuş ve zdemir, 2010).

ABD’de akreditasyon süreci bir-iki yıldan başlayıp on yıla kadar sürebilmektedir. Kurumun n kabul alması akredite edildiği anlamına gelmeyip şu beş konu akreditasyon sürecinde önem arz etmektedir (Aslan, 2009):

Öz değerlendirme: Akredite edilecek kurum ya da programlar akreditasyon kurumunun önceden belirlediği standartlar dâhilinde bir öz değerlendirme raporu oluştururlar.

Meslektaş değerlendirmesi: Akredite edilecek kurum ya da programın akreditasyona uygunluğu ilk olarak akreditasyonun konusu dâhilindeki uzman kişiler yani yöneticiler ve meslektaşlar tarafından değerlendirilir. Bu değerlendirmede aynı meslek grubundan kişiler öz değerlendirme raporlarını ve programı/kurumu değerlendirirler.

Alan ziyareti: Akreditasyon kurumu programın ya da kurumun akreditasyonu için oluşturduğu bir uzman ekibi gözlem yapmak amacıyla kuruma gönderir. Bu aşamada ziyaret sırasında gözlemler sonucu uzmanlar tarafından yapılan değerlendirmelerin ayrıntılarını kurumun öz değerlendirme raporu belirler. Bu ziyaret ekibinde, alan uzmanlarının yanında yükseköğretimle ilgili akademisyen olmayan kişiler de yer alabilir. Ekip üyeleri gönüllüler arasından seçilir ve genellikle bir ücret ödenmez.

Akreditasyon kurumunun değerlendirmesi: Bu aşama akreditasyon kurumunun karar aşamasıdır. Akreditasyon kurumu programın ya da kurumun akreditasyonuna, akredite olabilmek için gerekli bazı düzeltmeleri yapmasına ya da akreditasyonunun reddine karar verebilir.

Gözden geçirmenin sürekliliği: Program ya da kurum belli aralıklarla akreditasyona uygunluk açısından değerlendirilir. Her değerlendirme sürecinde öz değerlendirme raporlarının belirlenen standartlar çerçevesinde tekrar hazırlanması gerekmektedir. Buradaki amaç akreditasyon işleminin geçen süre içerisinde sürekliliğini sağlamak ve akredite edilen kurumun kendini sürekli yenileme içerisinde olmasıdır.

ABD’de eğitim konusunda tüm ülkeyi kapsayan merkezi bir otoritenin olmayışı ülke içinde farklı eyaletlerde farklı eğitim standartlarının oluşmasına yol açmış ve akreditasyon kuruluşlarının bu görevi yerine getirmesinde en büyük etken olmuştur. Her ne kadar eyaletler kendi içlerinde eyalet meclislerinde karar alma yetkisine sahip olsalar da akreditasyon kuruluşlarının gerek merkezi (federal) yönetimden destek almaları gerekse uygulamış oldukları politikaların eğitim kurumları tarafından kabul görmesi sebebiyle eyaletler arasındaki eğitim farklılıkları azalmakta ve hatta yok olmaktadır.

11.3.1.1. New England (Bölgesi) Okullar ve Üniversiteler Birliği (New England Association of Schools and Colleges - NEASC)

New England (Bölgesi) Okullar ve Üniversiteler Birliği (New England Association of Schools and Colleges – NEASC) ABD’de kurulmuş bölgesel akreditasyon kuruluşlarından birisidir. Bu kuruluş akreditasyon konusundaki çalışmalarını altı komisyon aracılığı ile yürütmektedir. Çalışmalar tamamen gönüllük esasına göre yürütülmektedir. Kâr amacı gütmeyen kendi kendini yöneten bir örgüttür. Temel amacı; eğitim kurumlarının akreditasyonudur. Eğitim kurumları; komisyonun akreditasyon standartlarını karşıladıklarını göstererek NEASC akreditasyonunu elde ederler. New England (Bölgesi) Yüksek Öğrenim Kurumları Komisyonu üç yıllığına seçilen 18 üyeden oluşur. Kurum gönüllülük esasına göre çalıştığı için üyelere yaptıkları iş için herhangi bir ücret almazlar (Erkuş, 2009).

11.3.1.1.1. New England (Bölgesi) Okullar ve Kolejler Birliği Standartları

Yüksek Öğrenim Komisyonu, her biri kurumsal faaliyet ve sorumluluğun başka bir alanını kapsayan on bir standartla (kriter) değerlendirme yapar. 1992 yılında yaklaşık 200 üniversite ve kamuoyunun katkısı ile belirlenip benimsenen bu standartlar ve uygulama süreçleri komisyonca sürekli gözden geçirilmekte ve gerektiğinde günün şartlarına uyarlanmaktadır. NEASC Akreditasyon Standartlarını oluşturan alanlar aşağıdaki gibidir (Erkuş, 2009):

- Misyon ve Amaçlar,
- Planlama ve Değerlendirme,
- Örgütlenme ve Yönetim,
- Programlar ve Öğretim,
- Öğretim Elemanları,
- Öğrenci İşleri,
- Kütüphane ve Bilgi Kaynakları,
- Fiziksel Kaynaklar,
- Mali Kaynaklar,
- Kamuoyunu Bilgilendirme (Public Disclosure),
- Bütünlük (Integrity).

NEASC tarafından belirlenen bu on bir kriterin her biri akredite edilecek eğitim kurumunun ayrı bir boyutuyla alakalı olup hepsinin sağlanması halinde kurumun kalitesini temsil etmektedirler. Görüldüğü gibi NEASC akreditasyon standartları akredite edilecek kurumun sadece belli bir alanına yoğunlaşmamış kurumun asıl amacı olan eğitimle alakalı kriterlerin yanında kurumun fiziki kaynakları, mali kaynakları, yönetimi ve şeffaflığı gibi birçok alanda yeterliliğini değerlendirmeye tabi tutmuştur. Buda NEASC'ın akreditasyonu sadece eğitimle alakalı görmediğini akredite edilecek kurumun eğitim hizmetini verirken sahip olduğu imkânları ve bunların nasıl kullanıldığını da değerlendirdiğini göstermektedir.

11.3.1.2. Ulusal Öğretmen Eğitimi Akreditasyon Konseyi (National Council for Accreditation of Teacher Education - NCATE)

Ulusal Öğretmen Eğitimi Akreditasyon Konseyi (NCATE) 1954'te kurulmuştur. NCATE, ABD Eğitim Bakanlığı tarafından tanınmış ve otuzdan fazla mesleki derneğin temsilcisinden oluşmuştur (Arsal, 2004). Bunlar; eğitimciler, öğretmenler, yerel ve ulusal politikacılarla farklı dallarda uzmanlaşan profesyonellerdir. Konsey, okullarda hizmet verecek öğretmen, yönetici ve başka uzman çalışanların eğitim gördüğü profesyonel eğitim birimlerini (lisans ve lisansüstü programları) akredite eder. "Birim" ile kastedilen bir kurum içinde, öğretmenlerin ve diğer okul personelinin hazırlanmasından öncelikli olarak sorumlu olan okul, bölüm, fakülte veya diğer idari yapılarıdır (Erkuş, 2009). NCATE 1 Haziran 2013 tarihinde bir diğer akreditasyon kurumu Öğretmen Eğitimi Akreditasyon Konseyi (Teacher Education Accreditation Council - TEAC) ile birleşerek Eğitimcileri Hazırlama Akreditasyon Kurulu (The Council for the Accreditation of Educator Preparation - CAEP) adını almıştır (URL-14, 2016).

NCATE'nin performansa dayalı akreditasyon sistemi, öğretmenleri ve diğer okul personelinin yetiştirmekle sorumlu birimler olan okul, kolej veya bölümler gibi mesleki eğitim birimlerinin gönüllü incelemesini gerektirmektedir (Arsal, 2004). İnceleme NCATE birim standartları temel alınarak yapılır. Bu standartlar hazırlanırken öğretmen eğitimiyle ilgili tüm sektörlerin katılımı sağlanmıştır. Performansa dayalı bir sistemi benimsemiş NCATE akreditasyonu, öğretmen adaylarının mezun oldukları ilgili branşa ait konular hakkında bilgi sahibi olduklarını ve bunları çok iyi öğretebileceklerini gösteren kanıtlara dayanmaktadır (Erkuş, 2009). Öğretmen eğitiminin kalitesini değerlendirmek için geliştirilen performansa dayalı akreditasyon değerlendirme sistemi, öğretmen eğitiminde

eskiden olduğu gibi girdinin değil çıktının niteliklerinin esas alınmasını istemektedir. Yeni anlayışa göre, öğretmen eğitimi programlarının çıktısı olan yeni mezun öğretmenlerin en önemli niteliği “ne bildiği” ve “ne yapabildiği”dir. Öğretmen adaylarının, mesleğe ilişkin bilgi ve becerilerini uygulayarak ve sergileyerek göstermeleri gerekmektedir yani teoriyi pratiğe aktarmaları ve P-12 (ilköğretim) sınıflarında etkili olduklarını kanıtlamaları gerekmektedir. Öğretmen adayları mezun olurken, kurumun vizyonu ve amaçları ile mesleğin standartlarına göre belirlenen bilgi, beceri ve davranışları kazanmalı, “ne bildikleri” ve “ne yapabildikleri,” gerçek ortamlardaki performansları esas alınarak değerlendirilmelidir (Özcan, 2012).

NCATE, öğretmen eğitiminde akreditasyonun yararlarını şu şekilde ifade etmektedir (NCATE, 1998; Akt: Erkuş, 2009);

- Öğrencilerin öğrenmesine yardımcı olmak amacıyla hazırlanan eğitimcilerin kalitesini geliştiren ve bunun sürekliliğini sağlayan öğretmen yetiştirme programlarını, adayların bilgi ve becerilerini göstermek için verilerin kullanımını artırarak, programın gelişmesini sağlamak amacıyla veri kullanımını artırmak ayrıca, programın tutarlılığını sağlamak amacıyla müfredat, öğretim, değerlendirme ve hedeflerin gözden geçirilmesinde birliği artırarak geliştirir.
- Okul, kolej veya bölümün eğitimini yetiştirilen öğretmenlerin kalitesinde sorumluluğunu artırarak, gelişen mesleki anlaşma, fikir birliği bağlamında çalışma fırsatı sağlayarak ulusal beklenti ve program standartlarına karşı değerlendirir.
- Kampüsteki diğer bölümlerle mesleki eğitim birimi arasındaki etkileşimi, özellikle Edebiyat ve Fen Fakülteleri arasındaki işbirliğini artırarak güçlendirir.
- Okul, kolej veya bölümün eğitiminin, akredite edildiğinde yerel, eyalet ve ulusal saygınlığının artarak, ulusal basın veya medyada akredite edilmiş olmanın vermiş olduğu statünün vurgulanarak artmasını sağlar.
- Öğretmenlik mesleğini, öğretmen eğitimini, sıkı akreditasyon şartlarına sahip diğer mesleklerle eşdeğer bir yere koyarak profesyonelleştirir.

NCATE, öğretmenlerin; öğrencilerin sosyal, entelektüel ve kişisel gelişimini destekleyen öğrenme olanaklarını sağlayacak bilgi, beceri ve yeteneklere sahip olmalarını beklemektedir. Ayrıca öğretmenler öğrencilerin kritik düşünme, problem çözme gibi becerilerinin gelişimini sağlamalıdır. Tüm profesyonel öğretmenlerden öğrencilerin öğrenmelerini olumlu olarak etkilemeleri beklenmektedir (Arsal, 2004).

NCATE faaliyetlerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Erkuş, 2009);

- Akreditasyon süreçlerini yönetecek politika ve prosedürlerin geliştirilmesi, değerlendirilmesi, iyileştirilmesi ve uygulanması,
- Akredite edilecek profesyonel birimleri (fakülte, bölüm gibi) değerlendirmek üzere ziyaretler yapılması,
- Akreditasyon standartlarının sistematik bir şekilde değerlendirilip gözden geçirilmesi, bu değerlendirme esnasında tespit edilen eksikliklerin giderilmesi ve gerekli hallerde yeni standartların geliştirilmesi,
- Kurumlar tarafından hazırlanan yıllık raporlardaki verilerin toplanıp bunların analiz edilmesi,
- Akreditasyon konusunda kurumlarla ilgili son kararın verilmesi,
- Yılda 2 defa olmak üzere profesyonel eğitim birimlerinin akredite edilen kurumlara rehber hazırlanması,
- Konsey yönetim kurulları tarafından verilen kararlarla ilgili şikâyet ve benzeri müracaatları görüşmek için Başvuru Kurulu (Appeals Board)'nun toplanması,
- Akredite edilmiş birimlerdeki yetersizliklerin yeniden değerlendirilmesi,
- Yapmış oldukları değerlendirmeler sonucu akredite edilmek için başvuruda bulunan birimin akredite edilip edilmeyeceğini belirleyecek Akreditasyon Kurulu - AK- (The Unit Accreditation Board) ve Denetim Kurulu -DK- (The Board of Examiners) üyelerinin eğitilmesi,
- Eğitim uzmanları ve öğretmenlerin yetiştirilmesi için kullanılacak öğretim programının gerektiğince güncelleştirilmesi,

Akredite edilmek için NCATE'ye başvuruda bulunan bir bölümün akreditasyon işlemine başlanması için bazı ön şartları yerine getirmesi gerekmektedir. Bu ön şartların neler olduğunu aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Erkuş, 2009):

Yazılı tanım, politika ve prosedürler: Akredite edilmek için başvuruda bulunan eğitim biriminin yazılı bir tanımının olması gerekmektedir. Ayrıca, eğitim biriminin işleyişi hakkında detaylı bilgilerin yer aldığı ve birim hakkında bilgi veren yazılı politikaların ve prosedürlerin olması gerekmektedir.

Kriterler: Eğitim biriminin öğretmen eğitimi programlarına öğrenci kabulü aşamasında öğrencilerin temel becerilerinin de değerlendirmeye tabi tutulduğu kriterleri olmalıdır.

Onay: Eğitim biriminin hem ilgili eyalet bürosu tarafından onaylanması hem de birimin bağlı olduğu kurumun ABD Eğitim Bakanlığı'nın onayladığı kurumsal akreditasyon kuruluşuna akredite edilmiş olması gerekmektedir.

NCATE, TEAC ile birleşerek yerini aşağıda hakkında detaylı bilgi vereceğimiz CAEP'e bıraksa da uzun yıllar ABD'de öğretmen eğitiminde akreditasyon işlemini gerçekleştiren ve sunmuş olduğu hizmet ABD Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanmış bir akreditasyon kuruluşu olarak varlığını sürdürmüştür. Asıl amacı öğretmen eğitimindeki kaliteyi arttıracak ve eyaletler arasındaki uygulama farklılıklarını gidererek ABD genelinde geçerli eğitim standartlarını belirlemek olan bu kuruluş zaman içerisinde ülke genelinde kabul görmüş ve NCATE akreditasyonu almak eğitim kurumları açısından önem arz eder hale gelmiştir.

11.3.1.3. Öğretmen Eğitimi Akreditasyon Konseyi (Teacher Education Accreditation Council - TEAC)

Öğretmen Eğitimi Akreditasyon Konseyi (Teacher Education Accreditation Council – TEAC) , profesyonel eğitimciler yetiştirmeyi amaçlayan akademik programların gelişimine adanmış yükseköğrenim kurumları ve bu amacı güden diğer kurumlar ve bireylerin oluşturduğu kâr amacı gütmeyen yeni bir kuruluştur. 8 Temmuz 1997'de öğretmen eğitiminin akreditasyonuna bir alternatif olarak ABD'nin Delaware eyaletinde kurulmuştur. 2000 yılı Haziran itibarıyla CHEA tarafından tanınmak üzere başvuruda bulunmuştur. CHEA'nın Tanıma Komitesi (Committee on Recognition) başvuruyu Mart 2001 'de değerlendirmiş, öğretmen eğitimi akreditasyon konseyini, öğretmen yetiştiren kurumları akredite eden bir kuruluş olarak tanımıştır. Benzer bir şekilde, tanınma talebi Mayıs 2000'de Amerikan Eğitim Bakanlığı'na da iletilmiştir. Eylül 2003'te Amerika Eğitim Sekreteri Rod Paige; yeni kurulmuş olan TEAC'ı, ABD'de öğretmen eğitimini akredite eden kuruluş olarak tanımış, böylece çok daha önce kurulmuş olan NCATE ve 11 ulusal, 8 bölgesel ve 62 uzmanlaşmış ve profesyonel akredite eden örgütlerle aynı yere koymuştur (Erkuş, 2009). Daha önce de belirtildiği gibi TEAC ve NCATE 2013 yılında birleşerek CAEP adıyla yeni bir akreditasyon kuruluşu oluşturmuşlardır.

TEAC akreditasyonunun temeli, eğitim fakültesi programının öğrenciler tarafından öğrenimi ile anlaşılması üzerine sunulan delillerdir. TEAC tarafından akredite edilmek için bütün programların ortak kriterleri karşılaması zorunludur (Erkuş ve Özdemir, 2010).

Karşılanması gereken ortak kriterler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Murray, 2001; Akt: Erkuş, 2009);

- Ortak iddiası olan mezunlarının yeterli, şefkatli ve nitelikli olduğunun inanılır göstergelerini,
- Kanıt gösterdikleri araçların geçerliliğini,
- Program kararlarının göstergelere dayandığını,
- Kurum programa bağlı olduğunun ve kalite programı sunmaya yeterli olduğunun kanıtını sağlamalıdır. Akredite edilmek isteyen program öncelikle belirli uygunluk standartlarını karşılamalıdır. Bu ön şart sayılabilecek standartlar şunlardır:
  - ✓ Programdan sorumlu olan ve bu konuda hesap verebilecek bir bölümün olduğunun kanıtlanması,
  - ✓ Programın P-12 okullarında çalışmak için gerekli lisans şartlarını karşılayan mezunları olduğunun kanıtlanması,
  - ✓ Programın ilgili eyalet birimlerince onaylandığının kanıtlanması,
  - ✓ Programın başkanından (Bölüm Başkanı, Dekan, Rektör Yardımcısı vb.)
    - Öğretmen eğitimi akreditasyon konseyinin amacı ve kalite prensiplerini destekleyen,
    - Öğretmen eğitimi akreditasyon konseyinin programın akreditasyon statüsünü sona erdirebileceğini kabul eden,
    - Akreditasyon sürecinde gerekebilecek tüm bilginin sağlanacağına dair güvence veren bir mektup,
  - ✓ Programın fakülte veya üniversitenin akademik bir derece vermek için koymuş olduğu şartları taşıdığının kanıtlanması.

TEAC'ın üç önemli kalite ilkesi vardır ve yukarıda belirtilen ön şartlara sahip programın bu üç kalite ilkesini kanıtlaması gerekmektedir. Bu üç kalite ilkesi aşağıdaki gibidir (Arslan, 2008);

- Kalite İlkesi: Öğrencilerin öğrenmelerine ilişkin kanıtlar. Konu alanı ve eğitim bilimlerine ilişkin bilgi birikimleri,
- II. Kalite İlkesi: Öğrenenlerin doğru bir şekilde değerlendirildiğine dair kanıtlar,
- III. Kalite İlkesi: Kurumsal öğrenmedir. Yani programın sürekli gelişme ve kalite kontrol sisteminin olduğuna dair kanıtlardır.

TEAC, ABD’de öğretmen eğitimi akreditasyonunda yetkili iki kuruluştan biri olarak 2013 yılına kadar varlığını sürdürmüştür.

TEAC bazı yönlerden eleştirilmektedir. Gideonse (1998)’na göre TEAC’ın en çok eleştirilen yönü standartlarının olmamasıdır. Bir kurumun kendi belirlediği amaçlarının ve hedeflerinin önerilen kriterlere uygun olarak değerlendirilmesini amaçlayan TEAC sisteminin kurumlar için (kapalı) bir çember görüntüsü verdiğini iddia etmektedir. Eğer standartlar yoksa akreditasyondan bahsedilemeyeceği belirtmektedir. Öğretmen Eğitimi Akreditasyon Konseyi (TEAC)’nin, ‘akreditasyon alışverişini’ ilerlettiği, standartlarda eksik olması, yasadışılık, farklılıklara ve bölünmelere duyarsızlıkları eleştirilmektedir (Erkuş, 2009).

ABD’de, NCATE ve TEAC öğretmen eğitiminin akreditasyonunu yapan ve kar amacı gütmeyen kuruluşlardır. Ancak akreditasyonun türüne bakıldığında NCATE daha çok kurumsal akreditasyon yaparken, TEAC program akreditasyonu yapar. Değerlendirmede NCATE, birim standardı açısından birimi değerlendirirken; TEAC akreditasyona başvuran programın, üç kalite ilkesini yerine getiriyor olmasını bekler (Arslan, 2008).

Genel olarak bakıldığında bunların dışında ABD’de öğretmen eğitimi konusunda akreditasyon veren iki farklı akreditasyon kuruluşunun olması öğretmen eğitiminin gelişimi açısından şüphe oluşturduğunu ve hatta bunun zararlı olabileceğinden endişe edilmektedir.

11.3.1.4. Eğitimcileri Hazırlama Akreditasyon Kurulu (The Council for the Accreditation of Educator Preparation - CAEP)

Eğitimcileri Hazırlama Akreditasyon Kurulu (The Council for the Accreditation of Educator Preparation - CAEP), 1 Haziran 2013 tarihinde NCATE ve TEAC’ın birleşmesiyle kurulmuştur. (URL-14, 2016).

CAEP’in misyonu, P-12 öğrenci öğrenimini güçlendirmek için kaliteyi garanti eden ve sürekli geliştirmeyi destekleyen, kanıta dayalı akreditasyon sistemiyle mükemmel eğitimcilerin yetiştirilmesini sağlamaktır (URL-15, 2016).

CAEP’in altı stratejik amacı bulunmaktadır. Bu stratejik amaçları aşağıdaki gibi daha açık bir şekilde sıralayabiliriz (URL-15, 2016):

Eğitimcinin hazırlanmasına katkıda bulunmak: CAEP, eğitimci hazırlama sağlayıcısı (Educator Preparation Provider - EPP) kalitesi ile ilgili doğru kararlar vermek için kanıta dayalı, performans ölçümlerine ve sürekli iyileştirmeye dayanan net, yüksek standartlara sahip olacaktır.

Sürekli gelişmeyi teşvik etmek: CAEP, kaliteyi göstermek ve sürekli gelişmeyi kolaylaştırmak için akreditasyon sürecini kullanmada eğitimci hazırlama sağlayıcılarını (EPP'ler) destekleyecektir.

Araştırma ve yeniliği ilerletmek: CAEP, eğitimcinin hazırlanmasında sürekli iyileştirmeyi teşvik etmek amacıyla araştırma ve yenilik için gündemi geliştirir ve uygular.

Akreditasyonun değerini arttırmak: CAEP, kaliteli eğitimci hazırlama sağlayıcılarının (EPP'ler) farkındalığını ve bilinirliğini arttıracak, daha fazla eyalet ve bölgenin program onayı ve ruhsatlandırılmasının sağlanmasıyla akreditasyonun önemini ve değerini arttıracaktır.

Model akreditasyon kuruluşu olmak: CAEP mükemmellik modeli ve akreditasyon için birden fazla yol sunmaktadır.

Model öğrenme organizasyonu olmak: CAEP, sağlayıcılar için savunulan kendi kendine çalışma ve sürekli iyileştirme uygulamalarını modelleyecektir.

CAEP standartları aşağıda belirtilmiştir (URL-16, 2016);

- İçerik ve Pedagojik Bilgi,
- Klinik Ortaklıklar ve Uygulama,
- Adayın Kalitesi, İşe Alım ve Seçicilik,
- Program Etkisi,
- Sağlayıcı Kalitesi, Sürekli İyileştirme ve Kapasitedir.

CAEP, öğretmen eğitiminin değerlendirilmesi üzerine kurulmuş yeni bir akreditasyon kuruluşu olmasına karşın temellerinin uzun yıllar akreditasyon hizmetini sunmuş iki önemli kuruluşa dayanması sebebiyle önemli tecrübelere sahiptir. Daha önce de değindiğim üzere ABD’de aynı konu ile alakalı iki akreditasyon kuruluşunun olması ve bunların ABD Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanması nedeniyle eğitim standartları konusunda ülke genelinde tam bir birliktelik sağlanamamıştır. CAEP hem bu ikiliğe son verme hem de öğretmen eğitiminin gelişiminin sağlanması açısından önemlidir.

11.3.2. İngiltere’de Öğretmen Eğitiminde Akreditasyon

İngiltere’de yükseköğretim kurumlarının akreditasyonu konusunda bağımsız bir kalite güvencesi sistemi vardır. Kalite güvencesi sistemi devlet denetimindedir ancak, özel kuruluşlar tarafından yürütülmektedir. Bu sistem her ne kadar karmaşık olsa da etkili bir kalite güvence sistemidir. İngiltere’de uygulanmakta olan akreditasyon sistemi yükseköğretim kurumlarının “program belirteçleri”³ ve bölüm amaçları konusunda daha açık ve net olmalarını sağlamaktadır (Arslan, 2008).

İngiltere’de üniversiteler ile okullar öğretmen eğitiminde bir araya gelerek öğretmen yetiştirmede sorumluluğu paylaşmaktadırlar. Öğretmen eğitiminde lisans programlarıyla birlikte lisans sonrası sertifika programlarının önemli görevleri bulunmaktadır. Üniversiteler öğretmen yetiştirirken; Eğitim Bakanlığı, Öğretmen Yetiştirme Bürosu ve Eğitimde Standartlar Bürosunun aldığı kararlardan ve yaptığı denetlemelerden önemli düzeyde etkilenmektedirler (Erkuş, 2009).

Öğretmen Yetiştirme Bürosu (ÖYB) kurulmadan önce, öğretmen eğitiminde akreditasyonla Öğretmen Eğitimi Akreditasyon Konseyi (Council for Accreditation of Teacher Education – CATE) ilgilenmekteydi (Erkuş, 2009). CATE 1984’den beri İngiltere’de öğretmen eğitiminde akreditasyon işlemlerini yürütmektedir. CATE öğretmen eğitimi derslerinin akreditasyonu konusunda Eğitim ve Bilim Bakanlığı’na görüş bildirmek amacıyla kurulmuştur. CATE’nin kurulmadan önce öğretmen eğitimi dersleri çok farklılaşmaktaydı. CATE tarafından önerilen akreditasyon sürecinde özellikle sınıf öğretmeni yetiştirmede uygulamaya daha çok ağırlık verilmesi, İngiliz dili ve matematik, biliminin öğretmen adaylarına mutlaka öğretilmesi öneriliyordu (Arslan, 2008).

Belli bir dersle ilgili öneride bulunmak amacıyla Akreditasyon Konseyi bir kısım kanıtlar istemektedir. Bunlar (Erkuş, 2009);

- Dersin içeriği, öğretim elemanın niteliği ve tecrübesi ile alakalı yazılı bilgi. Bu bilgi, dersi incelenen personel tarafından derlenir,
- İlgili kurumdan küçük bir öğretim elemanı grubuyla yüz yüze görüşen konsey alt komisyonun vereceği ek bilgi,
- Yerel komitenin, dersi tüm yönleriyle incelemesi sonucu hazırladığı rapor,

---

³ Program Specifications

- Bir kısım yüksek denetçinin dersle alakalı olarak hazırladığı raporun ve kurumun önemli gördüğü hususların belirtildiği bir ek ile birlikte konseye verilmesi,

CATE'nin akreditasyon standartları 1990'da yenilendi. Yapılan bu yenileme tamamen bir değişiklik şeklinde olmayıp eski kriterlerin birçoğu aynı kaldı ancak bunlara yenileri eklendi ve yenilenen bu standartlara göre öğretmen yetiştiren kurumlarda özellikle uygulama ağırlıklı çalışan eğitimcilerin her beş yılda bir en az 35 günlerini okulda geçirmeleri öngörüldü (Arslan, 2008).

1994'de CATE, Öğretmen Eğitimi Ajansı (TTA) olarak değiştirilmiştir. Böylece TTA'nın oluşturulması ile öğretmen eğitiminin akreditasyonu tek bir çatı altında toplanmış oldu (Arslan, 2008). Daha sonra İngiltere'de öğretmen eğitiminde zamanla artan merkezîyetçi ve standartlara bağlı bir anlayışın var olduğu görülmüştür (Erkuş, 2009).

TTA, öğretmen eğitiminin akreditasyonunda iki kaynaktan; Eğitim Standartları Ofisi (The Office of Standards in Education - OFSTED) ve Yükseköğretim Kalite Konseyi (The Higher Education Quality Council - HEQC) gelen raporları dikkate alır. OFSTED, tüm ilk ve ortaöğretim öğretmeni yetiştiren programların denetimini yapar. Bu denetimler kuruma yapılan ziyaretlerle gerçekleştirilir. Bu ziyaret sonrasında kurum 1 (çok iyi) ile 4 (yetersiz) arasında değerlendirilir. TTA'in dayandığı ikinci rapor HEQC tarafından hazırlanan kurumun kalite güvencesine ilişkin rapordur. HEQC, kurum tarafından hazırlanan dokümantasyon ve alan ziyaretine dayanarak kurumun kalite güvencesine ilişkin bir rapor hazırlar (Arslan, 2008).

1 Eylül 2005'den itibaren TTA'in adı değiştirilerek Okul Eğitim ve Gelişim Ajansı (Training and Development Agency for Schools – TDA) olarak çalışmaya başlamıştır. TDA öğretmen yetiştiren kurumların yerine getirmeleri gereken standartlar dışında Yetkin Öğretmen Statüsü (Qualified Teacher Statüs - QTS) için gerekli olan standartları da belirler. QTS için belirlenen standartlar program sonunda öğrencilerin kazanmış olmaları beklenen öğrenme ürünleri olup şu başlıklar altında toplanmıştır (Arslan, 2008);

- Mesleki değerler ve uygulama,
- Bilgi ve anlama,
- Öğretim.

CATE'nin kuruluşu İngiltere'de öğretmen eğitimine yoğun eleştirilerin yapıldığı bir dönemde gerçekleşmiştir ve kuruluşundan bu yana CATE'nin ismi TTA ve TDA olarak değişmiştir. İngiltere'de değişik zamanlarda değişik isimlerle anılan bu akreditasyon kuruluşları öğretmenlik mesleğinin standartlarını belirlemekten sorumlu değildirler çünkü

bu Eğitim Bakanlığı (Secretary of State for Education and Skills)'nın sorumluluğunda olan bir görevdir. Bu kuruluşlar öğretmenlik mesleğinin kalitesinin artırılmasına yönelik olarak kurumların verdikleri kalite güvencelerinin denetimini sağlamaktadırlar.

11.3.3. Avrupa'da Yükseköğretim Kurumlarında Akreditasyon Çalışmaları ve Bologna Süreci

Avrupa'da yükseköğretimin ele alınması, 1980'li yıllarda önem kazanmıştır. Avrupa'daki ilk örnek, 1984'de üniversitelerini detaylı değerlendiren Fransa olmuştur. 1990'lı yıllarda ise Finlandiya'da ilk kurum değerlendirmesi gerçekleşmiştir. 1990'lı yılların başında Hollanda, İngiltere ve Danimarka gibi ülkeler de program değerlendirmesi ile alan değerlendirme çalışmaları olmuştur. Akreditasyon kelimesini, bir kalite garantisi veya güvencesi olarak Avrupa'da ilk kullanan ülke İngiltere'dir. Macaristan ile birlikte bazı Doğu Avrupa ülkeleri öğretim programındaki akreditasyon işlemlerini en alt seviyeyi tespit etmek için yapmışlardır ve bu uygulamalar, Sorbon ile Bologna Deklarasyonlarının imzalanması ile hızlanma göstermiştir. Yükseköğretimde akreditasyonu, Avrupa'da, yeniden yapılandırma üzerine çalışmaya 1998'de Almanya başlamıştır. Kalite garantisi hâlâ Avrupa'da ulusaldır (Rehber, 2002). Fakat Avrupa Üniversiteler Birliği'nin (European University Association - EUA) kalite değerlendirme çalışmaları ile Yükseköğretimde Avrupa Kalite Güvencesi Ağı (The European Network for Quality Assurance in Higher Education - ENQA) Avrupa işbirliğini teşvik etmek için 2000 yılında kurulmuştur.

Ortak bir kalite kültürü oluşturma, kalite değerlendirmelerinde kullanılacak standartlar, ölçütler ve göstergelerde de ortak bir referans çerçevesi arayışlarına yol açmaktadır. Bu yaklaşımı çıkmaza iten sebeplerden birisi, yükseköğretim kurumlarının bir bütün olarak içinde bulunduğu çevreden yalıtılarak değerlendirmesidir. Böylece ulusal yükseköğretim farklılıkları, hatta aynı ülkedeki yöresel farklılıklar göz ardı edilebilmektedir. Oysa her yükseköğretim kurumunun içinde yaşadığı bir çevresi vardır ve bu çevre ile karşılıklı etkileşim içindedir. Yükseköğretim ve piyasa ilişkilerini inceleyen ve iş piyasasının beklentilerine göre yükseköğretimi tasarlama riski taşıyan bu yaklaşım tıp, mühendislik, sosyal ve beşeri bilimler gibi son derece farklı içerik ve yöntemlere dayalı alanlarda aynı bakışı benimsemeyi dayatmaktadır. Böylesi bir yaklaşım yükseköğretimde farklılaşma ve çeşitlenmeyi olumsuz yönde etkileyebilecek ve tek tipleşmeye zemin hazırlayacaktır. Bu yaklaşımın önemli çıkmazlarından bir başkası da Bologna Süreci ile

yükseköğretim kurumlarından tüm faaliyetlerinde dış paydaşları bir şekilde dâhil etmeleri istenirken, bu dış paydaşların ülkelere özgü yükseköğretimden beklenti/katkı farklılıklarının etkisinin yükseköğretim kalite güvence değerlendirmelerinde göz ardı edilmesidir (Özer vd., 2010).

Avrupa'da bütünleşme ya da Avrupa'lılık bilincini meydana getirmenin, yeterli bilgi ve becerisi olan insan kaynağı ile başarılacağına inanılmaktadır. Bunun için, bilgi ve becerileri geliştirmeyi amaçlayan programlar kullanılmaya başlanmıştır. Bu programların en kapsamlı olanı Sokrates'tir. Sokrates, eğitimin Avrupa tarafını ön plana çıkarmakta ve katılımcı ülkelerin bir araya gelmesi ile eğitimde kaliteyi arttırmayı hedeflemektedir (Kondakçı, 2003).

Sokrates'in alt programlarından birisi de Erasmus eğitim programıdır. Programın hedefi, Avrupa'da yükseköğretimin niteliğini geliştirmek ve yükseköğretimin Avrupa boyutunu sağlamaktır. Erasmus ilk olarak, farklı Avrupa ülkelerindeki gelişmiş uygulamaları tüm Avrupa'nın yararlanması için sunmayı amaçlamaktadır. Erasmus programı, farklı ülkelerde üniversiteler arasındaki işbirliğini teşvik etmekte, öğrenci ile eğitimcilerin Avrupa'da karşılıklı değişimini sağlamak ve programdaki ülkelerin çalışma ile derecelerinin akademik şekilde tanınması ve şeffaflığın gelişmesini sağlamaktadır (Süngü ve Bayrakçı, 2010).

Yükseköğretimle ilişkili olan bu program, ortak çalışma programları ile kısa çalışma ziyaretlerini desteklemek amacıyla Avrupa Komisyonu burs destek programı olarak başlatılmıştır. 1976'da eğitim konusunda hazırlanmış faaliyet programı sonrasında pilot uygulama başlamış ve başarılı olmuştur. 1985'de yayımlanan Adonnino Raporu, Avrupa Birliği'nin Politik, Kültürel ve Sosyal Boyutları adlı çalışma ve 1988'de Avrupa Konseyinin Eğitimde Avrupa Boyutu konusundaki kararı gibi akademik hareketlilik konularında farklı kararlar alınarak raporlar hazırlanmıştır. 1 Temmuz 1987'de Erasmus programının ilk aşaması başlamış ve 30 Haziran 1990'da sona ermiştir. Sonraki aşama ise 1990'da başlayıp, 1995'e kadar devam etmiştir. 1995–2000 yıllarında Erasmus çalışmaları Sokrates eğitim programının alt programı olmuştur. Avrupa Birliği'nin eğitim konusundaki çalışmalarının yasal çerçevesini sağlam bir temele oturtan ve örgün eğitim ile yetişkin eğitimini düzenleyen yeni 126. madde ile 1995'den sonra Erasmus programının başka Avrupa Birliği eğitim programları kapsamına alınmıştır. Bu, en kapsamlı programdır. İlk uygulama zamanından itibaren Erasmus hareketlilik programlarına katılan öğrenci sayısı

devamlı olarak artış göstermiş ve Avrupa Birliği eğitim programlarının en başarılı olan programı olmuştur (Hackl, 2001; Akt: Süngü ve Bayrakçı, 2010).

Avrupa ülkelerinin yükseköğretim mekanizmaları arasında değişiklikler olması, yükseköğretimde Avrupa Birliği boyutuna ulaşmada problemlere sebep olmuştur. Avrupa Birliği ülkelerinin yükseköğretim mekanizmalarındaki bu değişik yapıların yok edilmesi amacıyla Erasmus eğitim programına ilave olarak Sorbon, Bolonya ve Prag bildirimleriyle oluşan problemler giderilmeye çalışılmıştır. Birliğe üye olan ülkelerin ortak bir yükseköğretim alanı meydana getirilmesini hedeflediği stratejilerle alakalı belgeler Sorbon (1998), Bologna (1999), Prag (2001), Berlin (2003), Bergen (2005) ve Londra (2007) bildireleri olarak söylenebilir (Sakınç, 2006).

İfade edilen hedefi uygulamak için atılan adımların en önemlisi, Bologna Süreci'dir. Bu süreç, hükümetler arası boyutta uluslararası hareketliliği geliştirmek amacıyla yapılan bir anlaşmadır. Katılan ülkeler iki aşamalı (lisans ve lisansüstü) olmak üzere, şeffaflığı ön planda tutan ve ülkelerin yükseköğretim alanında aralarındaki uyumu esas alan bir eğitim mekanizması oluşumunu amaçlamaktadır. (Süngü ve Bayrakçı, 2010).

19 Haziran 1999'da Bologna Üniversitesi'nde (ALMAMATER STUDIORUM UNIVERSITA'DI BOLOGNA) 29 Avrupa ülkesinin Eğitim Bakanları bir araya gelerek "Bologna Bildirisi" olarak bilinen ortak bir bildiri yayınlamışlardır. 2001 'de Prag'da yapılan konferansta, aynı bildiriye imzalayan devlet sayısı 33'e ulaşmış, 2003'teki Berlin Zirvesi'nde, imza atan Bakan sayısı ise 40'ı geçmiştir. Altında ülkemizin imzasının da bulunduğu bu bildiriye açıklanan temel amaç, 2010 yılına kadar kendi içinde uyumlu, birbirini karşılıklı olarak tamamlayan ve rekabet gücü yüksek bir "Avrupa Yükseköğretim Alanı" (European Higher Education Area - EHEA) oluşturmaktır (Sorun vd., 2006).

Bologna Süreci 2010 ve 2020 yılına kadar Avrupa Yükseköğretim Alanı Oluşturmayı hedefleyen ve 47 üye ülke tarafından oluşturulan ve sürdürülen bir süreçtir. Bologna Süreci'nin temelleri 1998 yılında Fransa, İtalya, Almanya ve İngiltere Eğitim Bakanları'nın Sorbonne'da gerçekleştirdikleri toplantı sonunda yayımlanan Sorbonne Bildirisi ile atılmıştır. Bologna Süreci'nin temel hedefleri bu bildiri ile ilan edilmiş ve daha sonra yapılan toplantılarda bu hedefler aşağıdaki gibi açıklanmıştır (Elmas, 2012):

- Kolay anlaşılır ve birbirleriyle karşılaştırılabilir yükseköğretim diploma ve/veya dereceleri oluşturmak,
- Yükseköğretimde lisans ve yüksek lisans olmak üzere iki aşamalı derece sistemine geçmek,

- Avrupa Kredi Transfer Sistemi – AKTS (European Credit Transfer System – ECTS)’ni uygulamak,
- Öğrencilerin ve öğretim elemanlarının hareketliliğini sağlamak ve yaygınlaştırmak,
- Yükseköğretimde kalite güvence sistemleri ağını oluşturmak,
- Yükseköğretimde Avrupa boyutunu geliştirmek,
- Yaşam boyu öğrenimi teşvik etmek,
- Öğrencilerin ve yükseköğretim kurumlarının sürece aktif katılımını sağlamak,
- Avrupa Yükseköğretim Alanı’nı cazip hale getirmek,
- Avrupa Araştırma Alanı (European Research Area - ERA) ile Avrupa Yükseköğretim Alanı (EHEA) arasında bir sinerji kurmak.

Bologna toplantısında yükseköğretim sistemlerinin birbirine mümkün olduğunca çok uyumlu olması ve karşılaştırma olanaklarının sonuna kadar aranması, Avrupa Yükseköğretim Alanı’nın rekabet gücünün artırılması ve hayat boyu öğrenme sürecinin tüm ülkelere yayılması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca lisans ve yüksek lisans derecelerinin tüm Avrupa ülkelerince tanınması için “Diploma Eki” uygulamasının uygulamaya konulması önerilmiştir (Arslan, 2008).

Bologna süreci, karşılaştırılabilir ölçütlere sahip bir Avrupa Yükseköğretim Alanı (AYA) oluşturmaya çalışmakta ve bu bağlamda yeni düzenlemeler öngörmektedir. Kalite güvencesinin, AYA kapsamındaki farklı eğitim sistemleri arasında güveni artırarak AYA’nın oluşturulmasında çok önemli bir rol oynayacağı düşünülmektedir. Bologna Süreci, ulusal yeterlilik sistemleri arasında karşılaştırılabilirlik sağlayan ve böylece transfer edilebilirliği ve iş hareketliliğini artıran bir mekanizma olarak tasarlanan Avrupa Yeterlilikler Çerçevesinin (AYÇ) geliştirilmesine yol açmıştır. AYÇ, Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi (UYÇ)’nin hazırlanması için örnek bir model oluşturmaktadır. UYÇ’lerin oluşturulması ile Avrupa’da farklı eğitim sistemlerinde kullanılan yeterlilikler arasındaki benzerlikler ve farklılıkların ortaya konması beklenmektedir. UYÇ de AYÇ’de olduğu gibi ulusal yeterliliklerle ilgili bir üst çerçeve oluşturduğu için tek olması, tüm seviyelerdeki yeterlilikleri kapsamaması ve yeterlilikleri birbirleri ile tutarlı bir şekilde ilişkilendirmesi öngörülmektedir. Çerçeve, yeterlilikleri sekiz referans seviyeye göre derecelendirmekte ve her bir seviye için öğrenme çıktılarını üç boyutla/gösterge ile (bilgi, beceriler ve yetkinlik) tanımlanmaktadır. Dolayısıyla, UYÇ’nin, öğrenme süreçlerinden çok çıktılara odaklandığı görülmektedir (Özer vd., 2010).

Bologna Süreci'nin temelini, Avrupa yükseköğretim alanı ile yükseköğretimde kalite garantisini elde etmek oluşturmaktadır. Avrupa Birliği'ne üye olup, üyelik süreci tamamlanmamış ülkeler; birçok komşu ülkede ya da Avrupa'daki yükseköğretim konusundaki gelişmeleri takip etmektedir. Avrupa Komisyonu'nun yükseköğretimde Avrupa Birliği boyutunu gerçekleştirmesi için hazırlanan raporlar, hükümetleri ülkelerindeki yükseköğretim mekanizmalarının belirlenen standartlara uygunluğunu değerlendirmeye yöneltmiştir (Süngü ve Bayrakçı, 2010).

Bologna süreci yükseköğretim kurumlarında karşılaştırılabilirliği, dolayısıyla şeffaflığı sağlamaya çalışması nedeniyle bu düzenlemeyi uygulayan ülkelerde yükseköğretim kurumları her türlü etkinliği ölçülebilir olan piyasa kurumlarına dönüşme eğilimi göstermektedir. Bu bağlamda öğrenme de, artık öğrenme çıktıları ile değerlendirilme sürecine girmiştir. Öğrenme çıktılarının ölçülebilir/ değerlendirilebilir olması gerekmektedir. Öğrenme çıktılarına dayalı olarak müfredatın yeniden oluşturulması ve periyodik aralıklarla güncellenmesi, bu sürece öğrencilerin ve iş piyasası temsilcilerinin de katılması beklenmektedir. Öğrenme çıktılarının nasıl tanımlanacakları noktasında üzerinde anlaşılmuş bir yaklaşım bulunmamasına rağmen Bologna sürecindeki ülkeler giderek artan bir şekilde hem program bazlı hem de ders/kurs/modül bazlı öğrenme çıktılarını hazırlamaktadır. Bu süreci genel olarak birbiri ile bağlantılı iki varsayımın motive ettiği düşünülebilir. Birincisi, mevcut yükseköğretimin iş piyasasının ihtiyaçlarını karşılamadığı varsayımdır. İkinci, birincisi ile bağlantılı olarak, iş piyasası ile ilişkili öğrenme çıktılarının tanımlanmasının yükseköğretimden beklenen faydayı sağlayacağı varsayımdır. Bu bağlamda Bologna reformlarının temel ürününün, öğrenme çıktılarına dayalı daha iyi yeterlilikler olduğu ileri sürülmektedir (Özer vd., 2010).

11.3.4. Türkiye'de Akreditasyon Çalışmaları ve Yükseköğretim Kurumlarında Kalite Arayışı

Akreditasyon ülkemiz için yeni sayılabilecek bir kavramdır. Ülkemizde genel olarak akreditasyona bakıldığında şu çalışmalar dikkat çekmektedir. 4 Temmuz 1991'de Türkiye ile Dünya Bankası (World Bank – WB) arasında imzalanan Uluslararası Anlaşma ile TSE ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)'nu da içeren bir Milli Akreditasyon Konseyi'nin kurulmasına karar verilmiştir. Anlaşma doğrultusunda TSE; Milli Kalite Konseyi (MKK)'ni kurmuştur. MKK, dünyadaki gelişmelerle birlikte,

dört konuda akreditasyon çalışmalarını yürütmeye karar vermiştir. Bunlar: Laboratuvar Sistem Belgelendirmesi, Personel Belgelendirmesi, Ürün ve Hizmet Belgelendirmesidir. TSE; MKK'nın bilgisi dışında kendi bünyesinde Kalite ve Akreditasyon Konseyi'ni kurmuştur. Konseyin kabul edilen tüzüğü dünyadaki gelişmelere aykırı ve serbest rekabeti engelleyici unsurlar içerdiği için tüzüğe Türkiye Kalite Derneği (KalDer), TÜBİTAK vb. ilgili kuruluşlar tepki göstermiştir. Ayrıca; Dünya Bankası konunun yeniden değerlendirilmesini talep etmiştir (Uğur, 1995).

Son zamanlarda hizmet ve üretim sektöründe bulunan pek çok kurumda akreditasyon çalışmaları hızla artmaktadır. Üretim sektöründe kalite bilincinin gelişmesi ve toplam kalite çalışmalarına ihtiyaç duyulması, akreditasyon mekanizmasının gelişmesini sağlamaktadır. Bu ihtiyaçla, 27.10.1999 tarihli 4457 sayılı yasa ile Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) kurulmuştur. Kurumun kuruluş amacı, yasanın ilk maddesinde şu şekilde ifade edilmektedir: "Bu Kanun ile laboratuvar, belgelendirme ve muayene hizmetlerini yürütecek yurt içi ve yurt dışındaki kuruluşları akredite etmek, bu kurumların ulusal ve uluslararası standartlara göre çalışmalar yapmalarını ve ürün/hizmet, mekanizma, personel ile laboratuvar belgelerinin ulusal ve uluslararası alanda kabul görmesini sağlamak için, merkezi Ankara'da olmak üzere Başbakanlıkla ilgili, özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliği haiz, idarî ve malî özerkliğe sahip, Türk Akreditasyon Kurumu olan TÜRKAK kurulmuştur." TÜRKAK, Türkiye'de eğitim dışındaki alanlarda akreditasyon hizmeti vermektedir (TÜRKAK, 2016).

Globalleşme ve AB olgusu, ülkeler arası insan gücü hareketliliğini ayrıca eğitimdeki hareketliliği geliştirecektir. Bu durum, eğitim sektöründe uluslararası standartların elde edilmesi ve onaylanmasıyla ilgili kurum ve ilkeleri daha da zorlayacaktır (Kavak, 2007).

Son zamanlarda, ülkemizdeki eğitimde kalite garantisi konusu önemsenen bir konu olduğu halde, bu alanda sistemli bir düzenleme yapılamamıştır. Bologna Süreci'nde ülkelerin yükseköğretim sistemlerinin değerlendirmeye alındığı karnede, Türkiye'nin yükseköğretimde kalite garantisi konusunda notunun zayıf olduğu belirlenmiştir. Ancak; konunun uluslararası düzeyde önem kazanması ve özellikle Bologna Süreci çerçevesinde bu alandaki önemli gelişmeler, ülkemizdeki yükseköğretim kurumlarının konuya daha fazla ilgi duymalarını sağlamıştır (YÖK, 2006).

Türkiye'de yükseköğretim kurumlarına bakıldığında Batı'daki çalışmalara benzer bir akreditasyon varlığı ve geleneği yoktur. Bunun nedeni, meslekî boyut ile üniversitelerin

üzerinde akreditasyon yetkisinde ve özelliğindeki kurumların olmamasıdır. Buna benzer bir sistem gibi görünen Yükseköğretim Denetleme Kurulu'nun, hizmetleri dâhilinde üniversitelerin çıktılarını, akademik ve idari işleyişleriyle akademik çalışmalarını değerlendirmeye tabi tutma gibi bir sorumluluğu yoktur. Ayrıca, akreditasyon teşkilatı olarak kurulan Kalite ve Akreditasyon Milli Konseyi'nin çalışma ve hizmetleri arasında da üniversitelerin akreditasyonu ile ilgili bir görev bulunmamaktadır. Ancak; doksanlı yılların başlarında Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) ve Bilkent Üniversitesindeki bazı mühendislik bölümleri ABD'li bir akreditasyon kuruluşu Accreditation Board of Engineering and Technology (ABET) tarafından akredite edilerek söz konusu bölümler (ODTÜ'de kimya, maden, elektrik-elektronik, inşaat, metalürji-malzeme mühendislikleri; Bilkent'te ise endüstri mühendisliği) Amerika'daki örnekleriyle "eşdeğerli" olarak görülmüştür (Doğan, 1999).

İlk olarak 1994 yılında akreditasyon uygulamaları kapsamında ODTÜ'nün mühendislik fakültesinde 2 program ABET değerlendirme işleminden geçmiştir. 2006 yılından sonra, ülkemizden dört, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)'den bir üniversiteden toplam 45 program ABET tarafından akredite edilmiştir. 2016 yılı itibariyle ülkemizde ABET tarafından akredite edilen altı üniversitenin⁴ mühendislik ve mimarlık fakültelerindeki program sayısı 51'dir. ABET ile yapılan işbirliği sonrasında, ABET'e benzeyen bir ulusal kalite değerlendirme mekanizması için çalışılmaya başlanmıştır. 2001'de, Türkiye ile KKTC'deki üniversitelerin mühendislik ve mimarlık fakülteleri dekanlarının üye olduğu Mühendislik Dekanları Konseyi (MDK) kurulmuştur. 2002 yılında, MDK tarafından Mühendislik Değerlendirme Kurulu (MÜDEK) kurulmuştur. 2003-2004 yıllarında, MÜDEK sekiz üniversitede 10 mühendislik programını değerlendirmiştir (Platin, 2007). Bunun dışında; 1996 yılında Türk Psikologlar Derneği (TPD), 2006 yılında Mimarlık Akreditasyon Kurulu (MİAK); 2009 yılında Fen, Edebiyat, Fen-Edebiyat, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakülteleri Öğretim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (FEDEK), 2010 yılında Tıp Eğitimi Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (TEPDAD), 2010 yılında Veteriner Hekimliği Eğitim Kurumları ve Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (VEDEK), 2012 yılında Eğitim

---

⁴ Bahsi geçen altı üniversite; ODTÜ, İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ), Boğaziçi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi ve Doğu Akdeniz Üniversitesi'dir. Bu üniversiteler tamamen akredite edilmemiş sadece mühendislik fakültelerinin bazı bölümleri akredite edilmiştir. Konuyla alakalı detaylı bilgi bir sonraki başlıkta yer almaktadır.

Fakülteleri Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (EPDAD), 2013 yılında Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (HEPDAK), 2014 yılında Eczacılık Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (ECZAKDER), İletişim Eğitimi Değerlendirme Akreditasyon Kurulu (İLEDAK), Sağlık Bilimleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (SABAK) ve Turizm Eğitimi Değerlendirme ve Akreditasyon Kurulu (TURAK) kurulmuştur. Yukarıda adı geçen ve ülkemizde üniversitelerin değişik fakülte ve/veya programlarının uygunluk değerlendirme işlemlerini gerçekleştiren akreditasyon kuruluşları hakkındaki ayrıntılı bilgiler ilerleyen başlıklarda ele alınacaktır.

Akreditasyon yasası 1999 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'nden geçmiştir. Bu yüzden üniversitelerde akreditasyon uygulamalarının artması ve tam anlamıyla çalışılması için zamana ihtiyaç duyulmaktadır. Son yıllarda; YÖK, yükseköğretim kurumlarındaki uluslararası çalışmaları Türkiye'ye uyarlamayı amaçlamaktadır. Bu sebeple, üniversitelerin bazı bölümleri pilot projede değerlendirmeye alınmışlardır (Akduman vd., 2001).

YÖK, Türkiye'de yükseköğretimde kalite garanti sistemini oluşturmak amacıyla fizibilite uygulamaları yapmak için 1997 yılında pilot proje başlatmıştır. Başlanan bu proje İngiliz Konsoloslğu ile beraber yürütülmektedir. YÖK, Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında öğretim ve bilimsel araştırmalara yönelik akademik değerlendirme sisteminin zamana uygun olarak kendini geliştirilmesini istemektedir. Böylece, üniversitelerdeki akademik standartların arttırılması hedeflenmektedir. Bunu başarabilmek için, 1997 yılında öğretim ile araştırma alanında 8 tane Türk üniversitesinden seçilen 13 bölümde pilot uygulamalar başlamıştır. Proje uygulamanın yapılacağı yükseköğretim kurumları ve bölümlerden temsilcilerin katılımıyla eğitim ve bilgi vermek amacıyla bir çalıştay ile başlamıştır. 1997 yılında değerlendirme başlamıştır. Bu süreç, kurumlardaki anketler ile çalıştaydaki temsilciler aracılığıyla takip edilmiştir. Kasım 1997'de gerçekleşen toplantıda sonuçlar değerlendirilerek ardından bir uluslararası konferans yapılmıştır. Avrupa'daki bazı ülkelerle (İngiltere, Fransa, Hollanda) Amerika'ya çalışma ziyaretleri yapılmıştır. Ocak 1998'de Ankara'da YÖK Akademik Değerlendirme Kurulu'nun katılmasıyla gerçekleşen seminerlerle final raporu açıklanmış ve proje sonlandırılmıştır. Proje için İngiltere'den de konuyla alakalı örnekler ele alınarak bir kalite garanti sistemi oluşması hedeflenmiştir fakat proje uygulanamamıştır (Billing ve Thomas, 2000).

Eğitim fakültelerinde bu konuyla ilgili örnek çalışma ise, 1998–1999 yıllarında başlayan akreditasyon uygulamalarıdır. Öğretmen Eğitiminde Standartlar ve Akreditasyon uygulamasıyla ğretmen yetiştirme mekanizmasının geliştirilmesi amacıyla çalışılabilecek bir örnek teklif edilmiştir. Bu uygulama sonunda eğitim fakültelerindeki lisans programları yeni baştan tasarlanmıştır. Yeni oluşumla eğitim fakültelerinin ğretmen yetiştirme lisans programlarında gelişmeler olmuş ve bu programlar 1998–1999 eğitim ve ğretim yılı itibariyle bütün eğitim fakültelerinde uygulamaya alınmıştır (Kavak, 1999).

1999'daki Bologna Deklarasyonu ile Avrupa'da yükseköğretiminde yeni bir süreç başlamıştır. Bologna bildirisinin hedeflerinden bir tanesi de yükseköğretimde şeffaflıktır. Avrupa'da pek çok ülkede bu kalite garantisi akreditasyona dönüşmüştür (Westerheijden, 2001; Akt: z, 2005).

Üniversitelerin akreditasyonu, Türkiye'nin Avrupa ğrenci değişimi programlarına katılımıyla daha fazla önemsenmeye başlanmıştır. Akredite edilmiş olmak, Türkiye'de okurken elde edilen akademik kredilerin öğrencinin kendi niversitesine geçişi için yabancı öğrencilerin gelmesi, kabulü amacıyla şarttır (z, 2005).

Türk yükseköğretim sistemini etkileyen Bologna Deklarasyonu, iki yönden ele alınabilir. İlki, Türkiye yükseköğretimdeki eğitim politikalarını Avrupa Birliği'ne uyum üzerine belirlenmiş standartları onaylayarak kabullenmiştir. İkincisi ise, bilhassa kalite garantisi ve yönetimiyle akreditasyon mekanizmaları konusunda Avrupa Birliği lkelerindeki yükseköğretim kalitesini yakalamanın ve bunu kendine uyarlayarak geliştirmenin yollarını araştırmaktır. Bu amaçla, Avrupa'da eğitim ve araştırma kuruluşlarıyla işbirliği yapacak resmi ajanslar görevlendirilmiştir. İlk olarak, Avrupa lkelerinde kalite yönetimi uygulamalarını araştırmak amacıyla YK tarafından bir kurul oluşturulmuştur. Eğitim konusunda profesyonel 8 üyenin oluşturduğu bu akreditasyon kurulunda Avrupa'daki üniversitelerden 2 profesörün sunduğu bir değerlendirme raporuyla Türk yükseköğretime bir akreditasyon rneği teklif edilmiştir. Bu rnek temelinde YK ğretmen eğitimi programlarında 7 tane kontrol alanı (eğitimin planlanması-uygulanması-değerlendirilmesi, akademik personel, öğrenciler, fakülte-okul iş birliği, öğrenme kaynakları, yönetim, kalite güvencesi sistemi) bulunan bir akreditasyon uygulaması başlatmıştır (Mızıkacı, 2003).

20 Eylül 2005'te kalite garantisi zerine Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik Berlin Bildirgesi'ndeki teklifler, ölçütler ve ENQA'nın geliştirdiği kalite garantisi standart ve

yönergeler ile mutabık kalmaktadır. Bu yönetmelik üniversitelerdeki eğitim, öğretim ve araştırma uygulamalarının değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için prensipleri tespit etmiştir. Bununla birlikte, bu yönetmelik bağımsız olarak yapılan dış değerlendirmelerle nasıl bir kalitede olacağını belirlemiştir. Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği; Berlin Bildirgesi'ndeki beş önemli maddeyi kapsamaktadır. Bunlar, öz değerlendirme, kurum dışı değerlendirme, öğrenci katılımı, sonuçların yayımlanması ve uluslararası katılımdır. Yönetmelik üniversitelerin 2006 yılından başlayarak her yıl öğretim ve yönetim çalışmalarının kurum içi değerlendirmesini korumaya almıştır. Bununla birlikte, yönetmelik beş yılda bir kez sonuçları kamuya bildirilecek olan kurum dışı değerlendirmeyi de teklif etmektedir; fakat bu kararları kurumlar vermelidir. Bu yönetmelikle birlikte kalite garantisi konusunda değerlendirmelerini Avrupa standartlarına uygun olarak yapacak bağımsız ulusal dernek ve kurulların kurulması hedeflemektedir. Yine Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği'ne göre 2005'de Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) tarafından Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK) kurulmuştur. YÖDEK bağımsız bir kuruldur ve kalite garantisi amacıyla oluşturulmuştur. Ayrıca, üniversitelerde kurum içi ve kurum dışı kalite garantisi çalışmalarıyla ilgili prensip, standart ile yönergeleri oluşturmakla yükümlüdür (Süngü ve Bayrakçı, 2010).

23 Temmuz 2015 tarih ve 29423 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği kapsamında YÖK Temsilcileri, ÜAK Temsilcileri, ilgili Bakanlıklar ve diğer kurumların temsilcilerinden oluşan Yükseköğretim Kalite Kurulu oluşturulmuştur. Oluşturulan bu kurul hakkında detaylı bilgi ilerleyen başlıklarda ele alınacaktır.

Bir diğer kalite değerlendirme çalışması da EUA'nın yaptığı kurumsal değerlendirme uygulamasıdır. 15 Nisan 2018 tarihi itibarıyla EUA'nın resmi internet sitesindeki bilgilere göre toplam 61 Türk üniversitesi başarılı olarak EUA'nın kurumsal değerlendirme programını bitirmiştir (URL-17, 2018).

11.3.4.1. Türkiye’de ABET Tarafından Akredite Edilmiş Üniversiteler ve Programlar

ABET, yükseköğretim kurumlarının uygulamalı bilim, mühendislik, teknoloji ve bilişim alanlarındaki programlarını akredite eden ve sivil toplum kuruluşu olarak faaliyet gösteren bir oluşumdur (URL-18, 2016).

Türkiye’den ODTÜ, İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ), Boğaziçi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi’nin, KKTC’den Doğu Akdeniz Üniversitesi’nin mühendislik fakültelerinin birçok programı ABET tarafından akredite edilmiştir (URL-19, 2016).

ODTÜ, Türkiye’den ABET’e ilk başvuru yapan üniversitedir. ABET’in Türkiye’de tanınması ve başka üniversitelerinde akredite edilme isteği bu başvuru ile başlamıştır (Birand, 2006).

İTÜ, ABET tarafından en çok programı akredite edilmiş üniversitedir. İTÜ, ABET rekoru kırarak 24 programına birden akreditasyon almıştır. Ayrıca, öğretim dili tamamen İngilizce olmadığı halde akreditasyon almış tek üniversitedir (URL-20, 2016). İTÜ’nün şartları sağlayan tüm programları akredite edilmiştir.

Boğaziçi Üniversitesi ile ODTÜ tüm mühendislik programları akreditasyon almış üniversitelerdir. (URL-21 ve URL-22; 2016).

ABET tarafından akredite edilmiş program sayısı 53’tür. Bu programlar Tablo 4’te verilmiştir (URL-23, 2018).

Tablo 4. ABET Tarafından Akredite Edilmiş Programlar

Okul Adı	Program Adı	Akreditasyon Tarihi	Bir Sonraki İnceleme Tarihi
Bilkent Üniversitesi	Bilgisayar Mühendisliği	10.01.2010	2017-2018
Bilkent Üniversitesi	Elektrik ve Elektronik Mühendisliği	10.01.2010	2017-2018
Bilkent Üniversitesi	Endüstri Mühendisliği	10.01.2006	2017-2018
Boğaziçi Üniversitesi	Kimya Mühendisliği	10.01.2008	2021-2022
Boğaziçi Üniversitesi	İnşaat Mühendisliği	10.01.2008	2021-2022
Boğaziçi Üniversitesi	Bilgisayar Mühendisliği	10.01.2008	2021-2022
Boğaziçi Üniversitesi	Elektrik ve Elektronik Mühendisliği	10.01.2008	2021-2022
Boğaziçi Üniversitesi	Endüstri Mühendisliği	10.01.2008	2021-2022
Boğaziçi Üniversitesi	Makine Mühendisliği	10.01.2008	2021-2022
Doğu Akdeniz Üniversitesi	İnşaat Mühendisliği	10.01.2009	2022-2023

Doğu Akdeniz Üniversitesi	Bilgisayar Mühendisliği	10.01.2009	2022-2023
Doğu Akdeniz Üniversitesi	Endüstri Mühendisliği	10.01.2009	2022-2023
Doğu Akdeniz Üniversitesi	Elektrik ve Elektronik Mühendisliği	10.01.2009	2022-2023
Doğu Akdeniz Üniversitesi	Makine Mühendisliği	10.01.2009	2022-2023
Doğu Akdeniz Üniversitesi	Mekatronik Mühendisliği	10.01.2016	2022-2023
Doğu Akdeniz Üniversitesi	Yazılım Mühendisliği	10.01.2016	2022-2023
Hacettepe Üniversitesi	Elektrik ve Elektronik Mühendisliği	10.01.2014	2021-2022
İstanbul Teknik Üniversitesi	Havacılık Mühendisliği (Uçak Mühendisliği)	10.01.2009	2016-2017
İstanbul Teknik Üniversitesi	Uzay Mühendisliği	10.01.2009	2016-2017
İstanbul Teknik Üniversitesi	Kimya Mühendisliği	10.01.2009	2016-2017
İstanbul Teknik Üniversitesi	İnşaat Mühendisliği	10.01.2009	2016-2017
İstanbul Teknik Üniversitesi	Bilgisayar Mühendisliği	10.01.2009	2016-2017
İstanbul Teknik Üniversitesi	Kontrol ve Otomasyon Mühendisliği	10.01.2009	2016-2017
İstanbul Teknik Üniversitesi	Elektrik Mühendisliği	10.01.2009	2016-2017
İstanbul Teknik Üniversitesi	Çevre Mühendisliği	10.01.2009	2016-2017
İstanbul Teknik Üniversitesi	Gıda Mühendisliği	10.01.2009	2016-2017
İstanbul Teknik Üniversitesi	Jeoloji Mühendisliği	10.01.2009	2016-2017
İstanbul Teknik Üniversitesi	Geomatik Mühendisliği	10.01.2009	2016-2017
İstanbul Teknik Üniversitesi	Jeofizik Mühendisliği	10.01.2009	2016-2017
İstanbul Teknik Üniversitesi	Endüstri Mühendisliği	10.01.2009	2016-2017
İstanbul Teknik Üniversitesi	İşletme Fakültesi (Yönetim Mühendisliği)	10.01.2009	2016-2017
İstanbul Teknik Üniversitesi	İmalat Mühendisliği	10.01.2009	2016-2017

İstanbul Teknik Üniversitesi	Makine Mühendisliği	10.01.2009	2016-2017
İstanbul Teknik Üniversitesi	Metalurji ve Malzeme Mühendisliği	10.01.2009	2016-2017
İstanbul Teknik Üniversitesi	Meteoroloji Mühendisliği	10.01.2009	2016-2017
İstanbul Teknik Üniversitesi	Maden Mühendisliği	10.01.2009	2016-2017
İstanbul Teknik Üniversitesi	Gemi İnşaatı ve Gemi Makineleri Mühendisliği	10.01.2009	2016-2017
İstanbul Teknik Üniversitesi	Petrol ve Doğal Gaz Mühendisliği	10.01.2009	2016-2017
İstanbul Teknik Üniversitesi	Gemi ve Deniz Teknolojisi Mühendisliği	10.01.2009	2016-2017
İstanbul Teknik Üniversitesi	Tekstil Mühendisliği	10.01.2009	2016-2017
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Havacılık ve Uzay Mühendisliği	10.01.2007	2021-2022
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Kimya Mühendisliği	10.01.2007	2021-2022
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	İnşaat Mühendisliği	10.01.2007	2021-2022
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Bilgisayar Mühendisliği	10.01.2007	2021-2022
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Elektrik ve Elektronik Mühendisliği	10.01.2007	2021-2022
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Çevre Mühendisliği	10.01.2007	2021-2022
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Gıda Mühendisliği	10.01.2007	2021-2022
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Jeoloji Mühendisliği	10.01.2007	2021-2022
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Endüstri Mühendisliği	10.01.2007	2021-2022
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Makine Mühendisliği	10.01.2007	2021-2022
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Metalurji ve Malzeme Mühendisliği	10.01.2007	2021-2022
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Maden Mühendisliği	10.01.2007	2021-2022

Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Petrol ve Doğal Gaz Mühendisliği	10.01.2007	2021-2022
-------------------------------	----------------------------------	------------	-----------

Kaynak: URL-23, 2018

11.3.4.2. Mühendislik Dekanları Konseyi (MDK)

19 Ocak 2001’de ODTÜ’de gerçekleştirilen bir toplantıyla Mühendislik Dekanları Konseyi (MDK) kurulmuştur. Bu toplantıda alınan karara göre konsey üyeleri, Türkiye’de ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ndeki yükseköğretim kurumlarının mühendislik ve mühendislik-mimarlık fakültelerinin dekanlarından oluşmaktadır. Konsey; deneyimlerin paylaşarak fakültelerdeki uygulamaların tartışılması ve iyi uygulamaların fakültelerde yaygınlaştırılarak güçlü ve zayıf yönlerin irdelenmesiyle iletişimi güçlendiren bir platform oluşturmaktır (URL-24, 2016).

Türkiye ve KKTC’de bulunan 166 üniversitedeki 183 mühendislik fakültesinin dekanları MDK’nın doğal üyesidir. Üye dekanların; 116’sı kamu üniversitesi, 60’ı vakıf üniversitesi, 5’i KKTC üniversitesi ve 2’si özel statülü üniversiteden oluşmaktadır. MDK, dekanların bir araya gelmesiyle elde edilecek güçle, bilimsel araştırmalar yoluyla mühendislik eğitime katkı ve topluma hizmet uygulamaları üzerinde bilgilerin ve deneyimlerin paylaşarak mühendislik mesleğinin saygınlığını ve çekiciliğini artırarak sürdüreceği politikalar geliştirmektedir. Ayrıca; farklı önerilerin gerçekleştirilmesi amacıyla girişimlerde bulunmak üzere faaliyetler gerçekleştirmektedir (URL-24, 2016).

Konseyin amacı; fakültelerin karşılaştıkları sorunlar üzerinde tartışarak fikir alışverişinde bulunmak ve bu yolla mühendislik eğitiminin etkin ve verimli bir şekilde verilmesini sağlamak üzere farklı öneriler geliştirmek ve bu önerilerin gerçekleşmesi için çaba sarf edip gerekli girişimlerde bulunmaktır.

11.3.4.3. Yükseköğretim Kalite Kurulu (YKK)

Yükseköğretim kurumları ve bu kurumlarda eğitim gören öğrenci sayılarındaki hızlı artış, bu artışta özel sunum biçimlerinin payının yüksekliği ve devlet üniversitelerinin özerkliklerinin genişletilmesi gibi gelişmeler, tüm ülkelerde yükseköğretimde “Kalite Güvencesi” sorununu gündeme getirmiştir. Uluslararası öğrenci hareketliliği, sınır ötesi üniversiteler ve küreselleşen ekonomide hizmetlerin serbest dolaşımı nedeniyle,

yükseköğretimde “kalite güvencesi” sadece ulusal değil, uluslararası bir boyut kazanmış, diplomaların tanınması ve akreditasyon konuları ikili veya çok taraflı ilişkilerde önemli gündem maddelerinden biri haline gelmiştir (YÖK, 2007).

Ocak 2013’te YÖK tarafından Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)’na sunulan Yükseköğretim Yasa Taslağı’nda, kalite güvencesine önem verildiği görülmektedir. Taslakta, konuya ilişkin detaylı maddelere yer verilmekte ayrıca rekabetçi bir ortamın oluşturulmasına katkı sunacak bir kalite ve akreditasyon sisteminin geliştirilmesi gerektiği bir zorunluluk olarak görülmektedir. Ayrıca taslak, YÖK’ün yerine, yükseköğretim sisteminin üst koordinasyonunun sorumlu kuruluşu olarak Türkiye Yükseköğretim Kurulunu (TYK) öngörmektedir. Bununla birlikte TYK bünyesinde bir Kalite Yönetimi Daire Başkanlığı kurulması ve üyelerinin bir kısmı TYK tarafından belirlenen bir Yükseköğretim Kalite Kurulu (YKK) oluşturulması öngörülmektedir (Gümüş, 2015).

Yükseköğretim Kalite Kurulu 23 Temmuz 2015 tarih ve 29423 sayılı Resmi Gazete ‘de yayımlanarak yürürlüğe giren Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği kapsamında oluşturulmuştur. Bu kurulda YÖK Temsilcileri, ÜAK Temsilcileri, ilgili Bakanlıklar ve diğer kurumların temsilcileri bulunmaktadır (URL-25, 2017).

İlgili yönetmelik hem yükseköğretim kurumlarında yürütülen eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetleri ile bu kurumların idarî hizmetlerinin iç ve dış kalite güvencesi ve akreditasyon süreçlerini hem de bağımsız dış değerlendirme kurumlarının yetkilendirilmesi süreçleri ile bu kapsamda tanımlanan görev, yetki ve sorumluluklara ilişkin esasları düzenler. YKK; Kurumsal Dış Değerlendirme Komisyonu, Kalite Güvence Ajansları Tescil Komisyonu ve Kalite Güvence Kültürünü Yaygınlaştırma Komisyonundan oluşmaktadır (URL-25, 2017).

YKK üyeleri;

- YÖK (beş),
- ÜAK (dört),
- Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (bir),
- Kalkınma Bakanlığı (bir),
- Maliye Bakanlığı (MB) (bir),
- MEB (bir),
- Sağlık Bakanlığı (bir),
- Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) (bir),

- TÜBİTAK (bir),
- Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı (TÜSEB) (bir),
- Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) (bir),
- TÜRKAK (bir),
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) (bir),
- Öğrenci Temsilcisi (bir) olmak üzere en fazla 21 kişiden oluşmaktadır (URL-26 ve URL-27, 2017).

YKK'nın görevleri ilgili yönetmeliğin beşinci maddesinde aşağıdaki gibi sıralanmıştır (URL-27, 2017):

- a) Yükseköğretimde kalite güvencesi ve akreditasyon ulusal politika ve stratejisini tanımlamak ve Genel Kurulun onayına sunmak,
- b) Yükseköğretim kurumlarında iç kalite güvence sistemlerinin kurulmasını desteklemek ve bu konuda yükseköğretim kurumlarına rehberlik etmek,
- c) Kalite kültürünün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için eğitim, toplantı, çalıştay ve benzeri faaliyetlerde bulunmak,
- ç) Ulusal ve uluslararası düzeyde yükseköğretim kalite güvence sistemleri ile ilgili çalışmaları izlemek, ulusal ve uluslararası düzeyde ortak çalışmalar gerçekleştirmek,
- d) Dış değerlendirmede ve akreditasyonda uygulanacak ilkeleri, kalite göstergelerini ve kuralları belirleyerek Genel Kurulun onayına sunmak,
- e) Genel Kurul tarafından onaylanan dış kalite değerlendirmeleri ve akreditasyonda uygulanacak prosedürlerle ilgili yükseköğretim kurumlarını bilgilendirmek ve yayınlar yapmak,
- f) Yükseköğretim kurumlarının hazırlamış oldukları öz değerlendirme ve dış değerlendirilme süreci sonrası, dış değerlendirme raporlarını değerlendirerek kalite iyileştirmelerine yönelik tavsiyeleri içerecek şekilde nihai raporu düzenleyip Genel Kurula sunmak,
- g) En çok beş yılda bir yapılması gereken dış değerlendirmeyi süresi geçmesine rağmen yaptırmayan yükseköğretim kurumları hakkında, masrafları ilgili yükseköğretim kurumundan tahsil edilmek üzere dış değerlendirme yaptırılmasını Genel Kuruldan talep etmek,

ğ) Yükseköğretim kurumlarına yönelik olarak yıl boyunca gerçekleştirilen dış kalite değerlendirmeleri, karşılaşılan problemler ve kalite iyileştirme süreci ile ilgili önerileri her yılın sonunda Genel Kurula sunmak,

h) Dış kalite değerlendirmesi ve akreditasyon alanlarında faaliyet göstermek amacıyla, belirlenmiş ilke ve kurallar çerçevesinde tescil almak üzere Yükseköğretim Kuruluna müracaat eden özel hukuk tüzel kişilerinin tescil müracaatlarını değerlendirerek Genel Kurula görüş vermek, bu kuruluşların faaliyetlerini izlemek ve gerekli gördüğünde bilgi almak, gerektiğinde uyararak veya tescillerinin iptali için Genel Kurula öneride bulunmak,

ı) Yükseköğretimde kalite güvencesi konusunda uluslararası kuruluşlar nezdinde Kurulu temsil etmek,

i) (d), (f), (g), (ğ) ve (h) bentleri uyarınca Genel Kurula sunduğu rapor ve görüşleri, eş zamanlı olarak Kurulun internet sayfasında kamuoyu ile paylaşmak,

j) Yükseköğretim Kurulu tarafından bu Yönetmelik amaç ve kapsamında verilen diğer görevleri yerine getirmek.

Yukarıda sayılan maddeler dışında Yükseköğretim Kalite Kurulu gerek gördüğü takdirde çalışma usul ve esaslarını kendisinin belirleyeceği komisyonlar kurma, danışma kurulları oluşturmada kurulun görevleri arasındadır.

Yükseköğretim kurumlarının ilgili fakülte ve/veya bölümlerinin akreditasyon işlemini gerçekleştirmek üzere YKK tarafından ilgili yasal mevzuat çerçevesinde yetki verilen akreditasyon kuruluşlarından tescil süresi devam eden akreditasyon kuruluşları Tablo 5’te, tescil süresi sona eren akreditasyon kuruluşları ise Tablo 6’da olmak iki ayrı tablo halinde aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 5. YKK Tescil Süresi Devam Eden Akreditasyon Kuruluşları

Tescil Süresi Devam Eden Kuruluşlar				
No	Akreditasyon Kuruluşu	Tescil Tarihi	Tescil Bitiş Tarihi	Geçerlilik Süresi (yıl)
1	Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK)	16.11.2007	16.11.2012	5
		01.02.2013	01.02.2018	5
		01.02.2018	01.02.2023	5
2	Tıp Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (TEPDAD)	30.11.2011	30.11.2012	1
		28.03.2013	28.03.2015	2
		28.03.2015	28.03.2017	2
		28.03.2017	28.03.2022	5
3	Mimarlık Akreditasyon Kurulu (MİAK)	30.11.2011	30.11.2012	1
		29-30.04.2015	29.04.2017	2
4	Fen, Edebiyat, Fen-Edebiyat, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakülteleri Akreditasyon Derneği (FEDEK)	26.08.2010	26.08.2012	2
		01.02.2013	01.02.2015	2
		09.04.2015	09.04.2018	3
5	Veteriner Hekimliği Eğitim Kurumları ve Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (VEDEK)	02.02.2012	02.02.2013	1
		19.12.2013	19.12.2015	2
		19.12.2015	19.12.2017	2
		19.12.2017	19.12.2022	5
6	Eğitim Fakülteleri Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (EPDAD)	15.10.2014	15.10.2016	2
		31.01.2018	31.01.2020	2
7	Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (HEPDAK)	25.12.2014	25.12.2016	2
		25.12.2016	25.12.2018	2
8	İletişim Araştırmaları Derneği (İletişim Eğitimi Değerlendirme Akreditasyon Kurulu – İLEDAK)	31.01.2018	31.01.2020	2
9	Sağlık Bilimleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği – SABAK	31.01.2018	31.01.2020	2
10	Turizm Akademisyenleri Derneği (Turizm Eğitimi Değerlendirme ve Akreditasyon Kurulu – TURAK)	31.01.2018	31.01.2020	2

Kaynak: URL-28, 2018

Tablo 6. YKK Tescil Süresi Sona Eren Akreditasyon Kuruluşları

Tescil Süresi Sona Eren Kuruluşlar				
No	Akreditasyon Kuruluşu	Tescil Tarihi	Tescil Bitiş Tarihi	Geçerlilik Süresi (yıl)
1	Eczacılık Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (ECZAKDER)	25.12.2014	25.12.2016	2
2	Türk Psikologlar Derneği (TPD)	26.08.2010	26.08.2012	2
		26.08.2012	26.08.2014	2

Kaynak: URL-29, 2018

YKK, Tablo 5 ve Tablo 6’da gösterilen akreditasyon kuruluşlarına geçerlilik süreleri içerisinde tescil vererek yükseköğretim kurumlarının ilgili fakülte ve/veya bölümlerinin akreditasyon işlemlerini gerçekleştirmeleri konusunda yetkili kılmıştır. Bu kuruluşlar tarafından akredite edilen yükseköğretim kurumlarının ilgili programlarının belirlenen standartları asgari ölçüde sağladığı kabul edilmiştir.

YKK, ülkemizdeki yükseköğretim kurumlarının hem akademik hem de idari yönden uluslararası düzeyde kalite standartlarını yakalaması ve bunun sürekliliğini sağlaması için oluşturulmuş tüm yükseköğretim kurumlarının üzerinde bir üst kuruldur. YKK üstlenmiş olduğu bu sorumluluk ile yükseköğretim kurumlarından iç kalite güvence sistemlerini kurmalarını istemektedir.

11.3.4.4. Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK)

Akreditasyonun en basit tanımı, bir ürünün veya hizmetin belirli bir kalite standardını sağladığının belgelenmesidir. Bu tanımdan yola çıkarak akreditasyonun bazı önemli boyutlarının olduğu görülmektedir. Bunların en önemlilerinden biri akreditasyon işlemi gerçekleştirilirken kullanılacak olan kalite standartlarının ne olduğu, bir diğer deyişle “değerlendirme ölçütlerinin” ne olduğudur. Diğer önemli bir nokta ise değerlendirme ölçütlerini kullanarak akreditasyon işlemini gerçekleştirecek ve bunu belgelendirecek kuruluş ile belgelendirme işlemleri esnasında kullanılacak süreçlerdir (Platin, 2011).

Yükseköğretim programları akreditasyona konu olduğunda, kullanılacak olan değerlendirme ölçütlerinin akredite edilecek yükseköğretim programının kalitesini

tanımlayan tüm bileşenleri kapsamı beklenmektedir. Akredite edilecek programlar mühendislik alanındaysa, değerlendirmede kullanılacak ölçütler öteki yükseköğretim programlarında kullanılan ölçütlerden biraz farklılık göstermektedir. Bu ise, akreditasyon işlemi gerçekleşirken yapılan değerlendirmelerde benzer süreçler uygulansa da, her alanda olduğu gibi mühendislik alanında da kendine has bir değerlendirme yapılması yani bir uzmanlaşma gerektirmektedir. Beklenen bu uzmanlaşma, bir yandan ilgili programları akredite edecek kuruluşları ilgilendirirken, diğer yandan bu kuruluşların uygulayacağı süreçler ve bireysel olarak akreditasyon sürecinde görev yapacak değerlendiricileri de ilgilendirmektedir (Platin, 2011).

Yurtdışına bakıldığında zaman mühendislik alanındaki yükseköğretim programlarını akredite etmek için uzmanlaşmış akreditasyon kuruluşları arasında en eski olanları, ABD’de 1932 yılında başka bir isimle kurulmuş ve 1980 yılında şimdiki ismini alan ABET ile Fransa’da 1934 yılında kurulan CTI (Commission des titres d’ingénieurs) olduğu görülmektedir (Platin, 2011).

Daha önce de bahsedildiği gibi ülkemizde yükseköğretim programlarının akreditasyonu üzerine ilk uzmanlaşmanın Türkiye ve KKTC’de mühendislik alanında eğitim veren fakültelerin dekanlarının oluşturduğu MDK tarafından Mühendislik Değerlendirme Kurulu (MÜDEK) ismiyle 2002 yılında kurulan bağımsız bir platformun olduğu görülmektedir (Platin, 2011). MÜDEK’in kuruluşu MDK’nın 2001’deki kuruluş toplantısına dayansa da; kökleri kavramsal anlamda ABET değerlendirmelerine kadar uzamaktadır (Platin, 2006; URL-30, 2016).

MÜDEK, yurt içindeki üniversitelerin mühendislik fakültelerindeki eğitim programlarının akreditasyonunu gerçekleştirerek bu programların değerlendirilmesi ve bilgilendirilmesini sağlayan ayrıca, mühendislik eğitiminde kalitenin yükseltilmesini sağlamak amacıyla faaliyette bulunan bağımsız bir kuruluştur (URL-31, 2016).

2002 yılında MÜDEK, Mühendislik Değerlendirme Kurulu adıyla kurulmuş, dernekleşmesi ise 2007 yılında gerçekleşmiştir (URL-31, 2016).

MÜDEK’te çalışan idari personel harici oluşturulmuş tüm komitelerde, kurullarda vb. tüm çalışanlar gönüllü olarak ücretsiz çalışmaktadırlar (URL-31, 2016). Ayrıca; MÜDEK üyelerinin görev süreleri iki yılla sınırlıdır ve art arda en çok üç dönem üyelik yapılabilmektedir. Üyelerin içinden bir başkan, sonraki dönem başkanlığı devralacak bir yardımcı seçilmektedir. Ayrıca, bir önceki dönemin başkanı üye olarak yeni dönemde de çalışmaya devam etmektedir. İlk MAK (sonradan MÜDEK) üyeleri MDK Genel Kurulu

tarafından seçilmiş ancak, MAK kendi içinden bir sonraki üyelerini seçerek yoluna devam etmiştir. Ayrıca; MAK'ın çalışmalarından dolayı hiçbir şekilde MDK'ya karşı sorumluluğu bulunmamaktadır.

MÜDEK,

- 2003'te program değerlendirmesine başlamış,
- 17 Kasım 2006'da Avrupa Mühendislik Eğitimi Akreditasyon Ağı (European Network for Accreditation of Engineering Education - ENAEE) adlı kuruluşa üye olmuş,
- 25 Ocak 2007'de dernekleşince MÜDEK kısa adını kullanmaya devam ederek Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği adında bir sivil toplum kuruluşuna dönüşerek tüzel kişilik kazanmış,
- 16 Kasım 2007'de YÖK tarafından kalite güvence kuruluşu olarak resmen tanınmış, beş yıl süreli bu tanınma 01 Şubat 2013'te beş yıllığına yenilenmiş,
- 21 Ocak 2009'dan itibaren akredite edeceği mühendislik eğitimi programlarına EUR-ACE Label vermek üzere ENAEE tarafından 31 Aralık 2013 tarihine kadar yetkilendirilmiş ve bu yetkilendirme 16 Ekim 2013 tarihinde 31 Aralık 2018 tarihine kadar yenilenmiş;
- 25 Haziran 2011 tarihinde IEA (International Engineering Alliance) Washington Accord'a aday üye (Provisional Status) olmuş ve 15 Haziran 2012 tarihinde IEA - Washington Accord'a tam üye (Full Member Signatory) olmuştur.

MÜDEK'in amacı, mühendislik fakültelerindeki programları akredite ederek değerlendirme ve bilgilendirme yoluyla programların eğitim kalitelerinin yükseltilmesine katkıda bulunmak, ayrıca güncel ve gelişen teknolojileri kavrayabilen, iyi eğitim görmüş nitelik sahibi mühendisler yetiştirerek toplumun refah seviyesinin ileriye taşınmasını sağlamaktır.

MÜDEK tarafından yapılan değerlendirme işlemi başvuru yapan fakülteler için oluşturulmuş değerlendirme takımları aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Oluşturulan takımlar, akredite edilecek programla alakalı disiplinde uzman bir ya da daha fazla değerlendirici ve muhakkak MÜDEK'e üye veya üyeliğini yapmış bir başkandan oluşmaktadır. MÜDEK'in üyeliğine yeni alınmış kişilerin veya değerlendiricilerin MÜDEK eğitimini almış olmaları gerekmektedir. Akreditasyon için başvuru yapan

üniversitelerin, başvuruda buldukları her program için belli bir formata göre öz değerlendirme raporu hazırlayarak MÜDEK'e sunmaları gerekmektedir. Öz değerlendirme raporları değerlendirme takımları tarafından incelenerek ilgili üniversiteye bir ziyaret yapılmaktadır ve programlar önceden belirlenmiş değerlendirme kriterleri kullanılarak değerlendirilmektedir. Yapılan değerlendirme MÜDEK tarafından incelenip sonuçlandırılarak oluşturulan değerlendirme sonucu MÜDEK tarafından üniversiteye bildirilmektedir. Değerlendirmeler esnasında edinilen bilgi ve belgelerde gizlilik ilkesine uyulması esastır. Bu ilke, MÜDEK etik kurallarının temelini oluşturmaktadır.

MÜDEK'in akreditasyon işlemlerinin mali boyutu ile ilgili ilk olarak, akredite edilecek her program için belli bir ödeme yapması öngörülmüştür. Ancak MÜDEK'in kurulmasıyla üniversitelere yapılacak ziyaretlerle ilgili her türlü masrafın ilgili üniversite tarafından karşılanması şeklinde değiştirilmiştir ve halen de bu şekilde uygulanmaktadır (Platin, 2006; URL-30, 2016).

11.3.4.4.1. Mühendislik Eğitim Programları Akreditasyon Kurulu (MAK)

Mühendislik alanında yürütülen eğitim programlarının değerlendirilmesi ve akredite edilmesi MÜDEK'in bağımsız bir organı olan Mühendislik Eğitim Programları Akreditasyon Kurulu (MAK) tarafından yürütülür (URL-32, 2016).

MAK, üniversitede öğretim üyesi olan dört temsilci, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB)'nden bir temsilci, KalDer'den bir temsilci, iki kişide sanayi temsilcisi olmak üzere toplam sekiz üyeden oluşur (URL-32, 2016). MDK'nın üye dekanları aktif olarak dekanlık görevlerini yürüttükleri sürece MÜDEK'te üye ya da programlarında değerlendirici olarak görev yapamamaktadırlar. Ayrıca, MDK'nın MÜDEK üzerinde veya aldığı kararlarda etkisi bulunmamaktadır (Platin, 2006; URL-30, 2016).

11.3.4.4.2. MÜDEK Değerlendirme Ölçütleri

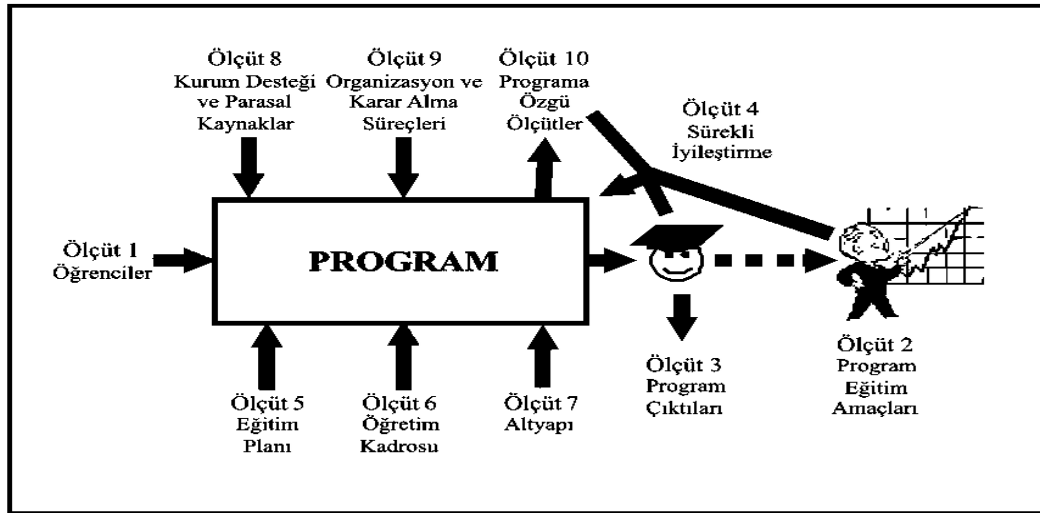
MÜDEK tarafından yapılan program değerlendirmelerinde kullanılan ölçütler; ilgili mühendislik programının akredite olabilmesi için sağlaması gereken asgari şartları belirlemektedir. Bu ölçütler, dinamik bir yapıda ve rekabetçi bir ortamda paydaşların

beklentilerini karşılamaktadır. Ayrıca, orta öğretime dayalı en az sekiz yarıyıl veya buna denk (240 AKTS kredisi) olan, lisans seviyesindeki ilgili mühendislik programlarının kalite güvencesini sağlamayı ve bu programların sürekli iyileştirilmesini desteklemeyi amaçlamaktadır (Platin, 2011).

MÜDEK değerlendirme ölçütleri 10 başlık altında toplanmıştır (Platin, 2011):

- 1. Ölçüt; Öğrenciler,
- 2. Ölçüt; Program Eğitim Amaçları,
- 3. Ölçüt; Program Çıktıları,
- 4. Ölçüt; Sürekli İyileştirme,
- 5. Ölçüt; Eğitim Planı,
- 6. Ölçüt; Öğretim Kadrosu,
- 7. Ölçüt; Altyapı,
- 8. Ölçüt; Kurum Desteği ve Parasal Kaynaklar,
- 9. Ölçüt; Organizasyon ve Karar Alma Süreci,
- 10. Ölçüt; Programa Özgü Ölçütler

Şekil 3. MÜDEK Değerlendirme Ölçütlerinin Mühendislik Programıyla Olan İlişkisi

Kaynak: Platin, 2011

Bu ölçütlerin verilen bir mühendislik programıyla olan ilişkisi şekil 3'deki gibidir. Şekil 3'de de görüldüğü gibi ölçüt 1, 5, 6, 7, 8 ve 9 programın girdisi niteliğindedir. Ölçüt 2, 3 ve 10 program çıktısı niteliğindedir. Dolayısıyla 2, 3 ve 10 numaralı ölçütlerin sağlandığının gösterilmesi için, çıktı esaslı bir ölçme değerlendirme yönteminin kullanılması gerekmektedir. 4 numaralı ölçüt ise, özellikle çıktı nitelikli ölçütlerin (2, 3 ve

10) üzerinden bir geri besleme sağlayarak ilgili programda sürekli iyileştirme yapılmasını işaret etmektedir (Platin, 2011).

MÜDEK değerlendirmelerinde esas alınan ve 2003'ten beri kullanılmakta olan ölçütler, 2007 yılı itibariyle başlatılan uzun soluklu ve yoğun çalışmalarla çeşitli ulusal ve uluslararası normlarla uyumlu olacak şekilde yenilenmiştir. Yenilenmiş MÜDEK ölçütlerinin programların değerlendirmesi sırasında eski ve yeni ölçütlerden hangisinin kullanılacağı konusu 2009-2010 döneminde başvuru yapan programa bırakılmış, 2010-2011 döneminden itibaren zorunlu olarak uygulanmaya başlanmıştır (Platin, 2011).

11.3.4.4.3. MÜDEK Ulusal Dış Değerlendirme ve Yetkilendirme

YÖK, MÜDEK'i ilk olarak 2007'de değerlendirmiştir. 16 Kasım 2007 tarihli YÖK Genel Kurul toplantısında alınan karar gereği üniversitelerin mühendislik fakültelerinin ilgili programlarının gerek ulusal, gerek sektör gerekse program bazında yeterliliklerinin değerlendirilmesinde ulusal bir kalite güvence kuruluşu olarak MÜDEK'in tanınmasına karar verilmiştir. Ayrıca, alınan bu kararın geçerlilik süresi beş yıl olarak belirlenip bu kapsamda MÜDEK'e Kalite Değerlendirme ve Tescil Belgesi verilmesinin uygun olduğuna karar verilmiştir. Böylece, MÜDEK Türkiye'de bu belgeyi alan ilk kuruluş olmuştur (URL-33, 2018).

YÖK; 2013 yılında bir değerlendirme daha yaparak MÜDEK'in Tescil Belgesini 31 Ocak 2018 tarihine kadar 5 yıl daha uzatmıştır. Ayrıca; YÖK, MÜDEK'i 2018'de bir kez daha değerlendirmeye tabi tutmuş ve 31 Ocak 2018 tarihli YKK toplantısında alınan kararlarla MÜDEK'in Kalite Değerlendirme ve Tescil Belgesi'nin 31 Ocak 2023 tarihine kadar 5 yıl daha uzatılmasına karar verilmiştir (URL-33, 2018).

11.3.4.4.4. MÜDEK Uluslararası Dış Değerlendirme ve Yetkilendirme

MÜDEK uluslararası kuruluşlarla imzalamış olduğu protokoller sayesinde akreditasyon kriterlerini uluslararası düzeyde kabul görmüş kriterlerle eş değer konuma getirmiştir. Bu sayede yapmış olduğu akreditasyon da uluslararası alanda kabul görmektedir.

11.3.4.4.1. Avrupa Mühendislik Programları Akreditasyonu (European Accreditation of Engineering Programmes - EUR-ACE) Etiketi

MÜDEK, ENAEE tarafından ilk kez 2009 yılında değerlendirilmiş ve ENAEE Yönetim Kurulu'nun 21 Ocak 2009 tarihli kararıyla akredite ettiği mühendislik lisans (Bachelor) programlarına EUR-ACE Etiketi vermek üzere 21 Ocak 2009 tarihinden 31 Aralık 2013 tarihine kadar yetkilendirilmiştir. Böylece, MÜDEK 2009 yılında EUR-ACE Etiketi verme yetkisi olan 7. akreditasyon ajansı olmuştur (URL-33, 2018).

MÜDEK; 2013 yılında ENAEE tarafından Akreditasyon Ajansları için ENAEE Standartları ve İlkeleri kapsamında tekrar değerlendirilmiş ve akredite ettiği mühendislik lisans (Bachelor) programlarına EUR-ACE Etiketi (EUR-ACE Label) verme yetkisi ENAEE Yönetim Kurulu'nun 16 Ekim 2013 tarihli kararıyla 31 Aralık 2018 tarihine kadar uzatılmıştır. MÜDEK, Avrupa'da 2014 yılında EUR-ACE Etiketi verme yetkisi olan 10 akreditasyon ajansından birisidir (URL-33, 2018).

11.3.4.4.2. Avrupa Standartları ve İlkeleri (European Standards and Guidelines – ESG) Uyumu

MÜDEK; 2013 yılında ENAEE tarafından koordine edilen ve uluslararası uzmanlardan oluşmuş bir değerlendirme paneli tarafından Avrupa Standartları ve İlkeleri (ESG) Bölüm 2 ve 3 kapsamında değerlendirilmiş ve değerlendirme paneli MÜDEK'in ESG Bölüm 2.1-2.8 ve 3.1-3.8'de belirtilen standartları tam olarak sağladığı sonucuna varmıştır (URL-33, 2018).

ESG Bölüm 2 ve 3 sırasıyla Avrupa Yükseköğretim Alanında uyulması beklenen dış kalite güvence süreçleri ile ilgili standartları ve bu süreçleri yürütmek üzere faaliyet gösteren dış kalite güvence ajanslarının uyması beklenen standartları tanımlamaktadır.

11.3.4.4.3. Washington Accord İmzacılığı

MÜDEK; International Engineering Alliance (IEA) şemsiyesi altındaki Washington Accord tarafından koordine edilen bir uzmanlar paneli tarafından değerlendirilmiş ve 15 Haziran 2011 tarihinden itibaren çok taraflı akreditasyon tanıma anlaşması Washington

Accord'un imzacısı (tam üyesi) olmaya hak kazanmıştır. MÜDEK'in Washington Accord tam imzacı statüsü 2023 yılına kadar uzatılmıştır (URL-33, 2018).

11.3.4.4.5. MÜDEK Kalite Politikası

MÜDEK, yürüttüğü çalışmaları sürekli iyileştirme ve toplam kalite felsefesini temel olarak yürütmeyi ve mühendislik eğitimi veren üniversitelerin beklentilerini karşılamayı temel ilke edinmiştir. Bunun dışında MÜDEK aşağıdaki değerleri esas olarak çalışmalarını yürütmektedir (URL- 34, 2016).

11.3.4.4.5.1. Hizmet Odaklılık

MÜDEK çalışanları ve gönüllüleri hizmet verdiği tüm kurumlarla saygılı ve sevgi temellerine oturtulmuş bir ilişki kurarak sürdürür. Onların güncel ihtiyaç ve beklentilerine duyarlıdırlar. Hizmetlerin kalitesini en son değerlendirenin hizmeti alan kurumlar olduğunun bilincindedirler (URL-34, 2016).

11.3.4.4.5.2. Sürekli Öğrenme

Sürekli iyileştirmenin ön koşulu sürekli öğrenmeden geçmektedir. Bu sebeple MÜDEK; hem kendi deneyimlerinden hem de benzer akreditasyon kuruluşlarının deneyimlerinden faydalanarak sürekli öğrenme ve kendini geliştirme eğilimindedir. (URL-34, 2016).

11.3.4.4.5.3. Değer Yaratma

MÜDEK'in temel amacı hem hizmet verdiği kurumlara hem de topluma artı değer katmaktır. Sunulan hizmetin katma değeri, direkt geri bildirim şeklinde izlenir (URL-34, 2016).

11.3.4.4.5.4. İşbirlikleri Geliştirme

Hizmet kalitesinin en üst düzeye ulaştırılması ve elde edilen başarının artırılması işbirliklerin geliştirilmesine bağlıdır. MÜDEK ise, ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği fırsatlarını arar ve geliştirir. Bu sayede işbirliği ortaklarıyla yapılan uzmanlık, kaynak ve bilgi paylaşımı, oluşturulan ortak hedefler sayesinde sürekli gelişimde sağlanmaktadır (URL-34, 2016).

11.3.4.4.5.5. Etik Davranış

MÜDEK personeli paydaşlara karşı sorumluluk sahibi kişiler olarak, şeffaf ve hesap verebilmeye hazır yüksek düzeyde bir etik yaklaşımı benimsemişlerdir. Bu sebeple, MÜDEK Etik Kuralları profesyonel olarak çalışmaktadırlar (URL-34, 2016).

11.3.4.4.5.6. Şeffaflık ve Hesap Verebilme

MÜDEK yürüttüğü tüm faaliyetlerde paydaşlarına ve kamuoyuna bilgi ve hesap verme sorumluluğu taşır (URL-34, 2016).

11.3.4.4.6. MÜDEK Akreditasyon Listesi

MÜDEK tarafından akreditasyon verilen lisans programları aşağıdaki tabloda verilmiştir. Tablo 7’de yer alan programlar MÜDEK’e ait siteden alınmıştır ve 1 Temmuz 2017 itibarıyla MÜDEK tarafından güncellenen listedir (URL-35, 2018).

Tablo 7. MÜDEK Akreditasyon Listesi

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	Bilgisayar Mühendisliği Çevre Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği Endüstri Mühendisliği İnşaat Mühendisliği Kimya Mühendisliği Malzeme Bilimi ve Mühendisliği
-----------------------------	---

ANKARA ÜNİVERSİTESİ	Bilgisayar Mühendisliği Elektronik Mühendisliği Gıda Mühendisliği Jeoloji Mühendisliği Kimya Mühendisliği
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	Çevre Mühendisliği İnşaat Mühendisliği Kimya Mühendisliği Makine Mühendisliği
ATILIM ÜNİVERSİTESİ	Bilgisayar Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği Endüstri Mühendisliği İnşaat Mühendisliği Mekatronik Mühendisliği Yazılım Mühendisliği
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	İnşaat Mühendisliği
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ	Bilgisayar Mühendisliği Biyomedikal Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği Endüstri Mühendisliği Makina Mühendisliği
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ	Çevre Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği Geomatik Mühendisliği İnşaat Mühendisliği Maden Mühendisliği
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	Çevre Mühendisliği Gıda Mühendisliği Makine Mühendisliği
ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ	Bilgisayar Mühendisliği Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Endüstri Mühendisliği
DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ	Bilgisayar Mühendisliği Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Endüstri Mühendisliği

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	Bilgisayar Mühendisliği Çevre Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği Endüstri Mühendisliği İnşaat Mühendisliği Jeofizik Mühendisliği Jeoloji Mühendisliği Maden Mühendisliği Makine Mühendisliği Metalurji ve Malzeme Mühendisliği Tekstil Mühendisliği
EGE ÜNİVERSİTESİ	Bilgisayar Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği Gıda Mühendisliği İnşaat Mühendisliği Kimya Mühendisliği Makine Mühendisliği Tekstil Mühendisliği
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ	Elektrik-Elektronik Mühendisliği İnşaat Mühendisliği Makine Mühendisliği
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	Bilgisayar Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği Endüstri Mühendisliği Kimya Mühendisliği
FIRAT ÜNİVERSİTESİ	Bilgisayar Mühendisliği Çevre Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği İnşaat Mühendisliği Jeoloji Mühendisliği Kimya Mühendisliği Makine Mühendisliği
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ	Endüstri Mühendisliği
GAZİ ÜNİVERSİTESİ	Elektrik-Elektronik Mühendisliği Endüstri Mühendisliği İnşaat Mühendisliği Kimya Mühendisliği Makina Mühendisliği
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	Gıda Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	Bilgisayar Mühendisliği Endüstri Mühendisliği Fizik Mühendisliği Gıda Mühendisliği Hidrojeoloji Mühendisliği Jeoloji Mühendisliği Kimya Mühendisliği Maden Mühendisliği Nükleer Enerji Mühendisliği Otomotiv Mühendisliği
HARRAN ÜNİVERSİTESİ	İnşaat Mühendisliği
HİTİT ÜNİVERSİTESİ	Kimya Mühendisliği Makine Mühendisliği
İŞIK ÜNİVERSİTESİ	Bilgisayar Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği Endüstri Mühendisliği Makina Mühendisliği
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	Kimya Mühendisliği
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ	Bilgisayar Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği İnşaat Mühendisliği Makine Mühendisliği Endüstri Mühendisliği Gıda Mühendisliği Tekstil Mühendisliği Yazılım Mühendisliği
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	Kimya Mühendisliği Maden Mühendisliği Orman Mühendisliği Orman Endüstri Mühendisliği
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ	Bilgisayar Mühendisliği Elektronik Mühendisliği Endüstri Mühendisliği İnşaat Mühendisliği
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ	Bilgisayar Mühendisliği Yazılım Mühendisliği
İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	Bilgisayar Mühendisliği Kimya Mühendisliği Makine Mühendisliği
KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ	Bilgisayar Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği Endüstri Mühendisliği

<p style="text-align: center;">KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ</p>	<p style="text-align: center;">Bilgisayar Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği Harita Mühendisliği İnşaat Mühendisliği Jeofizik Mühendisliği Jeoloji Mühendisliği Maden Mühendisliği Makine Mühendisliği Metalurji ve Malzeme Mühendisliği Orman Mühendisliği Orman Endüstri Mühendisliği</p>
<p style="text-align: center;">KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ</p>	<p style="text-align: center;">Bilgisayar Mühendisliği Çevre Mühendisliği Elektrik Mühendisliği Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Endüstri Mühendisliği Harita Mühendisliği İnşaat Mühendisliği Jeofizik Mühendisliği Jeoloji Mühendisliği Kimya Mühendisliği Makine Mühendisliği Mekatronik Mühendisliği Metalurji ve Malzeme Mühendisliği</p>
<p style="text-align: center;">KOÇ ÜNİVERSİTESİ</p>	<p style="text-align: center;">Bilgisayar Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği Endüstri Mühendisliği Kimya ve Biyoloji Mühendisliği Makina Mühendisliği</p>
<p style="text-align: center;">LEFKE AVRUPA ÜNİVERSİTESİ</p>	<p style="text-align: center;">Bilgisayar Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği İnşaat Mühendisliği</p>
<p style="text-align: center;">MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ</p>	<p style="text-align: center;">Gıda Mühendisliği İnşaat Mühendisliği Makine Mühendisliği</p>
<p style="text-align: center;">MARMARA ÜNİVERSİTESİ</p>	<p style="text-align: center;">Bilgisayar Mühendisliği Çevre Mühendisliği Endüstri Mühendisliği Kimya Mühendisliği Makine Mühendisliği Metalurji ve Malzeme Mühendisliği</p>
<p style="text-align: center;">MERSİN ÜNİVERSİTESİ</p>	<p style="text-align: center;">Jeoloji Mühendisliği Kimya Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği Gıda Mühendisliği Çevre Mühendisliği Makine Mühendisliği</p>

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ	Jeoloji Mühendisliği Maden Mühendisliği
OKAN ÜNİVERSİTESİ	İnşaat Mühendisliği Bilgisayar Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği Makine Mühendisliği
ÖMER HALİS DEMİR ÜNİVERSİTESİ	İnşaat Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği
ÖZYEĞİN ÜNİVERSİTESİ	Bilgisayar Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği Endüstri Mühendisliği Makina Mühendisliği
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	Endüstri Mühendisliği İnşaat Mühendisliği Jeoloji Mühendisliği Makine Mühendisliği Çevre Mühendisliği Gıda Mühendisliği
SABANCI ÜNİVERSİTESİ	Bilgisayar ve Bilim Mühendisliği Elektronik Mühendisliği Endüstri Mühendisliği Mekatronik Mühendisliği
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	Bilgisayar Mühendisliği Çevre Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği Endüstri Mühendisliği Gıda Mühendisliği İnşaat Mühendisliği Jeofizik Mühendisliği Makina Mühendisliği Makine Mühendisliği Mekatronik Mühendisliği Metalurji ve Malzeme Mühendisliği

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	<p>Çevre Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği Endüstri Mühendisliği Harita Mühendisliği İnşaat Mühendisliği Jeoloji Mühendisliği Makine Mühendisliği</p>
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	<p>Makine Mühendisliği</p>
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	<p>Çevre Mühendisliği Elektronik Mühendisliği Endüstri Mühendisliği Makine Mühendisliği Tekstil Mühendisliği Gıda Mühendisliği</p>
ULUSLARARASI KIBRIS ÜNİVERSİTESİ	<p>Bilgisayar Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği İnşaat Mühendisliği</p>
YAŞAR ÜNİVERSİTESİ	<p>Elektrik-Elektronik Mühendisliği Endüstri Mühendisliği</p>
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ	<p>Bilgisayar Mühendisliği Elektrik-Elektronik Mühendisliği Endüstri ve Sistem Mühendisliği Genetik ve Biyomühendislik Kimya Mühendisliği Makine Mühendisliği</p>
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	<p>Bilgisayar Mühendisliği Elektrik Mühendisliği Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Gemi İnşaatı ve Gemi Makineleri Mühendisliği Çevre Mühendisliği Harita Mühendisliği İnşaat Mühendisliği Kimya Mühendisliği Metalurji ve Malzeme Mühendisliği Endüstri Mühendisliği Makine Mühendisliği</p>

Kaynak: URL-35, 2018

MÜDEK'in kuruluş aşamasında tartışmaların yaşanması, üniversite yönetimlerinin kendileri üzerinde Dekanlar tarafından oluşturulan bir yapının varlığından rahatsız olması ve yeni oluşturulan bu yapıya YÖK'ünde çekimser bakmasına rağmen MÜDEK bugün ülkemizde mühendislik programlarının akreditasyonunu gerçekleştirmektedir.

11.3.4.5. Tıp Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (TEPDAD)

Ulusal Tıp Eğitimi Akreditasyon Kurulu (UTEAK) “toplumun sağlık düzeyinin yükseltilmesi için tıp fakültelerinde verilen tıp eğitim ve öğretiminin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi” amacıyla kurulmuş ulusal bir yapıdır. Bu amaçla tıp fakültelerine yol göstermek, gelişimlerini desteklemek, isleyişini ve sürekliliğini izlemek tıp eğitiminin ulusal ve uluslararası belirli standartlar doğrultusunda yürütülebilmesini sağlamak ve böylece daha iyi eğitilmiş hekimler yetiştirilerek toplumumuzun sağlık düzeyinin yükseltilmesi için, bu alanda standartlar geliştirmek ve tıp fakültelerinin bu standartlara uygunluğunu belgelendirmek temel etkinlik alanlarıdır. UTEAK, 2002'de başlayan kurulma çalışmalarının ardından gelen uzun bir süreç sonunda 2007'de kurulmuş ve 9 Mart 2008'de İzmir'deki toplantı ile resmen çalışmalarına başlamıştır. Toplam 17 üyeden oluşan UTEAK'ın amacı, mezunlarına “Tıp Doktoru” unvanı veren fakültelerin eğitim programlarını değerlendirmek ve akredite etme çalışmalarını sürdürmektedir (Özan vd., 2011).

UTEAK, YÖK tarafından tanınmak amacıyla dernekleşme sürecini 2 Temmuz 2010'da tamamlamış ve TEPDAD kurulmuştur. Dernek tüzüğünde, UTEAK ile geçiş dönemi ilişkileri ve devir kuralları belirtilmiştir (Özan vd., 2011).

Temmuz 2010'da kurulan TEPDAD ilk genel kurulunu Aralık 2010'da yapmıştır. YKK'nın tescil verdiği bağımsız bir akreditasyon kuruluşu olan TEPDAD, Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu (World Federation for Medical Education – WFME) tarafından da 2023 tarihine kadar akredite edilmiştir. Tüzüğü gereği UTEAK kurul ve komisyonlarında belirli görevleri yapmış kişiler derneğe üye olabilmektedir (URL-36, 2017).

Nisan 2018 itibariyle TEPDAD tarafından akredite edilmiş programlara ait liste kurumun internet sitesinden alınarak Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. TEPDAD Akreditasyon Listesi

TIP FAKÜLTESİ	AKREDİTASYON BİTİŞ TARİHİ
ACIBADEM ÜNİVERSİTESİ	2023
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	2023
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	2019
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ	2023
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	2019
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	2019
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	2024
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	2023
EGE ÜNİVERSİTESİ	2023
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ	2024
FIRAT ÜNİVERSİTESİ	2023
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	2021
GAZİ ÜNİVERSİTESİ (TÜRKÇE)	2023
GAZİ ÜNİVERSİTESİ (İNGİLİZCE)	2024
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ (TÜRKÇE VE İNGİLİZCE)	2023
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA (TÜRKÇE VE İNGİLİZCE)	2019
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İSTANBUL	2019
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	2019
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	2024
KOÇ ÜNİVERSİTESİ	2024
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	2023

MERSİN ÜNİVERSİTESİ	2018
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	2024
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	2023
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	2021
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	2024
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	2024
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ	2020

Kaynak: URL-37, 2018

TEPDAD kalite politikasının temel felsefesini tıp eğitimi veren kurumlarda sosyal sorumluluk çerçevesinde sürekli değerlendirme, öğrenme ve gelişme kültürüne katkıda bulunmak oluşturmaktadır. Bu doğrultuda TEDAD; bilgilendirme faaliyetleri, değerlendirme ve akreditasyon çalışmaları ile tıp eğitiminin kalite standardının yükseltilmesine, sunulan sağlık hizmetinin ve toplumun sağlamlık düzeyinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır (URL-36, 2017).

11.3.4.6. Mimarlık Akreditasyon Kurulu (MİAK)

MİAK 2006 yılında 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu'nun 2. maddesinde belirtilen görevleri yerine getirmek üzere kurulmuştur. 2. maddede belirtilen görevler şu şekilde sıralanmıştır (URL-38, 2017):

- Meslek mensuplarının müşterek ihtiyaçlarını karşılamak,
- Mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak,
- Mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak amaçlarıyla ve meslek menfaatleriyle ilgili işlerde resmî makamlarla işbirliği yaparak gerekli yardımlarda ve tekliflerde bulunmak,
- Meslekle ilgili bütün mevzuatı, normları, fennî şartnameleri incelemek ve bunlar hakkındaki görüş ve düşünceleri ilgililere bildirmek,
- Mimarlık eğitimini değerlendirmek ve yetkinlik çalışmaları aracılığı ile geliştirmek.

MİAK'ın temel amacı mimarlık eğitiminin yetkinlik çalışmaları ile geliştirilmesini sağlamak ve eğitimi veren kurumların değerlendirme işlemlerini gerçekleştirmektir. Bu sayede eğitim kalitesi yüksek ve alanında yetkinliğe sahip mimarlar yetiştirilerek toplumun genel refah seviyesinin de artırılması hedeflenmektedir. İster gönüllülük esasına dayalı olarak isterse de yetkili bir üst kuruluş tarafından zorunlu olarak bir eğitim kurumu tarafından talep edilen akreditasyon işleminde MİAK; ilk olarak eğitim programını başarılı bir şekilde tamamlayarak mezun olan mimarların eğitim hayatı süresince edinmiş oldukları standartların yetkin bir mesleki pratiklik için ihtiyaç duyulan tasarım, mesleki ve teknik becerilerinin yeterli olmasını garanti altına almayı amaçlamaktadır (URL-38, 2017).

MİAK'ın değerlendirme kapsamında, YÖK'e bağlı yükseköğretim kurumlarının mimarlık bölümlerinin mimarlık programları yer almaktadır. Kurul, değerlendirmeyi yapacak değerlendiricilerini önceden belirlemektedir. Akreditasyon sürecinde görevli değerlendiriciler kurulda aktif olarak görev yapmakta olan veya önceki dönemlerde görev yapmış üyeler ya da önceki dönemlerde değerlendirme çalışmalarına katılmış kişilerden oluşmaktadır. Değerlendiricilerden en az on beş yıllık mesleki tecrübe aranmaktadır. Değerlendirme zamanı önceden belirlenmiş değerlendiriciler arasından 3 kişilik bir ekip seçilmektedir (URL-38, 2017).

MİAK değerlendirme süreci, değerlendirme talebinde bulunacak kurum tarafından hazırlanacak olan özdeğerlendirme raporunun kurula sunulmasıyla başlar. Gönüllülük esasına dayalı olarak yürütülen bu süreçte ilgili program analiz edilerek programa ait değerlendirme ölçütlerinde belirtilen genel ilkelerin karşılanıp karşılanmadığı tespit edilir. Değerlendirmede kullanılacak ölçütler ve sürecin işleyiş şekli MİAK tarafından belirlenir (URL-38, 2017).

MİAK değerlendirme ölçütleri (URL-38, 2017);

- Program felsefesi,
- Program kompozisyonu ve yapısı,
- Mezunun kazanması beklenen bilgi ve beceri,
- İnsan kaynakları,
- Öğrenme kaynakları (fiziksel kaynaklar),
- Mali kaynaklar,
- Nitelik sağlama ve geliştirme,
- Öğrenciye destek ve kılavuzluk,

- Ödüllendirme sistemleri

Yukarıda sayılan değerlendirme ölçütlerine göre akredite edilecek programın güçlü yönleri, eksiklikleri, yetersizlikleri ve olumsuzlukları hazırlanacak rapor aracılığıyla tespit edilir.

Nisan 2018 tarihi itibarıyla MİAK tarafından akredite edilmiş programlara ait liste MİAK'ın internet sitesinden alınarak Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. MİAK Akreditasyon Listesi

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	Mimarlık Lisans Programı (Türkçe)
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	Mimarlık Lisans Programı (Türkçe)
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ	Mimarlık Lisans Programı (Türkçe)
DOĞU AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	Mimarlık Lisans Programı (İngilizce)
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	Mimarlık Lisans Programı (Türkçe)
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	Mimarlık Lisans Programı (Türkçe)
ULUSLARARASI KIBRIS ÜNİVERSİTESİ	Mimarlık Lisans Programı (İngilizce)
ATILIM ÜNİVERSİTESİ	Mimarlık Lisans Programı (Türkçe) Program Başvurusu Kabul Edildi
GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	Mimarlık Lisans Programı (Türkçe) Program Başvurusu Kabul Edildi
OKAN ÜNİVERSİTESİ	Mimarlık Lisans Programı (İngilizce) Program Başvurusu Kabul Edildi
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ	Mimarlık Lisans Programı (İngilizce) Program Başvurusu Kabul Edildi
LEFKE AVRUPA ÜNİVERSİTESİ	Mimarlık Lisans Programı (İngilizce) Program Başvurusu Kabul Edildi

Kaynak: URL-39, 2018

11.3.4.7. Fen, Edebiyat, Fen-Edebiyat, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakülteleri Öğretim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (FEDEK)

FEDEK farklı disiplinlerdeki Fen, Edebiyat, Fen-Edebiyat, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakülteleri (Fen Edebiyat Fakültesi - FEF olarak anılacaktır) bölümlerinde eğitim-öğretim,

bilimsel araştırma ve topluma hizmeti iletmek amacıyla kurulmuştur. FEDEK'in amacı FEF öğretim programları için akreditasyon, değerlendirme ve bilgilendirme çalışmaları yaparak, Türkiye'de FEF öğretiminin kalitesinin yükseltilmesine katkıda bulunacaktır (URL-40, 2017).

FEDEK akreditasyonu gönüllülük esasına dayalı bir süreç olup bu sayede FEF programlarının öğretim kalitesinin yükseltilmesi ve sürekliliğine katkıda bulunmak üzere (FEDEK, 2009);

- Başvuruda bulunan FEF programlarından değerlendirme ölçütlerini sağlayanları belirlenmesi,
- Ölçütleri sağlayan programları ilan ederek toplumu, öğrenci adaylarını, öğrenci velilerini, ilgili eğitim-öğretim kurumlarını, ilgili dernek ve kuruluşları, olası işverenleri ve devlet kurumlarının bilgilendirilmesi,
- FEF'deki mevcut öğretim programlarının sürekli iyileştirilmesi ve yeni programların geliştirilmesi konularında yönlendiricilik yapılması amaçlanmaktadır.

FEDEK akreditasyon süreci ilk kez başvuranlar ve akreditasyon süreci dolanlar olarak ikiye ayrılmaktadır (FEDEK, 2009);

Akreditasyon için ilk kez başvuran programlar:

- Bir veya daha fazla programını akredite etmek üzere ilk kez değerlendirme talebinde bulunacak kurum bu isteğini yazılı olarak FEDEK'e değerlendirmenin yapılacağı yılın Ocak ayı sonuna kadar iletir. Kurum, bu yazıda hangi programlar için başvuru yapmak istediğini bildirir ve programlar hakkında kısa açıklamaları içeren tanıtıcı özet bilgiyi de ek olarak gönderir.
- Akredite edilmek üzere başvurusu yapılan ilgili programın değerlendirilip değerlendirilemeyeceği, değerlendirmeye tabi tutulabilecek programlar için belirlenen akreditasyon ücreti ve ödeme şartları FEDEK tarafından ilgili kuruma en geç Şubat ayı sonuna kadar bildirir.
- İlgili kurumun FEDEK'in bildirimini ve şartlarını kabul ettiğine dair teyit mektubunu Mart ayı sonuna kadar FEDEK'e yollamasıyla akreditasyon talebi kesinleşir. Bu tarihe kadar teyit mektubu göndermeyen kurumların başvuruları geri çekilmiş sayılır.
- FEDEK, akreditasyon talebi kesinleşen programlar için değerlendirme takımı kurma çalışmalarına başlar.

- Kurum tarafından akreditasyon talepleri kesinleşen programların her biri için ayrı ayrı olmak üzere format ve içerikleri FEDEK tarafından belirlenmiş özdeğerlendirme raporu hazırlanır. Her program için ayrı olarak hazırlanan özdeğerlendirme raporunun ve eklerinin bir adet basılı kopyası ile bir adet elektronik kopyası değerlendirmeye tabi tutulacak yılın Temmuz ayı sonuna kadar FEDEK'e gönderilir.
  - FEDEK, özdeğerlendirme raporlarını istenen formata uygunluk bakımından inceler ve özdeğerlendirme raporlarının format uygunluğunu ya da uygun olmayanlar için belirlenen hususların giderilmesini Ağustos ayı sonuna kadar ilgili kuruma bildirir.
  - Özdeğerlendirme raporları uygun bulunan programlar ile format yetersizliklerini 15 gün içinde gideren programların değerlendirme süreci FEDEK tarafından başlatılır. Belirlenen hususları, FEDEK tarafından bildirilmesini takiben 15 gün içinde gidermeyen programların başvuruları kurumları tarafından geri çekilmiş sayılır.
  - Başvuru sayısının yüksek olması durumunda, FEDEK aynı değerlendirme yılı içinde ikinci bir başvuru dönemini ve buna bağlı olarak ikinci bir değerlendirme takvimi belirleyebilir.
- Akreditasyon süresi dolan programlar:
- FEDEK, akreditasyon süresi dolacak olan programların bağlı olduğu kurumlara, akreditasyon sürelerinin dolacağı tarihten iki yıl önceki Aralık ayının sonuna kadar bir hatırlatma yazısı gönderir.
  - Bu tür programların başvuru işlemlerinde, akreditasyon süresi dolacak olan ve FEDEK tarafından genel değerlendirme ya da ara değerlendirme işlemi görecektir programlar için değerlendirme talep etmek isteyen bir kurum bu isteğini yazılı olarak FEDEK'e akreditasyon sürelerinin dolacağı tarihten bir yıl önceki Ocak ayının sonuna kadar iletir. Kurum, bu yazıda hangi programlar için başvuru yapmak istediğini bildirir ve ek olarak gönderir.
  - Ara rapor ya da ara ziyaret değerlendirmesi yapılacak programlar kapsamlı bir özdeğerlendirme raporu yerine, yalnızca bir önceki genel değerlendirmede saptanmış olan zayıflık, kaygı ve gözlemler odaklı bir rapor hazırlarlar. Bu raporun ve eklerinin bir adet basılı kopyasını ve bir adet elektronik kopyasını FEDEK'e değerlendirmenin yapılacağı yılın Temmuz ayı sonuna kadar gönderirler.

- Akreditasyon sürelerinin dolacağı tarihten bir yıl önceki Ocak ayının sonuna kadar FEDEK'e başvurmayan programlar FEDEK tarafından daha önce verilmiş olan akreditasyon süreleri sonunda akredite edilmiş programlar listesinden çıkartılır.

İlgili programları değerlendirecek olan takımlar, FEDEK bünyesinde aktif olarak görev yapan veya daha önce görev almış üyelerden ya da asgari iki dönem FEDEK değerlendiriciliği yapmış deneyim sahibi program değerlendiricileri arasından FEDEK tarafından seçilir. Takıma başkanlık edecek kişide yine FEDEK tarafından belirlenir. Gerekli görüldüğü hallerde eş takım başkanı ve/veya eş değerlendiriciler de belirlenebilir. Genel değerlendirme, ara ziyaret ve "kanıt göster" değerlendirmelerinden sonraki ilk ara değerlendirmelerde takımlar en az üç kişiden oluşur. Ara ziyaret gibi değerlendirmenin odağının çok kısıtlı ve değerlendirilecek iki program arasında önemli ölçüde örtüşme olduğu durumlarda takımdaki üye sayısı azaltılabilir. Değerlendiriciler belirlenirken; değerlendirilecek kurumla değerlendirici arasında olması muhtemel bir çıkar çatışması/çakışması, oluşturulacak takım içinde akademik - sanayi temsil dengesi, kurumsal dağılım ve kadın - erkek dengesi gibi hususlar göz önünde bulundurulur. Oluşturulacak takımlar en geç Eylül ayının sonuna kadar kesinleştirilerek ilgili kuruma FEDEK tarafından bildirilir ve kurumdan ilgili raporlar ile eklerinin basılı ve elektronik örneklerinin takım üyelerine gönderilmesi istenir. Bu aşamadan sonra takım ile kurum arasındaki tüm haberleşme ve düzenlemeler takım başkanı ile kurumdaki ilgili kişinin (dekan veya dekan yardımcısı) ortak sorumluluğu ve işbirliği içerisinde yürütülür (FEDEK, 2009).

Nisan 2018 tarihi itibariyle FEDEK tarafından akredite edilmiş programlara ait liste FEDEK'in internet sitesinden alınarak Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. FEDEK Akreditasyon Listesi

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ (FEN FAKÜLTESİ)	Biyoloji Fizik İstatistik Kimya Matematik
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ (EDEBİYAT FAKÜLTESİ)	Arkeoloji Felsefe Sanat Tarihi Sosyoloji Tarih Türk Dili ve Edebiyatı

ANKARA ÜNİVERSİTESİ (FEN FAKÜLTESİ)	Astronomi ve Uzay Bilimleri Biyoloji Fizik İstatistik Kimya Matematik
ATILIM ÜNİVERSİTESİ (FEN – EDEBİYAT FAKÜLTESİ)	Mütercim - Tercümanlık
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ (FEN – EDEBİYAT FAKÜLTESİ)	Matematik Sosyoloji
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ (FEN – EDEBİYAT FAKÜLTESİ)	Biyoloji İngiliz Dili ve Edebiyatı Matematik Türk Dili ve Edebiyatı
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ (FEN – EDEBİYAT FAKÜLTESİ)	İstatistik
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ (FEN FAKÜLTESİ)	Aktüerya Biyoloji İstatistik Kimya Matematik Fizik
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ (EDEBİYAT FAKÜLTESİ)	Sosyoloji
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ (FEN FAKÜLTESİ)	Astronomi ve Uzay Bilimleri Biyoloji Fizik Matematik Moleküler Biyoloji ve Genetik
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ (FEN – EDEBİYAT FAKÜLTESİ)	İngiliz Dili ve Edebiyatı Psikoloji Türk Dili ve Edebiyatı
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ (FEN VE EDEBİYAT FAKÜLTESİ)	Fizik Matematik – Bilgisayar Türk Dili ve Edebiyatı Moleküler Biyoloji ve Genetik Psikoloji
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ (FEN FAKÜLTESİ)	Biyoloji
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ (FEN – EDEBİYAT FAKÜLTESİ)	Arkeoloji Biyoloji Felsefe Kimya Matematik

MERSİN ÜNİVERSİTESİ (FEN – EDEBİYAT FAKÜLTESİ)	Kimya
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ (FEN FAKÜLTESİ)	Biyoloji İstatistik
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ (FEN – EDEBİYAT FAKÜLTESİ)	Kimya
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ (FEN – EDEBİYAT FAKÜLTESİ)	Alman Dili ve Edebiyatı Biyoloji Coğrafya Çeviribilim Felsefe Fizik Kimya Matematik Sosyoloji Tarih Türk Dili ve Edebiyatı
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ (FEN FAKÜLTESİ)	Biyoloji Fizik İstatistik Kimya Matematik
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ (FEN FAKÜLTESİ)	Biyoloji Kimya
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ (FEN – EDEBİYAT FAKÜLTESİ)	Biyoloji
ULUSLARARASI KIBRIS ÜNİVERSİTESİ (FEN – EDEBİYAT FAKÜLTESİ)	Psikoloji Türk Dili ve Edebiyatı
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ (FEN VE EDEBİYAT FAKÜLTESİ)	Felsefe Fizik Antropoloji Çeviribilim İngiliz Dili ve Edebiyatı Matematik Psikoloji Türk Dili ve Edebiyatı Sosyoloji Tarih

Kaynak: URL-41, 2018

FEDEK, etkinliklerinde yer alan her tüm personelinden (FEDEK kurullarının üyesi, FEDEK çalışanı ya da program değerlendiricisi) etik davranış içinde olmalarını beklemektedir. Bu kişiler en üst düzey profesyonellik, dürüstlük ve doğruluk standartları ile çalışmalıdırlar. FEDEK; etkinliklerinde yansız, adil ve eşittir. Bu sebeple; FEDEK etkinliklerini yürüten kişilerin görevlerini etik davranış içinde yapmaları gerekmektedir.

11.3.4.8. Veteriner Hekimliği Eğitim Kurumları ve Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (VEDEK)

VEDEK, eğitim kurumlarının veteriner hekimliği ve programlarının değerlendirme, akreditasyon ve bilgilendirme çalışmalarını yürüterek Türkiye’de veteriner hekimliği alanında sunulan eğitimin kalitesinin arttırılmasına katkıda bulunan bir sivil toplum kuruluşudur. Dernek, YÖK’ün “2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu”nun 7 ve 65’inci maddelerini esas alarak hazırlanan ve 20.09.2005 tarih ve 25942 Sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği” kapsamında 07.06.2010 tarihinde kurulmuştur (URL-42, 2017).

VEDEK’in ulusal ve uluslararası düzeyde ortak kabul görmüş belirli standartlar çerçevesinde temel amaçları aşağıdaki gibidir (URL-43, 2017);

- Eğitim kurumlarında sunulan veteriner hekimliği eğitim programlarının araştırma faaliyetleri, eğitim-öğretim ve idari hizmetlerini değerlendirmek,
- Akreditasyon işlemlerini gerçekleştirmek ve bilgilendirme çalışmaları yapmak,
- Türkiye’de sunulan veteriner hekimliği eğitim hizmetinin uluslararası alanda rekabet edilebilir düzeyde kalitesinin geliştirilmesine katkıda bulunmak,
- Güncel ve gelişmekte olan teknolojileri kavrayan, araştırma temeline dayalı bilgi ve beceri ile donanmış, etik ilke ve tutuma sahip ve yaşam boyu öğrenmeyi ilke edinmiş nitelikli veteriner hekimler yetiştirilerek toplum refahının ileri götürülmesini destekleyen faaliyetlerde bulunmak olarak sıralanabilir.

VEDEK’in üzerinde önemle durduğu iki konu, iç kalite yönetimi sürecinin sağlıklı işlemesi ve kalite değerlendirme çalışmalarıdır. Bu kapsamda; Yönetim Kurulu’ndan bağımsız faaliyet gösteren Veteriner Hekimliği Eğitim Kurumları ve Programları Akreditasyon Komitesi (VAK), Genel Kurul ve Denetim Kurulu’na iç kalite süreci hakkında görüş ve önerilerini düzenli olarak aktaran VEDEK İç Kalite Güvenliği Komitesi bulunmaktadır. Fakültelelere ziyaretler sonucu yapılan değerlendirme süreçlerini takiben

“Ziyaret Sonrası Geri Bildirim” formları gönderilir. Sürecin amacına yönelik sağlıklı bir şekilde işleyip işlemediği bu geri bildirimlerle düzenli olarak takip edilir. İlgili kurumun güçlü ve zayıf yönleriyle varsa aksaklıklar tespit edilerek iyileştirme için gerekli raporlama ve bilgilendirmeler yapılır. İç Kalite Güvenliği Komitesi'nin bildirdiği görüş ve öneriler ışığında genel kurul, yönetim kurulu veya diğer komiteler gerekli geri beslemeleri yapar, önlemleri alır, eğitimler gerçekleştirir. Dolayısıyla ulusal değerlendirme sürecinde kalitenin korunması ve artırılması için faaliyetler sürekli olarak gerçekleştirilir (URL-44, 2017).

Nisan 2018 itibariyle VEDEK tarafından akredite edilmiş programlara ait liste VEDEK'in internet sitesinden alınarak Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11. VEDEK Akreditasyon Listesi

VETERİNER FAKÜLTESİ	AKREDİTE OLDUĞU TARİHİ	AKREDİTE SÜRESİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	30 Eylül 2015	7 Yıl Süre İle Akredite
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	30 Eylül 2015	7 Yıl Süre İle Akredite
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	30 Eylül 2015	7 Yıl Süre İle Akredite
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	30 Eylül 2015	7 Yıl Süre İle Akredite
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	30 Aralık 2016	7 Yıl Süre İle Akredite
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	16 Şubat 2018	2 Yıl Süre İle Şartlı Akredite

Kaynak: URL-45, 2018

VEDEK'e başvuruda bulunacak tüm veteriner fakülteleri (eğitim kurumları ve programları) için hazırlanan ulusal akreditasyon ve değerlendirme temel standartları Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) kapsamında Veteriner Temel Alan Yeterlilikleri ve uluslararası akreditasyon kurum/kuruluşlarının ölçütleri göz önüne alınarak düzenlenmiştir. Bunlar (URL-46, 2017);

- Veteriner hekimliği eğitim kurumlarının (veteriner fakülteleri) veteriner hekim olarak mezun olacak kişilerin temel gereksinimler çerçevesinde veteriner hekimliği mesleği ile ilgili her alanda yeterli olabilmesini sağlayacak mesleki, etik ve araştırma tabanlı eğitim hizmetini standartlara uygun biçimde vermesi ve bu eğitimi kaliteli ve sürdürülebilir kılması gerekmektedir. Veteriner fakültelerinin

akreditasyon, kalite değerlendirme ve kontrolü işlemi; resmi statüde sektör paydaşları ve topluma açık şekilde oluşturulan politika, strateji ve prosedürler aracılığıyla akreditasyon kuruluşu olan VEDEK tarafından gerçekleştirilecektir.

- Fakültelerde yaşam boyu öğrenim de dâhil olmak üzere veteriner hekimlik eğitimi bilimsel bilgi, araştırma ve uygulamaya dayalı olmalı ve öğrencilere yeterli öğrenim olanakları sunulmalıdır.
- Hayvan hastalıkları, klinik ve laboratuvar eğitimi, hayvansal üretim ve “Tek Sağlık” çerçevesi içerisinde halk sağlığı konularıyla öğrenciler eğitimlerinin erken dönemlerinde tanışmalı ve bu tüm eğitim sürecinde devam ettirilmelidir. Bunlara ek olarak, veteriner fakültelerinin bilimsel araştırma yapabilecek, lisansüstü eğitim verebilecek ve sürekli eğitimi sağlayabilecek şekilde gerekli altyapı, donanım ve imkânlarla sahip olması hem veteriner hekimlere hem de topluma hizmet verebilmesi açısından önem taşımaktadır.

11.3.4.9. Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (HEPDAK)

HEPDAK, eğitim kurumlarının hemşirelikle ilgili bölümlerinin lisans ve lisansüstü eğitim programlarının değerlendirme, bilgilendirme ve akreditasyon çalışmalarını yürüterek Türkiye’de sunulan hemşirelik eğitiminin kalite standardının yükseltilmesine bu sayede daha nitelikli ve iyi eğitilmiş hemşirelerin yetişmesiyle etkili ve güvenli şekilde bakım sunularak toplumun sağlığının geliştirilmesi amacıyla 2013 yılında kurulmuştur (URL-47, 2017).

HEPDAK bu amacını gerçekleştirmek için aşağıdaki faaliyetlerde bulunur (URL-47, 2017):

- Eğitim kurumlarının başvurusu üzerine hemşirelik eğitim programlarını değerlendirmek ve akredite etmek,
- Akreditasyon işlemini gerçekleştirmek üzere çalışmalarında görev alacak değerlendiricilerin seçimi ve eğitimini yürütmek,
- Hemşirelik eğitim programı yöneticileri ile öğretim üyelerini program değerlendirmesi hakkında bilgilendirilmek ve eğitimlerini gerçekleştirmek,
- Program değerlendirme standartlarını ve süreçleri belirlemek bunu yaparken de hemşirelik eğitim programlarının paydaşlarının var olan ve gelecekte olması

muhtemel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak ve bunları sürekli izleyerek standartların ve süreçlerin gözden geçirilmesini ve yenilenmesini sağlamak,

- Amaca yönelik olarak hem ulusal hem de uluslararası seviyede konferans, seminer, çalıştay, panel, kurs vb. toplantılar düzenlemek ve bu kapsamda yürütülen çalışmalara destek vermek,
- Değerlendirme, akreditasyon ve eğitim çalışmalarıyla ilgili olarak ulusal ve uluslararası düzeydeki meslek örgütleri, dernekler ve akreditasyon kuruluşlarıyla iletişim kurarak işbirliği yapmak, bu sayede ortak projeler yürütmek, yardımlaşmak ve işbirliği sağlamak,
- Uluslararası karşılıklı ve çok taraflı tanınma anlaşmaları yapmak,
- İlgili ulusal ve uluslararası kuruluşlara üye olmak,
- Yürüttüğü faaliyetlerin etkinliğini arttırmak ve geliştirmek amacıyla inceleme ve araştırmalar yapmak, yaptırmak,
- Dokümantasyon merkezi ve internet sayfası oluşturarak amaçlarını gerçekleştirmek için gerekli her türlü bilgi, belge, doküman ve yayınları temin etmek. Ayrıca, yürüttüğü çalışmalarını duyurmak için amaçları doğrultusunda dergi, kitap gibi yayınlar ile üyelerine dağıtmak üzere çalışma ve bilgilendirme bültenleri çıkarmak, çalışma alanı ile ilgili basılı, görsel-ışitsel materyal hazırlamak, posta ve elektronik posta ile yaymak,
- Amaçlarını gerçekleştirmek için sağlıklı bir çalışma ortamını sağlamak, her türlü teknik araç ve gereci, demirbaş ve kırtasiye malzemelerini temin etmek,
- 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu'nda belirtilen usullere göre ve gerekli izinler alınmak koşuluyla yardım toplama faaliyetlerinde bulunmak ve yurt içinden ve yurt dışından bağış kabul etmek,
- Amaçlarını gerçekleştirmek üzere gerekli gelirleri elde etmek için iktisadi ve ticari işletmeler kurmak ve işletmek veya benzer amaçlı işletmelere ortak olmak,
- Faaliyetler için ihtiyaç duyulan taşınır, taşınmaz mal satın almak, satmak, kiralamak, kiraya vermek ve taşınmazlar üzerinde ayni hak tesis etmek,
- Amacın gerçekleştirilmesi için gerek görülmesi durumunda federasyon kurmak veya kurulu bir federasyona katılmak, gerekli izin alınarak derneklerin izinle kurabileceği tesisleri kurmak, mallarının bir kısmını ile vakıf birlikleri kurmak,

- Amaçlarını gerçekleştirmek için gerek görülmesi halinde, 5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun hükümleri saklı kalmak üzere, kamu kurum ve kuruluşları ile görev alanlarına giren konularda ortak projeler yürütmek,
- Amaçları ile ilgisi bulunan ve kanunlarla yasaklanmayan alanlarda, diğer derneklerle, vakıflarla, sendikalarla, birliklerle ve benzeri sivil toplum kuruluşlarıyla ortak bir amacı gerçekleştirmek için platformlar oluşturmak.

Nisan 2018 itibariyle HEPDAK tarafından akredite edilmiş programlara ait liste HEPDAK'ın internet sitesinden alınarak Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12. HEPDAK Akreditasyon Listesi

FAKÜLTE/YÜKSEKOKUL	AKREDİTASYON GEÇERLİLİK SÜRESİ
EGE ÜNİVERSİTESİ HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ	01.05.2016-30.09.2018
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ	01.05.2016-30.09.2018
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ	01.05.2016-30.09.2018
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ	06.04.2017-01.04.2019

Kaynak: URL-48, 2018

Türkiye’de hemşirelik alanında sunulan eğitimin kalite standardını yükseltmeyi amaç edinen HEPDAK, yürüttüğü çalışmalarda sürekli iyileştirme ile birlikte kalite felsefesi gereklerini yerine getirerek sürekliliğini sağlamak ve hemşirelik eğitiminin sürekli iyileştirilmesi ilkesini benimsemiştir. Ayrıca, HEPDAK sunduğu hizmetlerin kalitesini en üst seviyede tutmak ve sürekliliğini sağlamaya yönelik kalite politikasına sahiptir. HEPDAK, iç ve dış geribildirim mekanizmalarını işleterek sürekli iyileşme sağlar. Sürece katılan tüm üyelerin sürekli öğrenmesine yönelik kendi içinde ya da benzer kurumlarda öğrenme fırsatları oluşturur ve katılım konusunda kişileri cesaretlendirir. Üyelerin kendi potansiyellerinin farkında olmasını sağlar ve öğrenme gereksinimlerine yönelik destek verir. HEPDAK, sunulan hizmetin kalitesinin en üst seviyeye taşınabilmesi için işbirliğinin geliştirilmesinin başarıya ulaşmada önemli olduğuna inanarak ulusal ve uluslararası

kuruluşlarla işbirliği fırsatları arar ve geliştirir. İşbirliğinin sürdürülebilmesi, işbirliği kurulan ilgili kuruluşların hedefleriyle uyumlu olmasına, uzmanlıklarına, karşılıklı bilgi paylaşımına, birlikte çalışmaya ve karşılıklı saygı, işbirliği ve açıklığa dayanması esasına bağlıdır (URL-49, 2017).

11.3.4.10. Eğitim Fakülteleri Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (EPDAD)

EPDAD, yükseköğretim kurumlarının eğitim fakülteleri programlarını değerlendirerek akredite etmek ve bilgilendirme faaliyetlerini yürüterek sunulan eğitim hizmetinin kalite seviyesini yükseltmek amacıyla kurulmuş bir dış değerlendirme kuruluşudur. Bu amaca uygun olarak ulusal ve uluslararası düzeyde güncel ve gelişmekte olan eğitim ve öğretim yaklaşımlarını yakından takip eden ve bunları uygulayan nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesini hedeflemektedir (URL-50, 2018).

EPDAD'ın amacını gerçekleştirmek için yürüttüğü faaliyetler aşağıda sıralanmıştır (URL-50, 2018):

- Akredite edilmek üzere başvuruda bulunan eğitim fakülteleri eğitim programlarının değerlendirme ve akreditasyon işlemlerini gerçekleştirmek,
- Akreditasyon çalışmalarında görev alacak değerlendiricilerin seçimi ve eğitimini yürütmek,
- Program yöneticileri ile öğretim üyelerini program değerlendirmesi hakkında bilgilendirilmek ve eğitimlerini gerçekleştirmek,
- Eğitim fakülteleri eğitim programlarının paydaşlarının var olan ve gelecekte olması muhtemel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak ve bunları sürekli izleyerek program değerlendirme ölçütlerini belirlemek, bu ölçüt ve süreçlerin gözden geçirilmesini ve yenilenmesini sağlamak,
- Kurs, seminer, konferans, panel, çalıştay vb. toplantılar düzenlemek,
- İlgili uluslararası kuruluşlarla işbirliği yaparak ortak projeler yürütmek,
- Uluslararası anlaşmalar imzalamak,
- Belirlediği hedeflere ulaşmak için lazım olan bilgi, belge, doküman ve yayınların tümünü temin etmek, ayrıca; temin edilen bu bilgi ve belgelerin muhafazası ve paydaşlarla paylaşımı için bir dokümantasyon merkezi oluşturmak, internet sayfası oluşturmak, gazete, dergi, kitap vb. yayınlar yapmak,

- Çalışma alanı ile ilgili basılı, görsel-işitsel materyal hazırlamak, çalışma ve bilgilendirme bültenleri çıkarmak,
- Posta ve elektronik posta yoluyla yürüttüğü tüm etkinlikleri ve çalışmalarını yaymak,
- Sağlıklı bir çalışma ortamı oluşturmak ve işlerin yürütülmesi için gerekli her türlü demirbaş, kırtasiye malzemesi, teknik araç ve gereci temin etmek,
- 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu'na uygun olarak tüm yardımları kabul etmek,
- İhtiyaçlarını gidermek amacıyla iktisadi, ticari ve sanayi işletmeler kurmak ve işletmek veya benzer amaçlı işletmelere ortak olmak,
- Faaliyetlerini yürütmek için gerekli olan taşınır ve taşınmaz malları satın almak, satmak, kiralamak, kiraya vermek ve taşınmazlar üzerinde aynı hak tesis etmek,
- Amacı doğrultusunda federasyon kurmak veya hâlihazırda kurulu olan bir federasyona katılmak, gerekli izin alınarak derneklerin izinle kurabileceği tesisleri kurmak, mallarının bir kısmı ile vakıf birlikleri kurmak,
- Amaçlarını gerçekleştirmek için gerek görülmesi halinde, 5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun hükümleri saklı kalmak üzere, kamu kurum ve kuruluşları ile görev alanlarına giren konularda ortak projeler yürütmek,
- Amaçları ile ilgisi bulunan ve kanunlarla yasaklanmayan alanlarda, diğer derneklerle, vakıflarla, sendikalarla, birliklerle ve benzeri sivil toplum kuruluşlarıyla ortak bir amacı gerçekleştirmek için platformlar oluşturmak.

EPDAD'ın altı temel stratejik hedefi bulunmaktadır. Bunlar (URL-51, 2018):

Öğretmen yetiştirmede kaliteyi artırmak: EPDAD, öğretmen yetiştiren kurumlar hakkında doğru yargılara ulaşabilmek için kanıt temelli performans ölçütlerine ve sürekli gelişime dayanan açık ve yüksek standartlara sahip olacaktır.

Sürekli gelişimi desteklemek: EPDAD, niteliği sergilemek ve sürekli gelişimi desteklemek için akreditasyon aşamalarını kullanma konusunda öğretmen yetiştiren kurumları destekleyecektir.

Araştırma ve inovasyonu geliştirmek: EPDAD, öğretmen yetiştirmede sürekli gelişimi desteklemek için araştırma ve inovasyon amaçlı bir ajanda geliştirecek ve uygulayacaktır.

Akreditasyonun değerini artırmak: EPDAD, birbiriyle ilişkili ve uygulanabilir nitelik ölçütlerine dayalı değerlendirmeler yoluyla nitelikli öğretmen yetiştiren kurumlara

yönelik farkındalıkları ve akreditasyonun değerini geliştirecek; bu sayede daha çok kurumun katılımı sağlanacak; istihdamda akredite edilmiş programları avantajlı hale getirecek düzenlemeler yapılmasına yönelik politikalar desteklenecektir.

Model bir akredite edici kuruluş olmak: EPDAD, mükemmeliyeti model olarak temsil edecek ve akreditasyon için çeşitli yollar önerecektir.

Model bir öğrenme organizasyonu olmak: EPDAD, öz-çalışma ve sürekli gelişim uygulamalarını model olarak temsil edecektir.

EPDAD'ın 2018-2019 Dönemi için kabul ettiği akreditasyon başvuruları Tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13. EPDAD 2018-2019 Değerlendirme Dönemi Kabul Edilen Akreditasyon Başvuruları

BAŞVURU YAPAN ÜNİVERSİTE	BAŞVURU YAPILAN PROGRAM
Adıyaman Üniversitesi	İlköğretim Matematik Öğretmenliği
İstanbul Aydın Üniversitesi	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Türkçe Öğretmenliği İngilizce Öğretmenliği Arapça Öğretmenliği Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği
Bahçeşehir Üniversitesi	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği İngilizce Öğretmenliği Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Bartın Üniversitesi	Türkçe Öğretmenliği
Boğaziçi Üniversitesi	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği
Bülent Ecevit Üniversitesi	Fen Bilgisi Öğretmenliği İlköğretim Matematik Öğretmenliği Türkçe Öğretmenliği Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Sınıf Öğretmenliği Okul Öncesi Öğretmenliği
Hacettepe Üniversitesi	Okul Öncesi Öğretmenliği Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Okul Öncesi Öğretmenliği İngilizce Öğretmenliği
MEF Üniversitesi	İlköğretim Matematik Öğretmenliği Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık İngilizce Öğretmenliği
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	İngilizce Öğretmenliği Okul Öncesi Öğretmenliği
TED Üniversitesi	Okul Öncesi Öğretmenliği Sınıf Öğretmenliği Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği İngilizce Öğretmenliği Okul Öncesi Öğretmenliği Özel Eğitim Öğretmenliği Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Sınıf Öğretmenliği Türkçe Öğretmenliği
Yakın Doğu Üniversitesi	İngilizce Öğretmenliği Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği
Yeditepe Üniversitesi	İngilizce Öğretmenliği Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği

Kaynak: URL-52, 2018

11.3.4.11. Eczacılık Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (ECZAKDER)

ECZAKDER, Yüksek Öğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği çerçevesinde, Eczacılık Fakültesi Dekanları Konseyi tarafından, Eylül 2011’de bağımsız bir kurul olarak oluşturulan Ulusal Eczacılık Eğitimi Akreditasyon Kurulu’na (ECZAK) tüzel kişilik kazandırmak için Mayıs 2014’te, kurulmuş ve Aralık 2014 tarihinde Yükseköğretim Kurulu tarafından tanınmıştır (URL-53, 2017).

ECZAKDER’in amacı eğitim kurumlarının eczacılık eğitimi programları için akreditasyon, değerlendirme ve bilgilendirme çalışmaları yaparak Türkiye’de sunulan eczacılık eğitimi hizmetinin uluslararası alanda rekabet gücünü artırarak kalitesinin yükseltilmesini hedeflemekte ve gelişimine katkı sağlamayı öngörmektedir (URL-53, 2017).

ECZAKDER tarafından bu güne kadar akredite edilen 10 eczacılık fakültesi Tablo 14’de gösterilmiştir. Bunlar;

Tablo 14. ECZAKDER Akreditasyon Listesi

ECZACILIK FAKÜLTESİ	AKREDİTASYON GEÇERLİLİK SÜRESİ
Anadolu Üniversitesi	06.01.2015-06.01.2021
Ankara Üniversitesi	06.01.2015-06.01.2021
Ege Üniversitesi	06.01.2015-06.01.2021
Gazi Üniversitesi	06.01.2015-06.01.2021
Hacettepe Üniversitesi	06.01.2015-06.01.2021
İstanbul Üniversitesi	06.01.2015-06.01.2021
Marmara Üniversitesi	06.01.2015-06.01.2021
Atatürk Üniversitesi	21.01.2016-06.01.2022
Yeditepe Üniversitesi	21.01.2016-06.01.2022
Erciyes Üniversitesi	21.01.2016-06.01.2022

Kaynak: URL-54, 2018

Ülkemizdeki eczacılık eğitiminin kalite standardını uluslararası düzeye çıkararak bunun sürekliliğini sağlanmayı amaç edinen ECZAKDER, kendisini sürekli geliştirerek eczacılık eğitim hizmeti sunan yükseköğretim kurumlarının kalite güvencesi konusundaki

yaklaşımlarını ve beklentilerini karşılamaya açıktır. ECZAKDER en üst seviyede kaliteli hizmet verebilmek amacıyla kalite politikasını aşağıdaki değerler üzerine inşa etmiştir (URL-55, 2017).

- **Şeffaflık ve hesap verebilirlik:** ECZAKDER, kamuoyu ve paydaşlarını bilgilendirmek amacıyla kalite güvencesine yönelik yürüttüğü tüm etkinliklerini, uyguladığı politika ve süreçlerini, kararlar ve raporlar için ölçütlerini yayınlama konusunda şeffaftır.
- **Katılımcılık:** ECZAKDER, paydaşlarının fikirlerine önem vererek ilgili süreçlerde paydaşlar tarafından sunulan görüş ve önerileri değerlendirir.
- **Bağımsızlık:** Herhangi bir kişi ya da kurumun etkisi altında kalmaksızın bağımsız ve özerk şekilde faaliyet gösterir.
- **İşbirliğine açık olmak:** Ulusal ve uluslararası işbirlikleri kurar ve geliştirir.
- **Yenilikçi olmak:** Yürüttüğü faaliyetlerin kalite standardını yükseltmek ve sürekliliğini sağlamak için yenilikleri takip eder ve sürekli öğrenir.
- **Değer yaratma:** Sunduğu hizmetten faydalanan kurum ve paydaşlarına katma değer sağlayacak etkinliklerde bulunur. Ayrıca; eğitimin ve değerlendirme sürecinin sürekli iyileşmesi için çalışır.
- **Saygılı ve güvenilir olma:** Yürüttüğü süreçler ve bu süreçlerin çıktıları konusunda paydaşlarına karşı sorumluluk sahibidir. Çalışanları ve gönüllüleri hizmet verilen kurumlarla saygılı ve etik davranış çerçevesinde bir ilişki kurar ve sürdürür.

11.3.4.12. Türk Psikologlar Derneği (TPD)

Psikoloji Derneği, 1956 yılında İstanbul'da kurulan psikoloji alanındaki ilk dernektir. Psikolojik hizmetlerde duyulan ihtiyacın 1970'li yıllarda artmasıyla birlikte bu alanda hizmet veren kişilerin mesleki gereksinimlerinin olduğu dikkat çekmiştir. Bunu çözmek ve örgütlenmek için 1976 yılında Ankara'da Psikologlar Derneği (PD) kurulmuştur. Derneğin yürütmüş olduğu faaliyetler, önemli bir kısmını akademisyenlerin oluşturduğu bir grubun 1992 yılında "Çarşamba Buluşmaları" olarak adlandırılan toplantılar tertip etmesine kadar oldukça sınırlı kalmıştır. Bu toplantılar üyelerin evlerinde ya da iş yerlerinde gerçekleştirilerek toplantılarda "Bir meslek olarak psikolojinin geliştirilmesi", "Psikoloji alanında bir meslek birliğinin kurulması ve faaliyetlerinin

arttırılması” gibi konular ele alınmıştır. 1996 yılında daha işlevsel ve birleştirilmiş bir dernek kurmak amacıyla İstanbul'daki Psikoloji Derneği ile Ankara merkezli Psikologlar Derneği birleşmiş ve bugünkü TPD oluşmuştur (URL-56, 2017).

TPD, psikolojiyi hem bilim hem de meslek olarak geliştirebilmek amacıyla hedefler belirlemiştir. Bunlar (URL-56, 2017):

- Türk Psikoloji Dergisi'ni SSCI indeksinde taranan bir dergi haline getirmek,
- Uluslararası derneklerle işbirliği kurarak kendini geliştirmek ve uluslararası kongrelere katılarak psikoloji alanındaki güncel yaklaşımları yakından takip etmek,
- Kapsamı daha geniş bir bülten çıkarmak,
- Sistematik bir şekilde belgelerin arşivlenmesini sağlamak,
- Üyelere eğitim imkânları sunmak,
- Üyelerinin özlük haklarını arttırmak ve üyelerin sorumluluklarının yerine getirilmesine destek olmak,
- Kamu yararına yürütülen bilimsel ve mesleki uygulamalara destek sunmak,
- TPD'nin bir Meslek Odası olmasına yönelik çalışmalar yapmak,
- Psikoloji mesleğine yönelik araştırma ve uygulamalarda kalitenin yükseltilmesini sağlamak,
- Psikolojinin hem yerel hem de uluslararası arenada desteklenmesi ve geliştirilmesinde daha aktif bir rol almak,
- Toplum yararına yönelik programların oluşturulması ve uygulanmasını sağlamak,
- Türkiye'de bilimsel alanda uygulanan yenilikleri desteklemektir.

Nisan 2018 itibariyle TPD tarafından akredite edilmiş programlara ait liste TPD'nin internet sitesinden alınarak Tablo 15'te gösterilmiştir.

Tablo 15. TPD Akreditasyon Listesi

ÜNİVERSİTE	BÖLÜM
Hacettepe Üniversitesi	Psikoloji Bölümü Lisans Programı
Ankara Üniversitesi	Psikoloji Bölümü Lisans Programı
Boğaziçi Üniversitesi	Psikoloji Bölümü Lisans Programı
Koç Üniversitesi	Psikoloji Bölümü Lisans Programı
Ege Üniversitesi	Psikoloji Bölümü Lisans Programı
ODTÜ	Psikoloji Bölümü Lisans Programı
İstanbul Üniversitesi	Psikoloji Bölümü Lisans Programı
Doğu Akdeniz Üniversitesi	Psikoloji Bölümü İngilizce Lisans Programı
İstanbul Bilgi Üniversitesi	Psikoloji Bölümü
Özyeğin Üniversitesi	Psikoloji Bölümü
Başkent Üniversitesi	Psikoloji Bölümü
Bahçeşehir Üniversitesi	Psikoloji Bölümü

Kaynak: URL-57, 2018

TPD, Bakanlar Kurulu tarafından 1997 yılında "kamu yararına dernek" statüsünü kazanmış sayılı derneklerden biridir. Dernek, uluslararası derneklere olan üyeliklerini ve onlarla olan işbirliğini 1990'lı yıllar boyunca arttırarak; 1992 yılında, Uluslararası Psikoloji Bilimi Birliği'nin (International Union of Psychological Science - IUPsyS), 1993'te ise Avrupa Psikologlar Birliği Federasyonu'nun (European Federation of Psychologists' Associations - EFPA) üyesi olmuştur. Bu üyelikler, meslektaşlarla kurulan işbirliklerinin artmasını sağlayarak, psikolojinin Türkiye'deki gelişimine katkıda bulunan önemli basamaklardır. Son yıllarda ise üye olunan organizasyonlarda çeşitli komitelere ve komisyonlara katılarak daha aktif roller alınmaya başlanmıştır (EFPA bünyesinde yer alan Bilimsel Komite, Eğitimde Psikologlar Çalışma Birimi, Afet ve Kriz Psikolojisi Çalışma Birimi). Dernek, ayrıca Amerikan Psikologlar Birliği (APA) ile de iş birliği içindedir (URL-56, 2017).

11.3.4.13. İletişim Eğitimi Değerlendirme Akreditasyon Kurulu (İLEDAK)

İletişim Eğitimi Değerlendirme Akreditasyon Kurulu (İLEDAK)'a ait Çalışma Yönetmeliği, "İletişim Araştırmaları Derneği (İLAD) Tüzüğü'nün 3, 5, 10 ve 12.maddeleri uyarınca hazırlanmıştır. Amacı, İLAD'ın oluşturduğu İLEDAK ile İLAD organı olarak

çalışacak diğer kurulların, komisyonların ve çalışma gruplarının işleyişini düzenlemektir. Bu yönetmelik, İLEDAK'ın işleyişi ile ilgili olarak Genel Kurul kararı ile belirlenmesine ihtiyaç duyulan hususları kapsamaktadır (URL-58, 2018).

İLAD, tüzük, yönetmelik ve yönergelerle belirlediği "İletişim Eğitimi Değerlendirme ve Akreditasyon" işlevini yerine getirirken aşağıda belirtilen özel hedeflere ulaşmayı gözetir (URL-58, 2018):

- Toplum, öğrencileri, öğrenci adaylarını, öğrenci rehberlerini, öğrenci velilerini, eğitim kurumlarını, meslek örgütlerini, olası işverenleri, devlet kurumlarını ve diğer paydaşları bilgilendirmek üzere, asgari değerlendirme ölçütlerini sağlayan iletişim programlarını belirlemek.
- İletişim alanındaki mevcut eğitim programlarının ilerletilmesi, sürekli iyileştirilmesi ve yeni programların geliştirilmesi konularında yönlendirici rol oynamak.
- İletişim eğitimi veren Türkiye'deki yükseköğretim-eğitim kurumlarının uluslararası düzeyde gelişimini teşvik etmek.

İLEDAK'ın Görev, Yetki ve Sorumlulukları (URL-58, 2018);

- YÖK tarafından tanınan yükseköğretim kurumlarının iletişim ön lisans, lisans ve lisansüstü programlarının İLAD adına akreditasyonu için ayrıntılı bir program düzenlemek, değerlendirmek ve akreditasyon kararlarını almak.
- Program değerlendirmeleri sırasında görev yapacak program değerlendirme ekiplerini ve bu ekiplerde görev alacak program değerlendiricilerini, eş değerlendiricileri, öğrenci değerlendiricileri, ekip başkanlarını ve eş başkanları belirlemek.
- Program değerlendiricileri ve öğrenci değerlendirici adaylarını belirlemek.
- Yürürlükteki akreditasyon süreçleri ve değerlendirme ölçütleriyle ilgili gerekli gördüğü değişiklik önerilerini Yönetim Kurulu'na sunmak.

İLEDAK; İLAD'a bağlı olarak 2016 yılında kurulmuş yükseköğretim kurumlarının İletişim Fakülteleri ve iletişim eğitimi veren eğitim kurumlarını akredite eden bir kuruluştur. İLEDAK'a; 31.01.2018 tarihinden itibaren iki yıl süreyle YKK tarafından yetki verilmiştir.

11.3.4.14. Sağlık Bilimleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (SABAK)

Sağlık Bilimleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (SABAK); farklı disiplinlerdeki sağlık bilimleri eğitim programları için akreditasyon, değerlendirme ve bilgilendirme çalışmaları yaparak Türkiye'de sağlık bilimleri eğitiminin kalitesinin yükseltilmesine katkıda bulunmak amacı ile kurulan ve bağımsız bir dernektir (URL-59, 2018).

SABAK bu amaç doğrultusunda, güncel ve gelişmekte olan teknolojileri kavrayan, daha iyi eğitilmiş ve daha nitelikli sağlık profesyonelleri yetiştirilerek toplumun refahının ileri götürülmesini hedeflemektedir (URL-59, 2018).

SABAK, kuruluş amaçlarını gerçekleştirmek için dernek tüzüğünde de belirtildiği üzere aşağıdaki faaliyetlerde bulunur (URL-59, 2018):

- İlgili kurumun başvurusu üzerine sağlık bilimleri eğitim programlarını değerlendirerek akredite etmek,
- Değerlendiricileri belirlemek ve eğitimlerini yürütmek,
- Program yöneticilerinin ve öğretim üyelerinin program değerlendirmesi konusunda bilgilendirilmesini ve eğitimini gerçekleştirmek,
- Sağlık bilimleri programlarının paydaşlarının şimdiki ve gelecekteki gereksinimlerini sürekli izleyerek, program değerlendirme ölçütlerinin belirlenmesini, gerektiğinde değerlendirme ölçütlerinin ve süreçlerinin gözden geçirilmesini ve yenilenmesini sağlamak,
- Derneğin amaçları doğrultusunda ulusal ve uluslararası düzeyde kurs, seminer, konferans, panel, çalıştay vb. toplantılar düzenlemek ve bu kapsamdaki çalışmalara destek vermek,
- Eğitim, değerlendirme ve akreditasyon ile ilgili ulusal ve uluslararası dernekler, meslek örgütleri ve akreditasyon kuruluşlarıyla iletişim kurmak, işbirliği yapmak, ortak projeler yürütmek, yardımlaşmak,
- Uluslararası karşılıklı ve çok taraflı tanınma anlaşmaları yapmak,
- İlgili ulusal ve uluslararası kuruluşlara üye olmak,
- Faaliyetlerinin etkinleştirilmesi ve geliştirilmesi için inceleme ve araştırmalar yapmak, yaptırmak,

- Amaçlarını gerçekleştirmek için gerekli olan her türlü bilgi, belge, doküman ve yayınları temin etmek, dokümantasyon merkezi oluşturmak, internet sayfası oluşturmak, çalışmalarını duyurmak için amaçları doğrultusunda gazete, dergi, kitap gibi yayınlar ile üyelerine dağıtmak üzere çalışma ve bilgilendirme bültenleri çıkarmak, çalışma alanı ile ilgili basılı, görsel-işitsel materyal hazırlamak, posta ve elektronik posta ile yaymak,
- Amaçlarını gerçekleştirmek için sağlıklı bir çalışma ortamını sağlamak, her türlü teknik araç ve gereci, demirbaş ve kırtasiye malzemelerini temin etmek,
- 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu'na uygun olarak tüm yardımları kabul etmek,
- Amaçlarını gerçekleştirmek için ihtiyaç duyduğu gelirleri temin etmek amacıyla iktisadi, ticari ve sanayi işletmeler kurmak ve işletmek, veya benzer amaçlı işletmelere ortak olmak,
- Faaliyetler için ihtiyaç duyulan taşınır, taşınmaz mal satın almak, satmak, kiralamak, kiraya vermek ve taşınmazlar üzerinde aynı hak tesis etmek,
- Amacın gerçekleştirilmesi için gerek görülmesi durumunda federasyon kurmak veya kurulu bir federasyona katılmak, gerekli izin alınarak derneklerin izinle kurabileceği tesisleri kurmak, mallarının bir kısmı ile vakıf birlikleri kurmak,
- Amaçlarını gerçekleştirmek için gerek görülmesi halinde, 5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun hükümleri saklı kalmak üzere, kamu kurum ve kuruluşları ile görev alanlarına giren konularda ortak projeler yürütmek,
- Amaçları ile ilgisi bulunan ve kanunlarla yasaklanmayan alanlarda, diğer derneklerle, vakıflarla, sendikalarla, birliklerle ve benzeri sivil toplum kuruluşlarıyla ortak bir amacı gerçekleştirmek için platformlar oluşturmak.

Dernek bünyesinde söz konusu faaliyetlerin gerçekleştirilmesine katkıda bulunacak olan komiteler belirlenmiştir. Bu komiteler; Aday Belirleme Komitesi, Eğitim Komitesi, Ölçüt Belirleme ve Geliştirme Komitesi ile Değerlendirme ve İzleme Komitesidir.

11.3.4.15. Turizm Eğitimi Değerlendirme ve Akreditasyon Kurulu (TURAK)

Turizm Eğitimi Değerlendirme ve Akreditasyon Kurulu (TURAK) Yönetmeliği'nin birinci maddesinde kurulun amacı; "Turizm Akademisyenleri Derneği (TUADER) organı

olarak yükseköğretim turizm programlarının değerlendirme ve akreditasyon süreçlerinde çalışacak tüm kurulların, komisyonların ve çalışma gruplarının işleyişini düzenlemektir” olarak açıklanmıştır (URL-60, 2018).

Aynı yönetmeliğin beşinci maddesinde; TUADER-TURAK öğretim programları akreditasyon hedefleri aşağıdaki gibi belirtilmiştir (URL-60, 2018):

- Toplum ve yükseköğretim paydaşlarını (öğrenci adaylarını, öğrenci rehberlerini, öğrenci velilerini, eğitim-öğretim kurumlarını, meslek örgütlerini, olası işverenleri, devlet kurumlarını vb.) bilgilendirmek üzere akredite edilen Yükseköğretim Turizm Programlarını belgeleyerek duyurmak.
- Yükseköğretim Turizm Programlarında eğitim, öğretim, araştırma ve topluma hizmetin ilerletilmesi, sürekli iyileştirilmesi, böylece daha iyi eğitilmiş, niteliği yükseltilmiş bireylerin yetiştirilerek toplum refahının ileri götürülmesi konularında yönlendirici rol oynamak.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUNZUR ÜNİVERSİTESİ MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ (ÖRGÜN) BÖLÜMÜ LİSANS PROGRAMI ÖRNEĞİ

Çalışmamızın bu kısmında Munzur Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği (Örgün) Bölümü Lisans Programı'nın MÜDEK akreditasyonu kapsamında değerlendirilmesi yapılacaktır. Bu değerlendirme de MÜDEK'in sitesinden yayınlamış olduğu "Mühendislik Lisans Programları Değerlendirme Ölçütleri (Sürüm 2.1 – 23.12.2014)" kriterleri esas alınacaktır. Değerlendirmeye geçmeden önce yine MÜDEK'in sitesinden yayınlamış olduğu "Özdeğerlendirme Raporu (Sürüm 2.3 – 07.03.2015)" esas alınarak Munzur Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği'ne ait örnek bir Özdeğerlendirme Raporu hazırlanacaktır. Ayrıca; programa ait verilecek bilgilerde kurumun internet sitesi ile Mühendislik Fakültesi Dekan Yardımcılığı ve İnşaat Mühendisliği Bölüm Başkanlığı görevini yürüten Dr. Öğr. Üyesi Selim CEMALGİL ile yapılan görüşmelerde elde edilen bilgiler esas alınacaktır.

1. Munzur Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği (Örgün) Bölümü Öz Değerlendirme Raporu

MÜDEK'in sitesinden yayınlamış olduğu "Özdeğerlendirme Raporu (Sürüm 2.3 – 07.03.2015)" esas alınarak hazırlanmıştır (URL-61, 2018).

**MÜDEK
ÖZDEĞERLENDİRME RAPORU**

[İnşaat Mühendisliği]

[Munzur Üniversitesi]

[Aktuluk Kampüsü Merkez/TUNCELİ PK:62000]

[2018]

ÖZDEĞERLENDİRME RAPORU

[İnşaat Mühendisliği]

[Munzur Üniversitesi]

A. Programa İlişkin Genel Bilgiler

1. İletişim Bilgileri

Program değerlendiricisinin ziyaret öncesi iletişim kuracağı sorumlu kişiyi (Bölüm başkanı ya da onun tayin edeceği birisi) belirtiniz; ad, adres, telefon ve faks numaraları ve e-posta adresini veriniz.

Sorumlu: Bölüm Başkanı

Adres: Munzur Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği Bölümü
Aktuluk Yerleşkesi Merkez/TUNCELİ PK.62000

Tel: 0428 213 1794 **Dâhili:** 2506 – 2434

E-Posta: blmbaskani@munzur.edu.tr

2. Program Başlıkları

Opsiyonlar dâhil olmak üzere, transkriptlerde (öğrenci not durum belgelerinde) ve diplomalarda yer aldığı biçimde, program çerçevesinde verilen tüm derecelerin adlarını yazınız ve gerekli açıklamaları veriniz.

Programa ait başarı notları Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16. Munzur Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü Başarı Notları

BAŞARI NOTU	KAT SAYI
AA	4.00
BA	3.50
BB	3.00
CB	2.50
CC	2.00
DC	1.50
DD	1.00
FF	0.00

Kaynak: URL-62, 2018

3. Programın Türü

Normal öğretim

4. Programdaki Eğitim Dili

Türkçe

5. Programın Kısa Tarihçesi ve Değişiklikler

Programın kısa bir tarihçesini veriniz ve programda yapılan büyük çaplı son değişiklikleri (daha önce MÜDEK değerlendirmesinden geçmiş programlarda son değerlendirmeden itibaren olanlara ağırlık vererek) açıklayınız.

Üniversitemizin 28/03/1983 tarih ve 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununa, 22/05/2008 tarih ve 5765 sayılı Kanuna eklenen 102. Maddesiyle kurulması ile birlikte Mühendislik Fakültesi kurulmuş ve buna bağlı olarak da İnşaat Mühendisliği Bölümü kurulmuştur (URL-63, 2018).

Bölümümüz 2010-2011 Eğitim Öğretim Yılında ilk öğrencilerini almış ve 2013-2014 yılında ilk mezunlarını vermiştir (URL-63, 2018).

6. Önceki Yetersizliklerin ve Gözlemlerin Giderilmesi Amacıyla Alınan Önlemler

Program MÜDEK tarafından ilk kez değerlendirilecek ise, bu alt bölümde sadece bu durumu belirtmeniz yeterlidir.

Bölüm ilk kez değerlendirilecektir.

B. Değerlendirme Özeti

Ölçüt 1. Öğrenciler

1.1 Öğrenci Kabulleri

1.1.1 Programa hangi süreçle öğrenci kabul edildiğini açıklayınız.

Programa öğrenci kabulü, 6/12/2016 tarihli ve 29910 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan, Munzur Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim Yönetmeliği’nin ikinci bölümü Madde 5’te aşağıdaki gibi ifade edilmiştir (URL-64, 2018).

MADDE 5 – (1) Üniversiteye kayıt yaptırmaya ilişkin esaslar şunlardır:

a) ÖSYM’ce yapılan yerleştirme sonucunda, o öğretim yılında üniversitenin fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokullarına kayıt hakkı kazanmış veya özel yetenek sınavı ile öğrenci alınacak bölüm ve programlarda, o öğretim yılı için yapılan özel yetenek sınavında başarılı olmak gerekir.

b) Üniversiteye kayıt hakkı kazanan adayların kayıt işlemleri, ÖSYM tarafından belirlenen tarihlerde, Senato tarafından belirlenen esaslara göre, şahsen başvuru yoluyla veya elektronik ortamda yapılır. Posta ile başvuru kabul edilmez. Adaylar, noter aracılığıyla belirledikleri vekilleri aracılığı ile de kayıt yaptırabilir. İstenen belgelerin aslı veya Üniversite tarafından onaylı örnekleri kabul edilir. Süresi içinde kaydını yaptırmayan aday, hakkını kaybeder.

c) Yabancı uyruklu öğrencilerin kayıtları, ilgili mevzuat hükümleri ile Senato tarafından belirlenen esaslara göre yapılır.

ç) Zorunlu yabancı dil hazırlık programı olan birimlere kayıt olan öğrenciler, Üniversite tarafından düzenlenen ve önceden tarihi ilan edilen yeterlik/seviye tespit sınavına alınırlar. Bu sınavda başarılı olanlar ile Senato tarafından eşdeğeri kabul edilen ulusal ve uluslararası sınavlarda belirlenen düzeyde başarılı olduklarını belgeleyenler, ilgili bölümün/programın öğrencisi olurlar ve öğrenimlerine başlarlar.

d) Kayıt için sahte veya tahrif edilmiş belge kullanan veya Üniversiteye gerekten ÖSYM tarafından yapılan sınavda sahtecilik yaptığı belirlenen kişinin kaydı, kayıt tarihi itibarıyla iptal edilir ve hakkında kanuni işlemler başlatılır. Bu kişi Üniversiteden ayrılmışsa kendisine verilen diploma dâhil tüm belgeler iptal edilir. Bu kişinin yatırmış olduğu öğrenci katkı payı ve/veya öğrenim ücretleri geri ödenmez. Kayıt için sunulan belgelerde eksiklik veya tahrifat olduğunun belirlenmesi veya öğrencinin başka bir eşdeğer örgün yükseköğretim programına (aynı anda iki ön lisans ya da iki lisans programına) kayıtlı olması hâllerinde, kesin kayıt yapılmış olsa bile kayıt iptal edilir.

1.1.2 Tablo 16’da son beş yıla ilişkin kontenjanları, programa yeni kayıt yaptıran öğrencilerin sayılarını, ÖSYS puanlarını ve başarı sırasını yazınız. Kurum ziyareti başlangıcında bu tablonun güncel bir sürümü takım üyelerine sunulmalıdır.

1.1.3 Kontenjanlar ve programa kabul edilen öğrenci sayılarıyla bu öğrencilerle ilgili göstergelerin yıllara göre değişiminin bir değerlendirmesini veriniz. Programa kabul edilen öğrencilerin, programın kazandırmayı hedeflediği çıktuları (bilgi, beceri ve

davranışları) öngörülen sürede edinebilecek altyapıya ne düzeyde sahip olduklarının bir değerlendirilmesini veriniz.

Program kontenjan sayısı ile kayıt yaptıran öğrenci sayıları 2013-2014 ile 2015-2016 eğitim yılları arasında 57 kişidir. Bu sayı 2016-2017 eğitim yılında 40'a 41 olarak düşüp bir sonraki yılda 45'e 46 olarak yükselmiştir. Verilen eğitim yıllarındaki öğrenci sayıları 2010 yılında kurulmuş bir program açısından değerlendirildiğinde ve de üniversitenin coğrafi konumu da göz önüne alındığı zaman yeni kurulmuş bir üniversite ve program için yeterli düzeydedir.

1.1.4 Programa kabul edilen öğrenciler için hazırlık sınıfı varsa, bu uygulamayla ilgili düzenlemeleri açıklayınız ve program öğrencilerinin hazırlık sınıfındaki başarı durumuna ilişkin istatistiksel bilgi veriniz. Bu amaçla tablo kullanabilirsiniz.

Programda İngilizce hazırlık sınıfı bulunmaktadır ancak bu öğrencilerin isteğine bırakılmıştır. Hazırlık sınıfı açısından zorunlu bir eğitim söz konusu değildir. Programa yerleşen öğrenci sayı ve puanlarına ait bilgiler Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17. Lisans Öğrencilerinin ÖSYS Derecelerine İlişkin Bilgi

Akademik Yıl ⁽¹⁾	Kontenjan	Kayıt Yaptıran Öğrenci Sayısı	ÖSYS Puanı		ÖSYS Başarı Sırası	
			En yüksek	En düşük	En yüksek	En düşük
2017-2018	45	46	298,32977	268,71276		
2016-2017	40	41	346,92659	272,90139		
2015-2016	57	57	386,42323	270,51826		
2014-2015	57	57	422,91227	275,05455		
2013-2014	57	57	396,38738	274,45181		

Kaynak: MÜDEK Özdeğerlendirme Raporu (Sürüm 2.3 – 07.03.2015)

Notlar:

- (1) İçinde bulunulan yıl dâhil, son beş yıl için veriniz.
- (2) Kurum ziyareti başlangıcında bu tablonun güncellenmiş bir sürümü takım üyelerine sunulmalıdır.

1.2 Yatay ve Dikey Geçişler, Çift Anadal ve Ders Sayma

1.2.1 Tablo 18'i son beş yıl için doldurunuz. Kurum ziyareti başlangıcında bu tablonun güncel bir sürümü takım üyelerine sunulmalıdır.

1.2.2 Yatay geçiş, dikey geçiş, çift anadal ve yan dal uygulamaları ile başka programlarda ve/veya kurumlarda alınmış dersler ve kazanılmış kredilerin değerlendirilmesinde uygulanan politikaları özetleyiniz ve bu politikaların nasıl uygulandığını açıklayınız.

Programda ift anadala başlamış olan başka bölümün ğrencisi ve başka bölümlerde çift anadala başlamış olan program ğrencisi bulunmamaktadır.

Programa yatay geçiş ve dikey geçiş yapan ğrenci sayıları Tablo 18’de yıllar itibariyle gösterilmiştir.

Tablo 18. Yatay Geçiş, Dikey Geçiş ve ift Anadal Bilgileri

Akademik Yıl ⁽¹⁾ , (2)	Programa Yatay Geçiş Yapan ğrenci Sayısı	Programa Dikey Geçiş Yapan ğrenci Sayısı	Programda ift Anadala Başlamış Olan Başka Bölümün ğrenci Sayısı	Başka Bölümlerde ift Anadala Başlamış Olan Program ğrenci Sayısı
2017-2018	3	2	-	-
2016-2017	11	4	-	-
2015-2016	18	-	-	-
2014-2015	15	-	-	-
2013-2014	32	-	-	-

Kaynak: MÜDEK zdeğerlendirme Raporu (Sürüm 2.3 – 07.03.2015)

Notlar:

- (1) İçinde bulunulan yıl dâhil, son beş yıl için veriniz.
- (2) Sayılar ilgili akademik yılda geçiş yapmış ya da çift anadala başlamış olan ğrenci sayılarıdır.
- (3) Kurum ziyareti başlangıcında bu tablonun güncellenmiş bir sürümü takım üyelerine sunulmalıdır.

6/12/2016 tarihli ve 29910 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan, Munzur niversitesi n Lisans ve Lisans Eğitim-ğretim Yönetmeliği’nin ikinci bölümünün 8. ve 9. Maddeleri; yatay geçiş, çift anadal ve dikey geçiş ile ilgilidir (URL-64, 2018).

MADDE 8 – (1) Yatay geçiş, çift anadal ve yan dal programı ile ilgili işlemler 24/4/2010 tarihli ve 27561 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan, Yksğretim Kurumlarında n lisans ve Lisans Düzeyindeki Programlar Arasında Geçiş, ift Anadal, Yan Dal ile Kurumlar Arası Kredi Transferi Yapılması Esaslarına İlişkin Yönetmelik

hükümlerine göre yapılır. Yatay geçiş, çift anadal ve yan dal programı ile ilgili esaslar Senato tarafından belirlenir.

MADDE 9 – (1) Dikey geçişler; 19/2/2002 tarihli ve 24676 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan, Meslek Yüksekokulları ve Açık öğretim Ön Lisans Programları Mezunlarının Lisans Öğrenimine Devamları Hakkında Yönetmelik hükümleri ve YÖK kararlarına göre yapılır. Dikey geçiş ile ilgili esaslar, Senato tarafından belirlenir.

6/12/2016 tarihli ve 29910 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan, Munzur Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim Yönetmeliği’nin ikinci bölümünün 13. Maddesi; yatay geçiş, çift anadal ve dikey geçiş sonucu muaf olunacak dersler ile ilgilidir (URL-64, 2018).

MADDE 13 – (1) Üniversiteye kaydını yaptıran öğrenciler, daha önce kayıtlı buldukları yükseköğretim kurumunda başarmış oldukları dersler için, Üniversiteye kesin kayıt yaptırdıkları eğitim öğretim yılının başlamasından itibaren en geç on beş gün içinde bir defaya mahsus muafiyet talebinde bulunabilirler. Bu süre dışındaki başvurular dikkate alınmaz.

(2) Yeni kayıt olduğu birimin intibak komisyonu, bir hafta içinde muafiyet talebinde bulunan öğrencinin daha önce almış olduğu dersleri içerik, kredi/saat uyumluluğu ve başarı notu bakımından değerlendirerek intibak formu hazırlar. Öğrencinin intibakı, ilgili birim yönetim kurulu tarafından karara bağlanır.

1.3 Öğrenci Değişimi

1.3.1 Kurum ve/veya program tarafından başka kurumlarla yapılan anlaşmalar ve kurulan ortaklıkları belirtiniz.

Kurumun veya programın başka kurumlarla yapılmış herhangi bir anlaşması veya ortaklığı bulunmamaktadır.

1.3.2 Öğrenci hareketliliğini teşvik edecek ve sağlayacak düzenlemeleri özetleyiniz.

Öğrenci hareketliliğini teşvik edecek herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

1.3.3 Değişim programlarından yararlanan öğrenciler hakkında sayısal ve niteliksel bilgi veriniz.

Farabi+ ve Erasmus Değişim programları çerçevesinde Munzur Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü’nden dışarıya öğrenci gitmektedir. Tablo 19’da 2012-2013

Akademik yılından itibaren Erasmus+ programı ile yurt dışına giden İnşaat Mühendisliği bölümü öğrencilerinin listesi verilmiştir.

Tablo 19. Erasmus+ Programı İnşaat Mühendisliği Bölümü Öğrenci Hareketlikleri

ERASMUS+ PROGRAMI İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİ HAREKETLİKLERİ (2012-2013 AKADEMİK YILINDAN GÜNÜMÜZE)		
Öğrenci Sayısı	Gidilen Ülke	Gidilen Kurum
19 Kişi	Polonya	Rzeszow University of Technology
5 Kişi	Polonya	University of Bielsko-Biala
2 Kişi	Romanya	University of Oradea
1 Kişi	Portekiz	Instittutio Politechnico de Tomar

Kaynak: Munzur Üniversitesi Rektörlüğü Uluslararası İlişkiler Ofisi

Tablo 19’da detaylı olarak verilen bilgilere bakılacak olursa 2012-2013 akademik yılından itibaren toplam 27 öğrenci, 3 farklı ülkede, 4 farklı üniversitede Erasmus+ Programı kapsamında eğitimlerine devam etmiştir.

Farabi değişim programı kapsamında İnşaat Mühendisliği bölümü öğrencileri yurtiçindeki farklı üniversitelere eğitim amacıyla gitmiştir. Bu öğrencilerin gitmiş oldukları kurumlar ve gittikleri akademik yıl hakkındaki bilgiler Tablo 20’de detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 20. Farabi Değişim Programı İnşaat Mühendisliği Bölümü Öğrenci Hareketlikleri

FARABİ DEĞİŞİM PROGRAMI İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİ HAREKETLİKLERİ	
Öğrenci Sayısı	Gidilen Kurum
3 Kişi	Dicle Üniversitesi
1 Kişi	Harran Üniversitesi
1 Kişi	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Kaynak: Munzur Üniversitesi Rektörlüğü Farabi Koordinatörlüğü

Farabi Değişim Programına başvuru şartları kurumun internet sitesinden yayınlanmış olup aşağıda verilmiştir (URL-65, 2018):

- Munzur Üniversitesi'ne Kayıtlı LİSANS/LİSANSÜSTÜ öğrencisi olması
- Genel akademik not ortalaması,
  1. Lisans için en az 2.00/4.00 olması
  2. Yüksek lisans için en az 2.50/4.00 olması
  3. Doktora için en az 2.50/4.00 olması
- Tercih edilecek Üniversite ve Bölüm ile Farabi Değişim Protokolünün bulunması
- Ders programının uyumlu olması

1.4 Danışmanlık ve İzleme

1.4.1 Öğrencileri ders ve kariyer planlaması konularında yönlendiren ve öğrencinin gelişiminin izlenmesini sağlayan danışmanlık hizmetlerini özetleyiniz.

Öğrencilere; programla alakalı konular hakkında seminerler düzenlenerek alanında uzman kişilerin bu seminerlere konuşmacı olarak katılmaları ve konu hakkında bilgi vermeleri ayrıca, öğrencilerin sorularını yanıtlamaları sağlanmaktadır.

Öğrencilere staj konusunda bölüm öğretim üyeleri tarafından destek ve bilgi sağlanmaktadır.

1.4.2 Öğretim üyelerinin danışmanlık hizmetlerine katkılarını sayısal ve niteliksel olarak açıklayınız.

Öğretim üyelerinin katkıları sayesinde öğrenciler; hem becerileri doğrultusunda daha verimli bir staj dönemi geçirmekte hem de alanında güncel bilgi ve teknolojilerle yakından tanışmaktadır.

1.5 Başarı Değerlendirmesi

1.5.1 Öğrencilerin derslerdeki ve diğer etkinliklerdeki başarılarının hangi yöntemlerle ölçüldüğünü ve değerlendirildiğini özetleyiniz.

1.5.2 Bu yöntemlerin şeffaf, adil ve tutarlı nitelikte olduğunu gerekçeleriyle açıklayınız.

Değerlendirme ölçütlerinin başında sınavlar gelmektedir. Ayrıca, stajla ilgili olarak öğrencilerin en az 3 kişilik bir jüri önünde sunum yapması gerekmektedir.

Uygulanan yöntemler ilgili dersin öğretim üyesi tarafından tüm öğrencilere aynı şartlar altında uygulanmakta olup aksi iddia edildiği takdirde öğrencinin itiraz hakkı bulunmaktadır. Staj sunumu da en az 3 kişilik jüri üyesi önünde öğrencinin değerlendirilmesi şeklinde gerçekleşmektedir.

Öğrenciler 30 gün beşinci yarıyılıda 30 günde yedinci yarıyılıda olmak üzere iki dönem staj yapmaktadırlar. Birinci staj döneminde tüm öğrenciler şantiye alanında stajlarını yürütmek zorundadırlar. Ancak, ikinci staj döneminde öğrencilerden ilgi duydukları bir anabilim dalı üzerinden stajlarını yapmaları istenmektedir. Öğrenciler; isterlerse karayollarında, isterlerse barajlarda ya da isterlerse büroda proje işlerinde stajlarını tamamlayabilmektedirler. Her iki staj dönemi sonunda öğrenciler; en az biri öğretim üyesi ve en az biri araştırma görevlisi olmak üzere toplamda en az üç kişilik bir staj komisyonu önünde yapmış oldukları staj ile ilgili sunum hazırlayarak çalışmalarının savunmasını yapmaktadırlar. Ayrıca; öğrencilerin stajları ile ilgili bir staj defteri tutulmaktadır. Staj komisyonundaki görevli öğretim üyelerinin her biri ayrı ayrı hem staj defterlerine hem de staj sunumuna not vermekte ve defterlere verilen notların ortalaması öğrencinin vize sınav notunu, sunuma verilen notların ortalaması da öğrencinin final sınav notunu oluşturmaktadır.

6/12/2016 tarihli ve 29910 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan, Munzur Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim Yönetmeliği’nin dördüncü bölümünün 22., 23., 24., 25., 26. ve 27. Maddeleri sınavlar, 29. Maddesi de değerlendirme ve notlar ile ilgili hükümleri içermektedir (URL-64, 2018).

Sınavlar

MADDE 22 – (1) Sınavların yazılı olarak yapılması esastır. Ancak, durum ve ihtiyaca göre ilgili kurul kararı ile sınavlar; sözlü/uygulamalı, hem yazılı hem sözlü/uygulamalı, proje tabanlı ya da internet tabanlı olarak da yapılabilir.

(2) Sınavlar, birimler tarafından hazırlanan ve en az on gün önce ilan edilen programa göre belirlenen zaman ve yerlerde yapılır. Ancak ara sınav yerine geçecek bazı dönem içi etkinlikler, belirli bir sınav programına ve ilana bağlı olmadan da yapılabilir. Gerek görüldüğünde sınavlar, mesai saatleri dışında veya milli ve dini bayramlar haricindeki cumartesi ve pazar günleri de yapılabilir.

(3) Sınavlarda kopya çeken, kopya girişiminde bulunan veya kopyaya yardım edenler ile sınav kâğıtlarının değerlendirilmesi sırasında kopya çektiği ya da yardım ettiği tespit edilen öğrenciler, o sınavdan sıfır almış sayılır ve disiplin soruşturma süreci başlatılır.

(5) Bir dersin başarı notu; o derse ait yarıyıl içi sınavlar, kısa sınavlar, arazi çalışması, uygulama, ödev, proje, atölye, seminer, devam, laboratuvar gibi çalışmalar ve yarıyıl sonu sınavı ile belirlenir. Her yarıyılın başlangıcından bir hafta önce, o yarıyıl açılacak derslere ait başarı değerlendirme sistemi; yarıyıl içi çalışmalarının türleri, sayısı, yarıyıl içi çalışmalarının başarı notuna katkısı ve yarıyıl sonu sınavlarının başarı notuna katkılarının hangi oranlarda olacağı gibi hususlar göz önünde bulundurularak dersi verecek öğretim elemanı tarafından ders uygulama formu doldurularak önerilir. Bu öneri, ilgili bölüm kurulu kararı ile kesinleşir ve ilan edilir.

(6) Dersle ilgili yarıyıl içerisindeki değerlendirme notları, ilgili dönemin son haftasından önce ilan edilir.

(7) Öğrencilerin bir dersteki başarı durumunu gösteren liste, Senatonun belirleyeceği esaslar çerçevesinde açıklanır. İlgili yönetim kurulu gerektiğinde bir dersin öğretim üyesinden, dersle ilgili başarı durumu değerlendirmesini yeniden isteyebilir. Dersin öğretim elemanı tarafından yapılan yarıyıl içi ve yarıyıl sonu not dağılımlarının başarı durumu istatistikleri ve değerlendirme raporu ders uygulama dosyasında yer alır. Dersin sorumlusu/sorumluları Senatonun belirlediği esaslar çerçevesinde ders uygulama dosyasını yarıyıl sonu sınavları bittikten sonra bir hafta içerisinde hazırlamak ve bölüm/program başkanlığına teslim etmekle yükümlüdür.

Ara sınavlar

MADDE 23 – (1) İlgili birim yönetim kurulunca aksi yönde karar alınan dersler hariç, her ders için altıncı hafta ile on ikinci hafta arasında en az bir ara sınav yapılır. Bir dersin ara sınavlarına girebilmesi için, öğrencinin o derse kayıtlı olması gerekir. Ara sınav tarihlerine kadar devamsızlıktan kalması kesinleşen öğrenci ara sınavlara giremez, girmiş olsa bile sınavı geçersiz sayılır.

Mazeret sınavı

MADDE 24 – (1) Mazeret sınavı, ara sınav günlerini kapsayan tarihlerde Rektörlük tarafından görevlendirilen veya Senato tarafından belirlenmiş mazeretler nedeniyle ara sınavlara katılmayan öğrenciler için yapılır. Öğrenci; mazeret belgesini bir dilekçe ekinde, ilgili bölüm/program başkanlığına, bu başkanlıkların bulunmadığı fakülte/yüksekokullarda dekanlığa/müdürlüğe, mazeretin bitiminden sonra en geç bir hafta içerisinde vermek zorundadır.

(2) Mazeret sınavı hakkı, Senato tarafından belirlenen esaslarda tanımlanan istisnai durumlarda, sadece ara sınavlar için verilir. Mazeret sınavı, ara sınav sayısına bakılmaksızın her yarıyılıda, dersten sorumlu öğretim elemanı tarafından belirlenen tarihte her ders için bir defa yapılır.

Genel sınav

MADDE 25 – (1) Öğrencinin, bir dersin genel sınavına girme hakkı kazanabilmesi için; derse kayıt olmuş, teorik derslerin en az % 70'ine, uygulamalı derslerde uygulamaların en az % 80'ine katılmış ve öğretim üyesinin ders için belirlediği ve yarıyıl başında ilan ettiği koşulları sağlamış olması gerekir.

(2) Genel sınava girme hakkı kazanamayan öğrenci, ilgili dersten devamsız sayılır.

(3) Genel sınav için mazeret sınavı açılmaz.

Bütünleme sınavı

MADDE 26 – (1) Bütünleme sınavına girebilme şartları ve başarı notu, genel sınav ile aynıdır.

(2) Öğrencilere, genel sınavda başarısız olduğu (FF notu aldığı) dersler için, her yarıyılın sonunda akademik takvimde belirtilen tarihler arasında bir bütünleme sınav hakkı verilir.

(3) Not yükseltmek isteyen öğrenciler, genel sınavda şartlı başarılı olduğu (DD/DC notu aldığı) derslerden bütünleme sınavına girebilirler. İlgili dönemin ara sınav notu, bütünleme sınavında da geçerlidir.

(4) Bütünleme sınavında alınan not, o dersin genel sınavı notu yerine geçer.

Mezuniyet sınavı

MADDE 27 – (1) Mezuniyet sınavına;

a) İzledikleri programdan mezun olmak için gerekli bütün derslerden geçer not aldıkları halde Genel Not Ortalaması (GNO) 2,00 olmadığı için mezun olamayan öğrenciler seçecekleri koşullu başarılı en fazla iki dersten,

b) Mezun olmak için genel sınava girme şartlarını yerine getirmiş olmak koşulu ile başarısız oldukları ders sayısı en fazla iki olan öğrenciler, başarısız kaldıkları derslerden girebilirler.

(2) Mezuniyet sınavı güz ve bahar döneminde bütünleme sınavından sonra ve akademik takvimde belirtilen tarihlerde yapılır.

Değerlendirme ve notlar

MADDE 29 – (1) Bir dersin başarı notu; bağıl değerlendirme sistemi kullanılarak belirlenir.

(2) Bağıl değerlendirmeye katma sınırı (BDKS), ham başarı notu alt sınırı (HNAS) ve yarıyıl sonu sınavı alt sınırı (YSAS) Senato tarafından belirlenir.

(3) Bağıl değerlendirme sisteminin uygulandığı derslerde değerlendirmeye alınmak için öğrencinin yarıyıl sonu sınav notunun en az YSAS olması gerekir. Bu puanın altında kalan öğrenciler doğrudan başarısız sayılır.

(4) Bağıl değerlendirme sistemi ile değerlendirilemeyecek dersler için yarıyıl sonu ham başarı notlarının dağılımı kullanılarak başarı derecelerinin karşılığı harf notları, Senato tarafından 100 puan üzerinden oluşturulan tablodan belirlenir.

(5) Bir dersin başarı notu, Senato tarafından belirlenen esaslara göre; aşağıda belirtilen harfli başarı notu ve başarı katsayısına dönüştürülür:

a)

Tablo 21. Munzur Üniversitesi Başarı Notları

Ham Başarı Notu	Başarı Notu	Katsayı	Açıklama
90-100	AA	4,00	Başarılı
85-89	BA	3,50	Başarılı
75-84	BB	3,00	Başarılı
70-74	CB	2,50	Başarılı
60-69	CC	2,00	Başarılı
55-59	DC	1,50	Koşullu Başarılı
50-54	DD	1,00	Koşullu Başarılı
0-49	FF	0,00	Başarısız

Kaynak: URL-64, 2018

b) B= Kredisiz dersler için başarılı.

c) K= Kredisiz dersler için kalır.

ç) D= Devamsız.

d) G= Girmedii.

e) M= Muaf.

(6) Başarı notu olarak kullanılan harf notları aşağıdaki gibi tanımlanır:

a) Bir dersten AA, BA, BB, CB veya CC notlarından birini almış olan öğrenci o dersi başarmış sayılır.

b) Bir dersten DC veya DD notlarından birini almış olan öğrenci o dersi koşullu başarmış sayılır. DD ve DC harf notunu alan öğrencinin bu dersten başarılı sayılabilmesi için GNO'sunun en az 2,00 olması gerekir.

1.6 Mezuniyet Koşulları

1.6.1 Programdaki öğrenci ve mezun sayılarının yıllara göre değişimini gösteren Tablo 22'yi doldurunuz. Kurum ziyareti başlangıcında bu tablonun güncel bir sürümünü takım üyelerine sunulmalıdır.

1.6.2 Öğrencilerin mezuniyetlerine karar vermek ve programın gerektirdiği tüm koşulları yerine getirdiklerini belirlemek için kullanılan yöntem(ler)i özetleyiniz.

1.6.3 Bu yöntem(ler)in güvenilir olduğunu gerekçeleriyle açıklayınız.

Tablo 22. Öğrenci ve Mezun Sayıları

Akademik Yıl ⁽¹⁾	Hazırlık	Sınıf ⁽²⁾				Öğrenci Sayıları ⁽³⁾			Mezun Sayıları ⁽³⁾		
		1.	2.	3.	4.	L	YL	D	L	YL	D
2017-2018		68	95	54	74	291	-	-		-	-
2016-2017							-	-	61	-	-
2015-2016						533	-	-	46	-	-
2014-2015						237	-	-	42	-	-
2013-2014						67	-	-	37	-	-

Kaynak: MÜDEK Özdeğerlendirme Raporu (Sürüm 2.3 – 07.03.2015)

Notlar:

- (1) İçinde bulunulan yıl dâhil, son beş yıl için veriniz.
- (2) Kurumca tanımlanan "sınıf" kavramını burada açıklayınız.
- (3) L: Lisans, YL: Yüksek Lisans, D: Doktora
- (4) Kurum ziyareti başlangıcında bu tablonun güncellenmiş bir sürümü takım üyelerine sunulmalıdır.

Programa ait öğrenci ve mezun sayıları yıllar itibariyle Tablo 22’de gösterilmiştir.

Öğrencilerin mezuniyetine karar verebilmek için 8 yarıyıl boyunca sınavlar uygulanmaktadır. Öğrenciler bu sınavlardan geçer not almalıdırlar. Öğrencinin programdaki tüm derslerini başarmış olması için FF, D, K ve G notunun olmaması gerekir. Bu programda öğrencinin asgari 240 AKTS kredisini sağlaması ve genel not ortalamasının 4,00 üzerinden en az 2,00 olması gerekmektedir.

Ayrıca, mezuniyet için öğrencinin 60 iş günü şantiyede başarılı bir staj yapmış olması gerekmektedir. Staj mezuniyet için de ön şarttır. Staj ile elde edilecek deneyim ve gerekli iş yükü program içerisinde ilgili derslerin içerik, uygulama ve çalışma iş yükleri içerisinde dikkate alınmıştır. Buna ek olarak, öğrencinin bir proje çalışması sonunda hazırlayacağı Bitirme Çalışması ve bu çalışmasına yönelik sözlü tez sunumu yapması da istenmektedir (URL-62, 2018).

Öğrencilerin mezun olma şartlarından biride bitirme çalışmasıdır. Bitirme çalışması için öğrencilerden bir dilekçe ile çalışmayı yürütmek istedikleri öğretim üyelerini tercih etmeleri istenmektedir. Daha sonra tüm öğrenciler öğretim üyelerine öğrencilerin tercih sıralarına göre dağıtılarak çalışma yapılacak öğretim üyesi ve alanlar belirlenmektedir. Danışman öğretim üyesi ve öğrenci çalışma konusunu belirlemekte ve öğrencinin konu hakkında bir ön hazırlık yapması gerekmektedir. Yapılan ön hazırlık öğrencinin vize sınav

notunu oluşturmaktadır. Bu notu verilirken danışmanın kanaat notu da önem arz etmektedir. Ön hazırlık sürecinden sonra öğrencinin seçmiş olduğu alana göre çalışmalarını ya laboratuvarında ya da konusuyla ilgili araştırma yaparak bir tez oluşturması istenmekte ve bu tez öğrencinin final sınav notunu oluşturmaktadır. Eğer çalışma laboratuvarında yapılacaksa önce bir deney planı hazırlanmakta ardından bu plan çerçevesinde deney yapılmaktadır. Laboratuvarında yürütülen çalışmanın hemen her safhasında öğretim üyesi çalışmayı yakından takip etmektedir. Son olarak öğrencinin araştırmasını sunum yapması gerekmektedir.

Uygulanan yöntemler ilgili dersin öğretim üyesi tarafından tüm öğrencilere aynı şartlar altında uygulanmakta olup aksi iddia edildiği takdirde öğrencinin itiraz hakkı bulunmaktadır. Staj sunumu 3 kişiden oluşan öğretim üyesine sözlü sunum şeklinde yapılmaktadır. Öğrencinin başarılı olup olmadığına oy çokluğu veya oy birliği ile karar verilir.

6/12/2016 tarihli ve 29910 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan, Munzur Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim Yönetmeliği’nin dördüncü bölümünün 34. Maddesi mezuniyet ile ilgili hükümleri içermektedir (URL-64, 2018).

Mezuniyet

MADDE 34 – (1) Bir öğrencinin mezun olabilmesi için, izlemekte olduğu programda belirtilen bütün dersleri, uygulamaları, proje, laboratuvar, seminer, bitirme projesi ve zorunlu staj gibi çalışmalarını başarmış olması ve GNO’sunun en az 2,00 olması zorunludur. GNO’su 2,00 ve üzerinde olan öğrenciler, DD ve DC notu aldıkları derslerden de başarılı kabul edilirler.

(2) GNO’su 2,00’in altında olan öğrenciler, istedikleri DD ve DC notlu dersleri, GNO’su 2,00 veya daha yukarı oluncaya kadar tekrar alırlar. Tekrarlanan derslerde öğrencinin aldığı son not geçerlidir.

2. Munzur Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği (Örgün) Bölümü'nün MÜDEK Değerlendirme Ölçütleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi

MÜDEK akreditasyonu ile yapılacak olan değerlendirme de MÜDEK'in sitesinden yayınlamış olduğu "Mühendislik Lisans Programları Değerlendirme Ölçütleri (Sürüm 2.1 – 23.12.2014)" kriterleri esas alınacaktır. MÜDEK buradaki 10 ölçütle değerlendirmesini yapmaktadır. Bu ölçütlerin dokuzu genel ölçüt olarak adlandırılmakta onuncu ölçüt ise yine genel ölçüt içerisinde geçiş disiplini özgü ölçütleri içermektedir. Ayrıca MÜDEK bu ölçütlerin yer aldığı kitapçığının giriş kısmında birtakım tanımlara yer vermektedir. İlk olarak bu tanımlara yer verilip ölçütlere daha sonra geçilecektir.

Mühendislik Lisans Programları Değerlendirme Ölçütleri

GİRİŞ VE TANIMLAR

Bu ölçütler, dinamik ve rekabetçi bir ortamda paydaşların beklentilerini karşılamak üzere, orta öğretime dayalı en az 8 yarıyıl ya da eşdeğerinden (240 AKTS kredisi) oluşan lisans düzeyindeki mühendislik programlarının kalite güvencesini sağlamayı ve bu programların sürekli iyileştirilmesini desteklemeyi amaçlamaktadır. Lisans düzeyindeki bir mühendislik programının değerlendirilmesi için başvuruda bulunan yükseköğretim kurumu, söz konusu programın bu belgede yer alan ölçütleri yerine getirdiğini kanıtlamakla yükümlüdür (Mühendislik Lisans Programları Değerlendirme Ölçütleri (Sürüm 2.1 - 23.12.2014)).

Tanımlar

Her ne kadar kurumlar kendi farklı terminolojilerini kullanabilirlerse de, MÜDEK ölçütlerini kullanarak yapılan değerlendirmelerde aşağıdaki temel tanımların tutarlı olarak kullanılması gerekmektedir:

- i. Program Eğitim Amaçları: Programın mezunlarının yakın bir gelecekte erişmeleri istenen kariyer hedeflerini ve mesleki beklentileri tanımlayan genel ifadeler.
- ii. Program Çıktıları: Öğrencilerin programdan mezun oluncaya kadar kazanmaları gereken bilgi, beceri ve davranışları tanımlayan ifadeler.

iii. Ölçme: Program eğitim amaçları ve program çıktıklarına erişim düzeylerini saptamak üzere, çeşitli yöntemler kullanılarak yürütülen veri ve kanıt tanımlama, toplama ve düzenleme süreci.

iv. Değerlendirme: Ölçmeler sonucu elde edilen verilerin ve kanıtların çeşitli yöntemler kullanılarak yorumlanması süreci. Değerlendirme süreci, program eğitim amaçlarına ve program çıktıklarına erişim düzeylerini vermeli ve bu süreçte elde edilen bilgiler programı iyileştirmek üzere alınacak kararlar ve yürütülecek eylemlerde kullanılmalıdır.

v. Kredi: Bir kredi yarıyıl boyunca her hafta düzenli olarak verilen bir saatlik (50 dakika) teorik dersin ya da yapılan iki veya üç saatlik uygulama, pratik veya laboratuvar çalışmalarının eğitim yüküne eşdeğerdir.

vi. AKTS Kredisi: Avrupa Kredi Transfer Sisteminde tanımlanan kredi.

vii. Karmaşık Problem: Çözümü için derinlemesine mühendislik bilgisi, soyut düşünme, temel mühendislik ilkelerinin ve ilgili mühendislik disiplininin önde gelen konularında araştırmaya dayalı bilginin yaratıcı biçimde kullanımı, yeni bir model veya yöntem geliştirme gibi öğelerden bazılarını veya tümünü gerektiren, farklı gereksinimleri olan çeşitli paydaşları ilgilendiren, çeşitli bağlamlarda önemli sonuçları olabilecek geniş kapsamlı problem.

viii. Karmaşık bir Sistem, Süreç, Cihaz veya Ürün: Çok bileşenli ve çeşitli alt sistemleri içeren ve/veya birden fazla disiplini ilgilendiren, analizi ve tasarımı karmaşık bir problem olan sistem, süreç, cihaz veya ürün.

ix. Mühendislik Tasarımında Gerçekçi Kısıtlar ve Koşullar: Tasarımın niteliğine göre, ekonomi, çevre sorunları, sürdürülebilirlik, üretilebilirlik, etik, sağlık, güvenlik, sosyal ve politik sorunlar gibi öğeler.

I. GENEL ÖLÇÜTLER

Ölçüt 1. Öğrenciler

1.1 Programa kabul edilen öğrenciler, programın kazandırmayı hedeflediği çıktuları (bilgi, beceri ve davranışları) öngörülen sürede edinebilecek altyapıya sahip olmalıdır. Öğrencilerin kabulünde göz önüne alınan göstergeler izlenmeli ve bunların yıllara göre gelişimi değerlendirilmelidir.

Munzur Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü müfredatı alanında kendini kanıtlamış birçok üniversitenin müfredatı incelenerek ve çağın gereksinimlerine uygun olarak oluşturulmuştur. Bu sayede sekiz yarıyıl boyunca verilen eğitim ile bölüm mezunları gerekli bilgi ve beceriyi kazanmaktadırlar. Kurumun resmi internet sitesinde de bu konuda detaylı bilgi verilmiş olup bölüm mezunlarının sahip olacakları bilgi ve beceriler aşağıdaki gibi öngörülmektedir (URL-62, 2018).

1. Matematik, fen bilimleri ve temel mühendislik konularında donanımlı ve bu alanlardaki bilgileri inşaat mühendisliği problemlerinde uygulama yeteneği kazandırır.
2. İnşaat Mühendisliği problemlerini uygun deney ve analizler ile çözümlenme, çözüm odaklı projelendirme ve yorumlama yeteneği kazandırır.
3. Gerekli ihtiyaçları karşılamak üzere sistemi analiz eder ve gerçekçi koşullar düşünülerek modelleme yapma yeteneği kazandırır.
4. Yapı sistemini oluştururken veya sistemle ilgili bir problemi çözerken güncel bilgisayar programlarını ve hesap yöntemlerini etkin bir biçimde kullanabilme ve takip etme özelliği kazandırır.
5. İnşaat mühendisliği problemlerini tespit edip doğru çözümlenme yapabilmesi için gerekli deney yapma, deney sonuçları analiz edebilme ve yorumlama yeteneği kazandırır.
6. Disiplinli bir şekilde grup içerisinde çalışabilme yeteneği kazandırır.
7. Türkçe sözlü ve yazılı etkin iletişim kurar; en az bir yabancı dil bilgisine sahiptir.
8. Mühendislikle ilgili bilgileri sürekli öğrenmenin gerekliliğini kavrayıp, bilim ve teknolojiyi sürekli takip etme yeteneği kazanır.
9. Hayat boyu mesleğinin etik kurallarını meslek bilinci ile uygulama yeteneği kazandırır.
10. Güncel olayların mühendislik üzerine olan etkilerini değerlendirebilme kabiliyeti; iş hayatındaki uygulamalar hakkında bilgi, girişimcilik, yenilikçilik ve sürdürülebilir kalkınma hakkında bilgiye sahiptir.
11. Mühendislik uygulamalarının evrensel ve toplumsal yasalar karşısında hukuksal sonuçlarını bilme ve değerlendirme kabiliyeti kazandırır.
12. Çalışma alanında yaptığı analizleri ve sonuçları etkili bir biçimde sunabilme yeteneği kazandırır.

Öğrencilerin kabulünde herhangi bir gösterge izlenmemektedir.

1.2 Yatay ve dikey geçişle öğrenci kabulü, çift anadal, yan dal ve öğrenci değişimi uygulamaları ile başka kurumlarda ve/veya programlarda alınmış dersler ve kazanılmış kredilerin değerlendirilmesinde uygulanan politikalar ayrıntılı olarak tanımlanmış ve uygulanıyor olmalıdır.

Programda çift anadala başlamış olan başka bölümün öğrencisi ve başka bölümlerde çift anadala başlamış olan program öğrencisi bulunmamaktadır.

Programa yatay geçiş ve dikey geçiş yapan öğrenci sayıları Tablo 18’de yıllar itibariyle gösterilmiştir.

1.3 Kurum ve/veya program tarafından başka kurumlarla yapılacak anlaşmalar ve kurulacak ortaklıklar ile öğrenci hareketliliğini teşvik edecek ve sağlayacak önlemler alınmalıdır.

Kurumun veya programın başka kurumlarla yapılmış herhangi bir anlaşması veya ortaklığı bulunmamaktadır.

Öğrenci hareketliliğini teşvik edecek herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

1.4 Öğrencileri ders ve kariyer planlaması konularında yönlendirecek danışmanlık hizmeti verilmelidir.

Öğrencilere; programla alakalı konular hakkında seminerler düzenlenerek alanında uzman kişilerin bu seminerlere konuşmacı olarak katılmaları ve konu hakkında bilgi vermeleri ayrıca, öğrencilerin sorularını yanıtlamaları sağlanmaktadır. Ayrıca, öğrencilere staj konusunda bölüm öğretim üyeleri tarafından destek ve bilgi sağlanmaktadır.

1.5 Öğrencilerin program kapsamındaki tüm dersler ve diğer etkinliklerdeki başarıları şeffaf, adil ve tutarlı yöntemlerle ölçülmeli ve değerlendirilmelidir.

Öğrencilerin başarıları dönem içerisinde yapılan vize ve final sınavları ile değerlendirilmektedir. Bu sınavlar ilgili dersin öğretim üyesi tarafından tüm öğrencilere aynı şartlar altında uygulanmakta olup aksi iddia edildiği takdirde öğrencinin itiraz hakkı bulunmaktadır. Ayrıca, öğrenciler mezun olabilmek için 60 günlük bir staj yapmak zorundadırlar. Öğrencilerin bu stajla ilgili olarak en az 3 kişilik bir jüri önünde sunum yapması gerekmektedir.

1.6 Öğrencilerin mezuniyetlerine karar verebilmek için, programın gerektirdiği tüm koşulların yerine getirildiğini belirleyecek güvenilir yöntemler geliştirilmiş ve uygulanıyor olmalıdır.

Öğrencilerin mezuniyetine karar verebilmek için 8 yarıyıl boyunca vize ve final sınavları uygulanmaktadır. Öğrenciler bu sınavlardan geçer not almalıdırlar. Öğrencinin programdaki tüm derslerini başarmış olması için FF, D, K ve G notunun olmaması gerekir. Bu programda öğrencinin asgari 240 ECTS kredisini sağlaması ve genel not ortalamasının 4,00 üzerinden en az 2,00 olması gerekmektedir. Ayrıca, mezuniyet için öğrencinin 60 iş günü şantiyede başarılı bir staj yapmış olması gerekmektedir. Staj mezuniyet için de ön şarttır. Staj ile elde edilecek deneyim ve gerekli iş yükü program içerisinde ilgili derslerin içerik, uygulama ve çalışma iş yükleri içerisinde dikkate alınmıştır. Buna ek olarak, öğrencinin bir proje çalışması sonunda hazırlayacağı Bitirme Çalışması ve bu çalışmasına yönelik sözlü tez sunumu yapması da istenmektedir (URL-62, 2018).

Ölçüt 2. Program Eğitim Amaçları

2.1 Değerlendirilecek her mühendislik programı için program eğitim amaçları tanımlanmış olmalıdır.

2.2 Bu amaçlar;

- (a) MÜDEK program eğitim amaçları tanımına uymalıdır,***
- (b) kurumun, fakültenin ve bölümün özgörevleriyle uyumlu olmalıdır,***
- (c) programın çeşitli iç ve dış paydaşlarını sürece dâhil ederek belirlenmelidir,***
- (d) kolayca erişilebilecek şekilde yayımlanmış olmalıdır,***
- (e) programın iç ve dış paydaşlarının gereksinimleri doğrultusunda uygun aralıklarla güncellenmelidir.***

2.3 Eğitim amaçlarına ulaşıldığını belirlemek ve belgelemek için kullanılan bir ölçme ve değerlendirme süreci kurulmuş ve işletiliyor olmalıdır. Bu süreç yardımıyla program eğitim amaçlarına ulaşıldığı kanıtlanmalıdır.

Kurumun resmi internet sitesinde ilgili programın amacı aşağıdaki gibi açıklanmıştır (URL-62, 2018).

Programın amacı, dünyadaki ihtiyaçlara ve gelişmelere uygun olarak; inşaat mühendisliği sektöründe faaliyet göstermekte olan kamu ve özel sektör kuruluşlarında,

- Proje mühendisi,
- Şantiye şefi,
- Kontrol mühendisi,
- Farklı seviyelerde yönetici ve yönetici yardımcısı,
- Akademisyen; olarak görev yapabilecek, diğer disiplinlerdeki elemanlarla takım çalışması yaparak çeşitli büyüklükteki projelerde görev alabilecek, sürekli eğitim felsefesi ile kendini geliştiren inşaat mühendisleri yetiştirmektir.

Ölçüt 3. Program Çıktıları

3.1 Program çıktıları, program eğitim amaçlarına ulaşabilmek için gerekli bilgi, beceri ve davranış bileşenlerinin tümünü kapsamalı ve aşağıda sıralanan MÜDEK Çıktılarını da içerecek biçimde tanımlanmalıdır. Programlar, program eğitim amaçlarıyla tutarlı olmak koşuluyla, kendilerine özgü ek program çıktıları tanımlayabilirler.

Tablo 23. Munzur Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü Bologna Sürecine Uyumlu Lisans Müfredatı

BİRİNCİ YARIYIL (GÜZ DÖNEMİ)					
DERS KODU	DERSİN ADI	DERS SAATİ/KREDİSİ			
		T	U	K	AKTS
TBM101	Matematik-I	3	2	4	6
TBF101	Fizik-I	3	2	4	6
TBK101	Genel Kimya	2	2	3	4
TRD101	Türk Dili-I	2	0	2	2
İMÜ103	İnşaat Mühendisliğine Giriş	1	0	1	2
İMÜ105	Teknik Resim	2	2	3	6
YDI101	Yabancı Dil-I (İngilizce)	2	0	2	2
ENF101	Temel Bilgi Teknolojisi	1	2	2	2
BİRİNCİ YARIYIL KREDİ TOPLAMI		16	10	21	30
		26			

İKİNCİ YARIYIL (BAHAR DÖNEMİ)					
DERS KODU	DERSİN ADI	DERS SAATİ/KREDİSİ			
		T	U	K	AKTS
TBM102	Matematik-II	3	2	4	6
TBF102	Fizik-II	3	2	4	6
İMÜ102	Bilgisayar Destekli Tasarım	2	2	3	5
İMÜ104	Statik	4	0	4	6
İMÜ106	Mühendislik Jeolojisi	2	0	2	3
TRD102	Türk Dili-II	2	0	2	2
YDI102	Yabancı Dil-II (İngilizce)	2	0	2	2
İKİNCİ YARIYIL KREDİ TOPLAMI		18	6	21	30
			24		

ÜÇÜNCÜ YARIYIL (GÜZ DÖNEMİ)					
DERS KODU	DERSİN ADI	DERS SAATİ/KREDİSİ			
		T	U	K	AKTS
TBM203	Lineer Cebir	3	0	3	5
İMÜ201	Malzeme Bilimi	3	0	3	4
İMÜ203	Mukavemet-I	3	0	3	5
İMÜ205	Dinamik	3	0	3	4
İMÜ207	Yapı Elemanları	3	0	3	4
İMÜ209	Olasılık ve İstatistik	2	0	2	3
İMÜ211	Bilgisayar Programlama	1	2	2	3
AİT201	Atatürk İlke ve İnk. Tar.-I	2	0	2	2
ÜÇÜNCÜ YARIYIL KREDİ TOPLAMI		18	2	19	30
			20		

DÖRDÜNCÜ YARIYIL (BAHAR DÖNEMİ)					
DERS KODU	DERSİN ADI	DERS SAATİ/KREDİSİ			
		T	U	K	AKTS
TBM204	Diferansiyel Denklemler	3	0	3	4
İMÜ202	İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği	2	0	2	3
İMÜ204	Yapı Malzemesi	2	2	3	4
İMÜ206	Yapı Statiği-I	3	0	3	4
İMÜ208	Mukavemet-II	3	0	3	5
İMÜ210	Demiryolu ve Toprak İşleri	3	0	3	4
İMÜ212	Topoğrafya	2	2	3	4
AİT202	Atatürk İlke ve İnk. Tar.-II	2	0	2	2
DÖRDÜNCÜ YARIYIL KREDİ TOPLAMI		20	4	22	30
			24		

BEŞİNCİ YARIYIL (GÜZ DÖNEMİ)					
DERS KODU	DERSİN ADI	DERS SAATİ/KREDİSİ			
		T	U	K	AKTS
İMÜ301	Akışkanlar Mekaniği	3	0	3	4
İMÜ303	Yapı Statiği-II	3	0	3	5
İMÜ305	Zemin Mekaniği	3	2	4	4
İMÜ307	Hidroloji	3	0	3	4
İMÜ309	Karayolu Mühendisliği ve Tasarımı	3	2	4	5
İMÜ311	Sayısal Analiz	3	0	3	3
İMÜ313	Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları	2	0	2	3
İMÜ399	Mesleki Uygulama-I (Staj)	0	2	1	2
BEŞİNCİ YARIYIL KREDİ TOPLAMI		20	6	23	30
			26		

ALTINCI YARIYIL (BAHAR DÖNEMİ)					
DERS KODU	DERSİN ADI	DERS SAATİ/KREDİSİ			
		T	U	K	AKTS
İMÜ302	Çelik Yapılar	3	0	3	5
İMÜ304	Betonarme-I	3	0	3	5
İMÜ306	Yapı İşletmesi	3	0	3	5
İMÜ308	Hidrolik	2	1	3	5
İMÜ310	Temel İnşaatı	3	0	3	5
İMÜ312	Mühendislik Ekonomisi	2	0	2	2
	Mesleki Seçmeli-I	2	0	2	3
ALTINCI YARIYIL KREDİ TOPLAMI		18	1	19	30
			19		

YEDİNCİ YARIYIL (GÜZ DÖNEMİ)					
DERS KODU	DERSİN ADI	DERS SAATİ/KREDİSİ			
		T	U	K	AKTS
İMÜ401	Betonarme-II	3	0	3	6
İMÜ403	Su Kaynakları	3	0	3	5
İMÜ405	Girişimcilik	2	0	2	3
İMÜ407	Proje Yönetimi	2	0	2	3
İMÜ497	Mesleki Uygulama-II (Staj)	0	2	1	3
	Mesleki Seçmeli-II	3	0	3	4
	Mesleki Seçmeli-III	3	0	3	4
	Sosyal Seçmeli	2	0	2	2
YEDİNCİ YARIYIL KREDİ TOPLAMI		18	2	19	30
			20		

SEKİZİNCİ YARIYIL (BAHAR DÖNEMİ)					
DERS KODU	DERSİN ADI	DERS SAATİ/KREDİSİ			
		T	U	K	AKTS
İMÜ402	Su Temini ve Çevre Sağlığı	3	0	3	4
İMÜ404	Deprem Mühendisliğine Giriş	2	0	2	4
İMÜ406	Betonarme Yapı Tasarımı	1	2	2	6
İMÜ499	Bitirme Çalışması	0	2	1	6
	Mesleki Seçmeli-IV	1	2	2	5
	Mesleki Seçmeli-V	2	0	2	3
	Sosyal Seçmeli	2	0	2	2
SEKİZİNCİ YARIYIL KREDİ TOPLAMI		11	6	14	30
		17			

Kaynak: URL-66, 2018

i. Matematik, fen bilimleri ve ilgili mühendislik disiplinine özgü konularda yeterli bilgi birikimi; bu alanlardaki kuramsal ve uygulamalı bilgileri, karmaşık mühendislik problemlerinde kullanabilme becerisi.

ii. Karmaşık mühendislik problemlerini saptama, tanımlama, formüle etme ve çözme becerisi; bu amaçla uygun analiz ve modelleme yöntemlerini seçme ve uygulama becerisi.

iii. Karmaşık bir sistemi, süreci, cihazı veya ürünü gerçekçi kısıtlar ve koşullar altında, belirli gereksinimleri karşılayacak şekilde tasarlama becerisi; bu amaçla modern tasarım yöntemlerini uygulama becerisi.

iv. Mühendislik uygulamalarında karşılaşılan karmaşık problemlerin analizi ve çözümü için gerekli olan modern teknik ve araçları geliştirme, seçme ve kullanma becerisi; bilişim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanma becerisi.

v. Karmaşık mühendislik problemlerinin veya disipline özgü araştırma konularının incelenmesi için deney tasarlama, deney yapma, veri toplama, sonuçları analiz etme ve yorumlama becerisi.

vi. Disiplin içi ve çok disiplinli takımlarda etkin biçimde çalışabilme becerisi; bireysel çalışma becerisi.

vii. Türkçe sözlü ve yazılı etkin iletişim kurma becerisi; en az bir yabancı dil bilgisi; etkin rapor yazma ve yazılı raporları anlama, tasarım ve üretim raporları hazırlayabilme, etkin sunum yapabilme, açık ve anlaşılır talimat verme ve alma becerisi.

viii. Yaşam boyu öğrenmenin gerekliliği bilinci; bilgiye erişebilme, bilim ve teknolojideki gelişmeleri izleme ve kendini sürekli yenileme becerisi.

ix. Etik ilkelerine uygun davranma, mesleki ve etik sorumluluk bilinci; mühendislik uygulamalarında kullanılan standartlar hakkında bilgi.

x. Proje yönetimi, risk yönetimi ve değişiklik yönetimi gibi, iş hayatındaki uygulamalar hakkında bilgi; girişimcilik, yenilikçilik hakkında farkındalık; sürdürülebilir kalkınma hakkında bilgi.

xi. Mühendislik uygulamalarının evrensel ve toplumsal boyutlarda sağlık, çevre ve güvenlik üzerindeki etkileri ve çağın mühendislik alanına yansıyan sorunları hakkında bilgi; mühendislik çözümlerinin hukuksal sonuçları konusunda farkındalık.

İnşaat Mühendisliği Bölümü'nde sekiz yarıyıl boyunca verilen eğitime ait müfredat Tablo 23'te verilmiştir. Bu müfredat hem Bologna Sürecine uyumlu olarak hem de ülke genelinde bu alanda eğitim veren ve MÜDEK akreditasyonu almış inşaat mühendisliği bölümlerinin müfredatı incelenerek oluşturulmuştur. Bu sayede verilen derslerin günün şartlarına uygun olarak güncelliği sağlanmış ve öğrencilerin mezun olduklarında alanında uygulanan yeni teknikler hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmıştır. Tablo 23'te de görüldüğü gibi matematik, fen bilimleri (fizik, kimya) ve inşaat mühendisliği içerisinde bulunan 5 anabilim dalında (Yapı Anabilim Dalı, Mekanik Anabilim Dalı, Hidrolik Anabilim Dalı, Geoteknik Anabilim Dalı ve Ulaştırma Anabilim Dalı) ders verilmektedir. Bu sayede öğrenciler temel bilimler alanında bilgi sahibi olmakta ve inşaat mühendisliği alanında sahip olmaları gereken yetkinliği kazanmaktadırlar. Bu da öğrencilere karşılaştıkları gerek alanlarıyla ilgili gerekse temel mühendislik problemlerini çözmelerinde gerekli teorik bilgiyi kazandırmaktadır. Ayrıca, hem uygulamalı dersler hem de staj yoluyla öğrencilerin bir yandan takım içi çalışma becerisi ile bireysel çalışma becerisini kazanmaları sağlanırken bir yandan da mühendislik bilgi ve becerilerini geliştirilerek sahip oldukları teorik bilgileri pratik olarak da tecrübe etmelerine olanak sağlanmaktadır. Öğrencilerden mezun olmak için istenen farklı dönemlerdeki otuzar günlük toplamda almış günlük staj ile iş hayatında kullanılan güncel ve modern teknikler hakkında bilgi sahibi olmaları ve inşaat mühendisliği alanında karşılaşılabilecek sorunlar hakkında daha mezun olmadan yüzleşmeleri sağlanmaktadır. Bu sayede öğrencilerin

oluşabilecek sorunları önceden saptama ve bu sorunlar karşısında çözüm üretme, işlerin aksamaması için eldeki mevcut teknik ve makinalarla işin sürekliliğini sağlama vb. becerileri gelişmektedir. Uygulamalı dersler ve laboratuvarlar sayesinde öğrenciler deney yapabilmeye, bunun için veri toplayabilmeye ve bu verileri analiz ederek yorumlayabilmeye becerilerini geliştirmektedirler.

Öğrenciler sunum yaparak staj ve bitirme çalışmaları hakkında en az üç kişilik jüri önünde bilgi vermektedirler. Ayrıca, bitirme çalışmalarını poster hazırlayarak sunmaları gerekmektedir. Bunların dışında; yedinci yarıyıldaki Sözlü Anlatım dersi ile Rapor Hazırlama Teknikleri dersi de seçmeli ders olarak öğrencilere verilmektedir. Bu sayede öğrenciler sözlü ve yazılı iletişim kurma becerilerini geliştirirken rapor yazma becerisi de kazanmaktadır. Öğrencilere iki yarıyıl boyunca İngilizce eğitimi verilerek ileriki dönemlerde inşaat mühendisliği alanında yabancı kaynaklardan da bilgi sahibi olmaları sağlanmıştır.

Öğrencilere birinci yarıyıldaki İnşaat Mühendisliğine Giriş dersinde alanla ilgili temel derslerle ve genel olarak mühendislik ile ilgili standartlar hakkında bilgi verilir ve öğrencilerin sonraki dönemlerde alacakları derslerle ilgili temel düzeyde bilgileri oluşturulur. Yedinci yarıyıldaki zorunlu olarak verilen Girişimcilik dersi ve Proje Yönetimi dersi ile proje yönetimi, risk yönetimi, girişimcilik, yenilikçilik vb. konularda öğrencilerin bilgi sahibi olmaları sağlanmaktadır.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği, Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları vb. dersler verilerek öğrencilerin hem alanları ile ilgili konularda hem de normal hayatta karşılaşılabilecekleri güvenlik ve hukuk konularında bilgi sahibi olmaları sağlanmıştır.

3.2 Program çıktılarının sağlanma düzeyini dönemsel olarak belirlemek ve belgelemek için kullanılan bir ölçme ve değerlendirme süreci oluşturulmuş ve işletiliyor olmalıdır.

3.3 Mühendislik programları mezuniyet aşamasına gelmiş olan öğrencilerinin program çıktılarını sağladıklarını kanıtlamalıdır.

Bunları belirlemek için öğrencilere dönem içerisinde sınavlar uygulanmaktadır. Ayrıca, zorunlu staj uygulaması ve bunun sunum ve poster yoluyla sunumunun yapılması gerekmektedir. Tüm bunların yanında mezun olabilmek için bitirme çalışması yapılması gerekmektedir.

Bu konular hakkında önceki başlıklarda yer verilmiştir.

Ölçüt 4. Sürekli İyileştirme

4.1 Kurulan ölçme ve değerlendirme sistemlerinden elde edilen sonuçların programın sürekli iyileştirilmesine yönelik olarak kullanıldığına ilişkin kanıtlar sunulmalıdır.

4.2 Bu iyileştirme çalışmaları, başta Ölçüt 2 ve Ölçüt 3 ile ilgili alanlar olmak üzere, programın gelişmeye açık tüm alanları ile ilgili, sistematik bir biçimde toplanmış, somut verilere dayalı olmalıdır.

Kurumun Ölçüt 4.1 ve 4.2 ile ilgili bir çalışması bulunmamaktadır.

Ölçüt 5. Eğitim Planı

5.1 Her programın program eğitim amaçlarını ve program çıktılarını destekleyen bir eğitim planı (müfredatı) olmalıdır. Eğitim planı bu ölçütte verilen ortak bileşenler ve Ölçüt 10'da verilen disipline özgü bileşenleri içermelidir.

Tablo 23'te Munzur Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü Bologna Sürecine Uyumlu Lisans Müfredatı verilmiştir. Müfredattaki disipline özgü bileşenler hakkında Ölçüt 10'da detaylı bilgi verilecektir.

5.2. Eğitim planının uygulanmasında kullanılacak eğitim yöntemleri, istenen bilgi, beceri ve davranışların öğrencilere kazandırılmasını garanti edebilmelidir.

Yukarıda da bahsedildiği üzere müfredat hazırlanırken hem Bologna Sürecine uyumlu olarak hem de ülke genelinde bu alanda eğitim veren ve MÜDEK akreditasyonu almış inşaat mühendisliği bölümlerinin müfredatı incelenerek oluşturulmuştur. Bu sayede verilen derslerin günün şartlarına uygun olarak güncelliği sağlanmış ve öğrencilerin mezun olduklarında alanında uygulanan yeni teknikler hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmıştır.

5.3 Eğitim planının öngörüldüğü biçimde uygulanmasını güvence altına alacak ve sürekli gelişimini sağlayacak bir eğitim yönetim sistemi bulunmalıdır.

Oluşturulan eğitim planının hem teorik olarak hem de pratikte uygulanması için gerekli olan akademik kadro ile inşaat mühendisliği alanında gerekli makine ve teçhizat ve

de gerekli laboratuvar ile atölyeler mevcuttur. Bunlarda müfredatta öngörülen eğitim planının eksiksiz ve aksamadan uygulanmasını güvence altına almaktadır. Eğitim planının sürekli gelişiminin sağlanması ve güncelliğini koruması için MÜDEK akreditasyonuna sahip ve alanında söz sahibi üniversitelerin inşaat mühendisliği alanında uygulanan müfredatları sürekli kontrol edilmekte ve de günün şartları ile disiplinle alakalı güncel teknolojiler yakından takip edilmektedir.

5.4 Eğitim planı aşağıdaki bileşenleri içermelidir:

(a) *En az bir yıllık ya da en az 32 kredi ya da en az 60 AKTS kredisi tutarında matematik ve temel bilim eğitimi. Temel bilim eğitimi ilgili disipline uygun olmalı ve deneysel çalışmalarla desteklenmelidir.*

Tablo 24. Munzur Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü Matematik ve Temel Bilimler Müfredatı

YARI YILI	DERSİN ADI	DERS SAATI/KREDİSİ			
		T	U	K	AKTS
1.	Matematik-I	3	2	4	6
1.	Fizik-I	3	2	4	6
1.	Genel Kimya	2	2	3	4
2.	Matematik-II	3	2	4	6
2.	Fizik-II	3	2	4	6
3.	Lineer Cebir	3	0	3	5
3.	Olasılık ve İstatistik	2	0	2	3
4.	Diferansiyel Denklemler	3	0	3	4
5.	Sayısal Analiz	3	0	3	3
KREDİ TOPLAMI		25	10	30	43
		35			

Kaynak: URL- 66, 2018

Tablo 23'ten örnek alınarak oluşturulan Tablo 24'te verilen eğitim planına göre öğrencilere birinci yarıyılıda Matematik-I, Fizik-I ve Genel Kimya dersleri; ikinci yarıyılıda Matematik-II ve Fizik-II dersleri; üçüncü yarıyılıda Lineer Cebir, Olasılık ve İstatistik; dördüncü yarıyılıda Diferansiyel Denklemler ve beşinci yarıyılıda Sayısal Analiz dersleri verilmektedir. Bu dersler en az bir yıllık eğitim şartını sağlamıştır. Ancak; derslerin kredilerinin toplamı 30 olup en az 32 kredi şartını, AKTS toplamları 43 olup en az 60 AKTS şartını sağlamamaktadır.

Temel bilimler dersleri ilgili disipline uygun olarak uygulanmakta ancak deneysel çalışmalar yapılmamaktadır.

(b) En az bir buçuk yıllık ya da en az 48 kredi ya da en az 90 AKTS kredisi tutarında temel mühendislik bilimleri ve ilgili disipline uygun mühendislik meslek eğitimi.

Tablo 25. Munzur Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü Temel Mühendislik ve Disipline Uygun Mühendislik Müfredatı

YARI YILI	DERSİN ADI	DERS SAATI/KREDİSİ			
		T	U	K	AKTS
1.	İnşaat Mühendisliğine Giriş	1	0	1	2
2.	Statik	4	0	4	6
2.	Mühendislik Jeolojisi	2	0	2	3
3.	Malzeme Bilimi	3	0	3	4
3.	Yapı Elemanları	3	0	3	4
4.	Yapı Malzemesi	2	2	3	4
4.	Yapı Statiği-I	3	0	3	4
4.	Demiryolu ve Toprak İşleri	3	0	3	4
4.	Topoğrafya	2	2	3	4
5.	Yapı Statiği-II	3	0	3	5
5.	Zemin Mekaniği	3	2	4	4
5.	Hidroloji	3	0	3	4
5.	Karayolu Mühendisliği ve Tasarımı	3	2	4	5
5.	Mesleki Uygulama-I (Staj)	0	2	1	2
6.	Çelik Yapılar	3	0	3	5
6.	Betonarme-I	3	0	3	5
6.	Yapı İşletmesi	3	0	3	5
6.	Temel İnşaatı	2	0	2	2
6.	Mühendislik Ekonomisi	2	0	2	2
7.	Betonarme-II	3	0	3	6
7.	Mesleki Uygulama-II (Staj)	0	2	1	3
8.	Deprem Mühendisliğine Giriş	2	0	2	4
8.	Betonarme Yapı Tasarımı	1	2	2	6
KREDİ TOPLAMI		54	14	61	93
		68			

Kaynak: URL- 66, 2018

Tablo 25'te temel mühendislik alanıyla ve ilgili disiplinle alakalı derslerin bir kısmı verilmektedir. Tabloda verilen dersler en az bir buçuk yıllık eğitim şartını sağlamıştır. Derslerin kredilerinin toplamı 61 olup en az 48 kredi şartını, AKTS toplamları 93 olup en az 90 AKTS şartını sağlamaktadır.

(c) Eğitim programının teknik içeriğini bütünleyen ve program amaçları doğrultusunda genel eğitim.

Öğrencilere birinci yarıyılıda Teknik Resim dersi zorunlu olarak verilmektedir. Ayrıca, yine birinci yarıyılıda İnşaat Mühendisliğine Giriş dersinde hem mühendislik alanında hem de inşaat mühendisliğine özgü konularda öğrencilere temel bilgiler verilmektedir.

5.5 Öğrenciler, önceki derslerde edindikleri bilgi ve becerileri kullanacakları, mühendislik standartlarını ve gerçekçi kısıtları ve koşulları içerecek bir ana tasarım deneyimiyle, mühendislik uygulamasına hazır hale getirilmelidir.

Kurumun Ölçüt 5.5 ile ilgili bir çalışması bulunmamaktadır.

Ölçüt 6. Öğretim Kadrosu

6.1 Öğretim kadrosu sayıca yeterli olmalıdır. Bu sayı:

(a) Her biri yeterli düzeyde olmak üzere, öğretim üyesi-öğrenci ilişkisini, öğrenci danışmanlığını, üniversiteye hizmeti, mesleki gelişimi, sanayi, mesleki kuruluşlar ve işverenlerle ilişkiyi sürdürülebilmeyi sağlamalı ve

(b) Programın tüm alanlarını kapsayacak biçimde olmalıdır.

6.2 Öğretim kadrosu yeterli niteliklere sahip olmalı ve programın etkin bir şekilde sürdürülmesini, değerlendirilmesini ve geliştirilmesini sağlamalıdır.

6.3 Öğretim üyesi atama ve yükseltme kriterleri yukarıda sıralananları sağlamaya ve geliştirmeye yönelik olarak belirlenmiş ve uygulanıyor olmalıdır.

Tablo 26. Görevli Personel Sayıları

Profesör	Doçent	Doktor Öğretim Üyesi	Araştırma Görevlisi	Öğretim Görevlisi	Uzman	İdari Personel
-	2	8	7	-	-	2

Munzur Üniversitesi İnşaat Mühendisliği bölümündeki personel sayısı Tablo 26'da verilmiştir. İnşaat Mühendisliği bölümünde beş adet anabilim dalı bulunmaktadır. Bunlar;

Yapı Anabilim Dalı, Mekanik Anabilim Dalı, Hidrolik Anabilim Dalı, Geoteknik Anabilim Dalı ve Ulaştırma Anabilim Dalı'dır. Munzur Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü'nde bu beş anabilim dalının ikisinde alanının öğretim üyesi bulunmamaktadır. Bunlar; Geoteknik Anabilim Dalı ve Ulaştırma Anabilim Dalı'dır. Geoteknik Anabilim Dalı ile Ulaştırma Anabilim Dalı'ndaki akademik kadro eksikliği sadece Munzur Üniversitesi'nde değil Türkiye'deki birçok üniversitede mevcuttur. İlgili anabilim dallarındaki akademisyen eksikliğinden dolayı birçok üniversitede bu anabilim dallarında öğretim elemanı bulmak zorlaşmaktadır. Bu anabilim dallarında var olan eksiklik ilgili disiplinlerdeki farklı anabilim dallarındaki hocaların ders vermesiyle şimdilik kısmen de olsa giderilmektedir. Ulaştırma Anabilim Dalı'nda bir araştırma görevlisinin 2017-2018 dönemi itibariyle doktorasını tamamlaması beklenmektedir bu sayede 2018-2019 eğitim öğretim yılında bu anabilim dalındaki akademik kadro eksikliği de giderilmiş olacaktır.

Üniversitenin imkânlarını göz önünde bulundurursak eğitimin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için gerekli akademik kadroyu kurmak zor olsa da Munzur Üniversitesi gibi yeni kurulmuş bir üniversitenin bölgedeki yeni kurulmuş üniversitelerle kıyaslandığında gerekli akademik kadroyu oluşturduğu görülmektedir. Öğretim kadrosu programın aksamadan etkin bir şekilde sürdürülmesi için yeterli niteliktedir.

Sayı olarak yeterliliği her ne kadar tarafımızca değerlendirilemeyecek olsa da öğretim kadrosu; öğretim üyesi-öğrenci ilişkisini, öğrenci danışmanlığını, üniversiteye hizmeti, mesleki gelişimi, sanayi, mesleki kuruluşlar ve işverenlerle ilişkiyi sürdürebilmeyi sağlama konularında nitelik olarak yeterli durumdadır.

Öğretim üyelerinin atama ve yükselme kriterleri ilgili mevzuata göre yapılmaktadır.

Ölçüt 7. Altyapı

7.1 Sınıflar, laboratuvarlar ve diğer teçhizat, eğitim amaçlarına ve program çıktularına ulaşmak için yeterli ve öğrenmeye yönelik bir atmosfer hazırlamaya yardımcı olmalıdır.

7.2 Öğrencilerin ders dışı etkinlikler yapmalarına olanak veren, sosyal ve kültürel gereksinimlerini karşılayan, mesleki faaliyetlere ortam yaratarak, mesleki gelişimlerini destekleyen ve öğrenci-öğretim üyesi ilişkilerini canlandıran uygun altyapı mevcut olmalıdır.

7.3 Programlar öğrencilerine modern mühendislik araçlarını kullanmayı öğrenebilecekleri olanakları sağlamalıdır. Bilgisayar ve enformatik altyapıları, programın eğitim amaçlarını destekleyecek doğrultuda, öğrenci ve öğretim üyelerinin bilimsel ve eğitsel çalışmaları için yeterli düzeyde olmalıdır.

7.4 Öğrencilere sunulan kütüphane olanakları eğitim amaçlarına ve program çıktılarına ulaşmak için yeterli düzeyde olmalıdır.

7.5 Öğretim ortamında ve öğrenci laboratuvarlarında gerekli güvenlik önlemleri alınmış olmalıdır. Engelliler için altyapı düzenlemesi yapılmış olmalıdır.

Tablo 27. Derslik, Laboratuvar ve Atölye Sayıları

Derslik Sayısı	Laboratuvar Sayısı	Atölye Sayısı
4	5	1

Munzur Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü, Tablo 27'ye bakacak olursak fiziki mekân olarak yeterli düzeydedir. Biri bilgisayar laboratuvarı olmak üzere beş adet laboratuvar, bir adet atölye ve dört adet derslik mevcuttur. Toplam laboratuvar alanı 1200m² dir. Bilgisayar laboratuvarında elli beş adet bilgisayar mevcuttur. Laboratuvarlarda ve atölyede derslerin devamlılığını sağlayacak ve anabilim dallarında gerekli eğitimi vermek için olması gereken teçhizat ve makinalar mevcut olup bunların gerekli aralıklarla kalibrasyon çalışmaları da yapılmaktadır. Ekonomik yetersizlikler sebebiyle makine ve teçhizatlar da bazı eksiklikler mevcuttur. Ancak, bunlar mevcut müfredatın aksamasına sebebiyet verecek düzeyde bir eksiklik değildir. Her ne kadar fiziki mekân olarak yeterli düzeyde olsa da bu mekânlar alt yapı olarak yetersiz durumdadır. Tüm bu şartlara bakacak olursak bölgedeki eşdeğer üniversiteler içerisinde Munzur Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü kısa zamanda çok yol kat etmiş durumdadır. Tablo 28'de Munzur Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü'nde yapılan analizler detaylı olarak verilmektedir.

Tablo 28. Munzur Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü Analiz Listesi

Sıra No	Analiz Adı	Metot	Numune Türü	Analiz Süresi (Gün)
1	Elek Analizleri	Agrega Tane Büyüklüğü Dağılımı Deneyi	Agrega	1
2	Agrega Özgül Ağırlığının Bulunması	Özgül Ağırlığı Deneyi	Agrega	3
3	Agrega Su Muhtevasının Bulunması	Su Emme Oranının Tayini Deneyi	Agrega	3
4	Agregada Yabancı Organik Maddelerin Bulunması	Agregada Organik Madde Tayini Deneyi	Agrega	3
5	Agregada Aşınma Kaybının Bulunması	Los Angeles Deneyi	Agrega	3
6	Hazır Numune İle Taşın Basınç Dayanımının Bulunması	Basınç Deneyi	Taş	1
7	Laboratuvarda Hazırlanan Numune ile Taşın Basınç Dayanımının Bulunması	Basınç Deneyi	Taş	2
8	Taşta Aşınma Kaybının Bulunması	Los Angeles Deneyi	Taş	3
9	Birim Ağırlık	Birim Hacim Ağırlık Tayini	Taş	3
10	Su Emme	Su Emme Oranının Tayini Deneyi	Taş	3
11	Çimentoda Kıvam Deneyi (Vicat Aleti ile)	Çimentonun Priz Süresinin Tayini Deneyi	Çimento	1
12	Çimentoda Priz Başlama ve Bitirme Sürelerinin Tayini	Priz Başlama ve Bitirme Sürelerinin Tayini	Çimento	1
13	Çimentoda Le Chatelier Şişme Deneyi	Çimentoda Genleşme Deneyi	Çimento	2
14	Çimentoda Çekme Dayanımının Bulunması	Çimentoda Eğilmede Çekme Deneyi	Çimento	2
15	Çimentoda Basınç Dayanımının Bulunması	Çimentoda Basınç Deneyi	Çimento	2
16	Beton Karışım Hesabı	Beton Karışım Tasarımı	Beton	3-10
17	Beton Karışım Deneyi	Beton Karışım Tasarımı	Beton	3
18	Taze Betonun Birim Ağırlığının Bulunması	Taze Beton Birim Hacim Ağırlık Deneyi	Beton	1
19	Sertleşmiş Betonun Birim Ağırlığının Bulunması	Sertleşmiş Beton Birim Hacim Ağırlık Deneyi	Beton	3
20	Taze Betondan Numune Alma	Taze Betondan Numune Alma	Beton	1
21	Taze Betonda Hava Boşluk Yüzdesinin Bulunması	Taze Betonun Hava Miktarının Basınç Metodu İle Tayini	Beton	1

22	Taze Betonun Kıvamının Çökme Deneyi ile Bulunması	Taze Betonda Kıvam Deneyi (Çökme Hunisi Metodu)	Beton	1
23	Beton Küp Basınç Dayanımının Bulunması	Basınç Deneyi	Beton	1
24	Beton Kirişin Eğilme Dayanımının Bulunması	Eğilmede Çekme Deneyi	Beton	1
25	Betonda Basınç Dayanımının Beton Tabancası ile Bulunması	Tahribatsız Yöntemle Basınç Deneyi	Beton	1
26	Betondan Karot Alma	Sertleşmiş Betondan Tahribatlı Metot ile Numune Alınması	Beton	2
27	Betonda Karot Numunesi Basınç Dayanımı	Basınç Deneyi	Beton	2
28	Çekme Deneyi	Tek Eksenli Çelik Çekme Deneyi	Metal (İnşaat Demiri)	1

Kaynak: URL-67, 2018

Üniversitenin yeni kurulmuş olması ve ekonomik sebepler göz önünde tutulunca öğrencilerin ders dışı etkinliklerde bulunması, sosyal ve kültürel gereksinimlerini karşılaması için gerekli ortamların sayısı yetersizdir. Ancak, mesleki faaliyetlerinin geliştirilmesi için gerekli olan çalışmalar yukarıda da bahsedildiği üzere staj ve bitirme çalışmaları yoluyla sağlanmaktadır.

Bölümde elli beş bilgisayarlı bir bilgisayar laboratuvarı bulunmaktadır. Burada öğrencilerin enformatik altyapıları oluşturularak gerekli programları kullanmalarına olanak verilmektedir. Öğrencilere burada; AutoCAD, ideCAD, SAP2000, MATLAB gibi İnşaat Mühendisliği Bölümü'nde temel olarak kullanılan programların eğitimi verilmektedir. Öğrenciler bu sayede temel mühendislik programlarını kullanmayı öğrenmektedirler.

Üniversitede merkezi kütüphane mevcuttur. Öğrenciler mesai saatleri içerisinde istedikleri zaman buradan rahatlıkla faydalanabilmektedirler. Munzur Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'ndan alınan bilgilere göre kütüphanede basılı kitap sayısı 16.853 adettir. Basılı kitapların 398 adedi İnşaat Mühendisliği ile ilgilidir. Bu sayıda toplam basılı kitap sayısının yüzde 2,36'sına denk gelmektedir. Bunun dışında daire başkanlığı bünyesinde kütüphanede kullanılan veri tabanları bulunmaktadır. WORLD eBOOK LIBRARY isimli veri tabanında tüm dillerde yayımlanmış olan 3.517.283 elektronik kitap bulunmaktadır. Bu veri tabanında yaklaşık İnşaat Mühendisliğine ait elektronik kitap sayısı da 176.000'dir ve veri tabanındaki toplam kitap

sayısının yüzde 5'ine denk gelmektedir. HİPER KİTAP isimli veri tabanında toplam 17.528 Türkçe elektronik kitap yayımlanmış bunların 1.210 adedi İnşaat Mühendisliği ile ilgilidir ve toplam kitap sayısının yüzde 6,9'unu oluşturmaktadır.

Uygulamalı derslerde ve laboratuvarlar da iş güvenliği açısından gerekli önlemler alınmıştır. Çalışmaların yürütülmesi için öğrencilerin ve öğretim üyelerinin kullanması amacıyla önlük, baret, gözlük, ayakkabı, eldiven vb. gerekli teçhizatlar mevcuttur.

Ölçüt 8. Kurum Desteği ve Parasal Kaynaklar

8.1 Üniversitenin idari desteği, yapıcı liderliği, parasal kaynaklar ve dağıtımında izlenen strateji, programın kalitesini ve bunun sürdürülebilmesini sağlayacak düzeyde olmalıdır.

8.2 Kaynaklar, nitelikli bir öğretim kadrosunu çekecek, tutacak ve mesleki gelişimini sürdürmesini sağlayacak yeterlilikte olmalıdır.

8.3 Program için gereken altyapıyı temin etmeye, bakımını yapmaya ve işletmeye yetecek parasal kaynak sağlanmalıdır.

8.4 Program gereksinimlerini karşılayacak destek personeli ve kurumsal hizmetler sağlanmalıdır. Teknik ve idari kadrolar, program çıktılarını sağlamaya destek verecek sayı ve nitelikte olmalıdır.

Üniversitenin bölüme ayırmış olduğu bütçe yeterli düzeyde değildir. Özellikle makine ve teçhizatın temini noktasında parasal sıkıntılar sebebiyle bölümün laboratuvarları yeterli düzeyde olsa da tam donanımlı değildir. Yine bu noktada teknik eleman sıkıntısı bulunmaktadır. Bölümün sahip olduğu makinaları kullanacak tekniker, teknisyen vb. eksikliği bulunmaktadır.

Bölümün sahip olduğu kaynaklar; nitelikli bir öğretim kadrosunu çekme, bunları elinde tutma ve mesleki gelişimlerini sürdürmeleri konusunda yeterli düzeyde değildir.

Ölçüt 9. Organizasyon ve Karar Alma Süreçleri

Yükseköğretim kurumunun organizasyonu ile rektörlük, fakülte, bölüm ve varsa diğer alt birimlerin kendi içlerindeki ve aralarındaki tüm karar alma süreçleri, program

çiktularının gerçekleştirilmesini ve eğitim amaçlarına ulaşılmasını destekleyecek şekilde düzenlenmelidir.

Eğitim öğretim faaliyetleriyle ilgili kararlar öncelikle Bölüm Kurulu Kararı alınarak fakülte dekanlığına sunulur. Daha sonra Fakülte Yönetim Kurulu Kararı alınarak Rektörlük Makamına sunulur.

Ölçüt 10. Disipline Özgü Ölçütler

Disipline özgü ölçütler, belirli bir mühendislik disiplinindeki eğitim planına yönelik ek ölçütleri tanımlamaktadır.

10.1 Her program, Bölüm II'de verilen ilgili Disipline Özgü Ölçütleri sağlamalıdır.

10.2 Bir programın, adı nedeniyle, birden fazla ölçüt kümesine ait olması durumunda, ilgili her kümedeki ölçütleri sağlaması gerekir.

İNŞAAT VE BENZERİ ADLI MÜHENDİSLİK PROGRAMLARININ DİSİPLİNE ÖZGÜ ÖLÇÜTLERİ

Bu program ölçütleri adlarında “inşaat” ve benzeri nitelgeler bulunan programlar içindir.

Mezunların aşağıdaki niteliklere sahip olduğu kanıtlanmalıdır:

- *Türevsel denklemleri de içerecek biçimde, matematik, olasılık hesapları ve istatistik, matematiğe dayalı fizik ve genel kimya konularında yeterlilik;*

İnşaat Mühendisliği Bölümü'ne ait müfredat Tablo 23'te verilmiştir. Bu müfredat hem Bologna Süreci'ne uyumlu olarak hem de ülke genelinde bu alanda eğitim veren ve MÜDEK akreditasyonu almış inşaat mühendisliği bölümlerinin müfredatı incelenerek oluşturulmuştur. Tablo 23'te detaylı olarak verilen eğitim planına göre öğrencilere birinci yarıyılıda Matematik-I, Fizik-I ve Genel Kimya dersleri; ikinci yarıyılıda Matematik-II ve Fizik-II dersleri; üçüncü yarıyılıda Lineer Cebir, Olasılık ve İstatistik; dördüncü yarıyılıda Diferansiyel Denklemler dersleri verilmektedir. Bu sayede öğrenciler temel bilimler alanında bilgi sahibi olmaktadır. Öğrenciler almış oldukları bu derslerden vize ve final sınavlarına girerek başarı göstermek ve yeterliliklerini kanıtlamakla yükümlüdürler aksi

halde mezun olmaları söz konusu değildir. Bu bölümün mezunları sınavlarda gerekli başarıyı göstermiş ve yeterliliklerini kanıtlamış sayılmaktadırlar.

- ***İnşaat mühendisliğinin kabul görmüş temel alanlarının en az dördünde yeterlilik;***

İnşaat Mühendisliği Bölümü altında beş anabilim dalı bulunmaktadır. Bunlar; Yapı Anabilim Dalı, Mekanik Anabilim Dalı, Hidrolik Anabilim Dalı, Geoteknik Anabilim Dalı ve Ulaştırma Anabilim Dalı'dır. Tablo 23'e bakacak olursak bu beş anabilim dalında da ders verilmekte ve öğrenciler bu beş anabilim dalından vize ve final sınavlarıyla birlikte laboratuvar ve atölyede uygulamalı derslerde yeterli başarıyı göstermeli ayrıca almış günlük staj yaparak bunu jüriye karşı savunması ve bitirme çalışması yapması gerekmektedir. Aksi halde mezun olmaları söz konusu değildir. Bu bölümün mezunları beş anabilim dalında da yeterliliklerini kanıtlamış sayılmaktadırlar.

- ***İnşaat mühendisliğinin kabul görmüş temel alanlarının en az ikisinde laboratuvar deneyi yapabilme ve verileri yorumlayıp analiz edebilme becerisi;***

Tablo 23'te verilen ders programına bakacak olursak; üçüncü yarıyılıda verilen Malzeme Bilimi dersi ile dördüncü yarıyılıda verilen Yapı Malzemesi dersi (Yapı Anabilim Dalı), beşinci yarıyılıda verilen Zemin Mekaniği dersi (Geoteknik Anabilim Dalı) ile Karayolu Mühendisliği ve Tasarımı dersi (Ulaştırma Anabilim Dalı) laboratuvar ortamında gerçekleştirilmekte ve öğrencilere uygulamalı olarak çalışma imkânı vermektedir. Bu sayede öğrenciler laboratuvar ortamında deney yapabilme ve bunları analiz edebilme becerisi kazandırmaktadırlar.

- ***Ders programında meslek eğitimiyle entegre biçimde yürütülen tasarım deneyimleri aracılığıyla kazanılmış inşaat mühendisliğinde tasarım becerisi;***

Tablo 23'teki ders programı incelendiğinde, birinci yarıyılıda verilen Teknik Resim, Dördüncü yarıyılıda verilen Yapı Malzemesi, Beşinci yarıyılıda verilen Karayolu Mühendisliği ve Tasarımı (Uygulamalı) ve sekizinci yarıyılıda verilen Betonarme Yapı Tasarımı dersleri ile öğrencilerin tasarım becerileri geliştirilmektedir.

- ***İş alma, pazarlık usulü ihale ya da kaliteye dayalı seçme süreçleri, bir projeyi tamamlamak için tasarımcı ve inşaatçıların nasıl etkileştikleri, yeterliliğin ve sürekli eğitimin önemi gibi mesleki uygulama meseleleri hakkında bilgi.***

Bir önceki maddede verilen dersler ile öğrencinin tasarım becerisi geliştirilirken; altıncı yarıyılıda verilen Yapı İşletmesi, ikinci yarıyılıda seçmeli ders olarak verilen Yapı Maliyet Hesabı ve Bilgisayar Uygulamaları, beşinci yarıyılıda seçmeli ders olarak verilen İş

ve İmar Hukuku dersleri ile de öğrencilerin işin maliyetini hesaplayabilme ve işin hukuki süreçleri hakkında gerekli bilgileri edinmeleri sağlanmaktadır. Bu sayede öğrenciler iş alma, pazarlık usulü ve ihale gibi konularda hem mali olarak hem de hukuki olarak bilgi sahibi olmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kalite anlayışı zamana, mekâna ve toplumlara göre farklılık gösterse de tarihin her döneminde bir malın ya da hizmetin standartlarının belirlenmesinde ön koşul olmuştur. Çoğu zaman yasalarda yer almış kalite standartlarına uymayan kişilere ağır cezalar verilmiştir. Kalitenin zorunluluğu zaman içerisinde; piyasaların oluşması ve tüketicilere seçme özgürlüğünü getirmesi ile yerini gönüllük esasına bırakmış ve akreditasyon kavramı ortaya çıkmıştır.

Akreditasyon gönüllülük esasına dayalı da olsa, uyulması gereken zorunlulukları da beraberinde getirmektedir. Akreditasyon, bir test veya belgelendirme kuruluşunun verdiği belgenin güvenilirliğinin, tarafsızlığının ve doğruluğunun tanınması yani, test ve belgelendirme kuruluşunun test etmeye veya belge vermeye yetkili olduğunun kabul edilmesi olarak ifade edilmektedir. Ulusal akreditasyon kuruluşları oluşturdukları standartlar ile uluslararası kuruluşlar tarafından akredite edilerek vermiş oldukları belgelerin uluslararası geçerliliğini sağlamaktadırlar.

Akreditasyon işlemlerinin gerçekleştirilmesinde çeşitli standartlar (ISO Kalite Standartları) esas alınmakta ve Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK); akreditasyon için belirlenmiş temel ve özel koşullara uygunluk sağladığı yapılan denetimlerde saptanan, akreditasyon sisteminin gerektirdiği diğer önlemleri alan uygunluk değerlendirme kuruluşlarını akredite etmektedir.

Eğitim, sonuçları bir ulusun geleceğini etkileyebilecek öneme sahip olması nedeniyle üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Eğitim programlarının dış değerlendirme sürecinden geçmeleri bu programların kalitelerini olumlu yönde etkileyen bir faktördür. YÖDEK yönergesinde, akreditasyonun iç ve dış değerlendirme ile yapılabileceğinden söz edilmektedir (YÖDEK, 2007). Dış değerlendirmede bağımsız bir akreditasyon kurumu söz konusudur. Bu araştırma ile de eğitimin dışsal değerlendirmesinin yapılabileceği bağımsız bir akreditasyon sisteminin nasıl olması gerektiği ve dünyadaki örnekleri incelenmiştir. Bu çerçevede araştırmada, çeşitli ülkelerin yükseköğretim ve öğretmen eğitiminde akreditasyon uygulamalarından yola çıkılarak eğitimin akreditasyonuna ilişkin bir modelin genel çerçevesi belirlenmiştir.

YÖK'ün 1998'deki akreditasyon uygulaması akreditasyonun mantığına ters görünmekle birlikte Japonya, İtalya gibi bazı ülkelerde de akreditasyon başlangıçta devlet kurumları tarafından yürütülmüştür. Dünyadaki örneklere bakıldığında genel eğilimin akreditasyonun bağımsız bir dış kurum tarafından yapılması ve bu bağımsız akreditasyon kurumunun devlet organlarıca akredite edilmesi ya da tanınması yönünde olduğu görülmektedir. Çünkü genel anlayış kurumun dıştan daha tarafsız değerlendirilebileceği yönündedir.

Akreditasyon, istenilen eğitim seviyesini yakalamak ve bunun devamlılığını sağlamak için ihtiyaç duyulan değişimlerin tespitinde kullanılabilecek bir araç olarak ifade edilebileceği gibi bir yükseköğretim kurumunun da akredite edilmiş olması kurumun eğitim programı, personel özellikleri ve araçları konusunda, en azından minimum standartları sağladığını göstermektedir.

Nihai amacı öğrencilerin eğitimi olan eğitim kurumları, bu işlevlerini yerine getirirken kalite güvencesini sağlamak üzere ya akreditasyon ya da çıktılarının (ürünlerin) değerlendirilmesi yaklaşımını kullanırlar. Yani, akreditasyon sadece bir hesap verme veya kurumların sorumluluklarını yerine getirdiklerini gösterme aracı değil, aynı zamanda kalite güvence ve gelişim aracıdır. Ayrıca; akreditasyon üniversiteler arasındaki rekabet ortamını oluşturmaktadır. Bu sayede öğrencileri daha kaliteli eğitim imkânına kavuşmaktadır.

Yükseköğretim kurumlarında akreditasyonun; işe alımlarda tercih sebebi olması, öğrencilere eğitim kurumları hakkında bilgi sağlaması, eğitim kurumlarına durum değerlendirmesi yapabilme imkânı vermesi ve mezunlarının belli bir yeterliliğe ulaştığını temin etmesi, kurum içinde daha sağlıklı bir iletişim ağı oluşturması, akredite kurumların diplomalarının uluslararası geçerliliğini sağlaması, eğitimde bir standart oluşturması ve en önemlisi kaliteyi güvence altına alması gibi yönlerden gerek eğitim kurumlarına gerekse öğrenci ve paydaşlara faydalar sağladığını görmekteyiz. Tüm bu faydalara bakacak olursak akreditasyon işlemi lüks değil zaruri bir ihtiyaçtır diyebiliriz. Bilhassa yeni küresel dünya düzeni içerisinde sınırlarında önemini yitirmesiyle birlikte modern eğitim kurumları oluşturabilmek için akreditasyon şart olmuştur.

Üniversitelerin sayı olarak artması buna bağlı olarak öğrenci sayılarının da artması kalite güvencesi tüm dünyada önemli olmaya başlamıştır. Bu durumun uluslararası bir hal almasındaki en önemli sebep her alanda olduğu gibi eğitim alanında da globalleşmenin etkilerinin görülmesidir. Konunun uluslararası düzeyde önem kazanması ve özellikle Bologna Süreci çerçevesinde bu alandaki önemli gelişmeler, ülkemizdeki yükseköğretim

kurumlarının konuya daha fazla ilgi duymalarını sağlamıştır. Özellikle ülkemizin Avrupa ile öğrenci değişimi programlarına katılımı ile birlikte eğitimde kalite garantisinin akreditasyon ile sağlanması sebebiyle akreditasyon konusu daha da önemli bir hal almıştır.

Türkiye'deki yükseköğretim akreditasyon uygulamalarına baktığımızda sürecin ilk olarak; ODTÜ, Boğaziçi, İTÜ, BİLKENT, Doğu Akdeniz üniversitelerinin mühendislik fakültelerindeki bazı bölümlerinin ABET tarafından değerlendirilerek akredite edilmesiyle başladığı ve MÜDEK, TEPDAD, MİAK, FEDEK, VEDEK, HEPDAK, EPDAD, ECZAKDER, TPD, İLEDAK, SABAK ve TURAK gibi ulusal akreditasyon kuruluşlarının açılmasıyla devam ettiği görülmektedir. Akreditasyon, özelliklede eğitim alanında akreditasyon kavramı Türkiye için yeni bir kavram olmasına karşın önemli ilerleme sağlamıştır. Özellikle mühendislik alanında akreditasyon hizmeti sunan MÜDEK bu konuda büyük bir yol kat etmiştir. Uluslararası akreditasyon kuruluşları tarafından tanınan MÜDEK sunduğu hizmet ve oluşturduğu standartlar ile gerek ulusal gerekse uluslararası boyutta akreditasyon hizmeti sunmaktadır.

MÜDEK standartları uluslararası kabul görmüş standartlardır. MÜDEK akreditasyonu ilk akreditasyon denetiminde eksikliklerin belirlenmesi ve belirli aralıklarla eksikliklerin çözüme kavuşturulup kavuşturulmadığının tespiti şeklindedir. Akredite edilecek kurumun verilen süre içerisinde eksikliklerinin ne kadarını giderdiği ve bunu yapmak için yapmış olduğu düzenlemeler akreditasyonun devam etmesi açısından önemlidir.

Bu kuramsal çerçeveye doğrultusunda Munzur Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği Bölümü'nün MÜDEK akreditasyon kriterleri çerçevesinde özdeğerlendirmesini yaparak öz değerlendirme raporunu hazırlanmıştır. Bu sayede bölümün akreditasyona tabi tutulması halinde mühendislik lisans eğitimi akreditasyon kriterleri açısından bölümde verilen eğitim faaliyetlerinin kalite düzeyinin tespit edilmesi, mevcut durumun bir resminin çekilmesi sağlanmıştır. Bu sayede üniversite tepe yönetimi başta olmak üzere bölüm öğretim elemanları ve idari personelin kalite ve akreditasyon konusundaki bilgi birikimlerini zenginleştirmek, farkındalık yaratmak ve akredite olmak için gerekli adımların atılmasına ön ayak olunması amaçlanmıştır.

Hazırlanan özdeğerlendirme sonucunda Munzur Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği Bölümü'nün mevcut durumu aşağıdaki gibi izlenmiştir;

- Öğrenci kabulü; ÖSYM'nin yapmış olduğu sınav sonucu ilgili puan türünde istenilen puanı alan öğrencilerin tercihleri aracılığıyla sağlanmaktadır. Yabancı

uyruklu öğrencilerin kabulünde ise; ilgili mevzuat hükümleri ile Senato tarafından belirlenen esaslara göre yapılmaktadır.

- Programda çift anadala başlamış olan başka bölümün öğrencisi ve başka bölümlerde çift anadala başlamış olan program öğrencisi bulunmamaktadır.
- Programa yatay geçiş yapan öğrenci sayısı Tablo 18’de yıllar itibariyle gösterilmiştir. Tablodaki bilgilere bakacak olursak; 2013-2014 akademik yılında 32 kişi yatay geçiş yaparken, 2014-2015’te 15 kişi, 2015-2016’da 18 kişi, 2016-2017’de 11 kişi ve 2017-2018’de 3 kişi yatay geçiş yapmış genel olarak yatay geçiş yapan öğrenci sayısında azalma söz konusudur.
- Programa dikey geçiş yapan öğrenci sayısı yine Tablo 18’de gösterilmiştir. 2016-2017 akademik yılında dört kişi ve 2017-2018 yılında 2 kişi programa dikey geçiş yapmıştır. Program eğitime 2010-2011 yılında başlamış olmasına karşın programa dikey geçiş yeteri kadar fazla değildir.
- Kurumun veya programın başka kurumlarla yapılmış herhangi bir işbirliği anlaşması bulunmamaktadır. Ayrıca; öğrenci hareketliliğini teşvik edecek herhangi bir düzenlemesi de bulunmamaktadır. Öğrenci değişim programları kapsamında yurt içinden veya dışından programa gelen öğrenci bulunmamaktadır. Değişim programları kapsamında öğrencilerin ilgili programı tercih etmedikleri görülmektedir. Bu konuda herhangi bir adım atılmaması üniversitenin ve programın tanıtımı açısından bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Ayrıca yurtdışındaki ve yurtiçindeki üniversitelerden öğrenciler için cazip olması için bölümün akreditasyonu önemlidir. Bölümde verilen eğitimin kalitesinin güvence altına alınmış olması öğrenci değişim hareketliliğini artıracaktır.
- Farabi ve Erasmus Değişim programları çerçevesinde Munzur Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü’nden dışarıya giden öğrencilere ait bilgiler Tablo 19 ve 20’de detaylı olarak verilmiştir. Tablo 19’a bakıldığında toplam 27 öğrenci, 3 farklı ülkede, 4 farklı üniversitede Erasmus+ Programı kapsamında eğitimlerine devam etmiştir. Tablo 20’ye bakacak olursak; 2016-2017 ve 2017-2018 akademik yıllarında toplamda 5 öğrencinin yurt içindeki 3 farklı kurumda Farabi Değişim Programı kapsamında eğitimlerine devam ettikleri görülmektedir.

- Öğrencilere; programla alakalı konular hakkında seminerler düzenlenerek alanında uzman kişilerin bu seminerlere konuşmacı olarak katılmaları ve konu hakkında bilgi vermeleri ayrıca, öğrencilerin sorularını yanıtlamaları sağlanmaktadır. Öğrencilere staj konusunda bölüm öğretim üyeleri tarafından destek ve bilgi sağlanmaktadır. Öğretim üyelerinin katkıları sayesinde öğrenciler; hem becerileri doğrultusunda daha verimli bir staj dönemi geçirmekte hem de alanında güncel bilgi ve teknolojilerle yakından tanımaktadır.
- Öğrencilerin başarıları ile mezuniyet kararları sınavlar, staj ve bitirme çalışmaları ile belirlenmektedir. Ayrıca; programdan mezun olmak için bütün derslerden geçer not almak ve GNO'nun da en az 2,00 olması gerekmektedir.
- Tablo 23 incelendiğinde sekiz yarıyıl boyunca verilen eğitim ile bölüm mezunları aşağıda sayılan bilgi ve beceriyi kazanmaktadır;
  - ✓ Matematik, fen bilimleri ve temel mühendislik konularında donanımlı ve bu alanlardaki bilgileri inşaat mühendisliği problemlerinde uygulama yeteneği,
  - ✓ İnşaat Mühendisliği problemlerini uygun deney ve analizler ile çözümüleme, çözüm odaklı projelendirme ve yorumlama yeteneği,
  - ✓ Gerekli ihtiyaçları karşılamak üzere sistemi analiz ederek gerçekçi koşullar düşünülerek modelleme yapma yeteneği,
  - ✓ Yapı sistemini oluştururken veya sistemle ilgili bir problemi çözerken güncel bilgisayar programlarını ve hesap yöntemlerini etkin bir biçimde kullanabilme ve takip etme özelliği,
  - ✓ İnşaat mühendisliği problemlerini tespit edip doğru çözümüleme yapabilmesi için gerekli deney yapma, deney sonuçları analiz edebilme ve yorumlama yeteneği,
  - ✓ Disiplinli bir şekilde grup içerisinde çalışabilme yeteneği,
  - ✓ Türkçe sözlü ve yazılı etkin iletişim kurabilme ve en az bir yabancı dil bilgisine sahip olma,
  - ✓ Mühendislikle ilgili bilgileri sürekli öğrenmenin gerekliliğini kavrayıp, bilim ve teknolojiyi sürekli takip etme yeteneği,
  - ✓ Hayat boyu mesleğinin etik kurallarını meslek bilinci ile uygulama yeteneği,

- ✓ Güncel olayların mühendislik üzerine olan etkilerini değerlendirebilme kabiliyeti; iş hayatındaki uygulamalar hakkında bilgi, girişimcilik, yenilikçilik ve sürdürülebilir kalkınma hakkında bilgiye sahip olma,
  - ✓ Mühendislik uygulamalarının evrensel ve toplumsal yasalar karşısında hukuksal sonuçlarını bilme ve değerlendirme kabiliyeti,
  - ✓ Çalışma alanında yaptığı analizleri ve sonuçları etkili bir biçimde sunabilme yeteneği.
- Bölüme ait müfredat Tablo 23'te verilmiştir. Bu müfredat oluşturulurken hem Bologna Süreciyle uyumlu olması göz önünde bulundurulmuş hem de MÜDEK tarafından akredite edilmiş diğer üniversitelerin ilgili bölümlerin müfredatları incelenerek imkânlar ölçüsünde paralellik sağlanması amaçlanmıştır. Müfredat oluşturulurken bu şartların göz önünde bulundurulması bölümün günün şartlarına uygun bir eğitim sunması açısından önemlidir. Ayrıca MÜDEK kriterleri ile Bologna Sürecinde istenen kriterler birbiriyle uyumlu veya birbirini tamamlayıcı niteliktedirler. Bu kriterlerden herhangi birinin sağlanması ötekini de sağladığı anlamına gelmektedir. Öğretim elemanları ile yapılan yüz yüze görüşmelerde kalite ve akreditasyon konularında yeterli bilince sahip oldukları fakat bölümün nispeten yeni kurulmuş olması ve yeterli fiziki ve teknik altyapıdaki eksiklikler nedeniyle yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir.
  - Müfredat incelendiğinde hem temel bilimler alanında [matematik, fen bilimleri (fizik, kimya)] hem de inşaat mühendisliği içerisinde bulunan 5 anabilim dalında (Yapı Anabilim Dalı, Mekanik Anabilim Dalı, Hidrolik Anabilim Dalı, Geoteknik Anabilim Dalı ve Ulaştırma Anabilim Dalı) ders verildiği görülmektedir. Temel bilimler alanında alınan dersler sayesinde öğrenciler inşaat mühendisliği alanında alacakları derslerin içerisinde yer alan mühendislikle alakalı problemlerin çözümünde kullanacakları temel denklemler ve istatistik bilgileri hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Ayrıca, beş anabilim dalında aldıkları derslerle inşaat mühendisliği alanında sahip olmaları gereken yetkinliği kazanmaktadır.
  - Öğrencilerden farklı dönemlerde otuzar günlük toplamda altmış günlük staj yapmaları zorunludur. Staj yolu ile bir yandan öğrencilerin iş hayatında kullanılan güncel ve modern teknikler hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanırken bir yandan da öğrencilerin inşaat mühendisliği alanında

karşılaşılabilecek sorunlar hakkında daha mezun olmadan yüzleşmeleri sağlanmaktadır. Bu öğrencilerin oluşabilecek sorunları önceden saptama ve bu sorunlar karşısında çözüm üretme, işlerin aksamaması için eldeki mevcut teknik ve makinelerle işin sürekliliğini sağlama gibi becerilerinin gelişmesini sağlamaktadır.

- Programın kalitenin sürekli iyileştirilmesi açısından herhangi bir çalışması bulunmamaktadır. Bu durum MÜDEK akreditasyonu açısından çok önemli bir eksikliklerdir. Çünkü MÜDEK akreditasyonunun temelinde sürekli kendini yenileme ve çağın gereklerine uyum yatmaktadır. MÜDEK'in akredite ettiği programlardan istediği bir sonraki denetlemede mevcut durumun ne kadar ilerletildiği, eksikliklerin ne ölçüde giderildiği ya da giderilmesi için çaba harcadığıdır. Bunu sağlamanın yolu da sürekli iyileştirme çalışmaları ile gerçekleştirilmektedir.
- MÜDEK akreditasyonunun istemiş olduğu eğitim planının aşağıdaki bileşenleri içermesi gerekmektedir.
  - ✓ (a) En az bir yıllık ya da en az 32 kredi ya da en az 60 AKTS kredisi tutarında matematik ve temel bilim eğitimi. Temel bilim eğitimi ilgili disipline uygun olmalı ve deneysel çalışmalarla desteklenmelidir. Tablo 24 incelendiğinde; istenilen derslerin en az bir yıllık eğitim şartını sağladığı görülüyor. Ancak; derslerin kredilerinin toplamı 30 olup en az 32 kredi şartını, AKTS toplamı 43 olup en az 60 AKTS şartını sağlamamaktadır.
  - ✓ (b) En az bir buçuk yıllık ya da en az 48 kredi ya da en az 90 AKTS kredisi tutarında temel mühendislik bilimleri ve ilgili disipline uygun mühendislik meslek eğitimi. Tablo 25 incelendiğinde; istenilen derslerin en az bir buçuk yıllık eğitim şartını sağladığı ve derslerin kredilerinin toplamı 61 olup en az 48 kredi şartını, AKTS toplamı 93 olup en az 90 AKTS şartını sağladığı görülmektedir.
- Tablo 26'da Munzur Üniversitesi İnşaat Mühendisliği bölümündeki personel sayısı verilmiştir. Bölümde hiç profesör doktor bulunmamaktadır. 2018 Mart ayı itibariyle bölümde 2 doçent doktor, 8 doktor öğretim Üyesi, 7 araştırma görevlisi 2 idari personel görev yapmaktadır.

Bölümdeki öğretim üyelerinin MÜDEK akreditasyonu açısından yeterliliği hakkında bir yorum yapamamakla birlikte YÖK'ün Yüksek Lisans ve Doktora

programı açılması için şart koştuğu akademik kadroyu oluşturmakta yetersiz kalmaktadır. YÖK'ün Yüksek Lisans ve Doktora açılması için ön gördüğü asgari akademik kadro sayısı ve niteliği aşağıdaki gibidir.

Doktora programı, en az ikisi profesör kadrosunda olmak üzere altı öğretim üyesi, birisinin profesör olması halinde ise en az ikisi doçent olmak üzere üniversite kadrosunda asgari toplam altı öğretim üyesi ile açılabilir. Bu öğretim üyelerinden bir tanesi yabancı uyruklu olabilir. Yüksek lisans programı ise en az ikisi profesör ve/veya doçent unvanına sahip olmak üzere üniversite kadrosunda asgari üç öğretim üyesi ile açılabilir (URL- 68, 2018).

Bölümde bulunan 5 anabilim dalının 2'sinde öğretim üyesi bulunmamaktadır. Bunlar; Geoteknik Anabilim Dalı ve Ulaştırma Anabilim Dalı'dır. Geoteknik Anabilim Dalı ile Ulaştırma Anabilim Dalı'ndaki akademik kadro eksikliğinin Türkiye'deki birçok üniversitede mevcut olması bir mazeret olmamakla birlikte nispeten yeni sayılacak bir üniversitenin sıkıntı yaşanan bir alanda gerekli kadroyu oluşturamaması normal karşılanabilir. Ulaştırma Anabilim Dalı'ndaki eksiklik bir araştırma görevlisinin doktorasını bitirecek olması sebebiyle bir sonraki dönemde giderilecektir. Her ne kadar bölümdeki farklı anabilim dallarındaki öğretim üyeleri tarafından bu dersler verilmekte ise de bu durum akademik kadronun yeterli olmadığını bariz olarak ortaya koymaktadır

- Tablo 27 Bölümün fiziki mekânlarını göstermektedir. Bölümde 1 bilgisayar laboratuvarı olmak üzere 5 adet laboratuvar, 1 adet atölye ve 4 adet derslik mevcuttur. Toplam laboratuvar alanı 1200m²'dir. Bilgisayar laboratuvarında 55 adet bilgisayar mevcuttur. Her ne kadar ekonomik nedenlerden dolayı makine ve teçhizatlar da bazı eksiklikler olsa da laboratuvarlarda ve atölyede derslerin devamlılığını sağlayacak ve anabilim dallarında gerekli eğitimi vermek için olması gereken teçhizat ve makineler mevcut olup bunların gerekli aralıklarla kalibrasyon çalışmaları yapılmaktadır. Ancak; bu fiziki mekânların alt yapıları yetersiz durumdadır.
- Ayrıca; Tablo 28'de Munzur Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü'nde yapılan analizler detaylı olarak verilmiştir. Alanında yapılan birçok analizi eksiksiz olarak yapabilmesi bölümün bu alanda yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir.

Bölümde bulunan bilgisayar laboratuvarında 55 adet bilgisayar bulunmaktadır. Öğrencilere burada; AutoCAD, ideCAD, SAP2000, MATLAB gibi İnşaat Mühendisliği Bölümü'nde temel olarak kullanılan programların eğitimi verilmektedir. Öğrenciler bu sayede temel mühendislik programlarını kullanmayı öğrenmektedirler.

- Disipline özgü ölçütlere bakıldığında programın müfredatının bu ölçütlerin hepsini sağladığı görülmektedir.

Sonuç olarak; günümüzde yaşanan değişim süreci içerisinde verilen eğitim hizmetlerinin kalitesinin tescillenmesi gündeme gelmiş ve ortaya eğitimde akreditasyon kavramı çıkmıştır. Bu yeni kavram çok hızlı gelişerek yaşamın her alanında söz sahibi olmaya başlamış ve bir şeyin tercih edilip edilmeme kararı onun akredite edilip edilmediğiyle verilmeye başlanmıştır. Yükseköğretim kurumlarının akredite edilmiş olması verilen eğitimin kalitesini güvence altına almanın yanı sıra başta öğrenciler olmak üzere tüm paydaşlar açısından çok önemlidir. İlgili bölümde ayrıntılı olarak değinilen pek çok faydasının olduğu artık yadsınamaz. Bu doğrultuda bir devlet üniversitesinin bir bölümünün eğitim programının akreditasyon için ilk adımı olan özdeğerlendirme raporu bir öneri olarak hazırlanarak üniversite üst yönetimi, öğretim elemanları ve öğrenciler için farkındalık yaratmak, harekete geçirecek bir motivasyon yaratmak amaçlanmış ve araştırma raporlaştırılarak ilgili yetkililerle paylaşılmıştır. Bu çalışma bir akreditasyon denetimi olmayıp, mevcut durumun bir resminin çekilerek, bölümün üstün ve zayıf yanlarının tespit edilmesini sağlamış ve kalite bilincinin oluşturulmasına katkı sunmuştur.

KAYNAKLAR

- Akduman, İ., Özkale, L. ve Ekinci, E.,** 2001. Accreditation in Turkish Universities, *European Journal of Engineering Education*, **26**, 231–239.
- Aktan, C. C. ve Gencel, U.,** 2007. Yüksek Öğretimde Akreditasyon. <http://www.canaktan.org/egitim/akreditasyon/aktan-akredit.pdf>, 09 Kasım 2016.
- Arpat, B., Şaşmaz, N. ve Yürekli, E.,** 2014. Sağlık Hizmetlerinde Kalite Maliyetleri, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, **19**, 313-332.
- Arsal, Z.,** 2004. Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'nde Öğretmen Eğitiminde Akreditasyon Uygulamasının Karşılaştırılması, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **1(8)**, 1-15.
- Arslan, B.,** 2008. Öğretmen Eğitiminde Akreditasyon ve Türkiye İçin Bir Rol Model Önerisi, *Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Artugal, S. M.,** 2010. Mühendislik Eğitiminde Toplam Kalite Yönetimi ve Metalürji ve Malzeme Mühendisliği Bölümündeki ABET Uygulamaları, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aslan, B.,** 2009. Çeşitli Ülkelerde Yükseköğretimde Akreditasyon ve Türk Yükseköğretimindeki Gelişmeler, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, **42**, 287-309.
- Bakioğlu, A. ve Baltacı, R.,** 2000. Üniversitede Akreditasyon ve Düşünceler, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Öneri Dergisi*, **13**, 39-47.
- Baltacı, R.,** 2002. Eğitim Fakültelerindeki Öğretim Elemanlarının Öğretmen Eğitiminde Akreditasyon Konusundaki Algıları, *Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İstanbul.
- Baştürk, M.A.,** 2001. Uygunluk Değerlendirmesi Hizmetlerinde Güvenilirlik ve Uluslararası Yapılanma, *Tesisat Mühendisliği*, **63**, 67-76.
- Bıyıkoğlu, H. N.,** 2008. Standartlar ve Türk Sanayinin Standardizasyon Faaliyetlerine Katılımı, *V. Ulusal Hidrolik Pnömatik Kongresi*, Tepekule Kongre ve Sergi Merkezi, İzmir, 23-26 Ekim, s.295-303.
- Billing, D. ve Thomas, H.,** 2000. The International Transferability of Quality Assessment Systems for Higher Education: The Turkish experience, *Quality in Higher Education*, **6 (1)**, 31-40.

- Birand, M. T., 2006. ODTÜ Mühendislik Fakültesinde Akreditasyon Etkinliklerinin Başlangıcının ve ABET Değerlendirme Sürecinin Öyküsü. <http://www.eee.metu.edu.tr/~birand/ABET%20Oykusu.htm>, 20 Ekim 2016.
- Ceylan, M.**, 2009. Türkiye’de Kalite Akreditasyonu ve Türkak, *Yüksek Lisans Tezi*, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Çağlar, İ. ve Kılıç, S.**, 2011. Kalite Güvence Standartları, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Çoruh, M.**, 2000. “Kalite Güvence Sistemi Felsefesi: Hastane Hizmetlerinde Hangi Kalite Güvence Sistemi Seçilmeli?”, *III. Ulusal Sağlık ve Hastane Yönetim Sempozyumu*, Ankara, 28-29 Eylül.
- Devlet Denetleme Kurulu, Türk Akreditasyon Kurumunun (TÜRKAK) 2002, 2003, 2004 Yılları Eylem ve İşlemlerinin Araştırılıp Denetlenmesine İlişkin Rapor, DDK Yayın No: 2, Ankara, 2005.
- Doğan, İ.**, 1999. Eğitimde Kalite ve Akreditasyon Sorunu: Eğitim Fakülteleri Üzerine Bir Deneme, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, **20**, 503-519.
- Efil, İ.**, 2010. Toplam Kalite Yönetimi, Dora Yayınları, Bursa.
- Elmas, M.**, 2012. Bologna Süreci: Uygulama veya Uygulayamama, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, **2**, 137-141.
- Ensari, H.**, 1999. 21. Yüzyıl Okulları İçin Toplam Kalite Yönetimi, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Eraslan, A.**, 2010. Moleküler Laboratuvarda Kalite Kontrol ve Akreditasyona Ön Hazırlıkta Yapılan İyileştirme Çalışmaları, *Uzmanlık Tezi*, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Biyokimya Anabilim Dalı, Adana.
- Erbaşı, A. ve Ersöz, S.**, 2004. Toplam Kalite Yönetimi Ahilik İlişkisi, *Standard Ekonomik ve Teknik Dergi*, **515**, 27-37.
- Eroğlu, U. S.**, 2006. Türk Standartları Enstitüsü’nün Faaliyetlerinin Rekabet Hukukuna Göre Değerlendirilmesi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **8**, 150-199.
- Erkuş, L.**, 2009. Eğitim Fakültelerinin Akreditasyon Sürecine Hazır Olma Durumuna İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Erkuş, L. ve Özdemir, S. M.**, 2010. Eğitim Fakültelerinin Akreditasyon Sürecine Hazır Olma Durumuna İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **3**, 118-133.
- FEDEK, Değerlendirme ve Akreditasyon Uygulama Esasları Yönergesi, İstanbul, 2009.

- Gedik, P.**, 2007. Kalite Maliyetleri ve Kalite Maliyet Sistemi: Adana’da Toplam Kalite Maliyetini Uygulayan Bir İşletmede Uygulama, *Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Gencel, U.**, 2001. Yükseköğretim Hizmetlerinde Toplam Kalite Yönetimi ve Akreditasyon, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **3**, 164-218.
- Gümüş, A.**, 2015. Türkiye’de Eğitim Politikaları, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Hatipoğlu, C. B.**, 2008. Toplam Kalite Yönetiminde Kalite Maliyetlerinin Önemi ve Kalite Maliyetlerinin Raporlanması Sürecinde Muhasebenin Rolü, *Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İstanbul Sanayi Odası Kalite ve Teknoloji İhtisas Kurulu (İSO-KATEK), Sanayide Sürekli Gelişme İçin “Kaizen”, İso Yayın No: 2011/24, İstanbul Sanayi Odası, İstanbul, 2011.
- Karahan, M.**, 2013. Yükseköğretim Kurumları Kalite Yeterliliklerinin Öğrenci Memnuniyeti ve Sürdürülebilirlik Açısından İncelenmesi: İnönü Üniversitesi Malatya MYO Uygulaması, *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, **2**, 1-9.
- Karataş, B.**, 2012. Konya Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Toplam Kalite Yönetimine Geçiş Sürecinde Personel Yaklaşımının Belirlenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Kavak, Y.**, 1999. Öğretmen Eğitiminde Yeni Bir Yaklaşım Doğru: Standartlar ve Akreditasyon, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, **19**, 313– 324.
- Kavak, Y.**, 2007. Öğretmen Eğitiminde Akreditasyon: Türkiye Deneyimi, *Çağdaş Eğitim*, **33(340)**, 17-26.
- Kısakürek, M. A.**, 2007. Çeşitli Ülkelerde Akreditasyon, *Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Eğitim Fakülteleri ve Akreditasyon Çalıştayı*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara, 1-3 Mart, s.9-16.
- Kocabaş, C., 2013. Kalite Güvence ve Standartları Ders Notları. http://andirinbp.ksu.edu.tr/depo/belgeler/kgs_ders_notu_2013_1511121534262424.pdf, 2 Ocak 2017.
- Koçel, T.**, 2011. İşletme Yöneticiliği, Beta, İstanbul.
- Kondağcı, Y.**, 2003. Avrupa’da Yükseköğretim İçin Yeni Bir Vizyon, *Eğitim ve Bilim*, **28**, 74–82.
- Korkut, H.**, 1997. Üniversitede Kalite Ne Durumda?, *Amme İdaresi Dergisi*, **30 (2)**, 59-72.

- Koyuncu, S.**, 2007. Türk Ortaöğretim Sisteminde Okulların Akreditasyon Yeterlik Düzeyleri (Sakarya İli Örneği), *Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Köse, S., Tetik, S. ve Ercan, C.**, 2001. Örgüt Kültürünü Oluşturan Faktörler, *Yönetim ve Ekonomi*, **7**, 219-242.
- Mızıkacı, F.**, 2003. Quality Systems and Accreditation in Higher Education: An Overview of Turkish Higher Education, *Quality in Higher Education*, **9(1)**, 95–106.
- Munzur Üniversitesi Rektörlüğü Farabi Koordinatörlüğü.
- Munzur Üniversitesi Rektörlüğü Uluslararası İlişkiler Ofisi.
- MÜDEK, 2014. Mühendislik Lisans Programları Değerlendirme Ölçütleri (Sürüm 2.1 - 23.12.2014).
- MÜDEK, 2015. Özdeğerlendirme Raporu (Sürüm 2.3 - 07.03.2015).
- Öz, H. H.**, 2005. Accreditation Processes in Turkish Higher Education. *Higher Education in Europe*, **30(3)**, 335-344.
- Özan, S., Gürpınar, E. ve Şahin, H.**, 2011. Yolumuza Işık Tutanlar: Tıp Eğitimcileri İçin Önemli Kuruluşlar ve Belgeler, *Tıp Eğitimi Dünyası*, **32**, 30-68.
- Özcan, M.**, 2012. Okulda Üniversite Modelinde Kavramsal Çerçeve: Eylemdeki Vizyon, *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi*, **1**, 107-132.
- Özer, M., Gür, B. S. ve Küçükcan, T.**, 2010. Yükseköğretimde Kalite Güvencesi, SETA Yayınları, Pelin Ofset, Ankara.
- Öztürk, A.**, 2013. Kalite Yönetimi ve Planlaması, Ekin Yayınevi, Bursa.
- Peker, Ö.**, 1996. Eğitimde Kalite ve Akreditasyon, *Amme İdaresi Dergisi*, **29(4)**, 19-32.
- Platin, B. E., 2006. Mühendislik Değerlendirme Kurulu'nun (MÜDEK) Oluşturulması. <http://www.mudek.org.tr/doc/sun/MUDEK-ODTU50Yil-Platin.pdf>, 18 Aralık 2016.
- Platin, B. E.**, 2007. Türkiye’de Mühendislik Eğitiminde Akreditasyon: ABET ve MÜDEK, *Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Eğitim Fakülteleri ve Akreditasyon Çalıştayı*, Ankara Üniversitesi, Ankara 1-3 Mart, s.57-65.
- Platin, B. E.**, 2011. MÜDEK Akreditasyon Ölçütleri: Önemi ve En Sık Rastlanan Yetersizlikler, *Mühendis ve Makina*, **52**, 61-72.
- Rehber, E.**, 2002. Yükseköğretimde Kalite Sorunu: Akreditasyon ve Kalite Yönetimi, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa.

- Sakıncı, S.**, 2006. Avrupa Birliği Dersleri: Ekonomi, Politika, Teknoloji, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Avrupa Birliği'nde Akreditasyona İlişkin Uygulamalar ve Türkiye'de Akreditasyon Sisteminin Oluşturulmasına Yönelik Çalışmalar, Avrupa Topluluğu Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Yayın no: 51, Ankara, 1999.
- Sarp, N.**, 2014. Toplam Kalite Yönetimi Uygulamaları, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Sevimler, S., Duran, C. ve Çetindere, A.**, 2011. Toplam Kalite Yönetiminin Unsurları İle İşletme Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Eskişehir Örneği, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, **29**, 87-100.
- Soran, H., Akkoyunlu, B. ve Kavak, Y.**, 2006. Yaşam Boyu Öğrenme Becerileri ve Eğitimcilerin Eğitimi Programı: Hacettepe Üniversitesi Örneği, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **30**, 201-210.
- Süngü, H. ve Bayrakçı, M.**, 2010. Bolonya Süreci Sonrası Yükseköğretimde Akreditasyon Çalışmaları, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, **8(4)**, 895-912.
- Şener, F. N.**, 2009. Sürdürülebilir Orman Yönetiminde Sertifikasyon ve Akreditasyon Kavramları, *II. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, 19-21 Şubat, s.371-377.
- Turan, G. ve Odabaş, D.**, 1998. Toplam Kaliteye Geçişte Kalite Kültürünü Geliştirme Prosesi, *KAMU-İŞ İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, **4**, 161-172.
- TSE, TS EN ISO 9001:2015 Kalite Yönetim Sistemi Dokümantasyon Eğitimi, Ankara, 2015.
- TSE, TS EN ISO 9001:2015 Kalite Yönetim Sistemi Temel Eğitimi, Ankara, 2016a.
- TSE, TS EN ISO 9001:2015 Risk Tabanlı Proses Yönetimi Eğitimi, Ankara, 2016b.
- TÜBA-TÜBİTAK-TTGV, Bilim-teknoloji-sanayi Tartışmaları Platformu Avrupa Birliğinin Bilim-Teknoloji-Mühendislik Alanlarına İlişkin Akreditasyon Kurumları Çalışma Grubu Yüksek Öğretimde Kalite Yönetimi Alt Grubu Çalışma Raporu, Ankara, 1997.
- TÜİK, İstatistiksel Kalite Kontrol (Sorularla Resmi İstatistikler Dizisi - 11), Yayın No: 3616, Ankara, 2011.
- TÜRKAK, Türk Akreditasyon Kurumu. (www.turkak.org.tr), 5 Ocak 2017.
- Uçar, A. ve Öztürk, N.**, 2005. Eğitim Kurumları Performansının Geliştirilmesinde Öz Değerlendirmenin Önemi, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, **319**, 37-44.
- Uğur, H.**, 1995. Gümrük Birliği Aşamasında Akreditasyon, *4.Ulusal Kalite Kongresi*, TÜSİAD / KALDER, İstanbul, s.175-178.

- Yalçınkaya, M.**, 1997. Akreditasyon ve Yükseköğretim Kurumlarının Değerlendirilmesi, *Standard: Teknik ve Ekonomik Dergi*, **426**, 94-98.
- Yetiş, N.**, 1995. Mühendislik Eğitiminde Kalite ve Akreditasyon, Toplam Kalite ve Eğitimde Kalite - Tebliğler ve Özgeçmişler, *4. Ulusal Kalite Kongresi*, TÜSİAD/KALDER, İstanbul.
- Yılmaz, M.**, 2003. Kalite Yönetim Sistemlerinin Evrimi ve Toplam Kalite Yönetiminin Banknot Matbaası Genel Müdürlüğünde Uygulanabilirliği, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Piyasalar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- YÖDEK, 2007. Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Rehberi. <http://www.yodek.org.tr/yodek/files/7aa12f8d2582deb44d4249c7aa4a2020.pdf>, 8 Kasım 2016.
- YÖK, Türkiye'de Öğretmen Eğitiminde Standartlar ve Akreditasyon, Ankara, 1999.
- YÖK, Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi (Taslak Rapor), Ankara, 2006.
- YÖK, Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi, Ankara, 2007.
- URL-1, http://www.eurocons.com.tr/akreditasyon-bilgi_bankasi-AKRED%C4%B0TASYONUN%C2%A0ULUSLAR%C2%A0ARASI%C2%A0B0YUTU.html, Akreditasyonun Uluslararası Boyutu. 07 Ocak 2016.
- URL-2, http://turgutlumyo.cbu.edu.tr/db_images/file/kalite-guvencesi-ve-standartlari-ders-notlari-3022TR.pdf, Standardizasyon. 04 Ocak 2017.
- URL-3, <http://muhasebeturk.org/ecopedia/394-k/18487-kalite-kulturu-nedir-ne-demek-tanimi-anlami-nedemek.html>, Kalite Kültürü Nedir (Ne Demek). 01 Ocak 2017.
- URL-4, <https://www.tse.org.tr/tr/icerikdetay/2/1/tse-nin-kurulusu.aspx>, TSE'nin Kuruluşu. 04 Ocak 2017.
- URL-5, <https://www.tse.org.tr/tr/icerikdetay/3/2/tse-nin-gorevleri.aspx>, TSE'nin Görevleri. 04 Ocak 2017.
- URL-6, <https://www.tse.org.tr/tr/icerikdetay/87/62/belgelendirme-yapilan-yonetim-sistemleri.aspx>, TS EN ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi. 07 Ocak 2017.
- URL-7, <https://www.tse.org.tr/tr/duyuru/1/4288/ts-en-iso-9001-2015-kalite-yonetim-sistemi-belgelendirmesi-basladi.aspx>, ISO 9001 Neden Güncellendi?. 07 Ocak 2017.
- URL-8, <http://www.turkak.org.tr/TURKAKSITE/LAB.pdf>, Laboratuvar Akreditasyonu. 19 Kasım 2016.

- URL-9, <http://kalibrasyonnedir.blogcu.com/akreditasyonun-uluslararası-boyutu/5115050>, Akreditasyonun Uluslararası Boyutu. 14 Ocak 2017.
- URL-10, <http://www.turkak.org.tr/turkaksite/KurumsalBirimlerUluslararasıİlişkiler.aspx>, Uluslararası İlişkiler ve Projeler Müdürlüğü.17 Ekim 2016.
- URL-11, <https://www.aplac.org/about/>, About APLAC. 18 Ekim 2016.
- URL-12, https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc084/kanuntbmmc084/kanuntbmmc08404457.pdf, TÜRK AKREDİTASYON KURUMU KURULUŞ VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN. 15 Nisan 2018.
- URL-13, <http://www.turkak.org.tr/turkaksite/>, Akredite Kuruluşlar. 15 Nisan 2018.
- URL-14, <http://www.ncate.org/>, Council for the Accreditation of Educator Preparation. 15 Aralık 2016.
- URL-15, <http://www.caepnet.org/about/vision-mission-goals>, Vision, Mission and Goals. 17 Aralık 2016.
- URL-16, <http://www.caepnet.org/standards/introduction>, The CAEP Standards. 17 Aralık 2016.
- URL-17, <http://www.eua.be/about/members-directory?country=212&p=1>, EUA Members Directory. 15 Nisan 2018.
- URL-18, <http://www.abet.org/about-abet/>, About ABET. 20 Ekim 2016.
- URL-19, <http://main.abet.org/aps/AccreditedProgramSearch.aspx/AccreditationSearch.aspx>, ABET Accredited Program Search. 20 Ekim 2016.
- URL-20, <http://main.abet.org/aps/AccreditedProgramsDetails.aspx?OrganizationID=884&ProgramIDs=>, Istanbul Technical University. 20 Ekim 2016.
- URL-21, <http://main.abet.org/aps/AccreditedProgramsDetails.aspx?OrganizationID=1206&ProgramIDs=>, Boğaziçi University. 20 Ekim 2016.
- URL-22, <http://main.abet.org/aps/AccreditedProgramsDetails.aspx?OrganizationID=863>, Middle East Technical University. 20 Ekim 2016.
- URL-23, <http://main.abet.org/aps/Accreditedprogramsearch.aspx>, ABET Accredited Program Search. 15 Nisan 2018.
- URL-24, <http://mdk.anadolu.edu.tr/>, MDK Genel Sekreterinin Mesajı. 27 Ekim 2016.

- URL-25, <http://www.yok.gov.tr/web/kalitekurulu/8>, Yükseköğretim Kalite Kurulu Hakkında. 14 Mayıs 2017.
- URL-26, <http://www.yok.gov.tr/web/kalitekurulu/yuksekogretim-kalite-kurulu-uyeleri>, Yükseköğretim Kalite Kurulu Üyeleri. 14 Mayıs 2017.
- URL-27, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/07/20150723-3.htm>, Yükseköğretim Kalite Güvence Yönetmeliği. 15 Mayıs 2017.
- URL-28, <http://www.yok.gov.tr/web/kalitekurulu/tescil-suresi-devam-edenler>, Tescil Süresi Devam Eden Akreditasyon Kuruluşları. 15 Nisan 2018.
- URL-29, <http://www.yok.gov.tr/web/kalitekurulu/tescil-suresi-sona-erenler>, Tescil Süresi Sona Eren Akreditasyon Kuruluşları. 15 Nisan 2018.
- URL-30, <http://www.mudek.org.tr/tr/sun/odtu50-platin.shtm>, Mühendislik Değerlendirme Kurulu'nun Oluşturulması. 29 Ekim 2016.
- URL-31, <http://www.mudek.org.tr/tr/hak/kisaca.shtm>, Kısaca MÜDEK. 27 Ekim 2016.
- URL-32, <http://www.mudek.org.tr/tr/mak/mak.shtm>, Mühendislik Eğitim Programları Akreditasyon Kurulu. 28 Ekim 2016.
- URL-33, <http://www.mudek.org.tr/tr/hak/disdeg.shtm>, Uluslararası Dış Değerlendirmeler ve Yetkilendirmeler. 15 Nisan 2018.
- URL-34, <http://www.mudek.org.tr/tr/hak/kalite.shtm>, MÜDEK Kalite Politikası. 27 Ekim 2016.
- URL-35, <http://www.mudek.org.tr/tr/akredit/akredite2016.shtm>, Akreditasyon Listesi. 15 Nisan 2018.
- URL-36, http://uteak.org.tr/uteak_tepdad/5, TEBDAD Tanıtım. 16 Mayıs 2017.
- URL-37, <http://tepdad.org.tr/akredite-egitim-programlari>, Akredite Eğitim Programları. 15 Nisan 2018.
- URL-38, <http://www.miak.org/index.cfm>, Mimarlar Odası Mimarlık Akreditasyon Yönetmeliği. 16 Mayıs 2017.
- URL-39, <http://www.mo.org.tr/miak/belge/Miakprogramlar2017.pdf>, MİAK'a Başvuran Mimarlık Lisans Programları ve Akreditasyon Durumları (Kasım 2017 itibarıyla). 15 Nisan 2018.
- URL-40, <http://www.selcuk.edu.tr/dosyalar/files/029002/FEDEK%20-%20bilgi%20web.pdf>, FEDEK ve Akreditasyon. 28 Mayıs 2017.
- URL-41, <http://www.fedek.org.tr/Akreditasyon.php>, Akredite Program Listesi. 15 Nisan 2018.

- URL-42, http://www.vedek.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=48&Itemid=55&lang=tr, Kısaca VEDEK. 28 Mayıs 2017.
- URL-43, http://www.vedek.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=49&Itemid=56&lang=tr, VEDEK'in Amacı. 28 Mayıs 2017.
- URL-44, http://www.vedek.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=53&Itemid=59&lang=tr, Kalite Politikası. 28 Mayıs 2017.
- URL-45, http://www.vedek.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=112&Itemid=98&lang=tr, Akredite Programlar. 15 Nisan 2018.
- URL-46, http://www.vedek.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=83&Itemid=89&lang=tr, Temel Standartlar. 28 Mayıs 2017.
- URL-47, <http://www.hepdak.org.tr/images/belgeler/a1.pdf>, HEPDAK Tüzüğü. 29 Mayıs 2017.
- URL-48, <http://www.hepdak.org.tr/index.html>, HEPDAK Tarafından Akredite Edilen Hemşirelik Lisans Programları. 15 Nisan 2018.
- URL-49, <http://www.hepdak.org.tr/hemsirelik-kalite-akreditasyon-hepdak-kalitepolitikasi.html>, HEPDAK Olarak Kalite Politikamız. 29 Mayıs 2017.
- URL-50, <https://epdad.org/hakkimizda/>, Hakkımızda (Amaç, Faaliyet Alanları). 17 Nisan 2018.
- URL-51, <https://epdad.org/hakkimizda/vizyon-misyon-ve-stratejik-hedefler/>, Vizyon, Misyon ve Stratejik Hedefler. 17 Nisan 2018.
- URL-52, <https://epdad.org/2018/03/12/epdad-2018-2019-degerlendirme-donemi-kabul-edilen-akreditasyon-basvurulari/>, EPDAD 2018-2019 Değerlendirme Dönemi Kabul Edilen Akreditasyon Başvuruları. 17 Nisan 2018.
- URL-53, <http://www.eczakder.org.tr/>, Başkan'dan. 30 Mayıs 2017.
- URL-54, <http://www.eczakder.org.tr/akreditasyon-akreditasyon-listesi>, Akreditasyon Listesi. 17 Nisan 2018.
- URL-55, <http://www.eczakder.org.tr/eczakder-eczakder-kalite-politikasi>, ECZAKDER Kalite Politikası. 30 Mayıs 2017.
- URL-56, <https://www.psikolog.org.tr/index.php?Tarihce>, Tarihçe. 30 Mayıs 2017.

- URL-57, <https://www.psikolog.org.tr/index.php?Detail=746>, TPD Tarafından Akredite Edilen Bölümler. 17 Nisan 2018.
- URL-58, http://iledak.ilad.org.tr/img/pages/calisma-yonetmeli-1nisan2017_08.05.2017_0471907.pdf, Çalışma Yönetmeliği. 19 Nisan 2018.
- URL-59, <http://www.sabak.org.tr/index.php/dernegimiz/hakkimizda>, Hakkımızda. 19 Nisan 2018.
- URL-60, <http://www.turak.org/228-yonetmelik&lang=1&a=1>, TURAK Yönetmeliği. 19 Nisan 2018.
- URL-61, <http://www.mudek.org.tr/tr/belge/doc.shtm>, MÜDEK Belgeleri. 3 Şubat 2018.
- URL-62, <http://tbps.munzur.edu.tr/tbp/>, Ölçme ve Değerlendirme. 3 Şubat 2018.
- URL-63, <https://www.munzur.edu.tr/birimler/akademik/fakulteler/muhendislik/bolumler/insaat/Pages/hakkimizda.aspx>, İnşaat Mühendisliği Hakkımızda. 3 Şubat 2018.
- URL-64, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/12/20161206-7.htm>, Munzur Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim Yönetmeliği. 8 Nisan 2018.
- URL-65, <https://www.munzur.edu.tr/birimler/idari/farabi/Pages/BasvuruSart%C4%B1.aspx>, Başvuru Şartları. 5 Nisan 2018.
- URL-66, <https://www.munzur.edu.tr/birimler/akademik/fakulteler/muhendislik/bolumler/insaat/Pages/file/8-YILLIK-DERS-PLANI.pdf>, T.C. Munzur Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği Ders Programı. 6 Şubat 2018.
- URL-67, <https://www.munzur.edu.tr/medya/munzurunivhizmetkatalogu.pdf>, Munzur Üniversitesi 2017 Yılı Test Analiz Ve Hizmet Kataloğu. 13 Şubat 2018.
- URL-68, http://www.yok.gov.tr/web/guest/icerik/-/journal_content/56_INSTANCE_rEHF8BIsfYRx/10279/13282424, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Programı Açılması ve Yürütülmesine Dair İlkeler. 8 Nisan 2018.

ÖZGEÇMİŞ

Van ilinde 1986 yılında doğdum. İlköğretimi Van, orta ve lise öğrenimimi İzmir’de tamamladıktan sonra 2005 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü’nde lisans eğitimime başladım. 2010 yılında mezun oldum. 2015 yılında Munzur Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Bölümü’nde Tezli Yüksek Lisans’a başladım. 2013 yılında Munzur Üniversitesi’nde Bilgisayar İşletmeni olarak göreve başladım ve halen görevime devam etmekteyim.

Yunus ÖZÇİÇEK